

OBSAH

1. ÚVOD A METODICKÉ POKYNY	3
2. ČESKÝ JAZYK JAKO VYUČOVACÍ PŘEDMĚT	3
3. UČEBNICE A POMŮCKY	4
4. ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST A ČTENÁŘSKÉ DOVEDNOSTI.....	5
5. ORIENTAČNÍ NÁVRH ROČNÍHO PLÁNU ČESKÝ JAZYK 5	6
6. STANDARDY PRO ZV – ČESKÝ JAZYK A LITERATURA – 1. STUPEŇ – OČEKÁVANÉ VÝSTUPY V 5. ROČNÍKU, INDIKÁTORY	8
PRÁZDNINY JSOU ZA NÁMI	9
I. OPAKOVÁNÍ UČIVA NIŽŠÍCH ROČNÍKŮ	9
II. ČESKÝ JAZYK – NÁŠ NÁRODNÍ (MATEŘSKÝ) JAZYK	16
III. SLOVO A JEHO STAVBA, TVOŘENÍ SLOV	17
IV. VYJMENOVANÁ SLOVA.....	32
V. TVAROSLOVÍ.....	35
VI. PODSTATNÁ JMÉNA.....	38
VII. PŘÍDAVNÁ JMÉNA	47
VIII. ZÁJMENA	55
IX. ČÍSLOVKY	62
X. SLOVESA.....	66
XI. STAVBA VĚTY JEDNODUCHÉ	75
XII. STAVBA SOUVĚTÍ	81
XIII. ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ	83
XIV. ZÁVĚREČNÉ OPAKOVÁNÍ.....	85

Metodický průvodce k učebnici a pracovnímu sešitu Český jazyk 5, které schválilo MŠMT
č. j. MSMT-8772/2013-210 dne 7. 5. 2013 k zařazení do seznamu učebnic pro základní vzdělávání
pro vzdělávací obor Český jazyk a literatura s dobou platnosti šest let.

1. ÚVOD A METODICKÉ POKYNY

Milé kolegyně, milí kolegové,

do rukou se Vám dostává metodický průvodce k učebnici a pracovnímu sešitu českého jazyka 5. ročníku základní školy vydaným nakladatelstvím Nová škola – DUHA. Naším záměrem bylo dodržet cíle vzdělávacího programu Základní škola a očekávané výstupy Rámcově vzdělávacího programu.

U cvičení z učebnice a pracovního sešitu naleznete správná řešení. Jsou zde navrženy činnosti v rámci mezipředmětových vztahů. V metodickém průvodci je na první pohled patrné, jaké prvky z interaktivní učebnice se nacházejí u daného cvičení v učebnici; zde jsme navrhli několik zkratk.

U nadpisu píšeme vždy rozsah stran učebnice a pracovního sešitu.

Učeb. s. 1–2; PS s. 1–2 | I. NADPIS

Pod nadpisem vždy uvádíme očekávaný výstup z nadcházející probírané látky.

○... **Očekávaný výstup:** je výsledek vzdělávání.

Pokud je podkapitola na více stran, uvádíme v závorce její rozsah.

○... **1. PODNADPIS** (Učeb. s. 1–2)

1. Cvičení.

Pod zadáním cvičení uvádíme řešení vždy jako první v pořadí.

○... **Řešení:** Správné řešení cvičení.

Následuje metodické doporučení.

○... **MeDo** – metodické doporučení (možné doporučení pro učitele, forma a způsob řešení cvičení).

Poté uvádíme další pokyny k práci.

○... **DNP** – další námět k práci (další činnost, pohybová aktivita, hra, jiný způsob řešení cvičení).

Mezipředmětové vztahy píšeme vždy se zvýrazněným předmětem, ke kterému se daná aktivita vztahuje.

○... **MPV** – mezipředmětové vztahy (následuje zkratka předmětu, ke kterému se aktivita vztahuje).

Popisek k interaktivní učebnici zpravidla uvádíme až jako poslední.

○... **IUČ** Audio zadání – v interaktivní učebnici je čtené zadání cvičení.

○... **IUČ** Správné řešení – v interaktivní učebnici je čtené řešení cvičení.

○... **IUČ** Cvičení – v interaktivní učebnici je možno dané cvičení řešit interaktivně.

○... **IUČ** Foto – v interaktivní učebnici jsou fotografie k tématu.

○... **IUČ** Video – v interaktivní učebnici je video k tématu.

○... **IUČ MPV** – v interaktivní učebnici je vyobrazena dvojstrana z učebnice jiného předmětu, která souvisí s tématem.

Navrhujeme aktivity k průřezovým tématům

○... **PT** – průřezové téma.

Pokud podkapitola zabírá více stran, uvádíme v závorce její rozsah. Ve cvičeních uvádíme řešení vždy jako první v pořadí. U nadpisu píšeme vždy rozsah stran v učebnici a v pracovním sešitu.

Doufáme a pevně věříme, že budete s metodickým průvodcem spokojeni a že se Vám díky němu bude lépe učit v hodinách českého jazyka. Budeme rádi za jakékoli Vaše připomínky.

2. ČESKÝ JAZYK JAKO VYUČOVACÍ PŘEDMĚT

Český jazyk je součástí předmětu Český jazyk a literatura a má v soustavě školních předmětů zásadní význam. Úkoly a cíle tohoto předmětu, metody a formy práce vycházejí z požadavků RVP pro základní vzdělávání, který je závazný pro vypracování ŠVP. Předmět Český jazyk a literatura patří do vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace.

Vzdělávací obsah předmětu Český jazyk a literatura má komplexní charakter, pro přehlednost je rozdělen do tří složek:

- 1. Komunikační a slohová výchova** učí děti vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená, psaná), číst s porozuměním, rozhodovat se na základě vnímaných pokynů – vyjádřit se ústně nebo písemně. Učí se sdělení analyzovat a posoudit jeho obsah. Děti se učí výstižně formulovat a sdělovat svoje myšlenky, prožitky a pocity.
- 2. Jazyková výchova** zahrnuje zvukovou stránku jazyka, slovní zásobu a tvoření slov. V jazykové výchově se učí děti prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem písemnou i ústní formou s využitím slovní zásoby odpovídající jejich věku a zároveň postupně poznávají základy mluvnické stavby jazyka. Jazykové vyučování má velký význam pro rozvoj myšlení žáků, neboť se při něm učí jazykové jevy pozorovat, třídit a zobecňovat. Cílem je naučit žáky jasně, přehledně a srozumitelně se vyjadřovat a komunikovat s okolním světem.
- 3. Literární výchova** zahrnuje zážitkové čtení a naslouchání, poslech literárních textů a tvořivé činnosti s literárním textem. V literární výchově seznamujeme děti s literární tvorbou vhodnou pro jejich věk a současně se je snažíme motivovat pro vlastní čtení. Děti poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, získávají kladný vztah k četbě, prostřednictvím četby si rozvíjejí city, chápou mezilidské vztahy, rozpoznávají dobro a zlo, rozvíjejí své estetické cítění. Literární výchova postupně rozvíjí u dětí čtenářské dovednosti, vede je k chápání literárních textů a pěstuje jejich celkovou kulturní úroveň.

3. UČEBNICE A POMŮCKY

- 1. Učebnice Český jazyk 5**
- 2. Pracovní sešity Český jazyk 5 – Učíme se hrou s Fipíkem**
- 3. IUČ Český jazyk 5**

Učebnice Český jazyk 5 je připravená také v **multimediální interaktivní podobě**. Učitel má tak k dispozici všechny stránky ve vizuální podobě na velké ploše a vybraná cvičení i v podobě audio. Součástí jsou i **interaktivní cvičení** pro další práci, která se vždy při novém spuštění obměňují. Dále potom **videonahrávky se zvukovým doprovodem, fotografie k vybraným tématům, MPV, vybraná cvičení v podobě audio** – jsou to např. mluvnická cvičení včetně řešení, v audio podobě najdete i diktáty.

IUČ vás provází animovaný Fipík.

Jednotlivá cvičení z učebnice lze zvětšit na celou plochu tabule.

Tlačítko „otazník“ – lze využít jako nápovědu k práci s IUČ.

Nástroj „tužka“ – lze měnit tloušťku čáry, barvu a gumovat. Celou popsanou plochu lze rychle vyčistit pomocí tlačítka „koš“.

Tlačítko „obsah“ – odkáže na obsah IUČ.

Nástroj „lupa“ – pomocí lupy lze zvětšit jednotlivá cvičení na celou obrazovku.

Tlačítko „cvičení“ – ukáže, která cvičení jsou interaktivní.

Tlačítko „audio“ – ukáže, která cvičení mají audionahrávku.

Tlačítko „foto“ – obsahuje fotografie ke cvičení.

Tlačítko „video“ – obsahuje video ke cvičení.

Tlačítko „MPV“ – obsahuje texty a úkoly v rámci mezipředmětových vztahů.

Obsah jednotlivých stran IUČ a možnosti práce s nimi najdete v tomto metodickém průvodci.

Cílem IUČ je vnést do výuky větší názornost a usnadnit porozumění probírané látce, přináší činnostní učení v nové moderní podobě, rozvíjí znalosti, smysly (sluch, zrak, hmat) i manuální zručnost dětí, v neposlední řadě přináší pro žáky poutavý způsob práce.

Více na www.novaskoladuha.cz

Seznam doplňujících materiálů, které je možné využívat ve výuce:

- 1. Vyjmenovaná slova nově**
- 2. Vyjmenovaná slova hrou**
- 3. Slovní druhy**
- 4. Hádej, hádej, hadači – hádanky, říkadla, písničky**

4. ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST A ČTENÁŘSKÉ DOVEDNOSTI

Čtenářská gramotnost

Čtenářská gramotnost je celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech.

Ve čtenářské gramotnosti se prolíná několik rovin:

- **Vztah ke čtení** – potěšení z četby a vnitřní potřeba číst.
- **Doslovné porozumění** – dovednost chápat texty, zapojení dosavadních znalostí a zkušeností.
- **Vysuzování a hodnocení** – schopnost vyvozovat závěry, kriticky hodnotit.
- **Návyk seberegulace** – volba textu a způsobu čtení, strategie pro lepší porozumění.
- **Sdílení** – prožitky společné s dalšími čtenáři, porozumívání a pochopení s dalšími čtenáři.
- **Aplikace** – využití četby k seberozvoji, zúročit četbu v životě (vzdělávání, informace, postoje, zábava).

Doplňující informace:

- **Čtení je náročné** – není nám vrozené ani geneticky dané – centrum v mozku se musí vytvořit.
- **Četba musí působit na dítě pozitivně** – dostatek času, vhodný výběr.
- **Plynulé čtení nahlas je prezenční dovednost** – ne čtenářská.

Co rozvíjí vnitřní motivaci, která je nezbytná při rozvoji čtenářské gramotnosti:

- **Smysluplnost** – pochopit, proč to dělám, k čemu mi to bude.
- **Spolupráce** – sdílení, čtenářská komunita.
- **Zpětná vazba** – říká, co umím, co udělat pro zlepšení, hodnotí úroveň čtenářských dovedností.

Čtenářské dovednosti

Čtenářské dovednosti rozvíjíme postupně a vždy s přihlédnutím k věku a možnostem každého dítěte pomocí vhodných metod a postupů. Zde najdete přehled základních čtenářských dovedností a k nim konkrétní dílčí výstupy. Výběr dovednosti přizpůsobujeme vždy dané situaci a konkrétnímu záměru.

- 1. Přizpůsobuje čtení svému záměru** – hledá a vybírá text podle záměru, zdůvodňuje svou volbu; podle záměru volí způsob čtení; pozná, že text nenaplnuje jeho záměr.
- 2. Najde informace v textu** – vyhledá potřebnou informaci; odliší hlavní od vedlejších, fakta od názorů; využívá informační aparát (obsah, poznámky, rejstřík, odkazy atd.); rozliší nové informace od těch, které již znal.
- 3. Hledá odpovědi na položené otázky** – rozpozná, zda odpověď na otázku najde v textu; odpověď na otázku najde propojením textu a své zkušenosti; odpověď na otázku najde jen na základě své zkušenosti nebo fantazie.
- 4. Shrnuje** – vybere z textu podstatné myšlenky či informace; shrne nebo odliší důležité body dějové linie; udrží logický sled událostí, informací a myšlenek uvedených v textu; formuluje shrnutí souvisle a svými slovy.
- 5. Vyjasní si (odhadne)** – rozpozná, co mu v textu nedává smysl; odhadne a vyjasní si význam neznámých slov; v textu odhalí společné znaky věcí a jevů; složité či nejasné myšlenky rozloží do jednodušších – pro něj pochopitelných – myšlenek; identifikuje v textu neznámá slova a pojmy, v textu rozlišuje realitu od fantazie.
- 6. Pokládá otázky vzhledem k tomu, s jakým záměrem čte** – klade otázky zodpověditelné přímo z textu; klade otázky na souvislosti – zodpověditelné se zapojením čtenářské a životní zkušenosti; klade otázky na souvislosti – zodpověditelné s použitím dalších zdrojů.
- 7. Propojuje čtené** – předvídá obsah nebo pokračování textu, své předpovědi dokládá vodítky z textu nebo svou čtenářskou a životní zkušeností; porovnává informace, názory, myšlenky v textu se svými poznatky a zkušenostmi, dalšími texty či zdroji informací.
- 8. Vysuzuje** – dělá závěry – analyzuje a rozlišuje příčiny a důsledky – motivy jednání, události; rozpoznává místa, která působí na city nebo vypovídají o citech; rozpoznává (citovou, informační atd.) manipulaci; z informací v textu dělá závěry a rozhodnutí; pojmenuje důvody, proč považuje informace za důležité k zapamatování.
- 9. Posuzuje záměr, informace, myšlenky a stavbu textu** – rozpozná autorský záměr, vztah autora k textu; rozpozná, komu je text určen, koho chtěl autor oslovit; zvažuje důvěryhodnost informací v textu.
- 10. Buduje své pochopení smyslu textu** – interpretuje – při čtení textu si vybaví a rozvíjí své představy; formuluje hlavní myšlenku a porovnává nebo propojuje ji se svou zkušeností; respektuje fakt, že různí lidé mohou stejný text interpretovat jinak.
- 11. Zaznamenává si** – zaznamenává informace či myšlenky z textu tak, aby pro něj byly přehledné a mohl se k nim kdykoli vrátit; při čtení si vypisuje klíčová slova a pojmy, které následně využívá při tvorbě poznámek.
- 12. Nakládá se získanými informacemi a myšlenkami podle záměru** – informace a myšlenky přetváří podle svého záměru či záměru toho, komu je přetvořené sdělení určeno; informace ověřuje; pracuje samostatně pomocí písemné instrukce, respektuje nabízený postup, později volí i svůj postup (strategii) při plnění zadání; třídí a analyzuje předložené informace podle předem daných kritérií.

5. ORIENTAČNÍ NÁVRH ROČNÍHO PLÁNU ČESKÝ JAZYK 5

měsíc	týden	probírané učivo	Učebnice	PS	Metodika
ZÁŘÍ	1.	Prázdniny jsou za námi I. Opakování učiva nižších ročníků 1. Nauka o slově	s. 6 s. 7 s. 7	s. 4 s. 4	s. 9 s. 9 s. 9
	2.	2. Stavba slova 3. Podstatná jména 4. Slovesa	s. 8–9 s. 10–11 s. 12–14	s. 5 s. 6 s. 6	s. 9–10 s. 10–11, 13 s. 11–13
	3.	5. Věta jednoduchá a souvětí 6. Co umíme z pravopisu SLOH – Popis osoby	s. 15–16 s. 17 s. 18–19	s. 7 s. 8–9	s. 13–15 s. 15–16 s. 16
	4.	II. Český jazyk – náš národní (mateřský) jazyk III. Slovo a jeho stavba, tvoření slov 1. Části slova: kořen, předpona, přípona, koncovka	s. 20–21 s. 22 s. 22–23	s. 10	s. 16–17 s. 17 s. 17
ŘÍJEN	5.	2. Příbuzná slova SLOH – Popis předmětu 3. Tvoření slov	s. 24–25 s. 26–27 s. 28	s. 11	s. 18 s. 19 s. 19
	6.	3. Tvoření slov Shrnutí – Části slova; Tvoření slov Ověříme, co už víme – Části slova; Tvoření slov	s. 29–30 s. 31 s. 32	s. 12–13	s. 19–20 s. 20–21 s. 21
	7.	4. Předložky a předpony 5. Předpony od-, nad-, pod-, před- 6. Předpony roz-, bez-, vz- SLOH – Popis prostředí 7. Předpony s-, z-	s. 33 s. 34 s. 35 s. 36 s. 37	s. 14 s. 15 s. 15	s. 21 s. 22 s. 22 s. 22 s. 23
	8.	7. Předpony s-, z- 8. Předložky s, z	s. 38–40 s. 41–42	s. 18–19 s. 20–21	s. 23–24 s. 25–26
LISTOPAD	9.	Shrnutí – Psaní předpon a předložek Ověříme, co už víme – Psaní předpon a předložek PS – Opakování s Fipíkem č. 1 SLOH – Popis děje 9. Změny při odvozování slov	s. 43 s. 44 s. 45 s. 46–47	s. 22 s. 23	s. 26 s. 27 s. 27 s. 27–28
	10.	10. Skupiny bě/bje, vě/vje, pě 11. Psaní -n-/-nn- 12. Přídavná jména odvozená příponou -ský (-cký)	s. 48–49 s. 50–51 s. 52	s. 24–25 s. 26–27 s. 28	s. 28–29 s. 29–30 s. 30, 31
	11.	12. Přídavná jména odvozená příponou -ský (-cký) Shrnutí – Změny při odvozování slov Opakujeme – Změny při odvozování slov PS – Opakování s Fipíkem č. 2 SLOH – Vypravování I	s. 53 s. 54 s. 55 s. 56	s. 28 s. 29	s. 30–31 s. 31 s. 31–32 s. 32 s. 32
	12.	IV. Vyjmenovaná slova Shrnutí – Vyjmenovaná slova	s. 57–60 s. 61	s. 30–31 s. 32	s. 32–34 s. 34–35
Návrh 1. čtvrtletní práce – PS s. 75/74; diktát ke čtvrtletním pracím – PS s. 79/78; METO – s. 87					
PROSINEC	13.	Ověříme, co už víme – Vyjmenovaná slova V. Tvarosloví Slovní druhy	s. 62 s. 63 s. 63–66	s. 33–34	s. 35 s. 35 s. 35–37
	14.	Shrnutí – Slovní druhy PS – Opakování s Fipíkem č. 3 SLOH – Tradice a svátky VI. Podstatná jména 1. Pád podstatných jmen	s. 67 s. 68 s. 69 s. 70	s. 35 s. 36 s. 37	s. 36–37 s. 37 s. 38 s. 38 s. 38–39, 40
	15.	1. Pád podstatných jmen 2. Číslo a rod podstatných jmen 3. Skloňování podstatných jmen rodu středního	s. 71 s. 72–74 s. 75–77	s. 37 s. 38 s. 39	s. 39–40 s. 40–42 s. 42–43
	16.	Vánoční prázdniny			
LEDEN	17.	Vánoční prázdniny			
	18.	3. Skloňování podstatných jmen rodu ženského	s. 78–79	s. 40	s. 43–44
	19.	3. Skloňování podstatných jmen rodu mužského Shrnutí – Podstatná jména Ověříme, co už víme – Podstatná jména PS – Opakování s Fipíkem č. 4	s. 80–83 s. 84 s. 85	s. 41 s. 42 s. 43	s. 44–45 s. 45–46 s. 46 s. 46–47
	20.	SLOH – Vypravování II VII. Přídavná jména 1. Co jsou přídavná jména 2. Druhy přídavných jmen	s. 86–87 s. 88 s. 88–89 s. 90	s. 44 s. 45	s. 47 s. 47 s. 47–48 s. 48, 49
Návrh 2. čtvrtletní práce – PS s. 76/75; diktát ke čtvrtletním pracím – PS s. 79/78; METO – s. 87					

měsíc	týden	probírané učivo	Učebnice	PS	Metodika
ÚNOR	21.	2. Druhy přídavných jmen 3. Skloňování přídavných jmen tvrdých SLOH – Nebezpečí internetu	s. 91 s. 92–94 s. 95	s. 45 s. 46–47	s. 49 s. 49–51 s. 51
	22.	4. Skloňování přídavných jmen měkkých 5. Stupňování přídavných jmen	s. 96–97 s. 98–100	s. 48–49 s. 50	s. 51–52 s. 52–53
	23.	Shrnutí – Přídavná jména Ověříme, co už víme – Přídavná jména PS – Opakování s Fipíkem č. 5 SLOH – Příprava plakátu	s. 101–102 s. 103 s. 104–105	s. 51	s. 53–54 s. 55 s. 55 s. 55
	24.	VIII. Zájmena 1. Druhy zájmen	s. 106 s. 106–112	s. 52–55	s. 55 s. 55–59
BŘEZEN	25.	2. Skloňování osobních zájmen	s. 113–115	s. 56	s. 59–60
	26.	Jarní prázdniny			
	27.	2. Skloňování osobních zájmen Shrnutí – Zájmena Ověříme, co už víme – Zájmena	s. 116–117 s. 118 s. 119	s. 57	s. 60–61 s. 61–62 s. 62
	28.	SLOH – Psaní dopisu IX. Číslovky 1. Druhy číslovek	s. 120–121 s. 122 s. 122–124	s. 58	s. 62 s. 62–63 s. 63, 64
DUBEN	29.	1. Druhy číslovek 2. Skloňování číslovek základních Shrnutí – Číslovky	s. 125 s. 126–128 s. 129	s. 58 s. 59	s. 63–64 s. 64–65 s. 65
	30.	Ověříme, co už víme – Číslovky PS – Opakování s Fipíkem č. 6 SLOH – Návštěva knihovny SLOH – Pozvánka (Oznámení) X. Slovesa 1. Co jsou slovesa	s. 130 s. 131 s. 132 s. 133 s. 133–135	s. 60 s. 61	s. 66 s. 66 s. 66 s. 66 s. 66–68
	31.	2. Tvary oznamovacího způsobu	s. 136–139	s. 62	s. 68–69, 70–71
	32.	2. Tvary oznamovacího způsobu Sloh – Popis pracovního postupu	s. 140–141 s. 142–143	s. 62	s. 70–71 s. 71
Návrh 3. čtvrtletní práce – PS s. 77/76; diktát ke čtvrtletním pracím – PS s. 79/78; METO – s. 87					
KVĚTEN	33.	3. Tvary rozkazovacího způsobu 4. Tvary podmiňovacího způsobu	s. 144–145 s. 146–148	s. 63 s. 64	s. 71–72 s. 72–73
	34.	4. Tvary podmiňovacího způsobu Shrnutí – Sloves Ověříme, co už víme – Slovesa PS – Opakování s Fipíkem č. 7 SLOH – Vypravování III – Výlet na hrad	s. 149 s. 150 s. 151 s. 152	s. 65	s. 73 s. 73–74 s. 74 s. 74 s. 74
	35.	XI. Stavba věty jednoduché 1. Určování základních větných členů 2. Přísudek slovesný 3. Přísudek jmenný se sponou	s. 153 s. 153–154 s. 155 s. 156–157	s. 66 s. 67 s. 67	s. 75 s. 75 s. 75–76, 77 s. 76–77
	36.	4. Podmět slovně nevyjádřený 5. Podmět několikanásobný 6. Shoda přísudku s podmětem	s. 158–159 s. 160–161 s. 162–163	s. 68 s. 68 s. 69	s. 77–78, 79 s. 78–79 s. 79–80
ČERVEN	37.	Shrnutí – Jednoduchá věta Ověříme, co už víme – Jednoduchá věta SLOH – Píšeme inzerát	s. 164 s. 165 s. 166–167		s. 80 s. 80–81 s. 81
	38.	XII. Stavba souvětí 1. Co je souvětí 2. Spojování vět v souvětí PS – Opakování s Fipíkem č. 8	s. 168 s. 168 s. 169	s. 70 s. 70 s. 72	s. 81 s. 81, 82 s. 81–82 s. 84
	39.	XIII. Řeč přímá a nepřímá Shrnutí – Souvětí; Řeč přímá a nepřímá Ověříme, co už víme – Souvětí; Řeč přímá a nepřímá SLOH – Reklama	s. 170–171 s. 172 s. 173 s. 174	s. 71	s. 82–83 s. 83 s. 84 s. 84
	40.	XIV. Závěrečné opakování PS – Závěrečné diktáty SLOH – Fipík odlétá, vzhůru do léta!	s. 174/5–177 s. 178	s. 73–74/78	s. 85–87 s. 87–88 s. 87
Návrh 4. čtvrtletní práce – PS s. 78/77; diktáty ke čtvrtletním pracím – PS s. 79/78; METO – s. 88					

6. STANDARDY PRO ZV – ČESKÝ JAZYK A LITERATURA – 1. STUPEŇ – OČEKÁVANÉ VÝSTUPY V 5. ROČNÍKU, INDIKÁTORY

Zpracováno dle upraveného RVP ZV účinného od června 2023.

1. Komunikační a slohová výchova

- Žák čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas.
- Žák rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává.
- Žák posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení.
- Žák reprodukuje obsah přiměřeně složitěho sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta.
- Žák vede správně dialog.
- Žák rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě
- Žák volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
- Žák rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace
- Žák píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry (např.: inzerát)
- Žák sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti.

2. Jazyková výchova

- Žák porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová.
- Žák rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku.
- Žák určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu.
- Žák rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary.
- Žák vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty.
- Žák odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí.
- Žák užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje.
- Žák píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách.
- Žák zvládá základní příklady syntaktického pravopisu.

1. Víte, proč má Země při pohledu z vesmíru modrou barvu?

Řešení: Protože je většina zemského povrchu (přibližně 71 %) pokryta oceány a moři (vodou), které se z vesmíru jeví jako modré.

MPV Přírodověda 5, s. 21 – Živá planeta Země.

2. Rozdělte se do dvojic. Zkuste vymyslet krátké vypravování o tom, jak proběhlo setkání Fipíka s Jáchymem.

MeDo Žáci vytvoří ve dvojicích osnovu pro své vypravování. Vypravování mohou předvést dramaticky.

1. Nauka o slově

1. Vyznačená slova nahradte slovy nadřazenými.

Řešení: ovoce, květiny, domácí mazlíčci / zvířata, zelenina, psací potřeby, prsty

IUČ Cvičení.

2. Opakující se sloveso nahradte slovesem stejného nebo podobného významu.

Řešení: např.: sledovali jsme, vyhlíží, prohlížím se, hleděli, nahlíželi; loudal se, práce se nedařila, nastoupila, plížili se, bylo možné, se procházel, utíkal, kráčel; zažil, vlastnila, narostly jí, předložil / vyslovil

3. Všimněte si vyznačených nespisovných slov. Nahradte je spisovnými slovy a příběh převyprávějte.

Řešení: Podívej se, vykřikl, pořád, chodí, buď zticha, zeptal se otec, prší

4. Z každého řádku vyberte slovo mnohoznačné. Použijte ho ve větách tak, aby byl patrný významový rozdíl.

Řešení: a) kolo; b) oko; c) myš

IUČ Cvičení.

1. a) kytice – kytky, zvonky – zvon, srdíčko – srdce, knoflíček – knoflík, trumpetka – trumpeta, pantoflíček – pantofel, ocásek – ocas, klobouček – klobouk, kytička – kytky; b) menší × větší, (léčí × přiotrávila by); c) 1. Přátelský, přívětivý, obdivný; používá přirovnání pomocí zdvojnásobení. 2. Záznak – slovo souznačné (synonymum) je div, kouzlo. 3. Individuální.

2. tma × světlo, bílá × černá, rychlé × pomalé, zlý × hodný, pěkný × ošklivý / škaredý, běží × stojí / jde, první × poslední, brzy × pozdě, muž × žena, sladká × nesladká (slaná, kyselá, hořká: zde záleží na spojení s dalším slovem), pravda × lež, pilný × líný

3. např. vrabec, káně, orel – ptáci; např. žvýkačka, sušenky, zákusek – cukrovinky; např. pero, pravítko, kružítko – školní potřeby

4. Kohoutek (u umyvadla, zvíře), pero (ptačí, na psaní), list (papíru, část rostliny), koruna (královská, měna, koruna stromu), oko (lidské, na punčoše, paví, na polévce)

5. maminka – matka, děťátko – dítě, barabizna – dům, malinký – malý, pejsánek – pes

2. Stavba slova

1. Doplňte vhodnou předponu.

Řešení: odletět na dovolenou, přiletět ze zahraničí, doletět až do cíle; odložit / přeložit schůzku, podložit si hlavu polštářkem, založit stránku v knize; přeskočit přes pařez, vyskočit do výšky, uskočit stranou; podpálili / zapálili jsme oheň, odpálili několik petard, připálila / spálila řízky; zaklepal na dveře, vyklepal koberce, rozklepal se zimou.

2. a) Do vět doplňte předložky z nabídky.

Řešení: nad hlavami, za sebou, na palubě, u / vedle letiště, podle návodu, kolem stolu, do alba, za samolepky

b) Rozdělte se do dvojic. Některé předložky z nabídky použijte jako předpony, vytvořte co nejvíc slov s těmito předponami.

Řešení: např.: napsat, nadhled, předpona, zapomenutý, doplnit

c) Vyhledejte slova příbuzná a napište je do sešitu.

Řešení: letouny, let, letadla, letiště

3. a) **Vyhledejte a podtrhněte slova s předponou vy-, vý-. Napište do sešitu. Doplňte i, í/y, ý.**

Řešení: viděli, vypadl, vyskočil, víla, visely, vyseli, vyrazili, vypadalo, viklala, viditelném, vina, výběhu, víkendu, výlov, vinula, vyběhni, vyšlo

b) **Ve kterém pohoří se nachází hora Smrk? Pokud nevíte, vyhledejte tento údaj na internetu. Jak se nazývá nejvyšší hora České republiky?**

Řešení: Jizerské hory a Moravskoslezské Beskydy. Nejvyšší je Sněžka (1603 m n. m.).

MPV Vlastivěda 5 – zeměpis, s. 20 – Liberecký kraj, s. 34 – Moravskoslezský kraj, s. 22 – Královéhradecký kraj. Čítanka 5, s. 121 – Česko.

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 9

OPAKOVÁNÍ

4. a) **Přečtěte báseň. K vyznačeným slovům pište slova příbuzná.**

Řešení: např.: kvetou – květina, květinářství, vykvést, kvetoucí; voda – vodník, povodeň, vodní, vodák; ticha – potichu, tichý, utišit; déšť – deštivý, deštník, deštný

b) **Vysvětlete význam verše *Když prší, kvetou paraplíčka*.**

Řešení: Lidé si otevrou nad hlavy barevné deštníky, které vypadají jako květy.

5. **Tvořte slova s těmito příponami.**

Řešení: -tel: učitel, skladatel, spisovatel; -dlo: lepidlo, strašidlo, stavidlo; -yně: soudkyně, předsedkyně, umělkyně; -ista: houslista, policista, traktorista

6. **Rozlište předponu a předložku. Pište do sešitu.**

Řešení: nad lesy, nadbytek, pod postelí, podběl, dojíst, do dálky; bez peněz, bezbolestný, před sebou, přednést, za mnou, zamést; o práci, okovat, od vás, odpočinek, zamotat, za ním

7. b) **Určete slovní druh všech slov ve větě.**

Řešení: Mirek (1) nešťastnou (2) náhodou (1) rozbil (5) můj (3) milovaný (2) hrneček (1).

c) **Určete mluvnické kategorie slova *hrneček*.**

Řešení: hrneček – 4. p., č. j., r. m. neživ., vzor hrad

d) **Vymyslete slovo opačného významu ke slovu *milovaný*.**

Řešení: např.: nenáviděný, nemilovaný, neoblíbený

e) **Proveďte rozbor stavby slov *nešťastnou*, *rozbil*.**

Řešení: nešťastnou (ne – předpona, šťast – kořen, n – přípona, ou – koncovka); rozbil (roz – předpona, bi – kořen, l – přípona)

8. b) **Určete kořen slov *maminka*, *vybírala*, *nevzdychal*, *rozhořel*.**

Řešení: maminka, vybírala, nevzdychal, rozhořel

c) **Vyhledejte slovo citově zabarvené.**

Řešení: tatínek, maminka, Vítek, hromádku, ohníček

d) **Víte, ve které oblasti se u nás pěstují brambory?**

Řešení: většina: oblast Českomoravské vrchoviny v Kraji Vysočina, rané brambory: Polabí, jižní Morava

MPV Vlastivěda 5 – zeměpis, s. 6 – Zemědělství, s. 26 – Kraj Vysočina, s. 10 – Středočeský kraj, s. 24 – Pardubický kraj, s. 28 – Jihomoravský kraj.

PRACOVNÍ SEŠIT

OPAKOVÁNÍ

str. 5

OPAKOVÁNÍ

1. a) Mají společný kořen: -stav-; slova příbuzná; b) stav-ebnice, stav-itelství, po-stav-it, stav-eb, se-stav-ení, se-stav-il; c) 1. Ve 20. století (r. 1925). 2. Spojováním dílů šrouby a matickami. 3. Merkur Toys. Toys z angl. „hračky“. 4. Otto Wichterle. Ze stavebnice Merkur sestavil aparaturu na odlévání kontaktních čoček. 5. Je to pomůcka ke korekci zraku. Rozhodující pokusy proběhly u Wichterleho doma. Vynalezl je roku 1961; získal Cenu Roberta Williamse Wooda (1984), řád T. G. Masaryka III. stupně (1991).

2. a) počítač – počítat, spočítat, vypočítaný...; doslovně – slovo, slovní, sloveso...; vyškolit – škola, školní, školit...; uvařit – vařit, vaření, uvařený...; omluvenka – mluvit, mluvení, omluva, omluvit se

3. Individuální; např.: rozlepit, rozvařit; učitel, obyvatel; pravítko, děřátko

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 10

OPAKOVÁNÍ

3. Podstatná jména

1. a) **Do veršů doplňte podstatná jména z nabídky ve správném tvaru.**

Řešení: (všem) zvířatům, (jejich) řečí, (dlouhou) chvíli, (přítel) dětí, (pro ně) obrázky, vlasy (zblélely), (do) pohádky, (s) kluky

b) **Určete pád doplněných podstatných jmen.**

Řešení: zvířatům (3.), řečí (7.), chvíli (4.), dětí (2.), obrázky (4.), vlasy (1.), pohádky (2.), kluky (7.)

c) Víte, jak se jmenuje malíř a spisovatel, o kterém se mluví v básni?

Řešení: Josef Lada

MPV Čítanka 5, s. 104–105 – Od jara do zimy.

2. a) Zopakujte si vzory podstatných jmen. Obrázky vám pomohou.

Řešení: město, moře, kuře, stavení; žena, růže, píseň, kost; pán, hrad, muž, stroj

IUČ Cvičení.

b) Které vzory v obrázkovém přehledu chybějí?

Řešení: předseda, soudce

3. a) Vymýšlejte slova opačného významu.

Řešení: např.: světlo – tma, hluk – ticho, den – noc, údolí – kopec, začátek – konec, radost – smutek, dobro – zlo, mokro – sucho

b) Uvedená podstatná jména zařadte ke vzoru.

Řešení: světlo (město), hluk (hrad), den (stroj), údolí (stavení), začátek (hrad), radost (kost), dobro (město), mokro (město)

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 11** ——— OPAKOVÁNÍ ———

4. Zahrajte si hru. (Zadání v učebnici.) – skupinová práce.

5. K uvedeným vzorům vymýšlejte podstatná jména začínající daným písmenem.

Řešení: K: muž – král, hrad – kabát, žena – královna, město – kolo, kuře – kotě

P: pán – Pavel, stroj – petrklíč, růže – police, kost – pomoc, moře – pole

V: muž – vědec, soudce – vládce, žena – vařečka, růže – vesnice, stavení – vedení

B: hrad – bazén, píseň – báseň, kost – bolest, město – bláto, moře – brouzdaliště

S: pán – slavík, předseda – starosta, píseň – soutěž, kuře – sele, stavení – skákání

6. a) Podstatná jména napište v náležitém tvaru jednotného čísla. Odůvodněte tvarem patřičného vzoru.

Řešení: k poli (moři), pod křídlo (město)/křídlem (městem), z obydlí (stavení), se švihadlem (městem), do školy (ženy), s cibulí (růží), v broskvi (písni), na židli (růži), za chvíli (růži), do skály (ženy), v soli (kosti), do kapsy (ženy), do vsi (kosti), bez kukly (ženy), s hřibem (hradem), na pytel (stroj)/pytli (stroji), se lvem (pánem), o skladatele (muže)/skladateli (muži), osel (pán) hýká, k starostovi (předsedovi), posíláme pozdrav (hrad), s motýlem (pánem), v lese (lese)

6. b) Převedte do množného čísla a napište do sešitu.

Řešení: k polím, pod křídla/křídly, z obydlí, se švihadly, do škol, s cibulemi, v broskvích, na židlích, za chvíle, do skal, v solích, do kapes, do vsí, bez kukel, s hřiby, na pytle; pytlích/pytlech, se lvy, o skladatele/skladatelích, osli hýkají, k starostům, posíláme pozdravy, s motýly, v lesích

7. a) Napište v množném čísle.

Řešení: amazonské pralesy, z hrušek lezou červi, sedět na židlích, vyčištěné příkopy, vyjádřete se slovy, ukažte mi průkazy, listí /seděli/ na větvích, jedeme trolejbusy, rybáři chytají lososy, vázy s růžemi, dobré vtipy, vidíme palmy, namalujte to barvami, jedovatí plazi, tuhé mrazy, tašky s chleby, nad údolímí svítá, létat nad poli, krabice s řetězy

b) Ve kterém světadílu se nachází tzv. amazonský prales (odborně amazonský deštný les)? Pokud nevíte, vyhledejte informaci na internetu.

Řešení: Ve světadílu Jižní Amerika.

MPV Přírodověda 5, s. 30–31 – Tropický (teplý) podnebný pás.

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 12** ——— OPAKOVÁNÍ ———

4. Slovesa

1.

Řešení:

Film Šíleně smutná princezna se natáčel ve Strakonících. NE

Zámecké jezírko se nazývá Závěšinské. NE

Princ s princeznou se u zamřížovaných dvířek vidí poprvé. ANO

b) Vyhledejte a vypište slova podle zadání:

– všechna slovesa ve tvaru 2. osoby čísla množného

Řešení: spatříte, víte, nevíte, byste hledali, byste chtěli, vydejte se

– slovesa v podmiňovacím způsobu

Řešení: byste hledali, byste chtěli

– slovesa v minulém čase

Řešení: dojel, vybral si

c) U vypsaných sloves určete mluvnické kategorie, které znáte.

Řešení: spatříte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; víte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nevíte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; byste hledali – 2. os., č. mn., zp. podm.; byste chtěli – 2. os., č. mn., zp. podm.; vydejte se – 2. os., č. mn., zp. rozk.; dojel – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; vybral si – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.

2. a) Řekněte, jaké písmeno doplníte v neúplných slovech.

Řešení: Vypil jsem půllitr limonády. Jak se nazývá tato ulice? Už si zvykáme na nové bydliště. Včelky sbírají pilně pyl. Bydlíme v podkroví. Voda v horské bystřině byla studená. Pytle s obilím přivázeli do mlýna už od rána. **Ráno jsme přivázeli do mlýna pytle s obilím.** Když budeš polykat pomalu, nebudeš kuckat a plivat. Všude na nábytku posedávali plyšovi medvídci. Dny plynuly poklidně a pomalu. Postřiky proti hmyzu nejsou vždy účinné. Zamykejte raději **/Ve vyd. z r. 2023 je následující text na s. 23./** svoje obydlí, mohl by se tu nachomýtnout nezvaný host. Musím vysmýčít každíčké místečko, to chmýří pronikne všude. Při lyžování si poranila lýtkový sval. Mohli bychom se mýlit, ale raději buďte opatrní. Chytám ryby na třpytky.

b) U vyznačených sloves určete osobu, číslo, způsob a čas.

Řešení: nazývá se – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; zvykáme si – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; přivázeli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; **přivázeli jsme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas min.**; budeš polykat – 2. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; nejsou – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; zamykejte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; mohl by – 3. os., č. j., zp. podm.; pronikne – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; mohli bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; buďte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; chytám – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.

c) Vyhledejte neurčité tvary sloves (infinitivy).

Řešení: polykat, kuckat, plivat, nachomýtnout se, vysmýčít, mýlit se

d) Připomeňte si rozdíl mezi jednoduchým a složeným slovesným tvarem a uveďte příklady ze cvičení.

Řešení: slovesný tvar složený se skládá z neurčitého tvaru (infinitivu) slovesa významového a z určitého tvaru slovesa být času budoucího – budu volat; z příčestí minulého a přítomných tvarů slovesa být (čas minulý) – volal jsem (i 3. osoby! – volal, volali); způsob podmiňovací (tvořený z příčestí minulého a zvláštních tvarů slovesa být) – volali byste; (opisné tvary trpné (z příčestí trpného a tvarů slovesa být) – jsem volán, budu volán, byl jsem volán).

Příklady ze cvičení: vypil jsem, budeš polykat, plynuly, mohli bychom.

d) Zjistěte, kolik tekutin by měl člověk během dne vypít.

Řešení: Dospělí by měli denně vypít minimálně 1,5 litru vody, jinak klesá jejich fyzická výkonnost i psychická pohoda (...) Potřeba vody se člověk od člověka liší a závisí na různých faktorech (...) V závislosti na věku by dospívající a dospělí měli denně přijmout 30 až 40 ml vody na kilogram tělesné hmotnosti. Pro zdravé dospělé osoby obecně platí, že by měly vypít přibližně 1 ml vody na 1 kcal energetické hodnoty přijaté potravy a den. Při 2 500 kcal přijaté energie u dospělého muže to znamená 2,5 litru vody denně. (převzato z: Národního zdravotního informačního portálu – www.nzip.cz)

3. b) Převyprávějte text v minulém čase.

Řešení: Přestože nastal podzim, den byl horký a slunce pálilo. Chtěli jsme využít toho krásného počasí k výletu do přírody. Brali jsme si pláštěnky, pití, malou svačinu a usedali jsme na kola. Tu jsme uviděli romantický rybníček a rozhodli se vyzkoušet teplotu vody. První, čeho jsme si všimli, byla mračna komárů. Vyběhli jsme ven, oschnout jsme museli cestou, jinak by na nás hladový hmyz i poobědval. My jsme měli také hlad. Rozhlíželi jsme se po vhodné restauraci. Byla tu. Každý si vybral podle chuti. Po obědě nám to moc nešlapalo, ale to nevadilo, alespoň jsme se mohli kochat okolními lesy a loukami.

c) U všech sloves určete osobu a číslo.

Řešení: nastal – 3. os., č. j.; je – 3. os., č. j.; pálí – 3. os., č. j.; chceme – 1. os., č. mn.; bereme si – 1. os., č. mn.; usedáme – 1. os., č. mn.; uvidíme – 1. os., č. mn.; rozhodneme se – 1. os., č. mn.; všimneme si – 1. os., č. mn.; jsou – 3. os. č. mn.; vyběháme – 1. os., č. mn.; musíme – 1. os., č. mn.; poobědvá – 3. os., č. j.; máme – 1. os., č. mn.; rozhlížíme se – 1. os., č. mn.; je – 3. os., č. j.; vybere si – 3. os., č. j.; nešlape – 3. os., č. j.; nevadí – 3. os., č. j.; můžeme – 1. os., č. mn.

4. a) Spojte vhodné podstatné jméno a sloveso. Vytvořené dvojice запиšte.

Řešení: česala jsem si vlasy, ořezali byste pastelku, uvařili polévku, otevři okno, vyplníte formulář, bude zalévat květiny, namažte si rohlík

c) U sloves určete osobu, číslo, způsob a čas.

Řešení: česala jsem si – 1. os., č. j., zp. ozn., čas min.; ořezali byste – 2. os., č. mn., zp. podm.;

uvařili – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; otevři – 2. os., č. j., zp. rozk.; vyplňte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; bude zalévat – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; namažte si – 2. os., č. mn., zp. rozk.

5. a) Doplňte sloveso ve správném tvaru.

Řešení: Do obchodu **nechodte** se zmrzlinou. K narozeninám **bych si přál** nový mobil. Určitě **tre-fíš** k babičce bez nás? Z prázdnin **se vrátil** až v polovině září, protože jeho rodiče pracují na velvyslanectví a on s nimi **zůstal** v zahraničí o pár dní déle. Na projektu **spolupracujeme** s mnoha školami. Před večeří **si umyj** ruce. Na nádraží **čekají** na autobus davy lidí. V 5. třídě se budeme učit o Marii Terezii.

b) Víte, kdo byla Marie Terezie? Ve kterém století žila?

Řešení: Císařovna římská, česká a rakouská královna, zavedla např. povinnou školní docházku. Žila v 18. století.

6. Doplňte tvary podmiňovacího způsobu.

Řešení: počkal bych, počkal bys, počkal by, počkali bychom, počkali byste, počkali by; chtěl bych, chtěl bys, chtěl by, chtěli bychom, chtěli byste, chtěli by

7. a) Pozorně si přečtete lidová rčení /uvedená přísloví/. Slovesa se v nich trochu popletla. Dokážete je opravit?

Řešení: (sám do ní) padá.; (jednou) řež; (ten dřív) mele; (tak se z něho) ozývá; nejsou (koláče); (tomu se) zelení.

b) Doplňná slovesa napište a určete u nich mluvnické kategorie.

Řešení: **padá** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **řež** – 2. os., č. j., zp. rozk.; **mele** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **ozývá se** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **nejsou** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **zelení se** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.

c) Doplňná slovesa převedte do 1. osoby čísla jednotného i množného.

Řešení: padám – padáme, řežu – řežeme, melu – meleme, ozývám se – ozýváme se, nejsem – nejsme, zelením se – zeleníme se

1. žárovka – vzor žena, ředitel – muž, smích – hrad, líh – hrad, labuť – píseň, Slunce – moře, kohoutek – živ. vz. pán / neživ. hrad, vozidlo – město, vejce – moře, krk – hrad, noha – žena, hon – hrad, talíř – stroj, mládě – kuře, čaroděj – muž
2. měsíc – vzor stroj, kopýtko – město, sysel – pán, žízeň – píseň, větev – píseň, pokoj – stroj, báseň – píseň, nábytek – hrad
1. vařte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; seděli by – 3. os., č. mn., zp. podm.; uvidíte – 2. os., č. mn., zp. ozn.; čas bud.; nakresli – 2. os., č. j., zp. rozk.; utíkali jsme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas min.
2. a) myslím, odpovíme, živí, loví, nosí, víš, vím, nevím; b) **Chceš (vědět)**, na co **myslím**? Na váš dopis vám rádi **odpovíme**. Veverka (**se**) **živí** zejména oříšky a semeny šišek, **nepohrdne** ani vajíčky jiných zvířat. Šelmy **loví** hlavně v noci. Hlemýžď (**si**) **nosí** svůj domeček na zádech. **Víš**, kdo **řekl** větu „**Vím**, že nic **nevím**“? c) **chceš** – 2. os., č. j.; **myslím** – 1. os., č. j.; **odpovíme** – 1. os., č. mn.; **se živí** – 3. os., č. j.; **nepohrdne** – 3. os., č. j.; **loví** – 3. os., č. mn.; **nosí si** – 3. os., č. j.; **víš** – 2. os., č. j.; **řekl** – 3. os., č. j.; **vím** – 1. os., č. j.; **nevím** – 1. os., č. j. d) Sokrates.

5. Věta jednoduchá a souvětí

1.
☐

Řešení:

Greg psal písemku z dějepisu. NE

Greg spoléhal na mapu, kde byla vyznačena hlavní města. ANO

Za Gregův neúspěch mohl pan učitel a Patty. NE

b) Jaký je rozdíl mezi jednoduchou větou a souvětím?

Řešení: Souvětí má nejméně dva přísudky (dvě slovesa ve tvaru určitém).

c) V textu vyhledejte nespisovná slova. Která další nespisovná slova ve škole používáte?

Řešení: písemka, zemák, projel

MeDo Slovo *projel* není nespisovný, ale hovorově expresivní výraz (dle Internet. jazykové příručky).

d) **Vysvětlete význam slovních spojení v textu: bylo mi jasné, že to mám v kapse; dokonale jsem to projel.**

Řešení: bylo mi jasné (věděl jsem), že to mám v kapse (že mám úspěch zaručený, že to zvládnou), dokonale jsem to projel (úplně jsem to pokazil)

e) **Vyhleďte a přečtěte přímou řeč. Vysvětlete, co je uvozovací věta.**

Řešení: „Pane učiteli, pane učiteli!“, „Dobrý postřeh, Patty.“ Věta uvozovací uvádí větu přímou, bývá v ní vyjádřeno kým a popř. za jakých okolností byla přímá řeč proslovena.

2. a) **Spojíte slova ze sloupců, přidejte další a tvořte jednoduché věty.**

Řešení: Klobouky slušely modelkám. – např. Světlé klobouky slušely mladým modelkám. Maminka nachystala svačinu. Miloš dal gól. Mráčky zastínily sluníčko. Polévka vystydla na stole. Dříví praskalo v krbu.

b) **Ve kterém sloupci je podmět, ve kterém přísudek?**

Řešení: Podmět je v prvním sloupci, přísudek ve druhém.

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 16

OPAKOVÁNÍ

3. a) **V každé větě vyhleďte „popletený“ podmět. Nahradte ho vhodným podmětem a větu přečtěte.**

Řešení: hadice – had, vlasce – vlasy, ručníčky – ručičky, nože – nohy, had – hadice, ulice – úlu, vlasce – vlasec, ruce – ručníky, nohy – nože.

b) **V každé větě vyhleďte přísudek.**

Řešení: spí, trčely, zastavily se, bolely, praskl, postříkal, slétají se, se zapletly, voní, byly nabroušené

c) **K vyznačeným slovům napište slova opačného významu.**

Řešení: spí × bdí, znenadání × podle očekávání, náročném × snadném, všechno × nic, navečer × zrána, nabroušené × tupé.

4. a) **Vymyslete pokračování souvětí.**

Řešení: např.: ..., že je mi deset roků. ..., protože došlo k poranění cyklisty. ..., kudy dojít na poštu. ..., i když to tak ze začátku nevypadalo. ..., aby s námi mohla brzy ráno odjet na výlet. ..., ale mívají malé plody. ..., kdyby sis dával větší pozor.

b) **V první větě každého souvětí vyhleďte podmět a přísudek.**

Řešení: Všichni poznali. Chlapec zavolal. Paní poradila. Příběh dopadl. Katuška půjde. Rostou jabloně. Nic by se nerozbilo.

c) **U podtržených slov určete mluvnické kategorie.**

Řešení: chlapec – 1. p., č. j., r. m. živ., vzor muž; službu – 4. p., č. j., r. ž., vzor žena; poradila – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; příběh – 1. p., č. j., r. m. neživ., vzor hrad; půjde – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; jabloně – 1. p., č. mn., r. ž., vzor píseň; nerozbilo by se – 3. os., č. j., zp. podm.

5. a) **Přečtěte si text. Rozlište věty jednoduché a souvětí.**

Řešení: Věty jednoduché: Zhruba před 66 miliony let začalo jejich masivní vymírání. Dinosauři mají své následovníky. Z jedné skupiny dinosaurů se totiž vyvinuli dnešní ptáci.

b) **Vyhleďte souvětí, které má nejvíc vět. Podle čeho jste to poznali?**

Řešení: Lišili se také velikostí, nejmenší dinosauři sotva převyšovali vrabce, zatímco ti největší vážili tolik, kolik váží patnáct dospělých slonů. Počet vět určujeme podle počtu přísudků.

c) **Vysvětlete, které živočichy označujeme jako býložravce a které jako všežravce. Uveďte příklady. Do které skupiny patří člověk?**

Řešení: Býložravec (kůň) se živí rostlinnou potravou, všežravec (pes) rostlinnou i živočišnou. Člověk je všežravec.

MPV Přírodověda 5, s. 55 – Zásady zdravé výživy.

PRACOVNÍ SEŠIT

OPAKOVÁNÍ

str. 7

OPAKOVÁNÍ

1. a) Uklonil se, spustil, šlo, slyší, zašimralo, ohnal se, upadl, bylo, zamručel, seděl, začal, ladilo, spatřil, ochomýtá se, sedá, máchl, porazil, rozlítý se, byl, neumí, pomyslel si; b) Houslista se uklonil... (S) Šlo mu to... (S) Vtom ho protivně... (S) A bylo po hraní. (VJ) V první řadě... (VJ) Seděl tam... (VJ) Náš houslista... (VJ) Zas mu to... (S) Už mu zase... (VJ) I máchl... (S) Asi to dál... (S); c) 1. V koncertním sále. Vzniklo kvůli komárovi, který bzučel houslistovi u ucha a zašimral ho na nose. Diváci ale komára neviděli. 2. Např. nerudný, nevlídný a necitlivý (protože zamručel a myslel si, že houslista neumí skladbu celou). 3. Komár je obtížný pro své bodání a hlasité bzučení. Krev sají pouze samice komárů.
2. a) Děti (1) koupily (5) mamince (1) pět (4) krásných (2) růží (1). Malý (2) pejsek (1) měl (5) čtyři (4) kosti (1) a (8) zahrabal (5) je (3) před (7) boudou (1). Kéž (9) zítra (6) neprší (5), abychom (8) mohli (5) jet (5) na (7) výlet (1). b) Děti koupily... (VJ) Malý pejsek... (S) Kéž zítra... (S)
3. a) Vodu lidé nezbytně potřebují. (VJ) Protože tento přírodní... (S) Čaj, káva... (S) Obliba těchto nápojů roste. (VJ) Čaj je nápoj... (S) Čaj pije většina lidí na světě. (VJ) Kávu konzumují především laubůžníci.

(VJ) Kakao se používá při výrobě cukrovinek. (VJ) Nápoj z kakaa si oblíbili děti. (VJ); **b**) Protože (8) tento (3) přírodní (2) nápoj (1, 1. p.) je (5) bez (7) chuti (1, 2. p.), vynalezl (5) člověk (1, 1. p.) nápoje (1, 4. p.) ochucené (2). Čaj (1, 1. p.), káva (1, 1. p.) a (8) kakao (1, 1. p.) jsou (5) plodiny (1, 1. p.), které (3) Evropané (1, 1. p.) objevili (5) při (7) svých (3) dobovačných (2) cestách (1, 6. p.). Čaj (1, 1. p.) je (5) nápoj (1, 1. p.), který (3) se (3) pije (5) všude (6). **c**) Individuální. Např. potřebují – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; je – 3. os., č. j., zp. oznam., čas přít; vynalezl – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min.; jsou – 3. os., č. mn., zp. oznam.; čas přít.; objevili – 3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.; roste – 3. os., č. j., zp. oznam., čas přít.

4. Individuální. Souvětí.

6. Co umíme z pravopisu

1. a) **Ve kterých řádcích jsou pouze slova příbuzná? Doplňte i, í/y, ý.**

Řešení: Slova příbuzná jsou pouze na 3. a 4. řádku.

bydliště, obydlí, bidlo (na odrážení), bydlet; pila (na železo), pitná (voda), pyl (včelí), opílovat (dřevo); mlynář, mlýnek, mlýnice, mlýnské; umyvadlo, mydlinka, mýdlo, mýt (nádobí); zívát (únavu), vyzývavý, ozývá se; vidlička, vidle, vydlabat; sirotek, syrovátka, syrové (maso), sýr

2. a) **Doplňte i, í/y, ý. Odůvodněte.**

Řešení: a) s učiteli (muži), s květinami (ženami), nad poli (moři); b) do školy (ženy), bez přípravy (ženy), z hedvábí (stavení); c) na dva ostrovy (hrady), na stoly (hrady), pro motýly (pány); d) k příteli (muži), k jeteli (stroji), k cíli (stroji); e) v lesích (hrad, les je podvzor – měkká koncovka -ích v 6. p. mn. č.), na polích (mořích), v údolích (staveních); f) v láhvi (písni), v lavici (růži), o králi (muži); g) výlet (předpona vý-) se psy (pány), pod koly (městy), zážitek s letadly (městy)

b) **Ve kterém řádku se vyskytuje jak i, í, tak y, ý?**

Řešení: V řádku b).

d) **V jakém pádě jsou slova v jednotlivých řádcích?**

Řešení: a) 7. p., b) 2. p., c) 4. pád, d) 3. p., e) a f) 6. p., g) 7. p.

e) **Ke kterému vzoru patří jednotlivá podstatná jména? Které vzory nejsou zastoupeny?**

Řešení: Vzory viz bod 2. a). Není zastoupen vzor kost, kuře, předseda a soudce.

3. a) **Vytvořte vhodné dvojice slov a запиšte je do sešitu. Zdůvodněte pravopis.**

Řešení: Kočky se lísalý (podmět r. ž.). Psi (r. m. živ.) pobíhali. Auta (r. stř.) uhaněla. Dívky (r. ž.) zívaly. Díváci (r. m. živ.) tleskali. Stromy (r. m. neživ.) šuměly. Koně (r. m. živ.) klusali.

1. 1. LOŽKA, 2. LOPATKA, 3. NEHTY, 4. ROHOŽKA, 5. ŽÁROVKU, 6. SKOŘÁPKA, 7. BŘÍZKA; *tajenka*: LANOVKA.

2. Pes má dobrý sluch a čich. Na stole byla ořezaná tužka. Běž pryč! Věra změřila pět metrů. Náš úkol byl lehký. Snědl sladkou hrušku. Dej na stůl vypěstované květiny. Šel za roh. Ostříhej si nehty. Přelezeš tu vysokou zeď? Medvěd lízal sladký med. Slávka jezdí na koloběžce. Vynes odpadky! Kup chléb! Odhrň sypký sníh! Objed' zahrádku! [45 chyb.]

2. Pes má dobrý sluch a čich. Na stole byla ořezaná tužka. Běž pryč! Věra změřila pět metrů. Náš úkol byl lehký. Snědl sladkou hrušku. Dej na stůl vypěstované květiny. Šel za roh. Ostříhej si nehty. Přelezeš tu vysokou zeď? Medvěd lízal sladký med. Slávka jezdí na koloběžce. Vynes odpadky! Kup chléb! Odhrň sypký sníh!

3. nabídka, bylinářka, oblíbil, bílkovina, hřebík, zbytek, trubička, starobylá, bída, bydliště, lýkožrout, plynulá, plíseň, lyžař, plynárna, sklíčko, mydliny, blízko, lysina, odklízet; vzpomínka, mince, chmýří, miska, Emil, zamíchat, omyl, nesmysl, kamínek, namířil; špičatá, lepidlo, pilný, pykat/pikat (při hře na schovávanou), přepych, opička, píšťalka, papír, strašpytel, topit

4. syseľ, sýkora, syn, sýpka, sytý, měsíc, silná, lesík, sirup

5. Vít se zbavil zlovyku. Víla víla věneček z rozvitéch kvítků. Vystavili povedené výkresy. Máš výborné výsledky. V prosinci slavíme výročí vítězné bitvy. Vyplašený výr vylétl z vysoké vížky. Vilém má vyviklaný zub.

6. Výr (1. p.) velký Výr (1. p.) je naší největší sovou (7. p.). Hnízdí obvykle ve skalách (6. p.). Vidáme ho ale kroužit i nad rovinami (7. p.). Loví mezi západem (7. p.) a východem (7. p.) slunce (2. p.). Dovede prudce vyrazit do útoku (2. p.) a kořist (4. p.) hbitě uchopit. Není však schopen ubránit se současně několika soupeřům (3. p.), protože má nepohyblivé oči (4. p.) a vidí vždy jen jednoho. Jako všechny sovy (1. p.) je dalekozraký.

- Učím se anglický jazyk. Rozepni si zip u bundy. Po létě přichází podzim a pak zima. Lidé ráno často zívají. Ze sluchátka se neozýval žádný zvuk.
- Líbí se mi rozkvetlý strom. (Líbí se nám rozkvetlé stromy.) Posbírej střep! (Posbírejte střepy!) Proved' můj příkaz! (Proved'te naše příkazy!) Cvičený pes utekl. (Cvičení psi utekli.) Čtete o významném spisovatelí (významných spisovatelích). Dan /Milan/ chová holuba (holuby). V lese vyrostla houba. (V lesích vyrostly houby.) V pytli (pytlích) míváme obilí. Pes si ulomil zub. (Psi si ulomili zuby.) Žížala žije v zemi. (Žížaly žijí v zemi.) Sál byl vyzdoben zrcadlem. (Sály byly vyzdobeny zrcadly.) Lev si brousil dráp. (Lvi si brousili drápy.)
- Např.: Dívky plavaly. Letadla vzlétla. Stromy rozkvetly. Bratři seděli. Přišli hoši. Děvčata se rozplakala. Košile uschly. Vlci vyli. Chlapci skákali. Žáci závodili. Děti četly.
- Autobusy odjely. Papíry se vysypaly na zem. Prodavači prodávali zeleninu. Světla se rozsvítla. Na obloze se objevily hvězdy. Žáci se shromáždili před školou. Louky byly pokoseny.
- štěně Dášeňka, rakouská města, hora Blaník, pražské domy, les Řáholec, žákyně Svobodová; cvičený lev César, hrad Karlštejn, řeka Dunaj, pohoří Beskydy, zámek Konopiště, hora Sněžka

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 18** ——— OPAKOVÁNÍ ———

SLOH – POPIS OSOBY

- Z učiva 4. ročníku si zopakujte, jaké body by měl obsahovat popis osoby. Který bod v našem popisu chybí?
Řešení: V popisu chybí popis osoby Jáchyma (postava, vzhled – obličej, vlasy atd.).

IUC Cvičení.

- Na základě obrázku popište, jak Jáchym vypadá.

Řešení: Individuální.

- Jaké jsou Jáchymovy záliby? Co ho podle vás baví nejvíc?

Řešení: Zajímá se o hvězdy, čte knihy, hraje si s míčem, hraje na housle, chová rybičky, sbírá autíčka.

- Znáte knížku Malý princ, o které se píše v textu? Povídejte si o ní s vyučujícím. Společně si vysvětlete, proč je to Jáchymova nejoblíbenější kniha.

Řešení: Protože jsou částí obsahu planety, odehrává se v prostředí vesmíru, který má Jáchym rád.

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 19** ——— OPAKOVÁNÍ ———

- Jadrné oči = výrazné oči. Měla zálibu v pečení cukroví.
- Domácí zvíře: zvíře, které chováme v blízkosti domu nebo doma, staráme se o něj, krmíme ho.
- Byl vznětlivý. Neobešel se bez velké vařečky. Prchlivost, která uměla vzplanout jako olej stříknutý do ohně – rychle se rozčílil.
- Bylo mu 39 let. Štíhlý nebyl, protože měl tvář jako melounek.

Učeb. s. 20–21 | II. ČESKÝ JAZYK – NÁŠ NÁRODNÍ (MATEŘSKÝ) JAZYK

UČEBNICE ——— **str. 20** ———

- Věty ve slovenštině zkuste přeložit do češtiny.

Řešení: Kdy přijdeš domů? Byl jsi s otcem na procházce? Líbí se ti náš dům?

- Odpovězte Slovákoví na jeho otázky.

Řešení: např.: (Jak se máš?) – Mám se dobře. (Kolik máš roků?) – Mám jedenáct let. (Máš sourozence?) – Ano, mám bratra. (Jakým jazykem mluvíš?) – Mluvíím anglicky.

- Víte, jakým jazykem mluví Rakušané? Pokud ne, vyhledejte tuto informaci na internetu.

Řešení: Německy.

- Do jazyka se nám často vloudí slova, která používáme, i když nevíme proč, a neumíme se jich zbavit. Najděte jazykové prohřešky mluvčích.

Řešení: 1. věta – jako; 2. věta – no, jako, (jediný místo spisovného jediné); 3. věta – (Chtěla jsem ti) vlastně; 4.–5. věta – vlastně; 6. věta – tak; 7. věta – taky; 8. věta – opakování super; 9.–12. věta – prostě.

UČEBNICE ——— **str. 21** ———

- b) Pokud některým slovům nebo částem básně nerozumíte, vysvětlete si je.

Řešení: např.: sirotky – sirotci, zzelelo se – pocítila lítost, vtělila se – proměnila se, mohyla – hrob, dítky – děti, plesaly – radovaly se, majíc – měly.

c) Vyhledejte slovo, které už dnes nepoužíváme. Odhadněte jeho význam.

Řešení: majíc – měly.

d) Všimněte si neobvyklého pořadí slov. Najděte příklady.

Řešení: Zemřela matka a do hrobu dána...

e) Vyjádřete jednotlivé verše dnešním jazykem.

Řešení: např.: Matka zemřela a byla pohřbena, / zůstaly po ní sirotci; / přicházeli každé ráno / a hledali svou maminku. // Matka bylo milovaných dětí líto / její duše se vrátila / a proměnila se v květinu s drobnými listy, / porostla celý hrob. // Děti maminku poznaly podle dechu, / poznaly ji a radovaly se; / a obyčejnou květinu, ve které měly útěchu, / nazvaly mateřídouška...

7. a) Řekněte, co jsou gesta neboli gestikulace.

Řešení: Pohyby rukou, nohou, celého těla, kterými je doprovázeno vyjadřování mluvčího.

8. a) Rozhodněte, co je *mimika*.

Řešení: b) výraz a pohyby ve tváři

Učeb. s. 22–55; PS s. 10–29

III. SLOVO A JEHO STAVBA, TVOŘENÍ SLOV

UČEBNICE

str. 22

1. ČÁSTI SLOVA: KOŘEN, PŘEDPONA, PŘÍPONA, KONCOVKA

1. a) Porovnejte dvojice slov. Rozhodněte, která slova obsahují předponu.

Řešení: bezzubý, rozcestí, zalesněný, rozhledna, ulovit, odchod

b) U každé dvojice slov vyhledejte část, kterou mají společnou – kořen.

Řešení: zub, cest, les, hled, lov, chod

c) Tvoří každou dvojici slova příbuzná? Zdůvodněte.

Řešení: Ano. Souvisejí spolu významově.

2. Slova napište do sešitu. Doplněte *i, í/y, ý* a barevně vyznačte kořen.

Řešení: příbytek, nabídka, lyžař, lysina, mlynář, myšlenka, omyl, napil se, přepychový, kopýtko, silák, synáček, přesypat, výhra, vyrobil, zimník

UČEBNICE

str. 23

3. Řekněte, jak se mění koncovka slova.

Řešení: podle skloňování (pádů)

IUČ Cvičení.

4. a) Ve dvojicích slov vyhledejte společný kořen.

Řešení: vod, vař, skok, mlad, jazyk, děl

b) V prvním řádku vyhledejte předponu a příponu. Ve druhém řádku určte předponu, příponu a koncovku.

Řešení: zá-vod – zá-vod-ník, pře-skok – skok-an, jazyk – jazýč-ek

u-vař-ím, ne-vař-íme, mlad-ý – mlad-ého, u-děl-ám – ne-děl-ají

5. Naznačte stavbu slova (předpona – kořen – přípona). Zkuste naznačit i koncovku.

Řešení: věd-ec, pře-hrad-a, věd-eck-ý, smrt, plav-án-í, mrt-vol-a, za-hrad-a, plav-kyn-ě, mrt-v-ý, hrad-b-a, plav-b-a, ú-mrt-í, zá-plav-a

6. Slova z předchozího cvičení seřadte do vhodných skupin. Podle čeho jste tyto skupiny vytvořili?

Řešení: vědec – vědecký, přehrada – zahrada – hradba, smrt – mrtvola – mrtvý – úmrtí, plavání – plavkyně – plavba – záplava; skupiny byly vytvořeny podle kořene

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 10

1. u-let-í, vy-bar-vi, bubl-ina, vod-ník, strom-eček, za-sad-ila, pod-chod, nevy-let-ěl

2. dešt-ník, vy-skoč-íme, od-pad-kový, měst-ečko, na-slouch-at, po-tich-oučku, vý-slov-nost, nevy-lez-eš

3. vy-barv-il, druh-é, kol-ečko, vlád-nout, let-ěli, ne-sed-iš, dom-eček, od-plav-u, vod-ník, na-kres-lím

4. a) rozcvička, myslivec, potraviny, mlýnek, posílat, minuta, zvýhodnit, svítilna, výkop, usychat, pozamykat, nebydlící, rozmýšlení, vynutil, vysypal, výchova, zamíchat, želvička; b) kořen slova je tučně: roz-cvič-ka, mysl-ivec, po-trav-iny, mlýn-ek, po-sil-at, minut-a, zvý-hod-nit, svít-ilna, vý-kop, u-sych-at, po-za-myk-at, ne-bydl-ící, roz-mýšl-ení, vy-nut-il, vy-syp-al, vý-chov-a, za-mích-at, želv-ička

2. PŘÍBUZNÁ SLOVA

1. a) **Čtete pozorně text. Řekněte, co mají společného vyznačená slova.**

Řešení: Mají společný kořen slova *-ryb-*.

- b) **Podle textu vysvětlíte slovní spojení plovoucí továrny.**

Řešení: Továrnami, kde se zpracovávají ryby jsou vlastně lodě, které plují po moři spolu s rybáři.

S čím pracuje rybář, sklenář, sklář, dráteník, cukrář?

Řešení: rybář s rybami, sklenář se sklem, sklář se sklovinou, dráteník s drátem, cukrář s cukrem

IUČ MPV Čítanka 5, s. 144 – Kupec a moře. Čítanka 5, s. 138 – Přesolené oceány. Vlastivěda 5 – zeměpis, s. 44–45 – Vodstvo. Přírodověda 5, s. 37 – Moře a oceány.

Otázka Jáchyma v bublině.

Řešení: Fipík v řadě slov uvedl nesprávně paleta a popleta. Slova nemají kořen *-planet-*, nejsou s ním ani významově podobná.

2. a) **Utvořte co nejvíce slov příbuzných ke slovům v rámečcích. Napište je.**

Řešení: např.: kreslit – výkres, pokreslit, nakreslit, kreslení; školit – školení, škola, záškolák, školní; spát – vyspat, spaní, spáček, uspávanka; závodit – závodník, závodní, závod

- b) **Vyberte si jednu skupinu příbuzných slov. V každém slově ze skupiny vyznačte předponu, kořen, příponu a koncovku.**

Řešení: např.: zá-vod-i-t – zá-vod-ník, zá-vod-n-í, zá-vod

3. **Rozhodněte, ve kterých dvojicích jsou slova příbuzná. Zdůvodněte.**

Řešení: přechod – chodba (souvisí s chozením, chodit), dřevo – dřevák (souvisí se dřevem), kruh – kroužek (souvisí s kruhem)

4. **Vyhledejte a запиšte slova vytvořená pouze předponou a slova vytvořená pouze příponou. U ostatních naznačte stavbu slova. Pište do sešitu.**

Řešení: pouze předponou (přelet, výlet); pouze příponou (letadlo, letiště, letec, letuška, letecký, letový); zá-let-ník, vý-let-ník, pře-lét-avý

5. a) **Vyhledejte slova příbuzná se slovem chodit.**

Řešení: odchodu, chodci, přechodu, chůzi, chůdách, chodníku, vchodem, chod, pochodují, východ, chodící, podchodě, obchody, schodech

- c) **Kde je to možné, nahradte opakující se příbuzná slova synonymy.**

Řešení: Nad vchodem (vstupem) visel nápis ... Po ulicích pořádaně pochodují (kráčejí) ...

6. a) **Do slov doplňte vhodné předpony.**

Řešení: výkladní, nákladní, zahradní, výhradní, přenocoval, ponocovat, výkřiku, pokřik, zakřikneš

- c) **Pomocí předpon vytvořte slovesa se *-stavit* a užit je ve větách.**

Řešení: stavit – dostavit, postavit, představit, nastavit, odstavit, sestavit, zastavit

7. **Užijte slova ve větách ve dvou odlišných významech. (Nebudou to tedy slova příbuzná.) Vytvořené věty запиšte do sešitu.**

Řešení: Lež klidně. Lež má krátké nohy. Sejdeme se ve tři hodiny. Tři vejce s cukrem. Měl velký nos. Nos tu čepici, když je zima! Stroj ulehčuje lidem práci. Stroj se, už musíme odcházet.

1. vy-mysl-el, mysl, pře-mýšl-et, myšl-enka; nej-vyš-ší, výš-ka, ne-vys-oký, vys-očina; lep-ený, lep-idlo, po-lep-it, s-lep-it (žáci určují při úkolu jen kořen slova)

2. a) Ve 3. domečku jsou pouze slova příbuzná (kořen *-ryb-*). b) Pozn.: Zejména u sloves stačí, aby žáci určovali jen část příponovou. čes-k-ý, češ-tin-a, česne-k, ne-čes-k-y, čes-a-t, Češ-ka, Čech; jízd-a, ne-jez, jízd-enk-a, vý-jezd, ne-jezd-í, jezd-ec, jezd-i-t; ryb-ičk-a, ryb-í, po-ryb-n-ý, ryb-ník, ryb-aři-t, ryb-k-a, ryb-ář

4. -stav-: stavební, stavba, postavit, stavitel, staví, stavař, (příbuzné slovo: stavení, stavebnictví); -chod-: vchod, nechod, chodník, chodit, chodec, chodba, (příb. slovo: podchod, východ).

SLOH – POPIS PŘEDMĚTU

- Popisován je štít a meč.
- Hojně zastoupena jsou přídavná jména. Tímto slovním druhem vyjadřujeme vlastnosti.
- Přirovnání: ostrá jako břitva, lehký jako pírko.
- Meč i štít měly společný symbol kančí hlavy.

2. (3. ve vyd. 2023) K daným podstatným jménům doplňte alespoň tři přídavná jména.

Řešení: knížka – obrázková, Petrova, vypůjčená; obraz – namalovaný, drahý, pověšený; plášť – královský, vyšívaný, děravý; obuv – zakoupená, vyčištěná, sportovní; křeslo – proutěné, dřevěné, houpací; lampa – stojací, noční, rozsvícená; nůž – ostrý, tupý, malý, kapesní; klíč – velký, malý, dózický; stůl – dřevěný, jídelní, kovový; džbán – hliněný, skleněný, pivní; dům – nájemní, rodinný, panelový

3. (4. ve vyd. 2023) Řekněte slova opačného významu (antonyma).

Řešení: např.: vysoký × nízký, malý × velký, tenký × silný, barevný × černobílý, smutný × veselý, ošklivý × pěkný, teplý × studený, čistý × špinavý, hladký × drsný (hrubý)

5. (6. ve vyd. 2023) a) Co je to? Hádejte.

Řešení: A) brýle; B) komín; C) teploměr

3. TVOŘENÍ SLOV

- Umělá bytost podobná lidem.
- Ano, protože robot má vykonávat práci pro/za svého majitele.

1. b) Víte, jak se nazýval dozorce, který dohlížel na práci robotujících?

Řešení: Dráb.

MPV Vlastivěda 5 – dějepis, s. 10 – Život na vesnici.

c) Jak zní slovo *robot* v angličtině (včetně výslovnosti)? Pokud nevíte, vyhledejte toto slovo v česko-anglickém slovníku.

Řešení: Slovo *robot* se v angličtině vyslovuje [rəʊbɒt]

d) Znáte některé knihy, které napsal Karel Čapek nebo jeho bratr Josef? Co se vám na nich líbilo?

Řešení: Dášeňka, Povídky z jedné kapsy, Devatero pohádek a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívažek, Povídání o pejskovi a kočičce (Josef Čapek).

2. Ke každému základovému slovu napište dvě slova odvozená různými příponami. Přípony barevně vyznačte.

Řešení: ryba – rybník, rybí; les – lesní; pes – psí; kov – kovový; učit – učitel; lézat – letec, letadlo

3. Ke každému slovu uveďte tři vhodné předpony podle vzoru.

Řešení: šel – vyšel, došel, ušel; psal – napsal, dopsal, přepsal; nesl – unesl, donesl, přinesl; hodil – dohodil, uhodil, zahodil; vezl – přivezl, dovezl, nevezl; skočil – přeskočil, doskočil, uskočil; vázal – zavázal, uvázal, obvázal

4. a) Napište, jak se nazývá ten, kdo:

Řešení: a) učitel; b) řidička; c) potápěč; d) prodavačka; e) vypravěč; f) malířka

b) Jak říkáme tomu, kdo je:

Řešení: a) stařec; b) mladice; c) kudrnáč; d) dravec

c) Jak říkáme místu, kde se:

Řešení: a) pracoviště/pracovna; b) studovna; c) pekárna; d) čekárna

5. a) Z podstatných jmen odvozujte přídavná jména pomocí přípon.

Řešení: železo – železný, malíř – malířská, knížka – knižní, medvěd – medvědí, papír – papírový, koleno – kolenní

b) S vytvořenými přídavnými jmény vymýšlejte vhodná slovní spojení.

Řešení: železné zábradlí, malířská štětka, knižní veletrh, medvědí brloh, papírový ubrousek, kolenní kloub

c) Barevně vyznačte slovotvorný základ.

Řešení: železný, malířská, knižní, medvědí, papírový, kolenní

6. a) Slova rozdělte a napište do sešitu.

Řešení: ple-te-ní, klu-bíč-ko, po-má-hat, nad-zem-ní, kvě-ti-na, stu-de-ný, za-po-me-ne, pro-to-že, čty-ři

b) Určete slovní druh těchto slov.

Řešení: pletení (1), klubíčko (1), pomáhat (5), nadzemní (2), květina (1), studený (2), zapomene (5), protože (8), čtyři (4)

7. Zahrajte si hru se slovy.

Řešení: **sklo**: 1 – sklovina, 2 – skleněný, 5 – sklít; **ruka**: 1 – rukáv, 2 – ruční, 6 – ručně; **kouzlo**: 1 – kouzelník, 2 – kouzelný, 5 – kouzlit, 6 – kouzelně; **světlo**: 1 – světlost, 2 – světlý, 5 – osvětlit, 6 – světelně; **práce**: 1 – prácička, 2 – pracovní, 5 – pracovat, 6 – pracovně; **čtení**: 1 – čítanka, 2 – čtecí, 5 – číst; **věda**: 1 – vědec, 2 – vědní; **paměť**: 2 – pamětné, 5 – pamatovat, 6 – z paměti; **čas**: 1 – přesčas, 2 – časový, 5 – časovat, 6 – časně; **voda**: 1 – vodník, 2 – vodní, 5 – odvodnit

8. b) Podtrhněte podmět a přísudek.

Řešení: Na večírek si dámy oblékly pestré šaty různých střihů a barev.

c) Vyhledejte podstatná jména ve 2. pádě.

Řešení: střihů, barev

d) Nahradte přídavné jméno pestré vhodným synonymem (slovem souznačným).

Řešení: barevné

e) Vymyslete slovo opačného významu ke slovu různých.

Řešení: stejných

f) Napište 3 slova příbuzná ke slovu večírek.

Řešení: večerní, podvečer, večerníček

g) Ve všech podstatných jménech vyznačte koncovku.

Řešení: večírek (nulová koncovka), dám-y, šat-y, střih-ů, barev (nulová koncovka)

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 12

- 1. b)** Od slova kůň. **c)** Přenášení významu; kůň byl už v pravěku pro člověka nejmilejší zvíře ze všech, co tehdy choval. **d)** 1. Malý kůň, záliba. 2. Pomáhal při práci na poli, v lese, při cestování. 3. Před šesti tisíci lety, místo neznámé. Divocí koně žili po celé Evropě i Asii. 4. V Mongolsku – kůň Převalského (snad jediný druh divokého koně; mustangové v Severní Americe jsou původně domácí koně).
- 2.** uvařit – vařit, večerní – večer, barvit – barva, školník – škola, noviny – novina, lesník – les, rybář – ryba, větrný – vítr
- 3.** cukrárna – zákl. slovo – cukr, slovotv. základ – cukr, příp. – árna; vylepit – zákl. slovo – lepit, předp. vy, slovotv. základ – lepit; jazykový – zákl. slovo – jazyk, slovotv. základ – jazyk, příp. ový; vyjížděkový – zákl. slovo – vyjíždka, vyjíždka, příp. ový; zakroužil – zákl. slovo – kroužil, před. – za, slovotv. základ – kroužil; odplavat – zákl. slovo – plavat, předp. – od, slovotv. základ – plavat; nebezpečný – zákl. slovo – bezpečný, slovotv. základ – bezpečný, předp. ne; náměstí – zákl. slovo – město, před. ná, slovotv. základ měst, příp. í

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 13

- 4.** vysoké podpatky (pata), barevné obrázky (obrazy), rozkvetlá zahrádka (zahrada), mužstvo (muž) vyhrálo, starobylá vížka (věž) na kostele, nová knížka (kniha), rozbitá miska (mísa), zajímavá ukázka (ukázat), rozkrájet dort na kousky (kus), zlatá rybka (ryba), nabíráme lopatkou (lopata), příjemná procházka (procházet).
- 5.** léto – letní, vůz – vozovka, květ – květen, světlo – světluška, běh – vyběhl, bystrý – bystrina, skok – skákal, skokan – skok, ruka – rukáv
- 6.** 1. KONEV; 2. BÍLÝ; 3. TIKAT; 4. ROK; tajenka: VÍTR.
- 7.** např.: a) loďka, lesní, lékař; b) doplavit, vystavět, svalit
- 8.** bezpečný, město, rozsvítit (obtížnější; rozsvícen si žáci uvědomí jen těžko), rozlobit se, zatoulat se, dítě

UČEBNICE

str. 31

SHRNUTÍ – ČÁSTI SLOVA, TVOŘENÍ SLOV

1. Provedte rozbor stavby slov.

Řešení: zahradník, uvařit, přísloví, prastarý, vylovit, podkova

2. Rozlište tvary téhož slova a slova příbuzná. Příbuzná slova napište.

Řešení: vůz, vozovka, vozík, vozit, vozíček, vozidla, odvoz, rozvoz, dovoz, povozím, závozník, vozový

3. Ke každému základovému slovu pište jedno slovo odvozené.

Řešení: les – prales, noc – nocovat, radost – radostný, skákat – přeskákat, smát se – usmát se, stavět – zastavět (vystavět)

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 32

OPAKOVÁNÍ

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – ČÁSTI SLOVA, TVOŘENÍ SLOV

1. Které slovo není s ostatními příbuzné?

Řešení: c) podvod

2. Které slovo obsahuje předponu?

Řešení: a) zárodek

3. Které slovo má nulovou koncovku?

Řešení: a) kostel

4. Určete, zda je tvrzení pravdivé (ANO), nebo nepravdivé (NE).

Řešení: a) NE; b) ANO; c) ANO

5. Ke kterému slovu neexistuje příbuzné slovo rodu mužského?

Řešení: b) servírka

6. Který význam nemá slovo nosič?

Řešení: c) součást dveří

7. V řádku označte slovo, které není s ostatními příbuzné.

Řešení: a) stud, b) let /letadlo/, c) svazek

8. U kterého slova má předpona *pod-* jiný význam než u ostatních?

Řešení: c) podvést

UČEBNICE

str. 33

4. PŘEDLOŽKY A PŘEDPONY

1. a) Přečtete si básničku. Všimněte si vyznačených slov. Rozhodněte, zda se jedná o slovo s předponou, nebo o slovní spojení s předložkou. Řekněte, na základě čeho jste to poznali.

Řešení: předpony: uzavřely, zkusit, domluvily, dohromady, pořádek

předložky: na procházku, z písničky, do zahrady, do řádek (předložky se píší samostatně)

- Protože si vyšly na procházku (uzavřely sázku), tím opustily notovou osnovu, tj. utekly z písničky.
- Falešná, neúplná, nepěkná.

b) V básni vyhledejte dvojice předpon a předložek, které znějí stejně.

Řešení: Domluvily, do zahrady, dohromady, do řádek.

c) Vyhledejte slova citově zabarvená.

Řešení: písnička, střevíčky, písničky.

2. Rozhodněte, zda je v závorce předložka, nebo předpona. Zapište do sešitu. Se slovy s předložkovými spojeními vymýšlejte věty.

Řešení: od lesa, odmítl, po závodě, pozdrav, pod cenou, podcenit; zamést, za ním, předložka, před dům, ve tmě, vepsat; vklad, v domě, slezl, s námi, zlomit, z nich

3. Rozdělte se do dvojic. Uvedené předpony spojte s vhodným slovotvorným základem. Soutěžte, kdo utvoří nejvíc slov.

Řešení: např.: přelet, nálet, rozlet, náves, přenosit, nanosit, roznosit, překazit, nakázat, rozkázat

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 14

1. b) při-livu, od-livu, o-padla, vy-stoupily, u-dělaly, při-nesly, pro-hlížely, při-sedlá, ne-pustila, od-trhnout, po-hnout, za-brané, ne-všimly, o-hlédl, vy-křikl, po-padl, při-krývala; c) Na břehu, při přílivu, pod vodou, při odlivu, mezi nimi, v nich, při odlivu, na skalce, nad rybníčkem, po ní, na skalce, do toho, kolem nich, za ruku, ke břehu, do skal; d) Na břehu (1), při přílivu (1), pod vodou (1), při odlivu (1), mezi nimi (3), v nich (3), při odlivu (1), na skalce (1), nad rybníčkem (1), po ní (3), na skalce (1), do toho (3), kolem nich (3), za ruku (1), ke břehu (1), do skal (1); k podstatným jménům. e) 1. Kvůli přílivu. 2. Např.: v subtropickém; v Řecku. 3. Příliv a odliv je pravidelně se opakující stoupání a klesání mořské hladiny. Měsíc, částečně Slunce.

2. Individuální; např.: vynést, vylít, vylitý; nemít, nemytý; podzemí, podletět.

3. bezpečí (předpona), bez (7) starostí, bezstarostný, ostuda, o (7) nás, opora, o (7) ní, přednesl, předseda, před (7) tebe, předjel, odnesl, od (7) nich, odborný, od (7) laku, od (7) lesa, odlákal, odjezd

5. PŘEDPONY OD-, NAD-, POD- PŘED-

1. b) Odůvodněte pravopis vyznačených slov.

Řešení: Předpona se píše dohromady se slovem, které je pomocí ní odvozeno od základového slova, např. od-dechnout, od-dělit, pod-daní, od-dálit.

2. a) Uvedené předpony spojte s vhodnými částmi slov. Slova napište.

Řešení: oddech, odtlačit, odtáhnout; poddajný.

3. Do slov doplňte vynechaná písmena a napište.

Řešení: před-: předpona, předloni, předsunutý; pod-: podfuk, podpořit, podstavec; nad-: nadprůměrný, nadčasový, nadpis; od-: odsunout, odporný, odtažený

4. Napište jedním slovem. Použijte slova s předponami od-, pod-.

Řešení: oddělit, oddálit, oddíl, poddaný, oddechnout si

6. PŘEDPONY ROZ-, BEZ-, VZ-

1. b) Odůvodněte pravopis vyznačených slov.

Řešení: Předpona se píše dohromady se slovem, které je pomocí ní odvozeno od základového slova, např.: roz-zářily, bez-zubými, roz-zlobil, bez-zásadovému.

2. Do slov doplňte chybějící písmena a napište.

Řešení: roz-: rozladit, rozdělit, rozsvítit; bez-: bezstarostný, bezzásadový, bezpečný; vz-: vztáhnout, vzlétnout, vzplanout

3. a) Spojte předpony se zbylými částmi slov.

Řešení: rozsadit, bezzubý, poddajný, nadsázka, předseda, oddalovat

IUČ Cvičení.

4. K neúplným slovům doplňte vhodné předpony. Pište do sešitu.

Řešení: úzká **předsíň**, dětské **oddělení**, divadelní **představení**; mazaný **podvodník**, **rozseknutý** špalek, ztracená **podkova**; **rozkvetlé** květiny, skautský **oddíl**, **rozzuřený** býk

5. Společně odůvodněte pravopis. Potom napište jako diktát.

MeDo Odůvodňujeme především psaní předpon.

- odnaučil, odtáhnout, nadchodem/podchodem, předloni, nadnáší, podpis, podnosu, předpokládám
- potrvá, nadpočetná, podkroví, natrhal, přetřhl, představit, přetáhl, odkvetly, předpis, podpis, potkání, podkolenky, otvírák, podtrhni, nadpis, odstavce, odtlačit
- rozšířené, rozzářené, rozsvícené, rozzuřený, rozsypaná, vztyčená, vzrostlý
- bezzubá stařenka, rozpustná polévka, rozhlasový program, oči se dítěti rozšířily, bezdrátový telefon, rozsypaný cukr, učitel se rozlobil, beznohé zvíře, bezvadný oblek, beztvará hmota, rozzuřený býk, oheň se rozhořel, bezpráví, bezradný cizinec
- o-trav-a, před-síň, před-sed-a, pod-por-a, pod-stav-ec, o-táz-ka, o-tvor; od-pov-ěď, před-pon-a, po-trav-a, potkan, /po-tah/, od-vést, od-díl, od-stav-it; roz-trh-at, roz-trž-ený, Rost-ík, /roz-klád-at/, roz-cest-í, roz-tanč-it, roz-hlas, bez-cit-ný; s-rostl-ý, roz-poč-ítat, za-rost-lý, bez-cen-ný, ros-a, roz-kaz, ne-bez-peč-ný, /rost-lina/

SLOH – POPIS PROSTŘEDÍ

DNP *Moje planeta HRA*. Každý žák si donese neprůhledný pytlík a v něm 2 věci, které by byly na jeho planetě. Nikdo nikomu neukáže, co na své planetě má. Planety (pytlíky) rozprostřeme po třídě a přiřadíme jim čísla. Žáci hmatem zkoumají, co ve kterém pytlíku je a zapisují k číslům na kartičky. Nesmějí naznačovat, co v pytlíku je. Společně pak zkoumáme a říkáme, co kde bylo. Žáci vysvětlují, proč právě tyto věci vybrali na svoji planetu.

7. PŘEDPONY S-, Z-

1. **Přečtěte si ukázkou. Všimněte si vyznačených slov. Rozdělte je do dvou skupin. Na základě čeho jste tyto dvě skupiny vytvořili?**

Řešení: s- shromáždili, správi; z- zmocnil, zpráva, zjedná, změnit, zhatí, zpěv, změni; podle předpon

A. Psaní předpony s-

2. **Pomocí poučky zdůvodněte, proč ve vyznačených slovech píšeme s-, se-.**

Řešení: shlíželi, sjezdovky, scházejte – **pohyb shora dolů**; smetl, sfoukává, seškrabal – **pohyb z povrchu pryč**; seběhli, sponku, slepené, schůzka, svážel, spřátelili – **směřování dohromady**

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 16

1. **b)** méďa; **c)** Veverky jedí semena šišek a jiná semena, houby, plody (vlašské ořechy, lískové oříšky), hmyz, vejce a mláďata ptáků, ještěrky. Další lesní živočichové jsou sysli, jezevci, kuna, brouček, liška, bažanti, datli, drozdi. **d)** Ze Sibiře, tedy z Ruska.
2. **s-** sbíhají (směřování dohromady), spadly (směr dolů), shazují (směr dolů), stahuje (směřování dohromady), slétli (směřování dohromady);
z- zpěvu (ustálené pravidlo), zpozdí (dokončení děje), zbledly (změna stavu), zbaštili (dokončení děje).
3. zvolit prezidenta, změna větru /**směru**/, pracovní směna, stěžovat si na bolest, sběh lidí, zbil nepřítel, cesta se zužovala, zběhlý voják; zkroutil dráty, správa silnic, svolal schůzi, ztěžoval práci, směnil peníze, slil kapaliny, zvolal radostně, zkrěhlá dívka

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 17

4. zkrásněla (změna stavu – ZS), zkazil (ZS), sepsal (směr dohromady – D), smíchat (D), svázat (D), zchudlý (ZS), sběr (D), sbírat (D), sešplhat (shora dolů – SD), slepila (D), zbohatl (ZS), zčervenat (ZS), zlomil (ZS), sjet (SD), sbil (D), srostla (D), zhubnout (ZS), ztráta (ZS), zestárnout (ZS), zlomit (ZS), zbledl (ZS), seschnout (D), **smluvit se (D)**
5. **a)** slova s předponou: spadl, sloupnout, sfouknu, svinout, skončil, slepil; slova bez předpony: sušil, smažený, slib, sypat, strom, seděla; **b)** slova s předponou: ztráta, zemřít, zámek (od za-mykat); slova bez předpony: zlost, zeměkoule (2 kořeny: zem + koule)
6. např.: zbit (ztlouct někoho), sbít (stlouct dohromady něco, např. ptačí budku), písemná zpráva, správa majetku, ztěžovat práci, stěžovat si na někoho, zvolit ho prezidentem, svolit k setkání

UČEBNICE

str. 38

3. **Doplňte předponu s-, nebo z-? Odůvodněte pomocí tabulky ze s. 37.**

Řešení: sjezd, sjezdovka, sjíždět (pohyb shora dolů); smeták, smetáček, smést (pohyb z povrchu pryč); shromáždění, shromaždiště, shromáždit se (směřování dohromady); slepit, slepený, slepenec (směřování dohromady); sleva, slevit (pohyb shora dolů)

B. Psaní předpony z-

5. **a) Vytvořte slovesa s předponou z-, ze- podle vzoru.**

Řešení: zhoustnout, zežloutnout, zešedivět, ztuhnout, změkknout, zteplat

- b) Uvedené podstatné jméno (podmět) spojte s vytvořeným slovesem (přísudkem) v náležitém tvaru. Věty napište.**

Řešení: Kaše zhoustla. Listy zežloutly. Vlasy zešedivěly. Lepidlo ztuhlo. Brambory změkly. Limonáda zteplala.

UČEBNICE

str. 39

6. **Napište slova opačného významu (antonyma). Zdůvodněte pravopis.**

Řešení: zhubnout × ztloustnout, změkknout × ztvrdnout, zlepšit × zhoršit, zbohatnout × zchudnout, zrychlit × zpomalit, zteplat × zchladnout; z-: změna stavu

7. **Vysvětlete význam slovních spojení. Tvořte s nimi věty.**

Řešení: např.: zkrácená verze – kratší než původní text; zteplá postava – urostlá; zpytoval svědomí – přemýšlel o svém jednání; zpronevěřil majetek – bezprávě si přisvojil majetek; sveřepý odpor – urputný (krutý); stěžejní úkol – hlavní

8. Rozhodněte, zda v neúplných slovech napíšete s-, nebo z-. Odůvodněte. Vytvořte vhodné dvojice slov a napište je do sešitu.

Řešení: shodit talíř ze stolu (pohyb z povrchu pryč), shrabat seno (směřování dohromady), smést smetí (pohyb z povrchu pryč), scházet se před školou (směřování dohromady), sbírka odznaků (směřování dohromady), zhubnout o tři kila (změna stavu), zkrátit rukávy (dokončení děje), zbavit se strachu (dokončení děje), zřít se odměny (odloučení), ztratit peněženku (dokončení děje)

9. Doplňte slova z nabídky ve správném tvaru. Odůvodněte pravopis.

Řešení: Při zkoušce neuspěl. Soutěž ve zpěvu vyhrál náš spolužák. Hraje na klavír a přitom krásně zpívá. Než si koupíš boty, musíš si je zkusit. Udělal špatnou věc, měl by zpytovat svoje svědomí. Nelíbí se mi způsob, jakým se mnou mluvíš. Jeho nerozumné chování nám způsobilo velké těžkosti. Knížka, kterou napsal, je jeho osobní zpověď.

UČEBNICE

str. 40

10. Do slov doplňte správnou předponu. Napište do sešitu. Odůvodněte.

Řešení: ztichly (změna stavu), zpěv (zapamatovat si), spotřebovali (zapamatovat si), spadla (pohyb shora dolů), shnila (zapamatovat si), zkouška (zapamatovat si), ztvrdlý (změna stavu), se slevou (pohyb shora dolů), zlenivěla (změna stavu), zhubnout (změna stavu)

11. Doplňte správné slovo ze sloupce v náležitém tvaru.

Řešení: Shlédlí jsme z okna do zahrady. Zhlédli jsme výstavu kreseb Ondřeje Sekory. Zpráva o povodních se rychle rozšířila. Správa hradu se o tento objekt dobře stará. Pavel si stále na něco stěžuje. Práci na stavbě jim ztěžuje dlouhodobý déšť. Podařilo se nám sbít krmítko pro ptáčky. Doufám, že se ho nechystáš zbít.

12. b) Vysvětlete, co je hornina a co minerál /nerost/. Uvedte příklady.

Řešení: Horniny jsou složeny z jednoho nebo více minerálů (nerostů), např. pískovec, vápenec, uhlí. Minerál (nerost) vznikl geologickou (přírodní) činností (měď, stříbro, železo).

MPV Přírodověda 5, s. 8 – Nerosty. Čítanka 5, s. 22 – Horniny, s. 23 – Žula.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 18

7. Dostali jsme radostnou zprávu. Jablka na stromě už zčervenala. Stěžoval si na bolesti. Lidé se scházeli na zahradní slavnost. Zpěvák zrušil svůj koncert. Několikrát nás zval na návštěvu. Nechej si spravit boty! Moje dcera zkrásněla. Závodníci seskočili z můstku. Ztvrdlým chlebem krmíme králíky. Na misce byly shnilé švestky. Musím sepsat seznam. Rodiče svolili, abych šel ven. Zkazil mu radost. Zvaž jablka na váze!

8. 1. ZBLÍZKA; 2. ZČERVENAT; 3. SMÝT; 4. ZPĚVÁK; 5. ZPYTOVAT; 6. SVOLIT; 7. STRAVA; *tajenka:* ZEMĚPIS.

9. Velitel družstva svolal hráče. Radostně zvolal, že už ty klíče našel. Vítr svál listí na kraj silnice. Petr je ve vyjmenovaných slovech zběhlý. Přčetl si tu zprávu na internetu. Problém s internetem nám pomohl vyřešit správce sítě. Poddaní svrhli nenáviděného krále. Věci se zvrhly k horšímu. Sběhlý dav lidí o něčem diskutoval. Nesmíš zvát každého k sobě domů!

10. Cesta bez chyby: 3. mravenec.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 19

11. zčernat, zplesnivět, ztuhnout, zchladnout, zežloutnout; individuální.

12. skluzavka, zkažený, ztlumit, zpcená, sfoukni, zkušební, shodil, sbírka, zbytečná, zvítězili, skrývat, srazil, shrnout, zraněný, zprotivil si, setři, svázané, sbalit, sblížili se, skládka, zmodral, skrčil, srovnal, ztratil, slupka, zpytovat, sbírali, zkrátit, zčervenala, zkazil, sjezd, zpěv, sladit se, smést

13. Z prken sbili ohradu pro dobytek. Zběhl z učení i z práce. Smířil se s nepřáteli. Vyjdeme brzy zrána a vrátíme se před setměním. Musím zpytovat svědomí. Sbírali zčervenala jablíčka. Vítr se zklidnil. (20 chyb.)

Z prken sbili ohradu pro dobytek. Zběhl z učení i z práce. Smířil se s nepřáteli. Vyjdeme brzy zrána a vrátíme se před setměním. Musím zpytovat svědomí. Sbírali zčervenala jablíčka. Vítr se zklidnil.

14. Individuální.

14. Lidé se shromáždili na náměstí. Námořníci svinuli plachty. Mraky hrozivě zčernaly. Strnad je zpěvný pták. Děti sbíraly papír do sběru. Vyrušování mi ztěžuje práci. Pařezy na mýtině byly ztrouchnivělé. Pacienti si stěžovali na bolesti. Turisté se vydali úzkou vyšlapanou stezkou. Musíš smlouvy stvrdit podpisy? Dívky se spřátelily. Zůstaly jen zbytky potravin. Nevzbudil ho brzy? Museli ho lékaři vzkřísit z bezvědomí?

8. PŘEDLOŽKY S, Z

1. a) **Přečtete si vtip. Určete pád jména, se kterým se pojí předložky ve vyznačených slovních spojeních.**

Řešení: se zvířaty – 7. p., z nich – 2. p., z něho – 2. p.

• a) NE; b) ANO; c) NE

• Hospodářská zvířata: chováme je pro náš užitek: maso, kůži, mléko...

- b) **Vymyslete tři slova příbuzná se slovy mléko, kosti.**

Řešení: např.: mléko – mléčný, mlékárna, mlíčko; kosti – vykostit, kostěný, kostlivec

- c) **Určete kořen slov učitel, domácímí, myslíš.**

Řešení: uč-itel, dom-ácímí, mysl-íš

2. a) **Řekněte, z čeho byste uvařili dané polévky. Použijte předložku z (ze).**

Řešení: z brambor, z kopru, ze zelí

- b) **Z čeho byste vyrobili uvedené předměty?**

Řešení: ze dřeva, z papíru, z vosku

- c) **Ze kterého vyučovacího předmětu znáte tato slova?**

Řešení: z matematiky, z vlastivědy, z tělesné výchovy

3. a) **S kým kdo kamarádí? Použijte předložku s (se).**

Řešení: Bob s Bobkem, Mat s Patem, s Hermionou (s Ronem)

- b) **S čím jíme uvedené potraviny?**

Řešení: např.: s cibulí, s mlékem, s rýží

- c) **S kým se poradím, když:**

Řešení: např.: s učitelem, s rodiči, s lékařem

4. **Doplňte správnou předložku.**

Řešení: s naší školou, se svými přáteli, ze zahraničí, ze dřeva, s kamarády, z dětství, ze středu Asie, z porcelánu, s klíčkem, s obrázky, se slunečnicovými semínky

5. a) **Vyberte správnou předložku. Napište do sešitu.**

Řešení: ovce s jehnětem, s námi z venku, se zpožděním, s láhvemi vynášeli ze sklepa, sýr s hranolky, vyndat ze zámku, pravítko s ryskou, s přípravou

- b) **Vyznačte stavbu slova zpožděním.**

Řešení: z – předpona, požd – kořen, ěn – přípona, ím – koncovka

6. a) **Doplňte předložky s, se / z, ze a předpony s- / z-.**

Řešení: způsoby, z úst, zpět, zpívej, z lesa, s poctivostí, z nebe

- b) **Přísluví vysvětlíte.**

Řešení: např.: Kdo chce, hledá... – Kdo chce něco udělat, snaží se, kdo nechce, hledá výmluvy, proč to nejde. Co jsi z úst vypustil... – Co vyslovíš, to už nejde vzít zpět. Čí chleba jíš... – K těm, kdo tě živí či zaměstnávají, by ses měl za to chovat hezky a respektovat jejich rozhodnutí. Jak se do lesa volá... – Jak se chováš ty k jiným, tak se budou chovat k tobě. S poctivostí nejdál... – Lhaní a krádeže se nevyplácejí. Žádný učený z nebe... – Každý se musí učit, než něco umí.

7. b) **Vyznačte podmět a přísudek.**

Řešení: podmět – děti, přísudek – prohlížely si.

- c) **Určete slovní druh všech slov.**

Řešení: Děti (1) si (3) s (7) nadšením (1) prohlíželi (5) snímky (1) z (7) cesty (1) do (7) Afriky (1).

- d) **U podstatných jmen určete pád.**

Řešení: děti – 1. p.; nadšením – 7. p.; snímky – 4. p.; cesty – 2. p.; Afriky – 2. p.

- e) **Zdůvodněte psané předložek s, z.**

Řešení: s nadšením – 7. p.; z cesty – 2. p.

- f) **Napište tři slova příbuzná se slovem cesta.**

Řešení: např.: cestička, cestovní, procestovat

1. vydání PS

1. a) Individuální. b) s nima, z tůňky, z Vltavy, s klukama, s holkama, s létem. Předložka s – 7. pád, předložka z – 2. pád. c) s nima – s nimi, dávaj – dávají, nemaj – nemají; d) 1. V určitém věku si spolu mnohem víc

rozumějí holky a mnoho společného mají kluci. 2. Nemá talent, vlohy k určité činnosti. 3. Žáci dohledají na internetu. 4. V pubertálním věku.

2. a) S vodou, se sklem, se zelím, s mlékem, s Olomoucí, se stavením; z vody, ze skla, ze zelí, z mléka, z Olomouce, ze stavení. b) Individuální.

2. vydání PS

1. a), b) Jmelí bílé je cizopasná rostlina. Nevyrůstá ze země (2. p.), ale z větví (2. p.) stromů, kde semeno zapustí kořínky a ze dřeva (2. p.) saje šťávu s minerálními látkami (7. p.). Když na podzim ze stromů (2. p.) opadá listí, vidíme v korunách spolu s holými větvemi (7. p.) celé trsy zeleného jmelí. V prosinci na jeho rozvětveném kmínku dozrávají plody – bílé bobule. Ptáci je zobají a spolu s ptačím trusem (7. p.) se semena šíří na další stromy. V pravěku bylo jmelí uctívanou rostlinou. Pravěcí Keltové věřili, že rostlina léčí všechny nemoci. Později se jmelí stalo symbolem vánočních svátků. Podle jedné ze známých štědrovečerních zvyklostí (2. p.) rostlina zajistí do domu štěstí, pokud někdo z rodiny (2. p.) zavěsí nad štědrovečerní stůl snítku zelených, pozlacených nebo postříbřených větvíček. c) větví – rozvětveném, větvíček; d) 1. Na podzim a v zimě a na začátku jara. Protože je lépe vidět na větvích, kdy je listí opadané. 2. Díky ptákům, kteří sezobají bílé kuličky a spolu s ptačím trusem se pak semena z nich šíří na další stromy. 3. Věšet pro štěstí domu nad štědrovečerní stůl snítku zelených, pozlacených nebo postříbřených větvíček jmelí. 4. Např.: krájení jablka v půli.
2. s vodou, se sklem, se zelím, s mlékem, s Olomoucí, se stavením; z vody, ze skla, ze zelí, z mléka, z Olomouce, ze stavení

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 21

3. s babičkou, z umělé hmoty, z řady, s chutí, s lítostí, ze strachu, ze zásuvky, se zármutkem, s nátěrem, s vámi; s medvídkem, se sestrou, s nimi, z vycházky, s mámou, z okna, se psem, ze židle, z trouby, z ulice; z ložky, s námi, z vás, ze sklepa, z náměstí, z ciziny, z obrázků, s oddílem, ze školy, z lýtka
4. Slyšeli hlas z rozhlasu. Učil se s ním pravidelně. Vrátil se z Litomyšle. Z džungle se ozývaly hrozivé zvuky. Socha byla vytesána z mramoru. Z trouby se linula vůně. Nepřišel s dobrým úmyslem. Nasýtli se s námi. Víтали nás s povykem. Jedl chléb se sýrem. Vyrobím výrobek z papíru. Vyběhl z řady brzy. Míval rád závin s mákem. Odešel se sliby. Koupil výrobky z lýtka. Vlak vyjel z nádraží. Napil se limonády ze sklenice. Na víkend pojedeme s přáteli do Pardubic. Děti šly s otcem na vycházku. Pavučina visí ze stropu.
5. přijel z Brna, pytel s bramborami, kamarádím s tebou, vyšel z obchodu, bratr se sestrou, pozdravy z prázdnin, výrobky ze dřeva
6. Vyslechli jsme zprávu z rádia. Sblížil se s kamarády. Spravené přístroje byly prodány se slevou. Nadechl se zhluboka a ztichl. Schází ti lístek s potvrzením. Smaž tabuli! Schovej si ten papír spolu se složenkou! Vrátil se z cesty celý ztrápený. Zkraf ten článek i s nadpisem! Ze stolu spadlo pero. Nesmíš ho pustit z očí! S radostí jsme sebrali houby. Z bojiště přišly dobré zprávy. Nebyl s tvou písemnou zprávou spokojen. Seběhl ze schodů.

UČEBNICE

str. 43

SHRNUTÍ – PSANÍ PŘEDPON A PŘEDLOŽEK

1. Dokončete věty.

Řešení: ... vz-, protože je to předpona (směr vzhůru); ... s-, protože označuje směřování dohromady; ... s, protože předložka se pojí se 7. pádem; ... z-, protože předložka se pojí s 2. pádem; ... z-, protože označuje změnu stavu.

2. Doplňte předponu s-/z-. Odůvodněte.

Řešení: sbalit (směr dohromady), zlomit (změna stavu), zčervenaly (změna stavu), shromáždili (směr dohromady), zkrátit (dokončení děje), smaž (shora dolů), zničit (dokončení děje), shodit (z povrchu pryč), zlevněné (změna stavu), zchátrala (změna stavu), skamarádily (směr dohromady), zkouška (pamatovat si), zpěvu (pamatovat si), stěžovat (pamatovat si), stravu (pamatovat si)

3. Vytvořte vhodné dvojice slov. Použijte předložku s, se / z, ze.

Řešení: buchty s povidly, halušky se zelím, rohlík s máslem, stěna ze skla, hrad z písku, vývar z kostí, řízek se salátem

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – PSANÍ PŘEDPON A PŘEDLOŽEK

1. Do které věty nedoplníte předponu *od-*?
Řešení: b)
2. Ve které větě je chyba?
Řešení: b)
3. Která věta je zapsána správně?
Řešení: b)
4. Do které věty doplníme pouze *s-*?
Řešení: a)
5. Do které věty doplníme pouze *z-*?
Řešení: c)
6. Na kterém řádku je chyba?
Řešení: a)
7. Ve kterém pádě je vyznačené podstatné jméno?
Řešení: b)
8. Které tvrzení je pravdivé (ANO), které nepravdivé (NE)?
Řešení: a) NE; b) ANO; c) NE

1. skládat, zpravodaj, z prken, se sestrou, sestrojít, zblednout, pod dubem, oddálit, od domu, podpořit
2. rychlá odpověď, předseda oddílu, vztyčil vlajku, odpuštěný prohřešek, rozkvetlý sad, rozsypané bonbony, mít pocit bezpečí, vynes odpadky, objet kaluž, vynikající zpěvák, zasloužený odpočinek
3. zčervenat, shromáždit se, ztuhnout, zpáteční, skončit, zlevněný, sbírat, sběr; oddaný, podmínka, oddíl, odkrojit, oddělit, oddechnout si, odtáhnout, nadbytečný; rozsypané, bezvadný, rozzlobení, rozčilený, rozzářený, vztyčená, vzlétl, bezzubý

SLOH – POPIS DĚJE

- Ne, lovili ryby oštěpem nebo zatarasili řeku.
- Zatarasili řeku hradbou ze stromů (do písmene V), voda jí pronikla, ale ryby uvízly.
- Sůl.

1. c) V ukázce vyhledejte všechna slovesa, kterými autor popisuje děj.
Řešení: lovili, zatarasili, neunikla, museli pomáhat, pokáceli, vytvořili, ležely, hnali, protékala, uvízly, chytali, vyhazovali, pečou, konzervují, ukládají
- d) Všimněte si, jak za sebou následovaly jednotlivé části popisu děje. Ve třech bodech запиšte osnovu tohoto popisu.
Řešení: Osnova: 1. příprava na lov, 2. vlastní lov ryb, 3. zpracování ryb.
- e) Na kterém kontinentu žijí indiáni?
Řešení: Amerika.

9. ZMĚNY PŘI ODVOZOVÁNÍ SLOV

1. a) Přečtěte si článek. Jak říkáme vyznačeným slovům?
Řešení: Slova příbuzná.

- Papír, byliny, kaštany, porcelán, pohlednice, turistické známky, samolepky.
- b) záliba.

- b) Ve vyznačených slovech vyhledejte kořen. Co je na něm zvláštního?

Řešení: sběr, sbírat, sběratelem, sbírku, sbírání (v kořeni se mění samohláska *ě* na *í*)

2. Slova запиšte do sešitu. Vyznačte v nich hláskové změny.

Řešení: běh – vybíhat, brát – vybrat, slib – slíbit, bílý – běloch, stůl – stolek, blesk – blýskat, výsměch – vysmívat se, zub – zoubek, sníh – sněhulák, pán – paní, díl – dělit, vrub – vroubek, vrata – vrátka, vyjímat – výjimka

3. Řekněte, k jakým hláskovým změnám došlo u daných slov. O některých jsme se nezmínili, zkuste zformulovat pravidlo.

Řešení: vůz – vozík, pruh – proužek, pluh – plužit, běh – běžet, kluk – klouček, kluk – klučíčí, hluč – hlučet, ořech – ořešák, smích – směšný, tlak – tlačit, ulice – ulička, vybírat – výběr; pravidlo h = ž, k = č, ch = š, c = č, u = ou, í = ě

4. Zakroužkujte správné písmeno. Svoji volbu zdůvodněte.

Řešení: Turecku, Turků, turecká (příd. jméno), Číny, čínskou (příd. jméno), španělské (příd. jméno), Angličanech, anglickým (příd. jméno), Iry, Brity, Skoty; počáteční velká písmena píšeme u názvů států a obyvatel od nich odvozených.

5. K přídavným jménům doplňte vhodné podstatné jméno.

Řešení: např.: vlašský **ořech**, maďarský **guláš**, francouzský **sýr**, znojemské **okurky**, vídeňský(é) **řízek (párky)**, plzeňské **pivo**

6. a) Jaký suvenýr si přivezeme z dané země? Vyjádřete přídavným jménem.

Řešení: ruský, japonský, maďarský, polský

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 23

1. b) Berlín, Znojmo, Rakousko; **c)** berlínské, znojemské jsou přídavná jména, která nejsou součástí názvu, proto píšeme malé počáteční písmeno. Rakušané je název státních obyvatel Rakouska, píšeme velké počáteční písmeno. **d)** 1. Německo (Spolková republika Německo). 2. Na řece Dyji. V Dyjskosvrateckém úvalu. 3. Město leželo u rýžovišť zlatých písků. Leží severozápadně od Českých Budějovic, na řece Otavě. 4. Ano, těžilo se zde zlato.

2. a) Bratislava, Bratislavan, bratislavský; Varšava, Varšavan, varšavský; Vídeň, Vídeňan, vídeňský; Berlín, Berlíňan, berlínský; Rakousko, Rakušan, rakouský; Slovensko, Slovák, slovenský; Německo, Němec, německý; Polsko, Polák, polský; **b)** Bratislava – Slovensko; Varšava – Polsko; Vídeň – Rakousko; Berlín – Německo. **c)** Jsou to sousední státy České republiky.

3. stůl – stolek, dub – doubek, mráz – mrazík; kus – kousek, kniha – knížka, zahrada – zahrádka; louka – luční, sbírat – sběr, věřit – víra, **ručka – ruka**

4. Jádru v pecce nebylo zralé. Vypil půllitr mléka. Petr je nejistý. Papoušek vyletěl z klece. Na obrázku byli červení raci. Nad mořem létali bílí racci. Poddaní se vzburčili proti pánovi. Naše žádost byla podaná před měsícem/včera. Útočníci prolomili obranný val. Na paloučku tančila lesní panna. Obžalovaná byla nevinná. Její vina nebyla prokázána. Oddělíme jablka od hrušek.

UČEBNICE

str. 48

10. SKUPINY BĚ/BJE, VĚ/VJE, PĚ

1. Přečtete si věty. Vysvětlete význam tučně vyznačených slov.

Řešení: Mámino objetí... – obemknutí, sevření v náruči; Většina obětí... – ti, co se obětovali a např. padli ve válce; Objetí tohoto úseku... – jet okolo

2. a), b) Vyhledejte slova příbuzná a zdůvodněte pravopis ě/je.

Řešení: běh – výběh – běžec – oběžník (ě – uprostřed slova); objímat – objem – objímka – objetí (je začátek kořene slova); vědecký – věda – vědec – vědkyně (ě – uprostřed slova); pěvec – zpěvník – pěvecký – zpěvák (skupina pě); oběť – obětní – obětovat – obětina (ě – uprostřed slova)

3. K vyznačeným kořenům napište další předpony. Vytvořená slova napište.

Řešení: např.: ob-jet – vyjet, přijet, odjet, dojet; ob-jev – zjev, výjev, projev; ob-jem – dojem, příjem, vjem

UČEBNICE

str. 49

4. Ke každému slovu napište dvě slova příbuzná.

Řešení: např.: věnec – věneček, ověnčit; pět (4) – pětkrát, pětina; hrábě – shrabat, hrabivý; vězeň – vězeňská, uvěznit; spěch – spěšný, uspěchat; sběr – posbírat, sbírka

6. Vyznačte kořen neúplných slov a doplňte písmena. Vytvořte dvojice.

Řešení: pěvecký sbor, pravěký člověk, nekonečné napětí, organizovaný sběr, zakázaný vjezd; vědecký objev, vypěstovaná bylina, napínavý příběh, orientační běh, kruhový objezd

7. Doplňte ě/je. Odůvodněte.

Řešení: výběh, pěnová, objektivní (píšeme je, pravopis toho slova byl převzat z latiny, žáci si musejí pamatovat. Nelze vysvětlit pravidlem: pokud je v předponě písmeno b nebo v a kořen začíná písmenem j), průběžné, věcná, zběsilý, objemné (předpona ob-), objetí (předpona ob-), objezd (předpona ob-), větrná, oběti, světa, zpěv pěnkavy, svědomitý člověk

1. **a)** bělásek bělásek, větší, rozpětí, dvěma, zavěsí, přispěje, dospělý (ě – uprostřed slova a pě); **b)** 1. Samec má křídla bílá s černými konci, samice má na křídlech dvě černé skvrny. 2. Nejčastěji na brukvovitě (např. listy zelí a kapusty). 3. Z vajíček se vylíhnou larvy – housenky, které se přetvoří v kuklu. Z kukly po další přeměně vylétne motýl.
2. věděl, věže, vjelo, bělmo, pěšina, běžel, objev, obět, objednali, tobě, běh, slabě, výběh, objem, obě
3. pěnová koupel, běžecká dráha, objel překážku, zvědavý člověk, objevil hvězdu, Věra odběhla
4. 1. ČLOVĚK; 2. VĚTEV; 3. ZPĚV; 4. DEVĚT; 5. PĚNIT; 6. PĚNKAVA; 7. OBJEDNAT; *tajenka*: KVĚTINA.

5. Individuální.
6. Vedle staré školy postavili nový **objekt**. Vaši **objednávku** rychle vyřídíme. Kolumbus je **objevitel** Ameriky. Je to od tebe velká **oběť**, že jsi přišel. Jaký má **objem** láhev od minerálky? Vrať se **zpět**! Nesl **objemné** zavazadlo. Musíš **vjet** do garáže pomalu.
7. předpověď, zjevení, zvědavě, objektiv, nevěřím, věta, Květoslava, objevitel, pěna, pětko, hvězda, nevěděl, věc, vjem, svědomí, výběh, oběd, objet, svět, vědec, květinářství, v Ostravě, objednáme si to. **(14 chyb.)**
7. předpověď, zjevení, zvědavě, objektiv, nevěřím, věta, Květoslava, objevitel, pěna, pětko, hvězda, nevěděl, věc, vjem, svědomí, výběh, oběd, objet, svět, vědec, květinářství, v Ostravě, objednáme si to.
8. pětko z diktátu, objem tělesa, věšák na kabáty, oběť války, otevřený vjezd, skvělý objev, předpověď povětrnosti; rovnoběžník a lichoběžník, objevil nový světadíl, oběhni hřiště, doběhl první, oběžnice oběhla Slunce, sluchový vjem, pět vět
9. obětoval se pro vědu, vyběhni do schodů, včasná objednávka, nevjel do vjezdu, uklidí hrábě, tvářil se zvědavě, pěkná Bětka, pověst o hraběti, rozsáhlý výběh, vědomě lhal, špatné svědomí, milé objetí, nízké napětí, vypětí sil, vyvěste vlajky, pověděl pár vět, kruhový objezd, bylo bezvětrí, pět naběraček omáčky, pohádkové zjevení, obětaví lidé, objevil skvělou věc, běžící zajíc; (je – začátek kořene)
10. Individuální.
10. Zpěvák pěkně zpíval. Byla to od něj oběť. Oběhni devětkrát hřiště. Objednej pět květin. Mám čisté svědomí. Spěchej, ale nechod' pěšky! Vědec objevil skvělý vynález. Přijel s objemným balíkem

11. PSANÍ -N-/-NN-

1. **b)** Ve vyznačených slovech určete předponu, kořen a příponu. Pomocí tabulky zdůvodněte pravopis těchto slov.
Řešení: deníku, výměnný, každodenní (dva kořeny -o- spojovací samohláska), obchodník
- c)** Na základě článku vysvětlete, co je **výměnný obchod**.
Řešení: Výměna zejména výrobků; peníze se v takovém obchodě nepoužívají.
2. **Ve slovech vyhledejte a vyznačte slovtvorný základ.**
Řešení: rodina – rodinný, dřevo – dřevěný, den – denní, průměr – průměrný, významný – nevýznamný, zákon – zákonný, rameno – ramenní, základ – základní, jelen – jelení, činný – nečinný, únava (unaven je pro žáky obtížné) – unavený, povinnost – povinný, havran – havraní

3. **Z podstatných jmen utvořte přídavná jména a napište je do sešitu.**
Řešení: např.: kamenný, vinný, železný, slunný/slunečný, měsíční, lachtaný, týdenní, slibný/slíbený, krocáný, okenní, potkaný, zákonný, uliční, sloní, činný
4. **a) Do řad příbuzných slov doplňte -n- / -nn-.**
Řešení: a) slunce, slunný, sluníčko; b) deníček, denní, deník; c) rameno, ramenní, ramínko; d) okno, okenní, okenice; e) rodinka, rodina, rodinný
- b) Naznačte stavbu slov slunný, sluníčko, denní, deníček.**
Řešení: slunný, sluníčko, denní, deníček
5. **Spojte vhodné podstatné jméno s přídavným jménem a doplňte n / nn.**
Řešení: raný salát, oblíbený deník, kamenná zídka, občanský zákoník, povinné předměty; rodinné důvody, týdenní rozvrh, krocáný peří, ochranné pomůcky, beraní rohy
6. **Řekněte, kdy napíšete dvě -nn- a kdy jedno -n-.**
Řešení: záchranou, deník, skleněné, okenní, kameníka, bylinkovou, bylinný, povinnosti, delfíní

7. a) Slova v závorkách uveďte ve správném tvaru. Napište do sešitu.

Řešení: stříbrném nádobí, záchrannou operaci, stinných místech, hliněný květináč, sledovaným objektem, ranních zprávách, školního výletu, dobročinnou sbírku, uznán vinným

b) Určete pád přídavných jmen.

Řešení: stříbrném – 6. p., záchrannou – 4. p., stinných – 6. p., hliněný – 4. p., sledovaným – 7. p., ranních – 6. p., školního – 2. p., dobročinnou – 4. p., vinným – 7. p.

PT Vysvětlete, co je dobročinná sbírka. – Např.: Většinou peněžitá sbírka pořádaná na pomoc například osob postižených živelní pohromou, válkou, handicapovaných či dlouhodobě nemocných potřebujících drahé léky či zdravotní pomůcky.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 26

1. celodenní, telefonní, rostlinný, drahocenný, ranní, poštovní, raný (význ. časný); ramenní, výkonný, výměnný, stolní, rodinný, dvojjazyčný, vinný; individuální
2. Pořadí např.: kamenný, vraní/havraní, cenný, klokaní, prkenný, týdenní, nevinný, tulení, obranný, denní
3. např.: jmenný (seznam), vraní (krákání), okenní (rám), vlněný (svetr), jelení (guláš), výkonný (stroj)
4. rodinný, rostlinný, sloní, měděné, týdenní, jeskynní, jelení, kamenný, dřevěného, plamenná, cenných, plynné, kapalné

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 27

5. ran-ní rosa, ran-á zelenina, ran-ý středověk, cen-ný vynález, vysoce cen-ěný obraz, von-ná tyčinka, pro-von-ěný byt, slun-ný den, pro-slun-ěný pokoj, kamen-ný most, sbírat kamen-í, rovin-ná plocha, nakloněná rovin-a, vin-ný člověk, necítím se vin-en, vin-ná réva, vin-ice neboli vin-o-hrad
6. ran-ní, ran-ou, ne-vin-ný, vin-ný, ne-vin-en, cen-ná, cen-ěná, pro-von-ěná, von-ná, slun-né, pro-slun-ěné, rostlin-ná, měd-ěný, kamen-ná, cen-ěný, cen-ný, po-stran-ní, ne-stran-ný, ú-stran-í, ná-stěn-ná, prout-ěný, kořen-ěná, kamen-ná, kamen-í, ramen-ní, rodin-ný, hlubin-ný, jelen-í.
7. předpona-kořen: pod-důstoj-níka, ob-líb-ený, po-vin-ná, od-dech, nej-jedn-odušší, nej-jasn-ější, roz-zív-al, roz-tá-l, roz-pust-ily, pod-sad-ou, celo-den-ní (-o- spojovací samohláska; pro žáky obtížné), po-vin-ný, prout-ěného, roz-běh-l, rovn-o-ramen-ný (-o- spojovací samohláska; pro žáky obtížné)
8. Telefonní přístroj se pokazil. Poslouchal měsíční předpověď počasí. Přežvýkavci se živí bylinnou potravou. Přijdeš tam povinně. Vykoupané dítě maminka uložila. Navštívili vinný sklep. Koupil měkký tvaroh. Dnes byla temná půlnoc. Prababičku musím při chůzi podpírat. Raketa byla odpálena. **(31 chyb.)**
8. Telefonní přístroj se pokazil. Poslouchal měsíční předpověď počasí. Přežvýkavci se živí bylinnou potravou. Přijdeš tam povinně. Vykoupané dítě maminka uložila. Navštívili vinný sklep. Koupil měkký tvaroh. Dnes byla temná půlnoc. Prababičku musím při chůzi podpírat. Raketa byla odpálena.
9. Individuální.
9. kamenný, rozzlobil, cenný, telefonní, rozzuřený, bylinnou, havraní

UČEBNICE

str. 52

12. PŘÍDAVNÁ JMÉNA ODVOZENÁ PŘÍPONOU -SKÝ (-CKÝ)

1. a) Čtete text. Určete slovní druh vyznačených slov.

Řešení: keltští, římský, keltské – přídavná jména

- Knír.
- Tváře šťávu z lesních plodů.

b) Jaké počáteční písmeno napíšete ve slovech (K/k)elt a (K/k)eltský?

Řešení: Kelt, keltský

2. a) Vytvořte přídavné jméno a spojte je s vhodným podstatným jménem.

Řešení: např.: pražský orloj, plzeňské pivo, brněnské výstaviště, pardubický perník, vídeňské párky, kostelecké párky

b) Jmenujte další stavby nebo výrobky typické pro určité město.

Řešení: např.: mladoboleslavská automobilka, karlovarská kolonáda

UČEBNICE

str. 53

3. a) Do vět doplňte vhodná slova z nabídky.

Řešení: do Krkonošského, ruskou zmrzlinu, o šumavských lesích, francouzské parfémy, brněnských uličkách, zámeckých obyvatel, kritickou poznámku

b) Slova z nabídky přepište do sešitu a napište k nim slova základová.

Řešení: Krkonošského – Krkonoše, ruskou – Rusko, kritickou – kritika, zámeckých – zámek, brněnských – Brno, ruskou – Rusko, šumavských – Šumava, francouzské – Francie

c) U slov z nabídky určete pád.

Řešení: Krkonošského – 2. p.; ruskou – 4. p.; šumavských – 6. p.; francouzské – 4. p.; brněnských – 6. p.; zámeckých – 2. p.; kritickou – 4. p.

4. Přídavná jména napište ve tvaru 1. pádu množného čísla.

Řešení: pražští, heboučcí, lehoučcí, kladrubští; afričtí, slovenští, političtí, sázavští

5. a) Přídavná jména napište ve tvaru 1. pádu jednotného i množného čísla. Pište do sešitu.

Řešení: kupecký – kupečtí, chorvatský – chorvatští, francouzský – francouzští, slezský – slezští, pekařský – pekařští, slabošský – slabošští, přeloučský – přeloučští

b) Vysvětlete, kdo je kupec. Vyhledejte oba významy tohoto slova ve Slovníku spisovné češtiny nebo na internetu.

Řešení: 1. kupující, zákazník; 2. obchodník (s koloniálním zbožím)

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 28

1. černošský, černošští; lékařský, lékařští; mořský, mořští; městský, městští; horský, horští; vědecký, vědečtí; dětský, dětští; lovecký, lovečtí; brněnský, brněnští
2. mělničtí, finský, plzeňské, francouzský, olomoucké, český, kroměřížské, švédský, pražští, dětský
3. Staroměstské náměstí; frýdečtí žáci; němečtí ovčáci; brněnští herci; američtí herci; ruští a čeští velvyslanci; slovenští horalé; budějovičtí radní; evropští politici
4. krkonošští srnci, šumavští jezevci, hradečtí policisté, divošské pokřiky, angličtí detektivové, skotští dudáci; pařížští malíři, žďárští plavci, pražští občané, afričtí chlapci, dětští herci, čeští spisovatelé
5. Individuální.
5. Čeští hokejisté vyhráli většinu zápasů. Americké modelky měly francouzské parfémy. O bezpečnost v pařížských ulicích se starají městští policisté. Skvosty slezské přírody lákají turisty. Brněnské podzemí oplývá tajemstvími. Krkonošští záchranáři vyjeli na záchrannou výpravu. Pražští studenti navštívili brněnskou univerzitu.

UČEBNICE

str. 54

SHRnutí – ZMĚNY PŘI ODVOZOVÁNÍ SLOV

- SKUPINY BĚ/BJE, VĚ/VJE, PĚ; PŘÍPONY -NÝ, -NÍ
- PŘÍDAVNÁ JMÉNA TVOŘENÁ PŘÍPONOU -SKÝ (-CKÝ)

1. Rozhodněte, zda napíšete jedno, nebo dvě písmena. Potom doplňte.

Řešení: obětavý, objev, vjezd, pěna, ranní, rané, nepovinné, sloní, vinný, proutěný, bylinná, skleněná, tulení, dřevěný, kolenní, deníky, vinice

2. a) Od podstatných jmen v závorce tvořte přídavná jména v náležitém tvaru.

Řešení: Pražský, kroměřížský, polský, slovenský, německý

b) Rozdělte se do dvojic. Napište názvy našich sousedních států, ke každému přiřipíte název hlavního města a název jazyka, kterým se zde mluví. Jaká počáteční písmena jste v těchto slovech napsali?

Řešení: Polsko – Varšava – polsky; Slovensko – Bratislava – slovensky; Rakousko – Vídeň – německy; Německo – Berlín – německy

UČEBNICE

str. 55

OPAKUJEME – ZMĚNY PŘI ODVOZOVÁNÍ SLOV

- SKUPINY BĚ/BJE, VĚ/VJE, PĚ; PŘÍPONY -NÝ, -NÍ
- PŘÍDAVNÁ JMÉNA TVOŘENÁ PŘÍPONOU -SKÝ

1. Které tvrzení je pravdivé (ANO), které nepravdivé (NE)?

Řešení: a) NE; b) ANO; c) ANO

2. Ke každému slovu napište slovo příbuzné.

Řešení: např.: a) obětovat, obětní; b) objemný; c) jezdit, jízda, vjíždět

3. Ve kterém slově je správně vyznačen kořen?

Řešení: a) zahradník

4. Ve kterém slově je pravopisná chyba?

Řešení: b) obědnávka

5. Ve které možnosti jsou chybně napsána přídavná jména?

Řešení: b) tulenní, holení, dřevěnný

6. Ve které možnosti jsou správně napsána všechna přídavná jména?

Řešení: c) kroměřížský, letecký, mořští

7. Do které věty doplníme pouze písmeno s?

Řešení: c) Půjdeme s tebou správným směrem.

8. Do kterého řádku doplníme pouze malá písmena?

Řešení: b) čeština, český jazyk, česky

9. Ve které větě je pravopisná chyba?

Řešení: a) Děti si hrály nahromadě písku.

PRACOVNÍ SEŠIT OPAKOVÁNÍ **str. 29** OPAKOVÁNÍ

1. Svět patří nám, objel překážku, sběratel mincí, nebud' zbabělý, děti se seběhly, dvě naběračky polévky, přesvědčil mě, rychle to oběhni, díval se na pohádkové zjevení, někam odběhla, prádlo na slunci zbělelo, prohlédl si to jen zběžně, vojenský zběh, velký výběr zboží, vinu hledej v sobě, na pěkném místě, spočítej objem krychle, široký vjezd, sloveso je ve třetí osobě, obětní beránek, při honbě za úspěchem nedoběhl.
2. klokaní mládě, rostlinný tuk, jeskynní malby, vonný olej, cenná zkušenost; havraní krákání, ranní čaj, vodní nádrž, bezpečný přístav, vinná réva
3. objednávka, vjezd, vypětí, svět, v chodbě, sběratel, zbělal hrůzou, zajímavý objekt, vběhl dovnitř, objel překážku; jelení říje, vinná číše, rozlehlá vinice, drahocennost, raný salát, kamenný most, celotýdenní, nepovinný předmět, desetinná čárka, zákoník práce; plzeňský, sousedský, indiánský, městský, ruský, africký, řecký, hradecký, pražský, francouzský

UČEBNICE

str. 56

SLOH – VYPRÁVOVÁNÍ I

1. Přečtete si ukázkou. Vysvětlete její nadpis.

Řešení: Místo zvířat jsou v klecích lidé.

- V Africe.
- Gepardi, sloni, žirafy, zebry, lvi, gazely.
- Pokud dotyčný např. přežije střet se šelmou, když vystoupí z auta.

2. Znovu si přečtete text. Společně запиšte jeho hlavní myšlenky. Každou pište na samostatný řádek. Vytvoříte tak osnovu vyprávění.

Řešení: Pozvání do afrického národního parku. Podmínky pobytu v parku. Pohyb po parku. Odměna.

- PT** Zvířata v africkém národním parku podobně jako zvířata v zoo nesmíme krmit ani se k nim přibližovat. Vysvětlete proč. – Např.: Zvířeti bychom mohli dát sníst něco, co jíst nesmí, mohlo by kvůli tomu mít závažné zdravotní problémy. Ke zvířatům se nepřibližujeme, protože by nám mohla něco udělat.

Učeb. s. 57–62; PS s. 30–32 | IV. VYJMENOVANÁ SLOVA

UČEBNICE

str. 57

1. Pozorně si přečtete článek. Řekněte, co mají společného slova vyznačená tučně a co slova vyznačená kurzivou.

Řešení: Slova vyjmenovaná nebo s nimi příbuzná jsou tučně. Slova, která nejsou vyjmenovaná ani s nimi příbuzná, jsou kurzivou.

- a) ANO; b) NE; c) ANO
- Egypt leží v Africe.

UČEBNICE

str. 58

2. Uvedená slova užitte ve větách. Vysvětlete jejich význam. Pište do sešitu.

Řešení: např.: Pobyl (zůstal) u příbuzných celý týden. – Pobil (pokryl) střechu novou krytinou. Má dobré bydlo. (Je spokojený, daří se mu dobře.) – Slepice sedí v kurníku na bidle (dřevěná tyč). Nesmíš bít (tlouci) na okno, jinak se rozbije. – Chtěl být (stát se) letcem. Oprav si úkol, máš tam chyby. – (ženy). – Chybil (chyboval), že se nezeptal.

3. Doplněte i, í/y, ý a napište do sešitu. Pravopis zdůvodněte.

Řešení: bydlíště, bílek, sbírka, bylin, starobylý, nábytek, bystřina, pakobylky, způsobit, býčí, přibyslavské, bičem, ozdobil, vyhubili, dobytek, hbitě, pobíhal, dobyl, obyčej, bídné, býložravci, obilím

4. Do vět doplňte vhodná slova z nabídky.

Řešení: plíšek, vzlyky, sliny, neslyšně, plyšáků, obličej, kličem, plíseň, lyžování, plytký

5. Vytvořte věty s uvedenými dvojicemi slov. Vysvětlete jejich význam. Pište do sešitu.

Řešení: Blízká (nedaleká) vesnice je vzdálena jen dva kilometry. – Blýská se (jsou blesky), bude bouřka. Líčený (vypravovaný) příběh nás zaujal. – Za výlohou byla pěkná lýčená (vyrobená z lýka) taška. Kočka líže (vylizuje jazykem) mléko. – K Vánocům jsem dostal nové lyže (sportovní náčiní). Babička je zvyklá mlít (pomlet na mlýnku) si vždy čerstvou kávu. – Příbuzní si koupili a opravili starý mlýn (budova, kde se mlelo obilí). Za zahradou nám roste líska (keř s ořechy). – Lyska (pták) je vodní živočich a má na hlavě bílou skvrnu. Z jednání zastupitelstva vyplývá (vzniká domluva), že se bude opravovat pouliční osvětlení. – Plivat (vypouštět sliny) na veřejnosti je neslušné.

6. Doplňte i/y. Z každého řádku vyškrtněte slovo, které tam nepatří.

Řešení: lyžař, lyžování, (lízátko), lyžařský; mlynářka, mlýnice, mlýn, (líný); omyl, mýlka, (milý), mýlí se; myšlenka, (myš), mysl, myslet; hmyz, hmyzožravec, (mizera), hmyzí

UČEBNICE

str. 59

7. a) Vytvořte vhodné dvojice slov. Doplňte i, í/y, ý.

Řešení: smíšené zboží, sírová kyselina, usilovná práce, pilný žák, špinavá podlaha; papírový drak, silný zážitek, písečný přesyp, zásilkový obchod, významný umělec

b) Vysvětlete, co je zásilkový obchod. Znáte nějaký?

Řešení: Zboží si zájemce vybere např. přes internet a nechá si ho zaslat. Např.: Alza.cz., Mall.cz.

8. a) Doplňte správné slovo z dvojice. Napište do sešitu.

Řešení: Po cestě pil teplou limonádu. Ježka neber do ruky, protože píchá. Včelky přinesly dost pylu. Měl bys jíst syrovou zeleninu. Nejvíc jim chutnala syrová pomazánka. V zimě budeme sypat semínka sýkorkám. Po večeri se cítil sytý.

b) Slova, která jste nepoužili, užití ve větách.

Řešení: Včely přenášejí pyl. Pýcha není pěkná vlastnost. Musíme nabrousit pilu, je tupá. V chemickém průmyslu se využívá kyselina sírová. Při nachlazení může člověk sípat. V síti se mrskala ulovená ryba.

9. Doplňte i, í/y, ý. Zakroužkujte předponu vý-

Řešení: víno, vidle, výška, višně, zvyk, (v)bor, vyžle, (v)hra, víra, viník, (v)tah, vítěz, (v)skok, cavyky, povyk, (v)kon, žvýkačka, vila (dům), vidina, (v)lov, vinobraní

10. Vyberte vhodné slovo ze závorek. Napište do sešitu.

Řešení: Sousedovi psi celou noc vyli. Děvčata vila na louce věnečky. Novákovi si postavili pěknou vilu. Dívka výská radostí. Malé vesnici se říká viska. Na věšáku visel kabát. Zemědělec vysel obilí. Víš něco o chobotnici? Náš drak vyletěl výš než váš. Vítr víří na chodníku listí. Viděl jsi někdy výří mláďata? Jsem zvyklá brzy vstávat. Myslí si, že mě zviklá v mém názoru.

UČEBNICE

str. 60

11. a) K daným slovům napište co nejvíce slov příbuzných.

Řešení: např.: zima – zimní, zimník, podzim, zimoviště; jazyk – jazykový, dvojjazyčný, jazýček; nazývat se – vyzývat, nazývaný; zisk – zisková, získat; zívat – zívající, zívání

b) S vytvořenými slovy tvořte krátké věty.

Řešení: Individuální.

12. Doplňte i, í/y, ý; s/z.

Řešení: Na podzim Dřevorubci vzali pily a vyrazili do lesa. Sychravé počasí a vítr jim ztěžovaly práci. Na loukách se třpytila první námraza. Naštěstí obilí už bylo sklizené. Všichni očekávali zimu. Vysoko v horách už napadl sníh. Lyžaři se radovali, ale lidé museli uklízet chodníky a silnice. Jejich úsilí bylo často marné. Všichni, kdo se potýkali s vichřicemi, záviděli obyvatelům vyhrátých domů a bytů.

13. Spojte podstatné jméno s vhodným přídavným jménem. Všimněte si pravopisu.

Řešení: červené bikiny, jablonecká bižuterie, malé bistro, propečený biftek, stará Bible, vesnický biograf

14. a) Větu přepište do sešitu. Doplňte i, í/y, ý.

Řešení: Na podzim se z komína ozývala meluzína.

b) Určete slovní druh všech slov.

Řešení: Na (7) podzim (1) se (3) z (7) komína (1) ozývala (5) meluzína (1).

c) Podtrhněte základní skladební dvojici.

Řešení: Na podzim se z komína ozývala meluzína.

d) Ke slovu **komín** napište slovo příbuzné.

Řešení: např.: kominík

e) Vyhledejte slovo /dvě slova/ s předponou.

Řešení: ozývala, podzim

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 30

1. a) vy-schla (předpona vy-), vydra, výhni, nezvyknu, vydřata, vyžlata, povyk, vyje, aby, vy, byli (jste), my, netopýr, výr, vy-letíme, vy-řešíme, vy-letěli, vý-sledky, vysokém, cavyků, vydra, výská; b) 1. Vodu. Žije ve vodním ekosystému. Rybami. 2. Bobři. Ano, staví.
2. Jan sbil bedýnku z prken. Máme dubový nábytek. Vybil všechny komáry. Bludička vábila pocestného do lesa. Dobývat uhlí je obtížné. Nepřátelské vojsko dobylo cizí území. Děti zdobily vánoční stromeček.
3. a) plyne, rozplývá se, splývá, plíšek, plynule, plynově, lysý, lysina, lísá se, olýsalý, mlýnský, mlynář, mlýnek, mlít, mlýnice, mlynářka, lízátko, lidojed, malina, bylina, dolina, slina, malíček, lívanec, oslík, kolínko, malinko, pralinka, listonoš, linka, lidový, lis/lys, Líba, políbek, líbit se, plyš, hlína, lidé, slimák, listí, lidumil, králík, klid, úklid, Zlín, pelyněk; b) lívance s malinami, umíš splývat, Praha oplývá památkami, nepřibližuj se, odpovídá plyně, klika se blyští, Liborovy klíče, blýskavé sklíčko, slituj se, nevzlykej tolik, uplynul listopad, pečlivý úklid, neubližuj nikomu, nedoslýchavý soused, lískový keř, rozkvetlý petrklíč, plynový kotel, chutné olivy, vlídná Lída, klidný záliv, záliby lidí, listí z lípy, líná liška, vliv

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 31

4. V dětství jsem mívala medvídku mývala. Naše milá Míla se nemyla. Čas rychle míjí. Nechce se mi jít do školy. Emilka bude mýt ve dřezu nádobí. Budou mít prázdniny. My jsme se nepoznali. Když chceš mít čisté ruce, musíš si je mýt. Mirek chce mít/mýt psa.
5. mýt podlahu, mít prázdniny, mít svátek, mýt si ruce, mít radost; mít štěstí, mít peníze, mýt si vlasy, mít smůlu, mít rád
6. 1. PÝR, 2. PYL, 3. NETOPÝR, 4. SLEPÝŠ, 5. PÍLE; *tajenka*: PYTEL.
7. sykl, osiřel, síť, sysel, síť, psík, usíná, měsíček, sypká, síň, sídliště, síla, násilí, osika, usychat, sýček, syn, sychravý, sypký, syčet, sýkora, sýr, syrová [zelenina], sytý
8. 1. PIVOVAR, 2. SPINKALI, 3. POPÍNAVÁ, 4. POŠPINIL, 5. ZALEPÍME, 6. NEKOUPI, 7. NETOPÝŘI, 8. ZAZPÍVAL
9. hladový × sytý, tichý × hlasitý, léto × zima /teplo × zima, chladno/, slabý × silný, uvařená × syrová, dcera × syn, /tma × světlo/

UČEBNICE

str. 61

SHRNUTÍ – VYJMENOVANÁ SLOVA

1. Pište odpovědi na otázky nebo doplnění věty. Užijte vyjmenovaná slova.

Řešení: a) vyžle, b) sytý, c) výheň, d) zpytovat, e) sychravo, f) lýko, g) vzlykat, h) lysý, i) plyš, j) byliny

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 32

10. Děti výskaly radostí. Silný vítr vířil prach. Nikdy jsem ještě neviděl výří hnízdo. Zemědělci vyseli obilí. Let výra je téměř neslyšný. Psi nepřestávali výt. Vydavatel vydal nový román. Kabát visel na věšáku. Ve výšce kroužil dravec. Na zámku se dochovala starobylá vížka. Vodní vír strhává loď. Víly vily věnečky. Spisovatel se vrátil do rodné vísky. Vídal jsem ho často.
11. Drž jazyk za zuby. Jitka má hbitý jazýček. Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek. Má jazyk jako břitvu. Je to stále stejná muzika.
12. a) Letos byla mírná zima. Ve společnosti nezívej! Dalibor odhalil pytláka. V blízké vsi vyli psi. Nechci být bit, proto nezlobím. Vzpomínáte na podzimní mlhy? Na výšině povíval mírný vítr. Síra hoří modrým plamenem. Síť je dost silná. Pepík má nabroušený jazyk. Kde přezimují medvědi? Jak se nazývá tato povídka? Silnice jsou zasypány sněhem. Pýr má dlouhé kořeny. Včely přenášejí pyl a opylují květy. V budce se usídlily sýkorky. Ze třídy se ozýval hlasitý povyk. Oni mi závidí. b) Kouření je zlovyk. Lovili bizona. Loni byl sychravý prosinec. My jsme se v mistrovství umístili na prvním místě. Miloš seděl na židli a komíhal nohama. Slyšeli jsme výskot. Vyjmenuj několik přežvýkavců, sudokopytníků a lichokopytníků. Proč je sysel škodlivý? Kdo se živí hmyzem? Hmyzožravec. Sýček nepřilétá k lidským obydlím. Na pavučině se třpytí kapičky rosy. U brány vybírali mýtné. Milan se dvakrát zmýlil. Zmije zmizela za mýtinou. Vy jste projevili velikou a nelíbenou lítost. c) Chutná mi plísňový sýr. V listopadu bývá sychravo. Silná síťka na motýly se roztrhla. Nemívám štěstí ve hře. Libuše jela lyžovat. Kolik jsi toho spolykal? Zbyněk má opálený obličej.

Koupíš mi silonové punčochy? V šesté třídě máme zeměpis a dějepis. Led se třpytil jako zrcadlo. Na co jste vy pyšní? Měl bys být poslušnější. Emil viděl slepýše polykajícího žížalu. Nepískej! **d)** Umyj si špínu z rukou! Skála byla z pískovce. Umíš pravopis? Vyhoď ten ušpiněný papír! Koupil mi cvičnou písanku. Vy máte nevyzpytatelné chování. Potmě klopýtali po silnici. Slepíš mi papír? Za trest bude /ve vězení bude za svoje činy/ pykat. Umíš lovit na třpytku? Pepík si vyrobil píšťalku. Proč se lidé bojí netopýra? Slepýš se skrývá pod listím v listnatých lesích. Kulisy byly vyrobeny z pytloviny. Připíchni obrázek špendlíkem! Přestaň pištet! Je mi líto, že jsem tu píseň neslyšel. Líbí se ti? U přepychové vily vyli psi.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – VYJMENOVANÁ SLOVA

1. Která věta je napsána správně?

Řešení: b) Plížil se podél pilířů mostu.

2. Ve které možnosti jsou pouze slova příbuzná?

Řešení: a) objetí, objímat, objem /a) běžec, koloběh, výběh/

3. Ve kterém řádku jsou pouze slova vyjmenovaná?

Řešení: b) pýcha, netopýr, kopyto, pýr

4. Do které věty doplníme pouze i, í?

Řešení: a) Vezmu si pilu i pilník.

5. Do které možnosti doplníme pouze y, ý?

Řešení: c) Na výletě nás vyděsil podivný sykot.

6. Které tvrzení je pravdivé (ANO), které nepravdivé (NE)?

Řešení: a) ANO; b) NE; c) ANO

7. Proč píšeme ve slově vyzývavá obě y tvrdá?

Řešení: c) Jedná se o předponu vy- a zároveň o slovo příbuzné se slovem nazývat.

8. Které pravidlo vyplývá z textu?

Řešení: c) Po m píšeme v kořeni někdy i a někdy.

Učeb. s. 63–67; PS s. 33–36 | V. TVAROSLOVÍ

SLOVNÍ DRUHY

1. a) Vyhleďte v textu vlastní jména, pojmenování vlastností a alespoň tři pojmenování věcí. Ke kterému slovnímu druhu tato slova patří?

Řešení: vlastní jména (Vltavy, Velvary), vlastnosti (pevnosti, hlupáci, horku), věci (např. stavba, most, břehy, pověst, vůz, vajíček); jsou to podstatná jména

- Karlův most, Praha.
- Pověst má pravdivý základ, pohádka je vymyšlená celá.

MPV Čítanka 5, s. 123 – Píseň o Praze. Vlastivěda 5 – zeměpis, s. 8–9 – Hlavní město Praha.

b) Vyhleďte přídavná jména. Ptejte se např.: Jaký je most? Jaká byla vajíčka? Jaká byla veselice?

Řešení: Přídavná jména: nového, kamenného, celé, jistí, plný, uvařených, náramná, skvělé, vaječné. Jaký je most? Kamenný. Jaká byla vajíčka? Uvařená. Jaká byla veselice? Náramná.

c) Najděte slova, která zastupují osoby (např.: Petr – on, který, ten).

Řešení: V textu žádné není, ale jsou tam jiná: co, který, se, toho, jich, mu, to.

c) Místo kterých podstatných jmen jsou užita zvýrazněná zájmena?

Řešení: který – most, jich – vajíčka.

d) V textu vyhleďte tvary sloves. Odpovídejte na otázky: Co udělal most? Co dělali hlupáci? Co udělal pes?

Řešení: Slovesné tvary: říká, spojil, byla přidávána, dělo se, svázela se, poslali, by se nezkazila, byla, sežral, chutnalo. Co udělal most? Spojil. Co dělali hlupáci? Poslali. Co udělal pes? Sežral.

2. K jakému slovnímu druhu patří vyznačená slova?

Řešení: ... tři (4) bratři; ... tři (5) si; Ráno (1) se...; ... přijeli ráno (6); Bez (7) zubního...; ... černý bez. (1);

... své zdraví (1); Žáci zdraví (5)... ; Zdraví (2) lidé... ; Střel (5) pro... ; ... několik střel (1); Kolem (7) domu... ; ... potulovali kolem (6).

3. Vytvořte věty, v nichž použijete uvedená slova vždy jako jiný slovní druh. Zapište je do sešitu.

Řešení: Lež (1) má krátké nohy. Lež (5) klidně. Jedu (5) na kole okolo přehrady. Ve sklenici s vínem byla trocha jedu (1). Okolo (7) domu byl nízký plot. Pojedu s vozíkem okolo (6). Mezi (7) poli byla vyšlapaná cestička. Na mezi (1) rostly chrapy. Naše malá Alice už sama jí (5). Podáváme jí (3) ty sladké meruňky. Byl jsem tu (6). Tu (3) chybu si oprav.

4. a) Spojte vhodné podstatné a přídavné jméno. Pište do sešitu.

Řešení: světlé vlasy, dětský smích, čínské znaky, obrázková knížka; broušené skleničky, tajná přání, rozpálená pec, neprůjezdné cesty

b) Určete rod slovních spojení /podstatných jmen/.

Řešení: (rod je stejný u dvojice tvořené podstatným a přídavným jménem) světlé vlasy – rod m.; dětský smích – r. m.; čínské znaky – r. m.; obrázková knížka – r. ž.; broušené skleničky – r. ž.; tajná přání – r. s.; rozpálená pec – r. ž.; neprůjezdné cesty – r. ž.

c) Někteřá přídavná jména nahradte přídavnými jmény opačného významu.

Řešení: např.: světlé × tmavé, dětský × dospělý, obrázková × neilustrovaná, broušené × hladké, tajná × veřejná, rozpálená × studená/vychladlá, neprůjezdné × sjízdné

5. Nahradte vyznačená zájmena vhodnými podstatnými nebo přídavnými jmény.

Řešení: např.: oni – rodiče; jeho – Petrův; mu – spolužákovi; tamtoho – betonového; takový – modrý; jim – kamarádům; ni – babičku; nějaký – suchý; tuto – rockovou; nic – rohlík; jí – holčičce; ním – bratrem

6. a) Určete slovní druh uvedených slov.

Řešení: pláč (1), plakát (5), uplakaný (2), plačky (1, 6), plačící (2); trhat (5), trhlina (1), vytrhané (2), útržek (1), strhnout (5); dobrota (1), udobřit (5), dobrák (1), dobře (6), nedobry (2); sníh (1), sněhulák (1), sněžit (5), sněžný (2), zasněžená (2)

b) Jak říkáme slovům v jednom řádku? *Řešení:* slova příbuzná.**c) Určete kořen slov.**

Řešení: pláč, plakát, uplakaný, plačky, plačící; trhat, trhlina, vytrhané, útržek, strhnout; dobrota, udobřit, dobrák, dobře, nedobry; sníh, sněhulák, sněžit, sněžný, zasněžená

7. a) Z přídavných jmen tvořte příslovce.

Řešení: veselý – vesele, směšný – směšně, křivý – křivě, povinný – povinně, rozumný – rozumně, vznešený – vznešeně, krásný – krásně, podivný – podivně, slepý – slepě, šílený – šíleně, strnulý – strnule, vzteklý – vztekle, zamyšlený – zamyšleně, slušný – slušně, příkrý – příkře, světlý – světle, smutný – smutně, červený – červeně, sametový – sametově

8. Rozhodněte, zda je vyznačené slovo předložka, nebo spojka.

Řešení: před (7), protože (8), vedle (7), v (7), o (7), a (8), když (8), od (7), ale (8), aby (8), okolo (7)

9. Doplňte vhodné předložky.

Řešení: na počítači; s výsledkem; pro výsledky; na výsledky; s počítačem; za výsledek; za tetou; v Hradci; okolo domu; na dvoře; do Paříže; se známými; z Pardubic; na nebezpečí.

10. Vyhledejte částice. Všimněte si, jak se ve větách mění význam sdělení.

Řešení: až, asi, možná, prý, bohužel, snad

11. a) Místo sloves použijte ve větách citoslovce.

Řešení: např.: spadl – bác, podívala se – kuk, vyskočila – hop, blikala – blik, skočila – žbluňk, mrkla – mrk, ťukaly – ťuk ťuk, cvakaly – cvak

12. b) Vyhledejte příslovce. Vymyslete k nim slova protikladná.

Řešení: pečlivě × ledabyly, jemně × hrubě, pozvolna × prudce/zprudka, ještě × vůbec

SHRNUTÍ – SLOVNÍ DRUHY

1. 1. osob, zvířat, věci; 2. věci; 3. podstatná, přídavná; 4. počet, pořadí; 6. kdy? kde? kam? jak? 8. slova, věty

2. a) Doplňte i, í/y, ý.

Řešení: získávají, oblibu, smyslu, zvířetem, novinku, tisíce, lidé, králíků, výraz, obličej, bystrost, zvědavost, bychom, rozmyslet

2. b) Určete slovní druhy slov v prvním a druhém větě celku.

Řešení: Fretky (1) si (3) v (7) poslední (2) době (1) získávají (5) stále (6) větší (2) oblibu (1) a (8) stávají (5) se (3) v (7) pravém (2) slova (1) smyslu (1) módním (2) zvířetem (1). Nejedná (5) se (3) o (7) žádnou (3) módní (2) novinku (1), fretky (1) se (3) chovají (5) v (7) zajetí (1) už (6) asi (9) dva (4) tisíce (4) let (1).

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 33

- b)** např. 1. obloze, 2. noční, 3. to, 4. tisíce, 5. září, 6. daleko, dobře, 7. na, 8. že, ale; **c)** 1. Hvězdy jsou obrovská žhavá tělesa kulovitého tvaru, která vydávají teplo, světlo a energii. Také můžeme pozorovat planety. Nejjasnější hvězda naší oblohy – Slunce. 2. Ano, např.: Venuši, Mars, Jupiter, Saturn.
- Název věci: bubínek, komín; název zvířete: netopýr, štěně, datel; název vlastnosti: radost, žal, lenost, strach, **laskavost**, **lakota**, **odvaha**; název osoby: houslista, obyvatel, školák; název děje: počítání, chůze.
- např.: a) poctivost, moudrost, ohleduplnost; b) chamtivost, zákeřnost, bezohlednost; c) chůze, běh, tančování; d) kadeřnice, dělnice, popelář, číšník
- a)** V obchodě prodávají **mléčné** výrobky. Ke kávě podáváme **kostkový** cukr. Při práci používej **pracovní** oděv. Divizna je **léčivá** rostlina. Na poušti se často setkáváme s **písečnou** bouří. Znáš město s **papírenským** průmyslem? Rádi slyšíme **napínavé** příběhy. **b)** Individuální.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 34

1. TEPLÝ, 2. ŠIROKÝ, 3. PLACHÝ, 4. VONĚT, 5. MLADÝ, 6. OBLEČENÝ, 7. SVĚTLÝ, 8. NEJMENŠÍ; *tajenka*: POCHVAL SE.
- Teta touží po rodinném domku. – **tato** (**ta**, **to**); Rozpustilí sloni cákali po návštěvnicích. – **ti**, **oni**; Prsten hledej ve **stračím** hnízdě! – **ten**(**hle**), **čí**(**m**); **Domů je** cesta dlouhá. – **můj**, (je – 4. p. od oni/ony/ona) **ta**; Jáma byla **onehdy** zasypána. – **já**, **on**; Bude dnes Zdeněk **doma**? – **někdo** (**kdo**); **Uhodni** čísla skrytá v **řebusu**. – **ho** (4. p. od on), **ni** (4. p. od ona), **nič**
- třikrát, mnoho, desátý, několik, několikátý
- Individuální; např.: a) vařit; b) utírat; c) válet
- např. Kde? – zde, doma, venku; Kam? – tam, sem, ven; Kdy? – dnes, zítra, ráno, brzy; Jak? – špatně, hezky, zničeně

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 35

- hezky, znovu, skutečně, uprostřed, zpátky, občas, česky, pak, vedle, skromně, dříve, modře
- Přídavná jména: bratrovo, hravá, samotný, zadní, venkovské, úzký. Příslovce: široko, zpátky, vzadu, včas, marně, domů.
- kéž, nechť, což, abys (je obtížnější, jako spojka by muselo spojovat věty, což zde není), ať, snad, prý, asi, možná, ano, ale, tak
- Individuální; např.: hm, uf
- a), b)** Zbývající (2) ptáci (1) postupně (6) přesídlili (5) do (7) nových (2) hnízd (1) ve (7) větvích (1). Studenti zhlédli dokument o sjednání vytoženého míru. Mimoszemšťané zvědavě nahlíželi do lidských příbytků. Nebezpečná zmije ukázala drzým výrostkům svůj jazýček. Objednávka na novou míchačku nebyla vyřízena. Cizí automobily objely zátarasy. Lidé vnímali tyto zprávy jako zbytečné. Vysvitly hvězdy a vlci temně zavyli. Výpravčí zívá a líně vykročil do tmy.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 36

OPAKOVÁNÍ

- Po závodě mně **bilo** srdce velmi rychle. **Bylo** správné zatajit pravdu? Iva **byla** o prázdninách v Itálii. Liják **bil** prudce do oken. Hodiny **odbily** půlnoc. Chceš **být** hercem? **Pobyl** u nás celý týden. Jirka **bil** kladivem do hřebíku. Dnes jsem si konečně **nabil** mobil. Vojsko **dobylo** obléhané město.
- zajistit odbyt, sbírejte **byliny**, umlít kávu, mluví **plynně** německy, po vodě pluje kachna **lyska**, sklízeli jsme lískové ořechy, mylná domněnka, utáhl smyčku, **popíná** růže, pevná **pytlovina**, **píchavé** trny, **poněkud** zpychl, **obilí** je v **sýpce**, **prosívá** písek, **synovec** posílá dopis, **vyviklaný** zub, **špatné** návyky, **visací** zámek, **jazýček** na **vahách**
- a)** V zimě... Proto v **zimě** z mraků... **Když** zemi ... se radují, **že** mohou ... a **lyžovat**. ... ze silnic, **aby** nedocházelo... **Nejvíc** sněhu bývá **na** horách, **protože** je...; **b)** V (7), zimě (1), když (8), že (8), lyžovat (5), aby (8), nejvíc (6), na (7), protože (8)

SLOH – TRADICE A SVÁTKY

MPV Čítanka 5, s. 61–63 – Detektivní Vánoce. Čítanka 5, s. 64–65 – Vánoční svátky. Čítanka 5, s. 66–67 – Já ty Vánoce miluju.

- 1. Jaké jsou dva hlavní svátky na planetě Minor? Proč jsou pro její obyvatele tak důležité? Co vyjadřují?**
Řešení: Svátek zeleného měsíce, Svátek rudého měsíce. Věří, že budou zdraví a silní; že budou pořád spolu. Vyjadřují pospolitost, soudržnost, počítá se ve všem s dětmi i se starými lidmi.
- 2. O čem by podle vás měla být píseň, kterou budou zpívat Minorané na Svátek zeleného měsíce a Svátek rudého měsíce?**
Řešení: např. o jaru, o přátelství.
- 3. Jaké jsou naše tradice a svátky? Vyberte si jednu tradici nebo svátek, který je pro vás nejdůležitější, a vysvětlíte proč.**
Řešení: např.: tradice (uctívání hostů chlebem a solí, vynášení smrtky na jaře, masopust), svátky (velikonoční, vánoční); individuálně
- 4. Jak znáte vánoční tradice a zvyky? Vysvětlíte si jejich význam.**
Řešení: zdobení vánočního stromčku, pečení cukroví, pouštění lodiček se svíčkami, lití olova, házení pantoflem, půlení jablíčka, půlnoční bohoslužba, stavění betlému, zpívání koled

Učeb. s. 69–85; PS s. 37–43 | VI. PODSTATNÁ JMÉNA

- a) Pozorně přečtěte text. Vyhledejte podstatné jméno ženského, mužského a středního rodu. Určete u nich číslo a pád.**
Řešení: např. nemoci – r. ž., č. mn., 4. p.; pokoji – r. m., č. j., 6. p.; světlo – r. s., č. j., 4. p.
- b) Odpovězte na otázky.**
 - Ne, jen se nemocí bojí. Je hypochondr. Nemoci, které mívá, když zhasne světlo, nejsou opravdové nemoci (ušní maz, ospalky v očích).
 - a) ANO; b) NE; c) ANO
- c) V poslední větě vyhledejte podstatná jména. Vytvořte věty, kde budou tato podstatná jména použita v jiném pádě.**
Řešení: krabic (2. p.), mléka (2. p.), provázku (2. p.); např.: V krabicích mám uloženu sbírku odznaků. Mléko je základní surovinou mlékárenského průmyslu. Kotě si hrálo s provázkem.
- a) Podstatná jména rozdělte do dvou skupin podle toho, zda pojmenovávají děj, nebo vlastnost. Určete u nich rod.**
Řešení: děj: zpěv – r. m.; spěch – r. m.; úsměv – r. m.; tlukot – r. m.; praskání – r. s.; mrknutí – r. s.; smích – r. m.
vlastnost: starostlivost – r. ž.; spravedlnost – r. ž.; krása – r. ž.; lenost – r. ž.; ochota – r. ž.; zlomyslnost – r. ž.; pružnost – r. ž.; dobrota – r. ž.; zbabělost – r. ž.
- b) Ke každému slovu vymyslete slovo příbuzné.**
Řešení: zpěv – zpěvník, starostlivost – postarat se, spravedlnost – nespravedlivý, spěch – spěšný, úsměv – usměvavý, krása – kráska, lenost – lenivý, ochota – ochotnické, zlomyslnost – zlomyslný, tlukot – zatloukat, praskání – zapraskat, pružnost – pružina, dobrota – dobrotivý, mrknutí – zamrkat, smích – posměváček, zbabělost – zbabělý

PT Např.: sportování, otužování se, užívání vitaminových a výživových doplňků.

MPV Přírodověda 5, s. 64–66 – Chráníme své zdraví, s. 68 – Předcházíme nemocem a úrazům.

1. PÁD PODSTATNÝCH JMEN

- a) Vypište podstatná jména. Určete u nich pád.**
Řešení: historku – 4. p.; souseda – 4. p.; Olina – 4. p.; prodejny – 2. p.; alkoholem – 7. p.; pivo – 1. p.; víno – 1. p.; jedy – 1. p.; Olin – 1. p.; vchodu – 6. p.; věc – 1. p.; škole – 6. p.; brýle – 4. p.; akci – 7. p.; Nadou – 7. p.; telefonu – 6. p.; budky – 2. p.; vystopování – 3. p.
- b) Která slovní spojení svědčí o tom, že si Bert hraje na policistu?**
Řešení: Špehoval jsem podezřelého; abych zabránil vystopování.

c) Bert nazývá pivo a víno jedy. Proč? Diskutujte.

Řešení: např.: jsou to alkoholické nápoje, obsahují návykové látky, které škodí zdraví.

2. Doplňte podstatné jméno z nabídky ve správném tvaru. Napište do sešitu. Určete, v jakém je pádu.

Řešení: Prohlížela si obrázky (4. p.) v časopise. Na dno květináče (2. p.) nasyp nejprve písek. Kolem domu (2. p.) pobíhá hejno slepic (2. p.). Odjela do Egypta (2. p.) na několikadenní dovolenou (4. p.). Do mobilního telefonu (2. p.) si zapisují důležité adresy (4. p.) klientů. K snídani (3. p.) si namažeme rohlík s máslem (7. p.). S tím novým účesem (7. p.) určitě všechny okouzlíš.

UČEBNICE

str. 71

3. a) Ke slovíčkům doplňte vhodná podstatná jména v daném pádě. Vytvořená slovní spojení napište do sešitu.

Řešení: např.: odejít z domu, divit se výsledku, potkat souseda, vyprávět o výletě, bránit se nátlaku, prohlížet si obrázky, závidět Marcelce šaty, přemýšlet o minulosti, vyčítat bratrovi, sledovat film, slíbit mámě pomoc, kamarádit s Jirkou

b) U podstatných jmen určete vzor a rod.

Řešení: odejít z domu (r. m., vzor hrad), divit se výsledku (r. m., vz. hrad), potkat souseda (r. m., vz. pán), vyprávět o výletě (r. m., vz. hrad), bránit se nátlaku (r. m., vz. hrad), prohlížet si obrázky (r. m., vz. hrad), závidět Marcelce (r. ž., vz. žena) šaty (pomnožné; obtížnější, proto si žáci pomohou 2. p. – šatů, r. m. vz. hrad), přemýšlet o minulosti (r. ž., vz. kost), vyčítat bratrovi (r. m., vz. pán), sledovat film (r. m., vz. hrad), slíbit mámě (r. ž., vz. žena) pomoc (r. ž., vz. kost), kamarádit s Jirkou (r. m., vz. předseda)

4. Určete pád podstatných jmen. Daná předložková spojení užitě ve větách.

Řešení: např.: Za hlavu (4. p.) si dám více polštářů. Za hlavou (7. p.) mu proletěl motýl. Mám práce nad hlavou (4. p.). Nad hlavou (7. p.) mi svítí polední slunce. Dál příklady individuálně. na stůl – na stole (6. p.) – pod stůl (4. p.) – pod stolem (7. p.); o peníze (4. p.) – o penězích (6. p.) – s penězi (7. p.) – bez peněz (2. p.); před hrad (4. p.) – před hradem (7. p.) – v hradě (6. p.) – do hradu (2. p.)

5. a) Podstatná jména v závorkách uveďte v náležitých tvarech.

Řešení: Na ulici se shromažďovaly děti s lampiony. Vyhlíželi jsme z okna naší tetu. Chtěl jsem si přečíst knížku o pirátech. Většinu času trávil u počítače. Na procházce se psem jsem se seznámila se zajímavým člověkem. Do přírody bychom neměli jezdit autem. V hrníčku se usadily zbytky nerozpuštěného kakaa. Dědeček seděl v křesle a listoval časopisy. Dívej se mi zpřímá do očí.

b) U podstatných jmen, která jste doplnili, určete pád.

Řešení: ulici – 6. p.; lampiony – 7. p.; okna – 2. p.; tetu – 4. p.; knížku – 4. p.; pirátech – 6. p.; času – 2. p.; počítače – 2. p.; procházce – 6. p.; psem – 7. p.; člověkem – 7. p.; přírody – 2. p.; autem – 7. p.; hrníčku – 6. p.; zbytky – 1. p.; kakaa – 2. p.; křesle – 6. p.; časopisy – 7. p.; očí – 2. p.

c) K doplněným podstatným jménům vymyslete slovo příbuzné.

Řešení: ulici – uličník, lampion – lampionový, okno – okenní, teta – prateta, knížka – knihovna, pirát – pirátská, čas – přesčas, počítač – počítat, procházka – chodit, pes – psí, člověk – človíček, příroda – přírodní, auto – automobilový, hrníček – hrnek, zbytek – zbytečný, kakao – kakaový, křeslo – křesílko, časopis – časopisecký, oko – oční

d) Pokud došlo při vytváření správného tvaru k změně kmenové souhlásky nebo samohlásky, řekněte, o jakou změnu se jedná (např. deska – desce; změna k → c).

Řešení: ulici – uličník (změna c → č), knížka – knihovna (změna ž → h), procházka – chodit (změna přípony; -áz → od; pro žáky náročné), člověk – človíček (změna ě → í), příroda – přírodní, auto – automobilový, hrníček – hrnek (změna í → e), zbytek – zbytečný (změna k → č), oko – oční (změna k → č)

6. b) Vyznačte podmět a přísudek.

Řešení: Na půdě si Honzík tajně četl napínavé vyprávění o rytířích.

c) U podstatných jmen určete pád.

Řešení: půdě – 6. p.; Honzík – 1. p.; vyprávění – 4. p.; rytířích – 6. p.

d) Slovo napínavé nahradte synonymem.

Řešení: napínavé – vzrušující

e) Naznačte stavbu slova vyprávění.

Řešení: vy – předpona, práv – kořen, ěn(í) – přípona, (í – koncovka)

f) Uveďte tři slova příbuzná se slovem četl.

Řešení: např.: čtení, přečíst, čtenářský

1. **b)** Tučňák císařský Tučňák císařský žije pouze v Antarktidě – krajině věčného sněhu a ledu. Samec i samice dosahují výšky kolem 120 centimetrů. Hřbet a hlavu mají černou, břicho bílé a okolí uší žluté. Jako všichni ostatní tučňáci je nelétavý a jeho křídla jsou přeměněná v ploutve. Loví ryby a další mořské živočichy. Tučňák císařský je známý svými cestami, které dospělí jedinci každý rok uskutečňují kvůli rozmnožování a krmení mláďat. Velké skupiny ptáků cestují 100–160 km. Samice snese jediné vejce, to předá samci, který je svým tělem zahřívá, dokud se mláďě nevylihne. Samice mezitím v moři loví potravu a přináší ji svému mláďeti. **c)** 1. V Antarktidě. Na jihu. Ano, je světadílem. 2. Nelítá, jeho křídla jsou proměněna v ploutve a má těžší tělo. 3. Rozmnožují se pomocí kloaky, což je rozšířená část konečníku, do něhož je vyústěna trávicí, vylučovací a právě rozmnožovací soustava.
2. **b)** přijít k (3. p.), zeptej se (2. p.; na 4. p.), v novém (6. p.), slovník cizího (2. p.), bydlíme v (6. p.), čteme o (6. p.), to je můj (1. p.), kočka loví (4. p.)
3. **a)** Na chalupě na podzim roztápíme pec. Zlatovláska si rozčesávala zlaté vlasy. Před bouřkou bylo neobvyklé bezvětří. Velitelé vydali rozkazy podřízeným vojákům. Musím zašít rozpárané švy. Vraťte mi vypůjčenou knížku. V horách jsou vyznačené nebezpečné stezky. Vynes do schodů ty objemné balíky. Vypočítej objem tělesa. **b)** chalupě (6. p.), podzim (4. p.), pec (4. p.), Zlatovláska (1. p.), vlasy (4. p.), bouřkou (7. p.), bezvětří (1. p.), Velitelé (1. p.), rozkazy (4. p.), vojákům (3. p.), švy (4. p.), knížku (4. p.), horách (6. p.), stezky (1. p.), schodů (2. p.), balíky (4. p.), objem (4. p.), tělesa (2. p.)
4. Několik pejsků běželo po cestě. Potkali klokany. Ti měli v kapsách svoje mláďata. Mladí klokánci se psů polekali. Vyskočili z kapes a utíkali do jiné bláznivé pohádky. Jistě je tam čekají mnohá dobrodružství.

2. ČÍSLO A ROD PODSTATNÝCH JMEN

1. **a)** U vyznačených podstatných jmen určete číslo.

Řešení: košíku – č. j.; jablka – č. mn.; kuchyně – č. j.; bráskové – č. mn.; těsto – č. j.; receptu – č. j.; stole – č. j.; vajíčka – č. mn.; máslo – č. j.; mouka – č. j.; koláč – č. j.; sourozenců – č. mn.; rodičům – č. mn.; pečení – č. j.; dílo – č. j.; výsledku – č. j.

- b)** Jedno z podstatných jmen nemá množné číslo. Najdete ho?

Řešení: pečení

- b)** V prvním souvětí vyhledejte všechna slova, která mají předponu.

Řešení: po-sbírala, po-padaná, neza-pomněla, při-lehlém

2. **a)** Podstatná jména rozdělte do dvou skupin podle čísla a zapište je.

Řešení: číslo jednotné: kapradí, hrnek, ptactvo, židle, mládež, uhlí, ucho, včelstvo, obilí

číslo množné: Velikonoce, Pardubice, nůžky, dveře, knížky, brýle, housle, vázy, hradby, obilí

- b)** Barevně vyznačte podstatná jména, která mají tvary jen v jednotném čísle, a podstatná jména, která mají tvary jen v množném čísle.

Řešení: jen číslo jednotné: kapradí, uhlí

jen číslo množné: Velikonoce, Pardubice, nůžky, dveře, brýle, housle

2. **a)** Doplňte neúplná přísloví.

Řešení: Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše. Bez práce nejsou koláče. Ranní ptáče dál doskáče. Jablko nepadá daleko od stromu. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. Kdo chce psa bít, hůl si vždycky najde.

- b)** Určete rod a číslo doplněných podstatných jmen.

Řešení: jámu – r. ž., č. j.; džbánem – r. m., č. j.; ucho – r. s., č. j.; vrabec – r. m., č. j.; holub – r. m., č. j.; koláče – r. m., č. mn.; ptáče – r. s., č. j.; stromu – r. m., č. j.; mlýny – r. m., č. mn.; psa – r. m., č. j.; hůl – r. ž., č. j.

- c)** Vyberte si přísloví, které se vám líbí. Na internetu najděte jeho význam.

Řešení: Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. – Kdo chystá léčku (něco špatného) někomu jinému, sám se stane obětí. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. – Nic nekalého (nepoctivého, nedobrého) se nedá trvale dělat beztrestně. Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše. – Např.: Jistý malý prospěch je lepší než nejistá velká výhra. Bez práce nejsou koláče. – Nic nedostanete zadarmo, ale je nutné se snažit. Ranní ptáče dál doskáče. – Je dobré nepromarnit den a začít hned z rána. Jablko nepadá daleko od stromu. – Dítě bývá stejné jako rodiče. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. – Trest za zlé činy, provinění působením osudových sil je neodvratný (byť i opožděný). Kdo chce psa bít, hůl si vždycky najde. – Když se někdo rozhodne někomu znepríjemnit život, důvod si vždy najde.

3. a) Určete číslo vyznačených podstatných jmen, doplňte správně sloveso.

Řešení: Vánoce – č. mn.; neštovice – č. mn.; kameny – č. mn.; uhlí – č. j.; uhly – č. mn.; ptactvo – č. j.; dveře – č. mn.; kamení – č. j.; dřevo – č. j.; dříví – č. j.

b) Doplňte slovesný tvar v přítomném čase. (I podle toho někdy poznáte číslo podstatného jména.)

Řešení: přinášejí/ přináší, neohrožují, nestačí, dochází, jsou, přilétá, zavírají, sype, hoří, leží

4. (3. ve vyd. 2023) Přečtěte si text. Vyhledejte v něm podstatná jména.

Řešení: Josef, synem, panovnice, Marie, Terezie, rodu, Habsburků, roku, boku, matky, smrti, roce, panovník, moc, rozumu, schopností, člověka, obyvatelé, říše, vlády, výnosů, život, zemích

- O rodu Habsburků.
- a) ANO; b) ANO; c) NE
- b) nařízení.

5. (4. ve vyd. 2023) a) Určete rod a číslo některých podstatných jmen z předešlého textu.

Řešení: synem – r. m., č. j.; panovnice – r. ž., č. j.; rodu – r. m., č. j.; matky – r. ž., č. j.; rozumu – r. m., č. j.; schopností – r. ž., č. mn.; člověka – r. m., č. j.; obyvatelé – r. m., č. mn.; říše – r. ž., č. j.; výnosů – r. m., č. mn.; život – r. m., č. j.; zemích – r. ž., č. mn.

b) Který rod není zastoupen?

Řešení: Rod střední.

c) Podstatná jména rodu mužského napište do sešitu a určete, zda jsou životná, nebo neživotná.

Řešení: synem – živ.; rodu – neživ.; rozumu – neživ.; člověka – živ.; obyvatelé – živ.; výnosů – neživ.; život – neživ.

5. a) Ve větách vyhledejte a podtrhněte podstatná jména, která by mohla být i jiným slovním druhem. Vymyslete věty, které potvrdí váš výběr.

b) Určete pád vybraných podstatných jmen.

Řešení: Eva (1. p.) se dala do pláče (2. p.). Ten jez /1. p.; jez (5) pomalu/ je velmi nebezpečný. Vyjmenuj pět /pět (5) jako slavík/ moří (2. p.). Koupil si brambůrky (4. p.) se solí / (7. p.); solí (5) hodně/. Přišel k nám, aby se pochlubil novým kolem / (7. p.); šel kolem (6), chlubil se novým kolem (1) / Lež / (1. p.); lež (5) klidně/ má krátké nohy (4. p.). Na mezi / (6. p.); mezi (7) námi je vše v pořádku/ poletovali motýli (1. p.). Ve výtvarné výchově (6. p.) jsme malovali tuší / (7. p.); tuší (5), co se děje/. Eva (1. p.) má drobný nos / (4. p.); nos (5) ty nové šaty/. To nejcenější, co člověk (1. p.) má / má (3) taška/, je / viděl je (3)/ pevné zdraví / (1. p.); zdraví (5) potichu/. Katka (1. p.) má slabý hlas / (4. p.); hlas (5) se v češtině/.

6. Změňte rod podstatného jména v podmětu a následně přizpůsobte i další slova ve větě. Věty napište do sešitu.

Řešení: Roztomilá kočka spala v pelišku. Malá Lenka se naučila jezdit na kole. Na stěně visela krásná malba. Bábovka byla připálená/spálená. Student se učil na zkoušku. Díra v zemi se zvětšila. Přijímač se rozbil. Osvětlení pomalu zhasínalo. Seriálová hrdinka je docela zbabělá. Smutný příběh dopadl docela dobře. Bufet otvíral v poledne. Známi se opozdili.

7. a) Určete rod podstatných jmen.

Řešení: slovo – r. s.; slovník – r. m.; přísloví – r. s.; proslov – r. m.; slůvko – r. s.; škola – r. ž.; školník – r. m.; předškolák – r. m.; školení – r. s.; školka – r. ž.; zub – r. m.; zubař – r. m.; zoubek – r. m.; zubařka – r. ž.; zubačka – r. ž.; stůl – r. m.; stolování – r. s.; stolař – r. m.; stolek – r. m.; stolička – r. ž.; ruka – r. ž.; rukávník – r. m.; rukavička – r. ž.; ručník – r. m.; ručnice – r. ž.; cvik – r. m.; cvičení – r. s.; cvičitel – r. m.; rozcvička – r. ž.; cvička – r. ž.

b) Jak říkáme slovům na jednom řádku?

Řešení: Slova příbuzná.

c) Jeli jste někdy zubačkou? Vysvětlete si význam tohoto slova.

Řešení: Vlaková dráha s ozubenou kolejnicí.

d) Podtrhněte podstatná jména rodu mužského životného.

Řešení: slovo, slovník, přísloví, proslov, slůvko, škola, školník, předškolák, školení, školka, zub, zubař, zoubek, zubařka, zubačka, stůl, stolování, stolař, stolek, stolička, ruka, rukávník, rukavička, ručník, ručnice, cvik, cvičení, cvičitel, rozcvička, cvička

e) U každého slova vyznačte kořen a všimněte si hláskových změn.

Řešení: slovo, slovník, přísloví, proslov, slůvko (o → ů); škola, školník, předškolák, školení, školka;

zub, zubař, zoubek (u → ou), zubařka, zubačka; stůl, stolování, stolař, stolek, stolička (u všech ů → o); ruka, rukávník, rukavička, ručník (k → č), ručnice (k → č); cvik, cvičení, cvičitel, roz-cvička, cvička (u všech k → č)

8. a) Větu přepište do sešitu. Vyznačte podmět a přísudek.

Řešení: Zpoždění vlaků na trase z Brna do Prahy způsobilo husté sněžení.

b) Vypište slova s předponou z-

Řešení: zpoždění, způsobilo

c) Vyhledejte vlastní jména. Vytvořte z nich přídavná jména.

Řešení: Brna – brněnský, Praha – pražský

d) Určete pády předložkových spojení. (Např.: před domem – před čím? – 7. pád.)

Řešení: na trase – na kom? čem? – 6. pád; z Brna – z koho? čeho? – 2. pád; do Prahy – do koho? čeho? – 2. pád

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 38

1. a) Nejstudenější místa na Zemi byla prozkoumávána s obtížemi. Při dobývání severního a jižního pólu Evropané riskovali životy, protože jejich výbava i prostředky byly jednoduché. Cestovatelé jeli lodí, pak na lyžích. Nebezpečí bylo nesmírné. Při nízkých teplotách trpěli omrzlinami. Zásoby jídla si museli vézt s sebou. Polárníci určovali svoji polohu podle Slunce/hvězd, které jim svítilo/y nad hlavami. **b)** Nejstudenější místa (rod s.) na Zemi (r. ž.) byla prozkoumávána s obtížemi (r. ž.). Při dobývání (r. s.) severního a jižního pólu (r. m.) Evropané (r. m.) riskovali životy (r. m.), protože jejich výbava (r. ž.) i prostředky (r. m.) byly jednoduché. Cestovatelé (r. m.) jeli lodí (r. ž.), pak na lyžích (r. ž.). Nebezpečí (r. s.) bylo nesmírné. Při nízkých teplotách (r. ž.) trpěli omrzlinami (r. ž.). Zásoby (r. ž.) jídla (r. s.) si museli vézt s sebou. Polárníci (r. m.) určovali svoji polohu (r. ž.) podle Slunce (r. s.)/hvězd (r. ž.), které jim svítilo/y nad hlavami (r. ž.). **c)** místa – 1. p., č. mn.; obtížemi – 7. p., č. mn.; pólu – 2. p., č. j.; životy – 4. p., č. mn.; lodí – 7. p., č. j.; omrzlinami – 7. p., č. mn.; zásoby – 4. p., č. mn.; jídla – 2. p., č. j.; Slunce – 2. p., č. j./hvězd (2. p., č. mn.); **d)** 1. Na severním a jižním pólu. 2. Lidé, kteří dobývali zemské póly. Cestovali lodí a na lyžích. 3. Severní pól je nejsevernější místo na Zemi, jižní pól nejjižnější místo na Zemi.

2. jednotné číslo: nosorožec, tygr, pardál, kůň, los, kohout, sob; množné číslo: myši, vlci, lvi, medvědi, klokani.

3. kamna – č. mn., listí – č. j., hmyz – č. j., brýle – č. mn., vrata – č. mn., dobytek – č. j. Podst. jména: kamna, brýle, vrata – mají pouze č. mn.; hmyz, listí, dobytek – mají pouze č. j.

3. a) Jak se do lesa (r. muž neživ., č. j.) volá, tak se z lesa ozývá. Snídani (r. ž., č. j.) sněží sám, o oběd se poděl s přítelem a večeri (r. ž., č. j.) dej nepříteli. Darovanému koni na zuby (r. muž neživ., č. mn.) nehleď.

Hlad je nejlepší kuchař (r. muž živ., č. j.). Kam nechodí slunce (r. s., č. j.), tam chodí lékař. Když se kácí les, létají třísky (r. ž., č. mn.). Lež má krátké nohy. Nekupuj zajíce (r. muž živ., č. j.) v pytli. **b)** Lež: lež (5) klidně!

4. a) Nové nůžky jsou ostré. Ze skály padá kamení. Vánoce jsou nejhezčí svátky. Obyvatelstvo je pravidelně sčítáno. Hodinky hlasitě tikají. Kalhoty jsou dobře ušité. Uhlí je nerostná surovina. **b)** nůžky – jen č. mn.; kamení – jen č. j.; Vánoce – jen č. mn.; obyvatelstvo – jen č. j. (dle jazyk. příručky i č. mn., avšak žáci se později učí, že se jedná o hromadné, nebudeme tedy rozvádět); hodinky – jen č. mn.; kalhoty – jen č. mn.; uhlí – jen č. j.

4. a) Učitel se ten pokus nezdařil. (r. m., č. j., p. 1.) Neříkej o tom tatínkovi. (r. m., č. j., p. 3.) Náš stát se nazývá Česká republika. (r. m., č. j., p. 1.) Vyhrál několik recitačních soutěží. (r. ž., č. mn., p. 2.) **b)** pokus – Pokus (5) se úkol zvládnout do zítřka. tatínkovi – Tatínkovi (2) bratři přijedou zítra k nám. stát – Máš stát (5) vedle Romana. soutěží – Jaroslav soutěží (5) ve skoku do dálky.

UČEBNICE

str. 76

A. Skloňování podstatných jmen rodu středního

1. b) Vyhledejte podstatná jména rodu středního a přiřaďte je ke vzoru.

Řešení: slov – vzor město; jablíčko – vz. město; jablko – vz. město

2. Doplňte tvar podstatného jména skloňovaného podle slova město.

Řešení: křídly, pádly, sedadly, slovy, světly

3. a) Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru moře.

Řešení: srdci, pole, ovoci

b) Vyhledejte ostatní podstatná jména. Určete u nich rod a vzor.

Řešení: jazyku – r. m. (neživ.), vz. hrad; oko – r. s., vz. město; duše – r. ž., vz. růže; okno – r. s., vz. město; únor – r. m. (neživ.), vz. hrad; září – r. s., vz. stavení; vínu – r. s., vz. město

b) Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru město.

Řešení: oko – r. s., vz. město; okno – r. s., vz. město; září – r. s., vz. stavení; vínu – r. s., vz. město

c) Uvedená lidová rčení a pranostiky vysvětlete.

Řešení: Co na srdci, to na jazyku. – Je upřímný; říká, co si myslí. Oko – do duše okno. – Na očích se dají poznat pocity člověka. Únor bílý – pole sílí. – Je-li v únoru dostatek sněhu, bude dobrá úroda. Teplé září – ovoce a vínu se daří. – Je-li v září teplo a slunečno, dozraje víno a ovoce.

4. Doplňte tvar slova v závorce, napište do sešitu. Odůvodněte pravopis.

Řešení: polích (mořích), hnojivy (městy), nebi (moři), čísly (městy), Labi (moři), slovy (městy), koly (městy)

UČEBNICE

str. 77

5. Na obrázcích vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru kuře.

Řešení: rajče, koště, tele, štěně

6. a) Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru stavení.

Řešení: létáním, elektrizování, topením, aportování, dřívím, lenošení, ověřením

b) První písmena z vyhledaných slov doplňte do tajenky: První _____ sestrojili bratři Wrightovi.

Řešení: letadlo

7. U podstatných jmen s vynechaným písmenem určete vzor a doplňte i, í/y, ý.

Řešení: pondělí – vz. stavení; rákosí – vz. stavení; podpalubí – vz. stavení; zelím – vz. stavení; zelím – vz. stavení; údolí – vz. stavení

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 39

1. a) Polabí – 2. p., vz. stavení; Polabíčka – 2. p., vz. město; kola – 2. p., vz. město; kolo – 4. p., vz. město;

b) 1. Nachází se podél toku Labe mezi městy Jaroměř a Lovosice. **2.** Protože je tam rovinný terén.

2. spadl ze zábradlí (stavení), vodu čerpáme čerpadly (městy), jel s rozsvícenými světly (městy), vyzradil tajemství (stavení), prošli mnoha údolními (staveními), jíme knedlíky se zelím (stavením), pod křesly (městy), cesta mezi poli (moři)

3. mužstvy, údolními, chodidly, lasy; obydlení, struhadly, potrubími, švihadly; příslovími, slovy, prostěradly, barvivy

4. ozdobila byt jmelím, bydlíme ve Vrchlabí, za křesly byl prach, splnilo se její proroctví, na prostranství stála hala, udělejte si pohodlí, topíme dřívím a uhlím, chlubil se svým vítězstvím, naše nepřátelství trvá, loďka vjela do rákosí, měla košili z hedvábí, nevstupuj na cizí území, šel do pekařství, kovbojové lovili lasy, pádloval dvěma pádly, koupil velké množství cukroví, zahýbal tykadly

5. slovo – slova, slově/u, slovy, slovech, slovem; údolí – údolí, údolí, údolními, údolích, údolím; koště – košťata, koštěti, košťaty, košťatech, koštětem; číslo – čísla, čísle, čísly, číslech, číslem; obydlí – obydlí, obydlí, obydlími, obydlích, obydlím; letiště – letiště, letišti, letišti, letištích, letištěm

UČEBNICE

str. 78

B. Skloňování podstatných jmen rodu ženského

1. Přečtěte si text písně. Vyhledejte v ní podstatná jména rodu ženského a přiřadte je ke vzoru.

Řešení: mysl – vz. kost; stonožka – vz. žena; práce – vz. růže; nožku – vz. žena; ponožku – vz. žena; botě – vz. žena; vložku – vz. žena; trošku – vz. žena; rohožku – vz. žena; vlohly – vz. žena; nohy – vz. žena

2. Do vět doplňte vhodná slova z nápovědy v náležitém tvaru.

Řešení: houby, vrby, Bratislavy, Vltavy, žirafy

3. Vyhledejte podstatná jména. Určete u nich rod, číslo, pád a vzor.

Řešení: výletě – r. m. (neživ.), č. j., 6. p., vz. hrad; neděli – r. ž., č. j., 6. p., vz. růže; bleduli – r. ž., č. j., 4. p., vz. růže; motýli – r. m. (živ.), č. mn., 1. p., vz. pán; chvíli – r. ž., č. j., 4. p., vz. růže; včely – r. ž., č. mn., 1. p., vz. žena; jaro – r. s., č. j. 1. p., vz. město

UČEBNICE

str. 79

4. Na obrázcích vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru píseň.

Řešení: mrkev, labuť, postel

5. a) Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru kost.

Řešení: možností, otrlost, troufalostí, osudovost, radosti

b) První písmena z vyhledaných slov doplňte do tajenky: Němec Rudolf Diesel [dýzl] vynalezl spalovací _____.

Řešení: motor

6. Řekněte, jaké písmeno napíšete. Odůvodněte. Přísluví vysvětlete.

Řešení: Nikdo není bez chyby. (ženy; Každý má nějakou chybu.) Malé ryby – také ryby. (ženy; Máme být

spokojeni i s maličkostmi.) V nouzi poznáš přítele. (růže; Kdo je opravdový přítel, poznáš, až když potřebuješ pomoci.) Nelze sedět na dvou židlích. (růžích; Dvě různé věci se nedají současně dělat dobře.)

7. Napište do sešitu v množném čísle.

Řešení: Krev proudí cévami. Rostou tam břízy. U lesa jsme našli bedly. Voda je v konvích. Doma chováme želvy. Vařili jsme na pánvích.

8. U neúplných podstatných jmen určete vzor a doplňte i, í/y, ý.

Řešení: vůlí – vz. růže; holí – píseň; Ostravy – žena; Opavy – žena; Bratislavy – žena; Břeclavi – kost; Příbyslavi – kost; Boleslavi – kost; Sázavy – žena; žirafy – žena; gorily – žena; gazely – žena

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 40

- a)** Tráva Ptal jsem se trávy: „Jak je ti, trávo?“ A ona řekla mi, že zeleně. Pak zeptal jsem se ještě, z čeho tráva roste. A ona řekla mi, že ze země a že jí živí deště... **b)** tráva – r. ž., č. j., 1. p., vz. žena; trávy – r. ž., č. j., 2. p., vz. žena; trávo – r. ž., č. j., 5. p., vz. žena; tráva – r. ž., č. j., 1. p., vz. žena; země – r. ž., č. j., 2. p., vz. růže; deště – r. m., č. mn., 1. p., vz. stroj
- soli (kosti); kobyly (ženy); školy (ženy); košili (růži); mezích (písničkách); posteli (písně); chůzi (růži); dětmi (kosti, pozor! č. j.: dítě – r. stř., vz. kuře; č. mn.: děti – r. ž., vz. kost)
- a)** kočka – kočkami, jabloň – jabloněmi, chuť – chutěmi, váza – vázami, jedle – jedlemi, pouť – poutěmi, květina – květinami, broskev – broskvemi, pec – pecemi, vos – vosami, neděle – nedělemi, řeč – řečmi; **b)** kočkami (vz. žena), jabloněmi (píseň), chutěmi (kost/píseň), vázami (žena), jedlemi (růže), poutěmi (kost/píseň), květinami (žena), broskvemi (píseň), pecemi – (píseň), vosami (žena), nedělemi (růže), řečmi (kost)
- Díval se ze skály (ženy). Včely (ženy) jsou pilné. Za vsí (kostí) je přehrada. Ze tmy (ženy) se vynořily tajemné postavy (ženy). Gorily (ženy) vidíme pouze v zoo. Vlasta má dlouhé vlasy (hrady). Rybáři loví ryby (ženy) na žížaly (ženy). Znam to z reklamy (ženy). Veverky skákaly (Po je r. ž.) po větvích (písničkách). Popálil se o kopřivy (ženy). Ten výrobek je z oceli-e (kosti/píseň). Během plavby (ženy) nás stihla bouře. Sundej z hlavy (ženy) čepici. Běž do té budovy (ženy). Podej mi misku s cibulí (růží). Dělá často chyby (ženy). Ozdoby (ženy) vyrobíme ze slámy (ženy). Učili jsme se o tarantulích (růžích). Vyhrál všechny bitvy (ženy). Leželi jsme na postelích (písničkách). Ronila slzy (ženy).
- Pomník byl postaven ze žuly. Procházeli klikatými stezkami. Opravna obuvi byla zrušena. Sovy mají velké oči. Houby zde nerostou. Chci se dívat na televizi. Děti si užívaly zábavy. Ztratili jsme se v rokli. Žijeme na zeměkouli. S pevnou vůlí to dokážeš. Na jedlích rostlo mnoho šišek. V neděli vyrazili za svítání.

UČEBNICE

str. 80

C. Skloňování podstatných jmen rodu mužského

1. b) Vypište podstatná jména rodu mužského. Určete u nich rod a životnost a přiřadte ke vzorům.

Řešení: průzkum – r. m. neživ., vz. hrad; Čech – r. m. živ., vz. pán; člověk – r. m. živ., vz. pán; tvor – r. m. živ., vz. pán; vesmír – r. m. neživ., vz. hrad; úkaz – r. m. neživ., vz. hrad; mimozemšťan – r. m. živ., vz. pán; obyvatel – r. m. živ., vz. muž; název – r. m. neživ., vz. hrad; předmět – r. m. neživ., vz. hrad

2. Doplňte i/y. Odůvodněte.

Řešení: psi (1. p.), se psy (7. p.), psy (4. p.), jestřáby (4. p.), sokoli (1. p.), sokoly (4. p.), čápy (4. p.), pávi (1. p.), s Rusy, Španěly i Italy (7. p.)

3. S uvedenými slovy tvořte věty.

Řešení: Nad loukou létali motýli. Viděla jsem cizokrajné motýly. Holubi zobou zrní. Pozorovali jsme poštovní holuby. Lvi se vyhřívali na sluníčku. Lvice se lvy se blížili ke kořisti. Vysoko na obloze kroužili orli. Voliéra pro orly musí být vysoká.

UČEBNICE

str. 81

4. a) Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru hrad.

Řešení: prášek, roky, obvody, uzel, domech, ubrusem

b) První písmena z vyhledaných slov doplňte do tajenky: Nikola Tesla vymyslel princip střídavého _____, který užíváme dodnes.

Řešení: proudu

5. Doplňte náležitý tvar podstatného jména ze závorek v množném čísle. Napište.

Řešení: vynálezy, nadpisy, drahokamy, filmy, pštrosi, topoly, závěsy, úly, sokoli, stromy

6. a) **Doplňte chybějící slova. Odpovědi pište do sešitu.**

Řešení: lesy, drábi, obrazy, svěťadily, kosi, motýly

b) **Porovnejte svoje odpovědi a odůvodněte pravopis.**

Řešení: lesy (hrady), drábi (páni), obrazy (hrady), svěťadily (hrady), kosi (páni), motýly (pány)

UČEBNICE

str. 82

8. **K názvům samic pište názvy samců v 1. pádu množného čísla. Určete, podle kterého vzoru se skloňují.**

Řešení: zaječice – zajíci (muž), šimpanzice – šimpanzi (muž), lvice – lvi (pán), feny – psi (pán)

9. a) **Doplňte i/y. Odůvodněte.**

Řešení: Francouzi (muži), učitelé (muži), léčiteli (muži), rysi (páni), pachatelé (muži), Jakobovi (pánovi), králi (muži)

b) **Vypište podstatná jména skloňovaná podle vzoru muž.**

Řešení: Francouz, učitel, léčitel, pachatel, král

10. a) **Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru stroj.**

Řešení: souboj, talíře, rozvoj, orlojem, jetele

b) **První písmena z vyhledaných slov doplňte do tajenky: Angličan James Watt vynalezl v 80. letech 18. století parní _____.**

Řešení: stroj

UČEBNICE

str. 83

11. a) **Doplňte správný tvar slova v závorce a napište do sešitu.**

Řešení: kužely, stavitelích, příteli, pytlí, koráby, vítězi, králi, Vilémovi, objevitelích, cíli, zuby

b) **Vyznačte slovesa. Určete u nich osobu, číslo, způsob a čas.**

Řešení: *cvičily* – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; *četli jsme* – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; *vítám* – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; *jsou* – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; *vypluly* – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; *předejte* – 2. os., č. mn., zp. rozkaz., čas neurčujeme; *budeme číst* – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; *pojďme* – 1. os., č. mn., zp. rozkaz., čas neurčujeme; *zajímají* – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; *byl* – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; *rozbolely* – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.

12. **Doplňte podle vzoru.**

Řešení: *anděl* – muž. živ., pán, anděly / -i; *kolega* – muž. živ., předseda, kolegy; *spisovatel* – muž. živ., muž, spisovatelé; *topol* – muž. neživ., hrad, topoly; *basista* – muž. živ., předseda, basisty

13. **Určete vzor podstatných jmen a napište tvar 5. pádu čísla jednotného.**

Řešení: *dárce* – vz. soudce, dárce; *poslanec* – vz. muž, poslance; *průvodce* – vz. soudce, průvodce; *otec* – vz. muž, otče

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 41

1. a) *kůň*, Keltové, koňovi, typech, povrchu, typem; b) *kůň* – r. m. živ., č. j., 1. p., vz. muž; *podkovy* – r. ž., č. mn., 4. p., žena; *podkova* – r. ž., č. j., 1. p., žena; *Keltové* – r. m. živ., č. mn., 1. p., pán; *tisíciletími* – r. s., č. mn., 7. p., stavení; *podkova* – r. ž., č. j., 1. p., žena; *kopyto* – r. s., č. j., 4. p., město; *opotřebením* – r. s., č. j., 7. p., stavení; *koňovi* – r. m. živ., č. j., 3. p., muž; *typech* – r. m. neživ., č. mn., 6. p., hrad; *povrchu* – r. m. neživ., č. j., 2. p., hrad; *nohama* – r. ž., č. mn., 7. p., žena (č. mn. má při skloňování zvláštní tvary); *typem* – r. m. neživ., č. j., 7. p., hrad; *kopyt* – r. s., č. mn., 2. p., město; c) 1. Keltové. Ano. Germánské kmeny. Slované. 2. Brání rychlému opotřebení kopyt, zmírňují námahu šlach a zabraňují uklouznutí.

2. a) Do řádku nepatří: zajíc (vz. muž), zedník (vz. pán), jezevec (vz. muž). b) pes, králík, bažant, krocán, krokodýl, zedník – vz. pán; zajíc, učitel, ředitel, lékař, holič, malíř, jezevec – vz. muž; kapesník, pásek, deštník, kabát, svetr – vz. hrad

3. dědeček – pán, drahokam – hrad, cizinec – muž, provaz – hrad, krotitel – muž, lýkožrout – pán

4. a), b) Honzovi (6. p.), králích (6. p.), synovi (3. p.), březích (6. p.); Petrovi (3. p.), obilí (1. p.), pytlích (6. p.), Ivošovi (3. p.), předsedovi (3. p.); Horákovi (3. p.), krotitelích (6. p.), učitelích (6. p.), hotelích (6. p.)

5. Kamenité útesy, cvičení psi, černí kosi, vyprávět vtipy, přijely autobusy, potíže se zuby, řídičské průkazy, rostou hříby, tiché hlasy, tuhé mrazy, natažené svaly, vysoké topoly, naše losy vyhrály, přečti nadpisy, seznámil se s Italy.

6. Šakali vyli. (...) Mošští krabi se u nás nevyskytují. (...) Zrnka kávy...

UČEBNICE

str. 84

SHRNUTÍ – PODSTATNÁ JMÉNA

1. **Rozhodněte, podle jakého klíče jsou slova zařazena do jednotlivých řádků.**

Řešení: a) mají jen tvar mn. č.; b) mají jen tvar č. j.; c) skloňují se podle vz. růže; d) podle vz. stavení.

Řešení: a) skloňují se podle vz. muž; b) skloňují se podle vz. růže; d) skloňují se podle vz. stavení.

2. a) Doplňte i, í/y, ý.

Řešení: vsi, školy, čápi, jeteli, motýly, pytlí, holuby, okolí, Břeclavi, děliteli, neděli, Ostravy, husy, rákosí, kotli/kotlích, uhlím, psy, cvičiteli, obrazy, rámy, červy

b) U doplněných podstatných jmen určete rod (životnost), číslo a pád.

Řešení: vsi – r. ž., č. j., 6. p., vz. kost; školy – r. ž., č. j., 2. p., vz. žena; čápi – r. m. (živ.), č. mn., 1. p., vz. pán; jeteli – r. m. (neživ.), č. j., 6. p., vz. stroj; motýly – r. m. (živ.), č. mn., 7. p., vz. pán; pytlí – r. m. (neživ.), č. j., 6. p., vz. stroj; holuby – r. m. (živ.), č. mn., 4. p., vz. pán; okolí – r. s., č. j., 6. p., vz. stavení; Břeclavi – r. ž., č. j., 2. p., vz. kost; děliteli – r. m. (živ.), č. j., 6. p., vz. stroj; neděli – r. ž., č. j., 4. p., vz. růže; Ostravy – r. ž., č. j., 2. p., vz. žena; husy – r. ž., č. mn., 1. p., vz. žena; rákosí – r. s., č. j., 6. p., vz. stavení; kotli – r. m. (neživ.), č. j., 6. p./kotlích – stejné, ale č. mn., vz. stroj; uhlím – r. s., č. j., 7. p., vz. stavení; psy – r. m. (živ.), č. mn., 4. p., vz. pán; cvičiteli – r. muž. (živ.), č. mn., 7. p., vz. muž; obrazy – r. m. (neživ.), č. mn., 1. p., vz. hrad; rámy – r. m. (neživ.), č. mn., 4. p., vz. hrad; červy – r. m. (živ.), č. mn., 7. p., vz. pán

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – PODSTATNÁ JMÉNA

1. Na kterém řádku jsou jen názvy vlastností?

Řešení: a) poctivost, dobrota, skromnost

2. Které podstatné jméno je ve tvaru 6. pádu?

Řešení: c) o maličkostech

3. Na kterém řádku jsou jen podstatná jména v množném čísle?

Řešení: c) selata, kůzlata, děti

4. Na kterém řádku jsou všechna podstatná jména rodu mužského?

Řešení: b) ochránce, táta, přístroj

5. Které slovní spojení je bez chyby?

Řešení: b) pozoroval orly

6. Na kterém řádku je podstatné jméno skloňované podle vzoru kost?

Řešení: b) lenost, lenoch

7. Které tvrzení je pravdivé (ANO), které nepravdivé (NE)?

Řešení: a) ANO; b) ANO (podvzor les); c) NE

8. Které tvrzení odpovídá stavbě dané věty?

Řešení: a) Ve větě jsou jen podstatná jména rodu mužského.

9. Určete vzory podstatných jmen. Napište vzor rodu mužského, který zde není zastoupen.

Řešení: a) občan – vz. pán; b) plátce – soudce; c) pobuda – předseda; d) ředitel – muž; e) přístroj – stroj; Není zastoupen vzor hrad.

1. Správně je pastelka: se šídly... Chyby ve zbývajících pastelkách: zprávi, drahokami.

2. poslouchej(te) příkazy, oslí hýkají, Francouzi nerozuměli, ostříhej(te) si vlasy, kosi zobali, automobily se rozjely

3. Koráby vypluly z přístavu. Zbyněk byl v cíli první. Na mýtině zbyly pařezy. Čápi loví v rákosí. Datli uzdravují stromy. Chlapec vypustil holuby a sokoly. Našel truhly s drahokamy. Z vyhlídky vidíme palmy. Poznáš stopy koroptví? Emil vyprávěl vtipy. Na březích se objevují bobři. Bolí mě svaly. Začaly silné mrazy. **(30 chyb.)**

3. Koráby vypluly z přístavu. Zbyněk byl v cíli první. Na mýtině zbyly pařezy. Čápi loví v rákosí. Datli uzdravují stromy. Muž vypustil holuby a sokoly. Našel truhly s drahokamy. Z vyhlídky vidíme palmy. Poznáš stopy koroptví? Emil vyprávěl vtipy. Na březích se objevují bobři. Bolí mě svaly. Začaly silné mrazy.

4. a) posly, chyby, autobusy, soli, domy, vlasy, větvích, jedlí, kosy, copy, televizi, zprávy, seriály, mrazy, sběrateli, košili, barvy, zrcadly, svítidly, dětmi; **b)** podhoubí, houby, pádly, vesly, koly, stopy, údolími, košili, hedvábí, láhvi, konví, hradbami, chvílemi, Moravy, orlí, starostoví, spisovatelích, Jendoví, lesích, hříby

1. a) ptáci, hnízdo, jabloni, poschodí, byty; **b)** ptáci – r. m. živ., č. mn., 1. p., pán; hnízdo – r. s., č. j., 4. p., město; jabloni – r. ž., č. j., 6. p., píseň; poschodí – r. s., č. j., 6. p., stavení; byty – r. m. neživ., č. mn., 4. p., hrad

- stromy, vynálezy, holuby, salámy, moli, jeteli, provazy, uzly, hlavolamy, ubrusy, duby, příkazy, obrazy, koňmi, seriály, střepy
- psi, návsi, úhly, čápi, přáteli, časopisy, zuby, provazy, řetězy, Francouzi, dopisy, řediteli, kostely, nápisy, výrovi, domy, sklepy, topoly, stoly, ubrusy, jestřábi, sokolí, holubi, drápy

UČEBNICE

str. 86

SLOH – VYPRAVOVÁNÍ II

1. Rozhodněte, zda je uvedená ukázka vypravování. Zdůvodněte.

Řešení: Ano. Jedná se o příběh, který má své uvedení do děje, událost (zápletku) a rozuzlení (řešení).

- Vypravěčem je syn.
- Odpoledne chtěli strávit projížďkou na loďce po řece.
- Opalovali se a na loďce usnuli.
- Upozorňovali je přihlížející z mostu.
- Nevydávat se na neznámou vodu. Nespat v loďce na řece.

UČEBNICE

str. 87

2. Vysvětlete slovní obraty z úvodního článku.

Řešení: byl by hřích nejít – bylo by škoda nejít; měl plné ruce práce – měl hodně práce; oč jim jde – co chtějí

3. Vyznačená slova v textu nahradte slovy souznačnými (synonymy).

Řešení: pravil – řekl, dívali se – hleděli, sešli jsme – sestoupili jsme, ujal se – chopil se, opalovat se – slunit se

4. Sestavte osnovu úvodního textu. Na základě osnovy články převyprávějte vlastními slovy.

Řešení: Osnova: 1. rozhodnutí vyjet si na loďce; 2. odpočinek na loďce; 3. náhlé probuzení hlukem; 3. s loďkou na jezu; 4. záchranný člun.

7. a) Do příběhu doplňte vhodná slovesa. Můžete využít nápovědu.

Řešení: sledovali, stoupal, zachytil, odvychoval, sehnul, rozhlédl se, unikl, usmál se

b) Doplňná slovesa nahradte synonymy.

Řešení: např.: sledovali – pozorovali; stoupal – se vynořoval; zachytil – upevnil; odvychoval – dýchal; sehnul – přikrčil; rozhlédl se – podíval se; unikl – utekl; usmál se – zazubil se

c) Víte, co je dračí smyčka? Pokud ne, vyhledejte informaci na internetu.

Řešení: Je to pojistný uzel, který se sám nemůže povolit; používal se v horolezectví místo postroje.

Učeb. s. 88–103; PS s. 44–51 | VII. PŘÍDAVNÁ JMÉNA

UČEBNICE

str. 88

1. CO JSOU PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. Vyznačená přídavná jména napište do sešitu. Ke každému uveďte příbuzné podstatné jméno.

Řešení: např.: shodných – shoda; podobné – podoba; mimické – mimika; lidským – lidskost; otevřenou – otevřenost; současný – současnost; společný – společnost

- Šimpanzi, gorily a orangutani.
- Ano, mají. Mnohdy nepoznáme, co cítí, protože jejich mimika vyjadřuje odlišné emoce než u lidí.
- c) Šimpanzi se často smějí.

UČEBNICE

str. 89

2. a) Z podstatného jména v závorce vytvořte přídavné jméno. Doplňte je ve správném tvaru.

Řešení: dřevěné, vánočním, zakázaný, oříškové, chorvatské, krásnou, dětské, sýrovou, okenní, del-fíní, hedvábné, teplákovou, konečné

b) U přídavných jmen určete pád, číslo a rod; c) Všimněte si změn při odvozování.

Řešení: dřevěné – 4. p., č. mn., r. m.; vánočním (c → č) – 3. p., č. mn., r. m.; zakázaný (změna délky samohlásky) – 4. p., č. j., r. m.; oříškové – 6. p., č. j., r. ž.; chorvatské – 4. p., č. j., r. s.; krásnou – 4. p., č. j., r. ž.; dětské (í → ě) – 4. p., č. mn., r. ž.; sýrovou – 7. p., č. j., r. ž.; okenní (vložené e)

– 4. p., č. mn., r. m.; **delfíní** – 4. p., č. j., r. s.; **hedvábné** – 4. p., č. mn., r. m.; **teplákovou** – 4. p., č. j., r. ž.; **konečné** – 4. p., č. mn., r. m.

3. a) K podstatnému jménu doplňte přídavné jméno, které označuje barvu.

Řešení: např.: **zelené kiwi, červené rajče, bílé/žluté sasanky, šedý slon, růžové sny, modrá chrpa, černé vlasy, žlutý podběl, rezavá kořata**

b) Uvedte číslo a rod (životnost) doplněných přídavných jmen.

Řešení: **zelené** – č. j., r. s.; **červené** – č. j., r. s.; **bílé** – č. mn., r. ž.; **šedý** – č. j., r. m. živ.; **růžové** – č. mn., r. m. neživ.; **modrá** – č. j., r. ž.; **černé** – č. mn., r. m. neživ.; **žlutý** – č. j., r. m. neživ.; **mourovata** – č. mn., r. s.

4. a) K daným přídavným jménům uveďte slova opačného významu.

Řešení: např.: **velké** × **malé**, **vysoké** × **nízké**, **horké** × **studené**, **smutné** × **veselé**, **tajné** × **veřejné**, **kulaté** × **hranaté**, **světlé** × **tmavé**, **hodné** × **zlé**, **ošklivé** × **hezké**, **večerní** × **ranní**, **pěkné** × **ošklivé**, **hluboké** × **mělké**, **předstírané** × **upřímné**, **hrubé** × **hladké**, **nové** × **staré**, **tlusté** × **štíhlé**, **složitě** × **jednoduché**, **špinavé** × **čisté**

b) Utvořte vhodná slovní spojení.

Řešení: **velké** × **malé uši**, **vysoké** × **nízké komíny**, **horké** × **studené pokrmy**, **smutné** × **veselé příběhy**, **tajné** × **veřejné smlouvy**, **kulaté** × **hranaté podnosy**, **světlé** × **tmavé odstíny**, **hodné** × **zlé děti**, **ošklivé** × **hezké výkresy**, **večerní** × **ranní zprávy**, **pěkné** × **ošklivé vzpomínky**, **hluboké** × **mělké talíře**, **předstírané** × **upřímné zájmy**, **hrubé** × **hladké podložky**, **nové** × **staré známosti**, **tlusté** × **štíhlé postavy**, **složitě** × **jednoduché příklady**, **špinavé** × **čisté nádoby**

5. a) Doplňte správná písmena a napište do sešitu.

Řešení: **světlejší vlasy, ranní zprávy, věrní psi, ztracené drahokamy, svědomité přípravy, rozhodující chvíle, jelení stopy, rodinné problémy, starobylé vykopávky, obětní beránci, sběrné suroviny, obytné přívěsy, stinné místo, kruhový objezd, zpěvaví ptáci**

b) K vyznačeným přídavným jménům uveďte slovo základové.

Řešení: **světlejší** – **světlý**, **ztracené** – **ztratit (ztracen je pro žáky příliš obtížné)**, **jelení** – **jelen**, **obětní** – **oběť**, **sběrné** – **sběr**, **obytné** – **obývat**, **stinné** – **stín**, **kruhový** – **kruh**

c) Slovní spojení řekněte ve tvaru 2. pádu.

Řešení: (bez) **ranních zpráv, věrných psů, ztracených drahokamů, svědomitých příprav, rozhodující chvíle, jeleních stop, rodinných problémů, starobylých vykopávek, obětních beránek, sběrných surovin, obytných přívěsů, stinného místa, kruhového objezdu, zpěvavých ptáků**

PRACOVNÍ SEŠIT **str. 44**

- 1. a)** povídkách, **pirátech**, **temných**, **měsíčním**, **svitu**, **pirátská**, **plavidla**, **byla**, **rychlá**, **měly**, **potřebovaly**, **zálivů**, **byly**, **vyzbrojeny**, **děly**, **těžké**, **byla**, **lehká**; **b)** **temných**, **měsíčním**, **tropickému**, **pirátská**, **malá**, **rychlá**, **ovladatelná**, **malý**, **mělkých**, **těžké**, **kovové**, **jiná**, **lehká**, **otočná**, **sekaným**; **c)** **Piráti** jsou původně námořní lupiči. **Piráti** obvykle přepadají obchodní lodě, ale často loupí i na pobřeží.
- 2.** **temných postavách** – r. ž., č. mn., 6. p.; **měsíčním svitu** – r. m. (neživ.), č. j., 6. p.; **tropickému ostrovu** – r. m. (neživ.), č. j., 3. p.; **pirátská plavidla** – r. s., č. mn., 1. p.; **malý ponor** – r. m. (neživ.), č. j., 4. p.; **mělkých zálivů** – r. m. (neživ.), č. mn., 2. p.; **kovové koule** – r. ž., č. mn., 4. p.; **sekaným olovem** – r. s., č. j., 7. p.
- 3.** Bez chyby je prostřední had: **dřevěná... Průvodčí (1), pomalu (6); slunečno (6, 1), veselost (1).**

UČEBNICE **str. 90**

2. DRUHY PŘÍDAVNÝCH JMEN

1. V textu vyhledejte přídavná jména. Odpovězte na otázky: Jaké jsou vlny? Jaké je nebe? Čí jsou fotky? ... Všimněte si, že přídavná jména text obohacují.

Řešení: **Jaké jsou vlny?** Šumící. **Jaké je nebe?** Blankytné. **Čí jsou fotky?** Tatínkovy. a např.: **Jaký je sen?** Letní. **Jací jsou lidé?** Zachumlaní. **Jakého jara?** Přicházejícího. **Jaké je teplo?** Příjemné. **Jaké jsou vody?** Mořské. **Jaké jsou barvy?** Neskutečné. **Jaké jsou louky?** Zelené. **Jaké jsou květy?** Žluté, červené a oranžové. **Jací jsme všichni byli?** Šťastní, rozesmátí a krásní. **K jakým hračkám?** Sestřiným.

- Je zima.
- Touží po létě.

2. a) Vyhledejte přídavná jména. Pomocí tabulky určete jejich druh.

Řešení: ryzí – měkké; královi – přivlastňovací, čistý – tvr., žlutá – tvr., lví – měk., koroptví – měk., spolužaččina – přivl., spící – měk., Oldův – přivl., stříbrná – tvr., kouzelníkův – přivl., Tomášovi – přivl., telefonní – měk., krouživý – tvr., Petřin – přivl., paví – měk.

b) Slovní spojení rozdělte podle druhu přídavného jména do tří sloupců.

Řešení: tvrdá: čistý, žlutá, stříbrná, krouživý

měkká: ryzí, lví, koroptví, spící, telefonní, paví

přivlastňovací: královi, spolužaččina, Oldův, kouzelníkův, Tomášovi, Petřin

c) K přídavným jménům přivlastňovacím napište základové slovo.

Řešení: královi – král, spolužaččina – spolužačka, Oldův – Olda, kouzelníkův – kouzelník, Tomášovi – Tomáš, Petřin – Petra

d) Proč se motýl na obrázku nazývá paví oko? Popište jeho tělo.

Řešení: Protože má na křídlech zbarvení, které vypadá jako část zbarvení ocasu páva. Stavba těla: hlava, hrud', zadeček, 2 páry křídel, 6 noh, 2 tykadla.

3. a) Doplňte přídavné jméno vytvořené od podstatného jména nebo slovesa.

Řešení: tvrdá: rodinné, skleněnou, kouzelný, papírového, perníkové, mořské, tvarohové, autobusové

měkká: cestovní, výrobní, denní, mobilního, jarní, divadelní, pobřežních, paví

přivlastňovací: sousedův, Rumcajsův, Jitčín, profesorův výklad, Petrovo, Janin

b) Určete rod a pád spojení přídavného a podstatného jména.

Řešení: rodinné důvody – r. m., 4. p.; skleněnou vázu – r. ž., 4. p.; kouzelný svět – r. m., 4. p.; papírového draka – r. m., 4. p.; k perníkové chaloupce – r. ž., 3. p.; mořské podnebí – r. s., 1. p.; tvarohové dorty – r. m., 4. p.; na autobusové zastávce – r. ž., 6. p.; cestovní tašku – r. ž., 4. p.; výrobní náklady – r. m., 4. p.; denní světlo – r. s., 4. p.; mobilního operátora – r. m., 4. p.; jarní výlety – r. m., 4. p.; divadelní představení – r. s., 1. p.; v pobřežních vodách – r. ž., 6. p.; paví pera – r. s., 1. p.; sousedův pes – r. m., 1. p.; Rumcajsův les – r. m., 1. p.; Jitčín přítel – r. m., 1. p.; profesorův výklad – r. m., 4. p.; Petrovo přání – r. s., 1. p.; Janin cíl – r. m., 1. p.

1. b) 1. květen; c) asi před 180 lety (r. 1836); d) pozdní, večerní – měkké, hrdliččin – přivl., borový – tvrdé
2. a) tvrdá: pražské, pomalý, mírná, učený, levý; měkká: polní, supí, lví, oční, půlnoční, kosí; přivlastňovací: sousedovo, Evin, Alíkův; b) např.: pomalý × rychlý, levý × pravý, půlnoční × polední, mírná (zima) × tuhá
3. Telefonoval Hynkovi (1). Hynkovi (2) hračky si vzaly sousedovy (2) děti, ale sousedovi (1) to neřekly. Detektiv překazil zločincovy (2) plány. Sbal Věřiny (2) věci do Kamilovy (2) tašky. Na policiče s matčinými (2) hrníčky utírám prach opatrně. Nalij si čaj do matčina (2) hrníčku. Po louce běhalo sedlákovy (2) hříbě, které sedlákovi (1) uteklo z ohrady. Oznam to sedlákovi (1)! Tetiny (2) příkazy splnily i tetiny (2) susedky. Koupili jsme si pohledy s Ladovými (2) kresbami. Pomohl jsem zajícovi (1) z drátěného oka.
4. 1. VRANÍ (měkké), 2. JELENÍ (měkké), 3. ROČNÍ (měkké), 4. TEPLÝ (tvrdé), 5. SRNČÍ (měkké), 6. NOČNÍ (měkké), 7. ZIMNÍ (měkké), 8. OCELOVÝ (tvrdé), 9. PETRŮV (přivlastňovací); tajenka: VEČERNICE.

3. SKLOŇOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN TVRDÝCH

1. a) Uvedená slovní spojení skloňujte v jednotném i množném čísle.

Řešení: krásný den – (bez) krásného dne, (ke) krásnému dni/dnu, krásný den, krásný dne/dni!, (o) krásném dnu/dni, (s) krásným dnem; krásné dny/dni, (bez) krásných dnů/dní, (ke) krásným dnům, krásné dny/dni, krásné dny/dni!, o krásných dnech, (s) krásnými dny; malý chlapec – bez malého chlapce, (k) malému chlapci/chlapcovi, malého chlapce, malý chlapče!, (o) malém chlapci/chlapcovi, (s) malým chlapcem; malí chlapci, (bez) malých chlapců, (k) malým chlapcům, malé chlapce, malí chlapci, (o) malých chlapcích, (s) malými chlapci; štědrá odměna – (bez) štědré odměny, (ke) štědré odměně, štědrou odměnu, štědrá odměno!, (o) štědré odměně, (se) štědrou odměnou; štědré odměny, (bez) štědrých odměn, (ke) štědrým odměnám, štědré odměny, štědré odměny!, (o) štědrých odměnách, (se) štědrými odměnami; hladové telátko – (bez) hladového telátka, (k) hladovému telátku, hladové telátko, hladové telátko!, (o) hladovém telátku, (s) hladovým telátkem; hladová telátka, (bez) hladových telátek, (k) hladovým telátkům, hladová telátka, hladová telátka!, (o) hladových telátkách, (s) hladovými telátky; obydlený dům – (bez) obydleného

domu, (k) obydlenému domu, obydlený dům, obydlený dome!, (o) obydleném domu/domě, (s) obydleným domem; obydlené domy, (bez) obydlených domů, (k) obydleným domům, obydlené domy, obydlené domy!, (o) obydlených domech, (s) obydlenými domy

2. Od podstatného jména utvořte přídavné jméno. Spojte je s vhodným podstatným jménem. Napište do sešitu.

Řešení: chlad – chladný den, housle – houslový klíč, papír – papírová koule, teplo – teplé podnebí, zásada – zásadní problém, hlad – hladový člověk, pravda – pravdivý příběh, pravěk – pravěké zvíře

3. a) Určete druh a rod přídavných jmen.

Řešení: veselá příhoda – tvr., r. ž.; tmavé sukně – tvr., r. ž.; kamenný kostel – tvr., r. m.; křupavé housky – tvr., r. ž.; vtipné odpovědi – tvr., r. ž.; šedivé mračno – tvr., r. s.; palmový list – tvr., r. m.; nedobytné vězení – tvr., r. s.; opravdoví přátelé – tvr., r. m.

b) Napište ve tvaru 7. pádu množného čísla.

Řešení: veselými příhodami, tmavými sukněmi, kamennými kostely, křupavými houskami, vtipnými odpověďmi, šedivými mračny, palmovými listy, nedobytnými vězeními, opravdovými přáteli

c) Ke každému přídavnému jménu uveďte slovo příbuzné.

Řešení: veselá – veselost, tmavé – tma, kamenný – kámen, křupavé – křupání, vtipné – vtip, šedivé – šedí, palmový – palma, nedobytné – dobýt, opravdoví – pravda

4. Napište ve tvaru 7. pádu jednotného a 1. pádu čísla množného.

Řešení: dřevěným stolem, dřevěné stoly; slepým mužem, slepí muži; šikovným chlapcem, šikovní chlapi; koženým křeslem, kožená křesla; usměvavou dívkou, usměvavé dívky; bílou košilí, bílé košile; novým stavením, nová stavení

UČEBNICE

str. 94

5. Vytvořte vhodné dvojice a doplňte *i/y*. Odůvodněte pomocí patřičného tvaru vzoru mladý.

Řešení: světlý byt – mladý; nekalý úmysl – mladý; rychlí běžci – mladí; pravý úhel – mladý; milí lidé – mladí; pravidelní návštěvníci – mladí; zbabělý čin – mladý; děravý hrnec – mladý; hladoví vlci – mladí; skotačiví králíci – mladí

6. a) Tvořte tvar 1. pádu množného čísla. (Tabulka vám pomůže.) b) K utvořeným přídavným jménům doplňte vhodná podstatná jména.

Řešení: blízcí příbuzní, hluší staříci, ubozí lidé, městští policisté, američtí kosmonauti, maličcí chlapečci

7. Převeďte do množného čísla.

Řešení: dobří přátelé, hezcí herci, budějovičtí občané, brněnští rodáci, bystří žáci, dlouzí muži, vesničtí učitelé, maličcí brouci, nebozí dědečkové

8. Doplňte *i, í/y, ý*. Potom napište jako diktát.

Řešení: drzími, pravý, hladový, slohový, platinový, neznámými, okurkový, kyselý, sněhovými, provinilý, shnilými, ohniví

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 46

- např. žíznlivý chlapec, dřevěný koník, kožené boty, zpěvný pták; lesklý povrch, balkonové dveře, hladový pes, lipový květ
- veselý (mladý) chlapec, zajímavý (mladý) úkol, nový (mladý) žák, poctiví (mladí) obchodníci, netrpěliví (mladí) zákazníci, obětavý (mladý) strýček, zralý (mladý) plod, sedmihlavý (mladý) drak, škodlivý (mladý) brouk, spolehliví (mladí) žáci, pomalí (mladí) hlemýžďi, uplynulý (mladý) týden, neobvyklý (mladý) příběh, lesklý (mladý) drahokam, sychravý (mladý) den, kyselý (mladý) čaj, osamělí (mladí) lidé, bílí (mladí) kocouři, nemilý (mladý) omyl, rozpustilý (mladý) Vojta, teplý (mladý) vítr, zdraví (mladí) pacienti
- krátkými rukávy, bosými dětmi, pravými hříby, rozkvetlými tulipány, známými herci, štíhlými dívkami, těžkými zkouškami, bílými kočaty
- celý (mladý), bílý (mladý), obětavý (mladý), dlouhými (mladými), neobvyklý (mladý), ospalé (mladé), hořlavými (mladými), malými (mladými), toulavá (mladá), světlý (mladý), teplý (mladý), zářivými (mladými), slunečními (7. p., č. mn.), rozpustilí (mladí), otrlí (mladí)
- Besedujeme se známým spisovatelem – známými spisovateli; Musíme vyhodit zvadlý květ – zvadlé květy; Putovali po rozlehlé mýtině – rozlehlých mýtinách;

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 47

Je to usměvavý pár – usměvavé páry; V dálce vidím dubový les – dubové lesy; Učíme se světový jazyk – světové jazyky; Přišel k nám milý host – milí hosté.

6. roztomilí psi, s hlávkovými saláty, v poutavých knihách, s pracovitými ženami, s polámanými větvemi, za špinavými skly
7. fialový kabátek, kruhový objezd, o malých dětech, smělí lovci, kyselý čaj, hladoví vlci, dvacetihlavý drak, opravdoví přátelé, s děravými ponožkami, s hotovými výkresy; celý měsíc, s ostrými okraji, vyhnulí živočichové, papíroví draci, švestkový kompot, s pořadovým číslem, zamrzlý rybník, nelítošnými souboji, vrbový proutek, opravdoví přátelé
8. Setkal se s rozzlobenými obyvateli. Seznámili jsme se s hokejovými hráči. Vyhledej knihy o jedlých a nejedlých houbách. Nabil pistoli ostrými náboji. Jiřík našel hnízda pod šípkovými keři. Vy, rodiče, musíte být trpěliví. Nad poli létali draví ptáci. Nebe bylo pokryto bílými obláčky. Zbytky snědli nenasytní červi. Rozloučili se se známými lidmi. Zahradníci se chlubili vypletými záhony.
9. **MeDo** Každému žákovi přidělíme jedno slovo z textu diktátu. Žák zdůvodní všechny pravopisné jevy, které lze ve slově najít.
[\(...\) Hladoví vlci \(...\)](#) [o drzých dětech \(...\)](#) [úzkými stezkami](#)

UČEBNICE

str. 95

SLOH – NEBEZPEČÍ Z INTERNETU

2. Dokázali byste Jáchymovi poradit?

Řešení: – **Kde udělal chybu?** Chybu udělal, že se přihlásil na Facebook. – **Na koho se má teď obrátit?** Obrátit se musí na rodiče a ve škole na metodika prevence. – **Kde má hledat přátele?** Přátele si má hledat mezi svými vrstevníky, které zná ze školy, z kroužků apod.

3. Vysvětlete pojmy: *internet, sociální síť, kyberšikana*.

Řešení: Internet je celosvětová počítačová síť sloužící jako např. komunikační prostředek. Sociální síť je služba na internetu, která přihlášeným umožňuje komunikovat s ostatními, předávat si informace, fotky, videa atd. Kyberšikana je forma šikany přes internet nebo mobilní telefon; závažně a agresivně napadá a poškozují uživatele.

4. Představte si, že byste na list papíru napsali údaje, které od vás běžně žádají provozovatelé sociálních sítí – jméno, příjmení, telefon... a vyvěsili byste je na nástěnku ve škole. Kolik lidí by si mohlo tyto údaje přečíst? Kolik lidí si tyto údaje může přečíst na internetu?

Řešení: Ve škole všichni žáci a zaměstnanci školy, rodiče (zákonní zástupci) žáků, popř. další návštěvníci školy. Na internetu prakticky všichni jeho uživatelé, nevyčísitelné množství lidí.

5. a) Jaké výhody může mít komunikace na sociálních sítích?

Řešení: Anonymitu. Můžeme rychle, neomezeně a takřka zdarma komunikovat s lidmi na druhém konci světa, pokud oni budou mít možnost užívat internet.

b) Jaké nebezpečí nám naopak hrozí při komunikaci na internetu, pokud nebudeme opatrní? Diskutujte.

Řešení: Někdy opravdu nevíme, s kým komunikujeme a zda nás nechce nějak poškodit.

UČEBNICE

str. 96

4. SKLOŇOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN MĚKKÝCH

UČEBNICE

str. 97

1. a) Vyhledejte přídatná jména, rozdělte je na tvrdá a měkká a запиšte je do sešitu do dvou sloupců.

Řešení: tvrdá – pracovitý, slaměná, prosebný, smutná, červená, železné, umělé, květinový, spanilá
 měkká – prosící, okenní, vlčí, spící, ptačí, kuřecí, denní, včelí

b) U tvrdých přídatných jmen určete rod.

Řešení: pracovitý – r. m.; slaměná – r. ž., r. s. mn. č.; prosebný – r. m.; smutná – r. ž., r. s. mn. č.; červená – r. ž., r. s. mn. č.; železné – r. s., r. ž. mn. č.; umělé – r. s., r. ž. mn. č.; květinový – r. m.; spanilá – r. ž., r. s. mn. č.

c) Ke každému přídatnému jménu doplňte vhodné podstatné jméno.

Řešení: pracovitý člověk, slaměná ozdoba, prosící dítě, okenní rám, prosebný pohled, vlčí mládě, smutná písnička, spící kočka, červená stužka, ptačí hnízdo, železné dveře, kuřecí maso, umělé květiny, květinový záhon, denní nabídka, spanilá princezna, včelí med

2. a) Vytvořte vhodné dvojice slov. Doplňte vynechané písmeno.

Řešení: krabí tyčinky, soví moudrost, lví hřívá, slepičí polévka, sokolí zrak, paví pero, oslí uši, včelí med, psí počasí

3. a) Zopakujte si pravidla pro psaní přídatných jmen tvořených příponami -ný, -ní. Tvořte přídatná jména podle vzoru. Napište do sešitu.

Řešení: ranní zprávy, jelení parohy, cenný šperk, sloní kly, kamenné schody, telefonní ústředna, okenní rám, vraní krákání, týdenní program, rodinný dům, plamenná řeč, tulení kůže

b) Určete druh utvořených přídavných jmen.

Řešení: ranní – měk., jelení – měk., cenný – tvr., sloní – měk., kamenné – tvr., telefonní – měk., okení – měk., vraní – měk., týdenní – měk., rodinný – tvr., plamenná – tvr., tulení – měk.

4. a) Vyhledejte přídavná jména. Určete jejich druh.

Řešení: pravý – tvr., včelí – měk., vosího – měk., soví – měk., psích – měk., pomalý – tvr., zvědaví – tvr., masožravým – tvr., býložraví – tvr., žabí – měk.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 48

- a) hbitou – tvr., mladý; nepřímým – tvr., mladý; dnešního – měk., jarního; tažené – tvr., mladé; tažných – tvr., mladých; skotský – tvr., mladý; parní – měk., jarní; hlavní – měk., jarní; jasný – tvr., mladý; německý – tvr., mladý; benzinovým – tvr., mladých; b) benzin – r. m. neživ., č. j., 1. p.; párou – r. ž., č. j., 7. p.; předchůdcem – r. m. živ., č. j., 7. p.; auta – r. stř., č. j., 2. p.; vozy – r. m. neživ., č. mn., 1. p.; koňmi – r. m. živ., č. mn., 7. p.; konstruktéři – r. m. živ., č. mn., 1. p.; sílu – r. ž., č. j., 4. p.; koní – r. m. živ., č. mn., 2. p.; roku – r. m. neživ., č. j., 2. p.; vynálezce – r. m. živ., č. j., 1. p.; James – r. m. živ., č. j., 1. p.; Watt – r. m. živ., č. j., 1. p.; stroj – r. m. neživ., č. j., 4. p.; pohon – r. m. neživ., č. j., 1. p.; auto – r. stř., č. j., 4. p.; parostroj – r. m. neživ., č. j., 1. p.; roku – r. m. neživ., č. j., 2. p.; rychlostí – r. ž., č. j., 7. p.; km (kilometrů) – r. m. neživ., č. mn., 2. p.; hod. (hodinu) – r. ž., č. j., 4. p.; c) 1. Párou. Sestrojen r. 1769. 2. Benzin, naftu (a biopaliva). Německý konstruktér Karl Benz, německý vynálezce Rudolf Diesel.
- Včel-a, včel-í (měkké), včel-ařský (tvrdé), včel-ín, včel-ař; les-ní (měkké), les-ník, les-ácký (tvrdé), les, pra-les; vař-ený (tvrdé), vař-ící (měkké), za-vař-enina, vař-it, za-vař-ka; has-it, has-ící (měkké), u-haš-ený (tvrdé), vy-has-nout.
- včelí úl, koroptví mládě, syslí nora, žabí kuňkání, holubí let, tetřeví tokání; husí sádlo, sobolí kožich, želví krunýř, velrybí ploutev, motýlí křídlo, paví pero
- žirafí, soví, vosí, čapí, krokodýlí, psi; 7. p., č. mn. – žirafími, sovími, čapími, krokodýlími, psími

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 49

- cizí, bílých, papírových, namáhavých, lidových, hovězí, rozsáhlých, jedlých, pravý, včelí, léčivý, veselí, neobvyklých, štíhlí
- a) Pardálí skoky jsou neobvykle dlouhé. Slyšel jsi někdy šakalí vytí? Byli jsme vzbuzeni pronikavým psím štěkotem. Na Štědrý den míváme rybí polévku. V písni se často zpívá o sivých holubičkách. Pozorovali jsme orlí let nad domy. Pil jsi někdy kozí mléko? b) Zlato bývá nazýváno ryzím kovem. Motýlí křídla patří v hmyzí říši k tomu nejkrásnějšímu. Viděli jste pohádku Lví král? Syslí nora slouží syslům i v zimě, kdy zde spí zimním spánkem. Minulý víkend odjela. Na vysokých komínech vídáme často čapí hnízdo. Na mýtině ležel mrtvý zajíc. Vyšli jsme na výlet bez namáhavých výstupů. c) do neviditelných skrýší, chutná rybí polévka, povídky se zajímavými postavami, polička s jazykovými slovníky, donesli podnosy s jídelními lístky, lidé jsou alergičtí na včelí nebo vosí žihadla, miska s čokoládovými bonbony, přišli snaživí studenti, navštívíme koncert světoznámých skupin, Míla má nový svetr, ostříhej živý plot, vidíš kosí mláďata, přijeli novými auty, šňůra s vypranými kalhotami, dej mi hotový výkres; d) peří s kovovým leskem, cizí žena, vidíš lví rodinu, krabice s novými kostkami, pískoviště s veselými dětmi, ronila krokodýlí slzy, na obrazech byli vyhynulí živočichové, člověk má být smělý, chlapci byli drzí, někteří lidé jsou slepí, nevěsty mívají bílý závoj, včelí med je zdravý, za mlýnem byl bukový les, Milada má pronikavý hlas, chutná mi hruškový kompot, pravý úhel, stálý host, motýlí křídla
- ranní (měkké) vstávání, klokaní (měkké) mládě, vinný (tvrdé) ocet, týdenní (měkké) lhůta; vraní (měkké) krákání, kolenní (měkké) kloub, jelení (měkké) říje, kamenná (tvrdé) zeď
- (...) s týdenními pobyty (...) s ostražitými psy (...) pod včelími úly

UČEBNICE

str. 98

5. STUPŇOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN

- b) Některá přídavná jména v této písni vyjadřují trojí stupeň vlastnosti. V každé sloce vyhledejte dvě nebo tři přídavná jména, která mají společný kořen. Vypište je do pěti řádků.
- c) Společně rozhodněte, který tvar přídavného jména vyjadřuje základní míru vlastnosti, který větší míru a který největší míru vlastnosti.

Řešení: krásný – 1. st., krásnější – 2. st., nejkrásnější – 3. st.; pevný – 1. st., pevnější – 2. st., nejpevnější – 3. st.; pustá – 1. st., nepustější – 3. st.; mocná – 1. st., mocnější – 2. st., nejmocnější – 3. st.; velká – 1. st., největší – 3. st.

2. a) Poskládejte slovní spojení vždy od nejmenší míry po největší.

Řešení: a) zbabělý čin, zbabělejší čin, nejzbabělejší čin; odvážný čin, nejdovážnější čin; b) kyselý nálev, kyselejší nálev; sladký nálev, nejsladší nálev; c) mírný vítr, mírnější vítr; prudký vítr, prudší vítr, nejprudší vítr; d) smutný konec, nejsmutnější konec; šťastný konec, šťastnější konec, nejšťastnější konec; e) tvrdý nerost, tvrdší nerost, nejtvrdší nerost; měkký nerost, měkčí nerost, nejměkčí nerost

b) Z každého řádku vypište do sešitu 2. a 3. stupeň přídavných jmen. Uveďte k nim přídavné jméno v základním tvaru (1. stupeň).

Řešení: zbabělejší (2. st.), nejzbabělejší (3. st.) – zbabělý (1. st.); nejdovážnější (3. st.) – odvážný; kyselejší (2. st.) – kyselý; nejsladší (3. st.) – sladký; prudší (2. st.), nejprudší (3. st.) – prudký; mírnější (2. st.) – mírný; šťastnější (2. st.), nejšťastnější (3. st.) – šťastný; nejsmutnější (3. st.) – smutný; tvrdší (2. st.), nejtvrdší (3. st.) – tvrdý; měkčí (2. st.), nejměkčí (3. st.) – měkký

c) Víte, který nerost je nejtvrdší a který nejměkčí? Pokud ne, vyhledejte tuto informaci na internetu.

Řešení: Nejtvrdší je diamant, nejměkčí mastek.

3. Doplňte chybějící stupeň přídavných jmen.

Řešení: pomalé – pomalejší – nejpomalejší; odvážný – odvážnější – nejdovážnější; malý – menší – nejmenší; veselý – veselejší – nejveselejší

4. Věty napište s přídavnými jmény v daném stupni.

Řešení: Dnes už jsem o hodně moudřejší. Používáme ty nejmodernější přístroje. Je to ta nejnepínavější knížka, jakou jsem kdy četl. Kdo je pomalejší – hlemýžď, nebo želva? Gepard je nejrychlejší suchozemský živočich.

5. a) Rozhodněte, která z přídavných jmen nelze logicky stupňovat.

Řešení: poslední (možnost), dřevěná (hračka), pravé (zlato), rybí (kost), slíbený (výlet)

b) Zbylá přídavná jména stupňujte. Pište do sešitu.

Řešení: malé – menší – nejmenší, krátký – kratší – nejkratší, drzý – drzejší – nejdrzejší, sladká – sladší – nejsladší, moudrý – moudřejší – nejmoudřejší, pomalý – pomalejší – nejpomalejší, šikovní – šikovnější – nejšikovnější, tmavý – tmavší – nejtmaší

6. Doplňte vhodná přídavná jména. Využijte slova z nápovědy.

Řešení: Hranická propast je nejhlubší propast v České republice. Vltava je naší nejdelší řekou. Nejvyšší horou naší vlasti je Sněžka. Antarktida je nejjižnější světadíl. Pražský hrad je nejrozsáhlejší hradní areál ve střední Evropě. Nejsušší místo na světě je v poušti Atacama v Jižní Americe. Nejchladnější místo na světě je jižní pól. Zlato je nejdražší kov.

MPV Vlastivěda 5 – zeměpis, s. 31 – Olomoucký kraj, s. 22 – Královéhradecký kraj, s. 8 – Hlavní město Praha. Čítanka 5, s. 121 – Česko.

7. Doplňte přídavná jména v daném stupni. Napište do sešitu.

Řešení: Dostal jsem dobrý nápad, tvůj je ale lepší a ten Petrův je nejlepší. Plyšové hračky jsou na hraní pro malé děti, gumové hračky jsou pro ty menší a chrastítka pro ty nejmenší. Zebra má dlouhé nohy, velbloud je má delší, žirafa nejdelší. Počasí je horší než včera a v neděli má být nejhorší. U cesty jsem našel větší hřib, za smrkem jsem objevil ten největší.

1. b) velký, větší, největší(m); rychlý, rychlejší, nejrychlejší; chytrý, chytřejší, nejchytřejší; c) 1. Plejtvák obrovský, známý jako modrá velryba, je (mořský) savec. Savci jsou teplokrevní, dýchají vzduch pomocí plic (ryby dýchají žábrami), rodí živá mláďata, mláďata kojí mlékem. 2. Při lovu a při útěku. 3. Žijí v Africe. Savana. Gepard loví gazely.

2. nízký – nižší – nejnižší; tichý – tišší – nejtišší; sladký – sladší – nejsladší; dobrý – lepší – nejlepší; špatný – horší – nejhorší; velký – větší – největší

3. a), b), c): 1. LÍNĚJŠÍ, 2. HEZČÍ (k → č), 3. VĚTŠÍ (nepravid. stupň.), 4. KRATŠÍ, 5. HODNĚJŠÍ, 6. DELŠÍ (nepravid. stupň.), 7. SUŠŠÍ (ch → š), 8. LEPŠÍ (nepravid. stupň.), 9. HEBČÍ (k → č); *tajenka*: LEVANDULE – rostlina, nejčastěji s fialovými drobnými kvítky; používá se jako bylina, v kosmetice, má léčivé účinky.

SHRNUTÍ – PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. a) Doplňte i, í/y, ý. Pravopis odůvodněte pomocí vzoru mladý.

Řešení: nový – mladý; pomalý – mladý; sedmihlavým – mladým; pokojových – mladých; zajímavými

– mladými; tmavý – mladý; přímými – mladými; malí – mladí; hraví – mladí; živý – mladý; Hrubý – mladý; známí – mladí; opravdoví – mladí

b) Vyznačená přídavná jména stupňujte. Napište do sešitu.

Řešení: **nový** – novější – nejnovější; **pomalý** – pomalejší – nejpomalejší; **tmavý** – tmavší – nejtmaší; **živý** – živější – nejživější; **známý** – známější – nejznámější

2. a) Tvořte přídavná jména podle vzoru. Určete jejich druh.

Řešení: jelení říje (měkké), kolenní kloub (měkké), denní tisk (měkké), rodinná oslava (tvrdé), tulení mládě (měkké), vinný ocet (tvrdé)

b) Uvedte synonymum ke slovnímu spojení denní tisk.

Řešení: deník

c) Uvedte příklady denního tisku, který vychází v České republice.

Řešení: Mladá fronta Dnes, Lidové noviny, Právo, Blesk, Sport

d) Co je jelení říje? Pokud nevíte, vyhledejte tento údaj na internetu.

Řešení: Období od poloviny září do poloviny října, kdy jeleni svádějí souboje o vedoucí postavení ve skupině laní. Je doprovázeno troubením jelenů.

e) Který název měsíce je odvozen od slova říje a proč?

Řešení: Měsíc říjen souvisí s jelení říjí, která tou dobou probíhá, a se slovesem řvati (staročesky řúti s hláskovou změnou říti; staročeský tvar přítomný – řuju).

3. a) Rozlište přídavná jména tvrdá a měkká. Doplňte i, í/y, ý.

Řešení: rychlý běžec – tvr.; rychlí běžci – tvr.; cizí jazyk – měk.; v neznámých zemích – tvr.; zářivý úsměv – tvr.; s otužilými sportovci – tvr.; ryzí zlato – měk.; milý chlapec – tvr.; drazí rodiče – tvr.; zuřivý psí štěkot – tvr., měk.; hovězí dobytek – měk.; syslí nora – měk.; pod strmými převisy – tvr.; světlovlasí chlapci – tvr.; obvyklý postup – tvr.

b) Vysvětlete význam slova převis. Pokud nevíte, vyhledejte význam tohoto slova ve Slovníku spisovné češtiny nebo na internetu.

Řešení: terénní útvar, který ční (přečnívá) přes např. skalní stěnou; využívají jej horolezci k bivakování

c) Uvedte synonymum se slovem strmý.

Řešení: strmý – např.: příkrý, prudký

4. a) Podstatná jména v závorce nahradte přídavnými jmény. Tvar přídavného jména spolu s patřičným podstatným jménem napište.

Řešení: horskou službu, vlasový šampon, jelení paroží, psí štěkot, americké sportovce, bramborovou kaši, vodní hladině, sluneční paprsky, české zboží, včelí med

b) Zdůvodněte použité tvary přídavných jmen.

Řešení: horskou – mladou; vlasový – mladý; jelení – jarní; psí – jarní; americké – mladé; bramborovou – mladou; vodní – jarní; sluneční – jarní; české – mladé; včelí – jarní

5. a) Doplňte daný tvar přídavného jména.

Řešení: Který je tvůj nejoblíbenější předmět ve škole? Kdo je podle tebe nejpoblíbenější zpěvák u nás? Je lehčí kilogram peří, nebo kilogram železa? Je větší Brno, nebo Ostrava? Jakou nejdelší trasu jsi ujel na kole?

6. a) Společně odůvodněte pravopis. Napište jako diktát.

Řešení: např.: V naší zemi (písni) je mnoho poutavých (mladých) míst (není VS). Hlavní město Praha (název) se pyšní (příbuzné k VS) mnoha starobylými (-by- – příbuzné k VS, koncovka – mladými) stavbami (ženami). Se zajímavými (mladými) památkami (ženami) se setkáváme i v dalších městech naší vlasti. K náročnějším cílům patří výstup (předpona vy-) na naši nejvyšší (příbuzné k VS) horu Sněžku (název). Roviny (v – není VS) v Polabí (název, stavení) nebo na jihu Moravy (název, ženy) vybízejí (v – předpona, b – není VS) k vyjíždkám (v – předpona vy-) na kole. Lákavý (mladý) může být (VS) také výlet (předpona vy-) na hrad nebo pobyt (příbuzné k VS) u některé z (2. pád) přehrad.

b) Jmenujte neznámější pamětihodnosti Prahy.

Řešení: např.: Pražský hrad s Chrámem sv. Víta a Vladislavským sálem, Karlův most, Pražská brána, Vyšehrad, Petřínská rozhledna, Strahovský klášter.

MPV Vlastivěda 5 – zeměpis, s. 8–9 – Hlavní město Praha. Čítanka 5, s. 122 – Staroměstský orloj, s. 123 – Píseň o Praze, Abeceda pražských zajímavostí.

c) Ve kterém pohoří se nachází Sněžka?

Řešení: V pohoří Krkonoše (severovýchodně od Prahy u hranic s Polskem).

MPV Vlastivěda 5 – zeměpis, s. 22 – Královéhradecký kraj.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. Na kterém řádku jsou pouze přídavná jména?
Řešení: c) losí, rytířský, učitelův
2. Na kterém řádku jsou pouze přídavná jména tvrdá?
Řešení: c) červení, zbabělí, kouzelní
3. Doplňte do věty přídavné jméno **stříbrný** ve správném tvaru.
Řešení: a) stříbrné, b) stříbrnou, c) stříbrném
4. Vytvořte z podstatných jmen přídavná jména.
Řešení: a) rodinný, b) denní, c) pražský
5. Ve které možnosti je zapsán **chybný** tvar přídavného jména?
Řešení: b) pod vysokým skálou
6. Na kterém řádku jsou přídavná jména v 7. pádě množného čísla?
Řešení: b) statečnými vojáky, Jakubovými dcerami, svítilnicemi drahokamy
7. Ve které větě je přídavné jméno **přivlastňovací**?
Řešení: c) Pavlovi přátelé nám neodpověděli na dopis.
8. Ve kterém řádku **není** přídavné jméno správně vystupňováno?
Řešení: b) dobrý, dobřejší, nejdobřejší

PRACOVNÍ SEŠIT OPAKOVÁNÍ **str. 51** OPAKOVÁNÍ

1. pomalý – tvrdé; kozí – měkké; hladový – tvrdé; syslí – měkké; strýcův – přivlastňovací
2. časně ranní vstávání, získal cenné vědomosti, zlomil si stehenní kost, vyfotil tulení mládě, schodiště (dům) s kamennými schody, dones telefonní seznam, stavíme rodinný dům, byl na týdenní dovolené, zameť prkennou podlahu, získal jelení trofej
3. Na město se snášel kyselý déšť. Ten člověk není zlý. Uprostřed sousedova dvorku stojí psí bouda. Druhý chod se podával se zeleninovým salátem. Moji předkové byli opravdoví vlastenci. Slyšel jsem cizí hlasy. Koupil kilo hovězího masa. Čeká tě spravedlivý trest. Hladoví vlci uštvali kořist. Máš ráda včelí bzukot?
4. Léto je teplejší než vloni. On je poněkud lenivější. Jsem hladovější než vlk. Cesta byla delší, než jsem si myslela. Je to moje nejmilejší písnička. Jsem nejmladší z naší rodiny. Je to moje zatím nejlepší vysvědčení.

SLOH – PŘÍPRAVA PLAKÁTU

1. Víte, co je **černá skládka**? Jak taková skládka vznikne?
Řešení: Místo, kam lidé odkládají nepotřebné věci, odpadky, zbytky stavebního materiálu apod., např. příkopy u cest, kraje lesa. A toto místo nebylo k tomuto účelu určené.
2. Proč bychom neměli vyhazovat, co nás napadne a kam nás napadne?
Řešení: Kvůli možným negativním dopadům na přírodu a naše životní prostředí.
3. Pokud potřebujeme vyhodit, co se nevejde do popelnice nebo co do běžného odpadu nepatří, měli bychom to odvézt do sběrného dvora. Vysvětlete si, co je **sběrný dvůr** a co všechno se tam může odvézt.
Řešení: místo zpětného odběru nebezpečného komunálního odpadu, kam se vozí věci, které lze recyklovat nebo je nutná jejich likvidace podle legislativy. (Likvidace šetrnější k životnímu prostředí).

2. Co mají tyto plakáty společného?
Řešení: např.: název akce, datum, místo a čas akce, organizátoři (sponzoři).

Učeb. s. 106–119; PS s. 52–57 | VIII. ZÁJMENA

1. DRUHY ZÁJMEN

1. a) Přečtete si básničku. Co mají společného vyznačená slova?
Řešení: Jsou to zájmena.

- Polštářky mechu.
- Protože klobouk hříbu není úplně hladký, podobá se sametu.
- Tůň je malá sladkovodní prohlubeň se stojatou vodou. Někdy je zastíněna stromy, a proto má značné množství spadaneho listů na dně.

b) Vyhledejte přídavná jména. Rozhodněte, zda jsou v 1. stupni, a určete jejich druh.

Řešení: zelené – 1. st., tvrdé; sametovou – 1. st., tvrdé; lesní – 1. st., měkké; nohatého – 1. st., tvrdé; tiché – 1. st., tvrdé; tišší – 2. st., měkké (určujeme podle 2. stupně, ne 1. od kterého je sice odvozeno, ale nemá jeho koncovky!)

UČEBNICE

str. 107

2. Zájmena z úvodní básničky rozdělte na osobní, přivlastňovací a ukazovací. (Určete druh podtržených zájmen ze cvičení 1.)

Řešení: osobní – ti, ty, já, se, se, si; přivlastňovací – moje, tvá; ukazovací – ty, ty, ty, to, takový, to

3. Doplňte vhodné osobní zájmeno.

Řešení: Vy se jednou budete divit, co já dokážu. Ty se mnou nemluviš? My si rozumíme i beze slov. Já se vrátím až odpoledne. Ona ti nikdy nerozuměla. Oni/Ony naše problémy nechápu.

4. a) U vyznačených osobních zájmen určete pád.

Řešení: vy – 1. p.; vás – 2. p.; nám – 3. p.; tobě – 6. p.; mnou – 7. p.; ti – 3. p.; němu – 3. p.; vás – 6. p.; nás – 2. p.; ji – 4. p.; tebe – 2. p.; mně – 3. p.; vámi – 7. p.; jí – 3. p.

b) Zájmena vypište do sešitu a připište jejich tvar v 1. pádu.

Řešení: vy – vy; vás – vy; nám – my; tobě – ty; mnou – já; ti – ty; němu – on; vás – vy; nás – my; ji – ona; tebe – ty; mně – já; vámi – vy; jí – ona

c) Vypište slovesa v podmiňovacím způsobu a určete u nich osobu a číslo.

Řešení: nedokázal bych – 1. os., č. j.; přáli bychom – 1. os., č. mn.

5. Rozpoznejte, kdy se jedná o zvrtné zájmeno se a kdy o předložku se.

Řešení: se sestrou – 7; umyj se – 3; obleč se – 3; se zelím – 7; seznámili se – 3; poděly(/-i) se – 3; se mnou – 7; se zpracováním – 7; těším se – 3; se kterým úkolem – 7; pozdravil se – 3; se všemi – 7

PT Špatná – myslet jen na sebe, na svůj prospěch je sobecké; dále individuální.

UČEBNICE

str. 108

6. a) Řekněte, čím co je. Napište do sešitu.

Řešení: já – můj bratr, on – jeho byt, vy – vaše kočka; já – moje/má sestra, ona – její táta, oni – jejich auto; my – naše tajemství, ty – tvůj sešit, ty – tvoje morče

7. Doplňte i/í.

Řešení: naší dohodě; naši novou školu; naším návrhem; naší Lídě; našich psů; našim dětem; našim kanárkem

8. a) Doplňte i/í. Pomáhejte si ukazovacími zájmeny.

Řešení: (tu) naši zahradu, s (tou) vaší dcerou, s (tím) naším projektem, bez (těch) vašich vědomostí, (tu) vaši adresu, na (tu) naši práci, k (těm) našim rodičům, (tím) našim řešením, o (těch) vašich plánech, za (tím) vašim plotem, za (tou) naší chatou, za (tu) naši chatu, před (tou) vaší hodinou, před (tu) vaší prodejnu

b) Vyhledejte podstatná jména. Určete u nich rod.

Řešení: zahradu – r. ž.; dcerou – r. ž.; Paříži – r. ž.; projektem – r. m. (neživ.); vědomostí – r. ž.; adresu – r. ž.; práci – r. ž.; rodičům – r. m. (živ.); přátel – r. m. (živ.); řešením – r. s.; plánech – r. m. (neživ.); plotem – r. m. (neživ.); hromada – r. ž.; odpadků – r. m. (neživ.); chatou – r. ž.; potok – r. m. (neživ.); chatu – r. ž.; topoly – r. m. (neživ.)/břízy – r. ž.; hodinou – r. ž.; matematiky – r. ž.; učebně – r. ž.; prodejnu – r. ž.; systém – r. m. (neživ.)

c) Vyhledejte slovesa. Určete u nich osobu a způsob.

Řešení: podívej (se) – 2. os., zp. rozk.; byla jsem – 1. os., zp. ozn.; pomozte – 2. os., zp. rozk.; nedostaneme (se) – 1. os., zp. ozn.; zapomněl jsem – 1. os., zp. ozn.; jsme (si) – 1. os., zp. ozn.; nemluvil bych – 1. os., zp. podm.; leží – 3. os., zp. ozn.; teče – 3. os., zp. ozn.; vysázeli bychom – 1. os., zp. podm./vysázeli jsme – 1. os., zp. ozn.; sejdeme (se) – 1. os., zp. ozn.; nainstalují – 3. os., zp. ozn.

UČEBNICE

str. 109

9. b) V článku vyhledejte ukazovací zájmena.

Řešení: ta, tu, ty, té, toho, tom

c) Rozdělte se do dvojic. V textu hledejte po určitou dobu další zájmena. Soutěžte, která dvojice jich najde nejvíc.

Řešení: mé, ji, mě, ni, které, moje, se, ní, nic, nic, se, ona, mnou, mi, ho, moje/**má**, mi, moje, které, já, si, nimi, je, je

d) Řekněte, kterými slovními druhy mohou být slova se, je. Příklady najdete v článku.

Řešení: se – předložka (půjde se mnou), se – zájmeno (se budu stěhovat), je – zájmeno (neztratil jsi je), je – sloveso (je nadepsaná)

10. a) V jednotlivých řádcích vyhledejte zájmena.

Řešení: a) takový, tvůj, tobě; b) mně, moje, my; c) vám, váš; d) onen, ona; e) sebe, samo, svoje

b) Zájmena vypište do sešitu a rozdělte je do skupin (osobní, ukazovací, přivlastňovací).

Řešení: osobní – tobě, mně, my, vám, ona, sebe; ukazovací – takový, onen, samo; přivlastňovací – tvůj, moje, váš, svoje

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 52

- 1. a)** vám, se, nás, ona, si, nám, se, nás, ním, si; **/já, ona, si, on, my, si, vy;** **b)** nikdo, jaký, to, někdo, tomu, někdo, sami, co, ten; **c) (b) ve vyd. 2023** 1. Rybník je umělá nádrž vytvořená člověkem, jezero nádrž přirozená. 2. Rybníků je víc. Ano; jezera jsou víc v horách; např. ledovcového původu (na Šumavě). 3. Přehrada, splavovací nádrž. 4. **(3. ve vyd. 2023)** Vypravěčem je dívka, žákyně patrně 5. třídy, je jí asi jedenáct let.
2. správná cesta: mě, on, mu, nás, ony, nich, já, vy, jim /3.
4. Třetí mravenec. **nikde – 6, po – 7, kěž – 9**

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 53

- 1. a)** naše, svým, její, našim; **b)** každému, to, která, se, se, vám, či, to, si, všichni, se, jaký, to; **c)** 1. Například úryvek: a tudíž jsme se začali ... prase. Humorné je, že v činžovním domě chovali prase. 2. Zvítězil babiččin návrh, protože navrhla zvíře, které přinese i užitek.
2. jejich, její, náš, tvůj, jeho
1. prostřední vlak
2. Ti sousedovi psi dnes vyli. Turisté museli přejít tento visutý most. Slepíš tyto dvě rozbité vázy? Ty stoly se velmi viklaly. Vydal jsem se na výlet do Litomyšle sám s prázdnými kapsami. Nikdy jsem neslyšel takový výmysl. Tento předpis byl vydán mým ošetřujícím lékařem. Onen/ten zvyk si lidé vytvořili zbytečně.

UČEBNICE

str. 110

12. Do otázek doplňte vhodné tázací zájmeno.

Řešení: **Kdo** k nám dnes přijde? **S kým** půjdeš dnes do kina? **Co** si dáme k večeři? **O co** se vsadíme? **Čí** je to pes? **Které** herce máš nejraději? **Komu** víc věříš? **Jakými** jazyky se domluvíš? **Na kterou** stranu se při přecházení silnice nejprve podíváš?

13. a) Vytvořte otázky k odpovědím.

Řešení: Kterou pohádku jí vyprávěl? Čí je to sešit? Čemu ses smála? O čem jste se učili? Co nejraději jíš? Která řeka pramení v Krkonoších? S kým jsi byl?

14. a) V otázkách vyhledejte tázací zájmena. Potom na ně odpovězte.

Řešení: Kdo, čím, jaká, či, kdo, které; Současným prezidentem ČR je Petr Pavel. Město Plzeň se proslavilo vařením piva. Na Šumavě pramení řeka Vltava. Univerzita v Praze nese jméno Karla IV. Naším prvním prezidentem byl Tomáš. G. Masaryk. Individuální.

c) Navštívil někdo z vás hrad na obrázku? Jak se nazývá?

Řešení: Hrad Pernštejn.

UČEBNICE

str. 111

15. a) Do souvětí doplňte vhodné vztažné zájmeno.

Řešení: Nevím, **kdo** to udělal. Nevím, **co** tím chtěl říct, Nevím, **který** z českých malířů je nejznámější ve světě. Nevím, **čí** je to bratr. **Kdo** jinému jámu kopá, **sám** do ní padá. **Kdo** chce kam, pomozme mu tam. **Kdo** chce psa bít, **hůl** si vždycky najde.

b) Uvedená přísloví vysvětlete.

Řešení: **Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.** – **Kdo připravuje někomu něco zlého, sám na to doplácí.** **Kdo chce kam, pomozme mu tam.** – **Je zbytečné někoho zrazovat od toho, k čemu už se rozhodl.** **Kdo chce psa bít, hůl si vždycky najde.** – **Když se někdo rozhodne někomu znepríjemnit život, důvod si pro to vždy najde.**

c) Ve cvičení vyhledejte další zájmena a určete jejich druh.

Řešení: to – ukazovací; tím – ukaz.; to – ukaz.; sám – ukaz.; ní – osobní; mu – osobní; si – osobní

16. Nahradte tvary zájmena *jenž* tvary zájmena *který*.

Řešení: Mám kamaráda, kterému důvěřuji. Přivedl dívku, kterou jsem nikdy neviděl. Bydlíme vedle rodiny, se kterou je velká legrace. Vezmu si věci, bez kterých se neobejdu. Nevím nic o hradu, ke kterému se blížíme.

17. a) Tázací zájmena podtrhněte rovnou čarou a vztážná zájmena vlnovkou.

Řešení: Kdo ti to udělal? Vzpomeňte si, co jsem vám říkal. Do obchodu, který minulý týden zavřeli, jsem rád chodil. Čí je to pes? Kterou cestou se mám dát? Na jevišti se objevila dívka, jež všechny okouzila. Jakou barvu máte rádi? Slib mi, že zjistíš, kdo to udělal. Prozradte mi, koho budete volit/kdo vyhrál. Za koho se provdala vaše dcera? Řekni, které jídlo máš nejraději. Kterou kravatu si mám vzít k tomuto obleku? Čemu/Co ses dnes naučil? Vzpomeň si, co jsem ti říkal. Mám takovou práci, kterou bych nevyměnil.

b) Vyhledejte alespoň deset dalších zájmen a určete jejich druh.

Řešení: osobní – ti, vám, se, se, mi, mi, se, si, se, si, ti; ukazovací – to, to, to, takovou; přívlastňovací – vaše; neurčitá – všechny

c) Vyberte 5 zájmen, která nejsou v 1. pádě, a napište je ve tvaru 1. pádu.

Řešení: vám – vy, mi – já, koho – kdo, kterou – která, tomuto – tento, ti – ty

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 54

- 1. a) kdo, co, co; b)** Amfora je velká dvojchá nádoba, ve které se ve starověkém Řecku a Římě především uchovávalo víno, olivový olej či zrní, nebo se přenášelo hroznové víno a voda. „Má místo srdce amforu“ – má prázdné srdce, je bez citu.
- Kdo, jaký, který, co, čím. Individuální.
- Co** bylo dnes k obědu? – Máma uvařila guláš. Čím je to vina? – Může za to můj nezodpovědný kamarád. Jaký na to máš názor? – Zatím jsem si ho nevytvořil. Kdo byl ten člověk? – To byl náš nový soused. Jaký dárek tě nejvíc potěšil? – Největší radost mám z nového kola.
- Individuální; vztážná zájmena: jaký, co, která, jenž; ostatní zájmena: se, mi, tom, náš, sám.
- Slepil bílé mísy, které děti rozbily. Z larev se vyvinuli motýli, kteří zářili všemi barvami. Mlsný jazýček má ten, kdo je vybíravý. Myslel na to, co viděl na Vysočině. Netopýři sídlí ve mlýně, který je dávno zchátralý. Děvčata vyprávěla, co všechno zažila při své výpravě na starobylý hrad. Děti nevěděly, čím jsou husy pobíhající po návsi.

UČEBNICE

str. 112

18. Doplňte neurčitá zájmena. Můžete použít nápovědu.

Řešení: např.: Dal bych si něco malého k večeři. Ve dveřích zůstaly něčí klíče. Z výletu se vrátili všichni poštípání od komárů. Do domu se někdo vloupal. Odpověděl každému, kdo se zeptal. Ve sněhu byly jakési stopy. Mohlo se to podařit leckomu, ale dokázal to jen málokdo. Kdosi tě tu hledal. Jen někteří žáci se přihlásili na zájezd do Anglie.

19. a) Rozlište neurčitá zájmena a příslovce.

Řešení: neurčitá zájmena – někdo, něco, čemusi, čísi, kterýsi, kohokoli, jakýkoli, cokoli, leckterý, leckoho, lecco, leccjaký; příslovce – někde, někdy, nějak, kamsi, kdysi, kdekoli, jakkoli, leckde

19. Do přísloví doplňte chybějící zájmena. Určete druh doplněných zájmen.

Řešení: Každý (neurč.) chvíli tahá pilku. Co (vztaž.) sis nadrobil, to si sněž. Všechno (neurč.) zlé je pro něco dobré. Pes, který (vztaž.) štěká, nekouše. Kdo (vztaž.) jinému jámu kopá, sám do ní padá.

20. Vytvořte záporné věty. Změňte neurčité zájmeno v záporné a přizpůsobte zbytek věty.

Řešení: Nic není v pořádku. Nikdo se nesnažil. Nikdo nepřišel pozdě. Ty bonbony nejsou ničí. Nikomu se tam nelíbilo. Nic se nám nepovedlo.

21. Změňte záporné zájmeno v neurčité a přizpůsobte zbytek věty.

Řešení: Něčeho si všiml. Někomu věřil. Něco ho těšilo. Každému kamarádovi se někdy svěřil. Něčím mu udělali radost. S někým mu bylo dobře.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 55

- kdosi, něčí, některý, každý, všechen, nějaký, něco

2. 3. domeček. V 1. domečku škrtnuto: ti, tentýž, ničí, tento, nikdo, žádný; ve 2. domečku škrtnuto: tenhle, nijaký, který, se, nic, sám.

1. a) nic, žádný, nikdo, ničí, nic, nikdo, žádný, nikomu; b) ti – osobní, tom– ukazovací, jeho – přivlastňovací, tamto – ukazovací, on – osobní, tím – ukazovací, její – přivlastňovací
2. svůj, matčin (2), tenhle, čí, všichni, vpředu (6), se, potom (6), jeho, onen, proti (7), protože (8), tvrdě (6), ledaskdo, nic, avšak (8), který, nechť (9), toto, ach (10), patery (4), pryč (6), jejich, cink (10), jenž, ať (9), ty, můj, leckterý, naši, málo (6, 4), včas (6), cosí, pro (7)
3. já, ona, on, vy, to, onen, ta, týž, můj, kdo, který, jaký, čí, co, jenž, každý, žádný

UČEBNICE

str. 113

2. SKLOŇOVÁNÍ OSOBNÍCH ZÁJMEN

1. a) Přečtete si text písně. Vyhledejte v něm osobní zájmena.

Řešení: já, já, mně, se (osobní zvrtné), ním, mě, já, já, vám, se, mě, mě

- Text pronášá a) žena.
- Např.: katedrála je většinou velký kostel (např. sv. Víta v Praze, Petrov v Brně) při sídle biskupa; v gotice většinou trojlodní.
- Karel IV.
- Ve 14. století. Individuálně; např. hrad Karlštejn, Karlův most, založení univerzity v Praze.

- b) U vyhledaných osobních zájmen určete pád.

Řešení: já – 1. p.; já – 1. p.; mně – 3. p.; (se – pád nevyžadujeme, obtížné; 4. p. – viz s. 114 tabulka); ním – 7. p.; mě – 4. p.; já – 1. p.; já – 1. p.; vám – 3. p.; mě – 4. p.; mě – 4. p.

- c) V textu vyhledejte další zájmena. Určete jejich druh.

Řešení: má – přivlastňovací; sám – ukazovací; má – přivl.; svoji – přivl.; sám – ukaz.

2. a) Doplněte vhodné tvary osobních zájmen. Využijte slova z nabídky.

Řešení: řekni mi...; my ti...; já tě...; dám ti...; Ty jsi...

- b) Ze kterých pohádek jsou uvedené věty? Zkuste vymyslet podobné věty z pohádek, ve kterých použijete osobní zájmena.

Řešení: Sněhurka, Zlatovláska, Sůl nad zlato, Hrnečku, vař, O princezně solimánské

UČEBNICE

str. 114

A. Skloňování zájmen já, ty, se

3. Zájmena v závorkách doplňte v náležitém tvaru. Napište do sešitu.

Řešení: ... jsme ti; ... se mnou pojedou; ... bez sebe; Tobě...; ... na sebe musíte; ..., že ti; ... se mi plyšový; ... raději k sobě; ... mi byla.

4. Tvary zájmena ty nahradte tvary zájmena já.

Řešení: Beze mě nemůžete odjet. Rozhodl, aniž se mě zeptal. Mně prodali prošlý jogurt. Uviděl mě na poslední chvíli. Mně se to skutečně podařilo. Mne/mě má každý rád. Pozvali mě na ten večírek? Nastěhuje se ke mně?

5. Určete pád zájmena já ve větě. Potom doplňte mě/mně.

Řešení: Mně (3. p.) se to líbí. Asi mě (4. p.) nechali vyhrát. Viděli mě (4. p.) vystupovat v divadle. Pomalu mně (3. p.) docházejí síly. Sotva jsem se přiblížil, prohlížela si mě (4. p.). Přišla ke mně (3. p.) s prosbou o pomoc. Slíbil mně (3. p.) odměnu. V hotelu mně (3. p.) zapomněli vrátit pas. Z hlediště mě (4. p.) sledovaly stovky očí. O mě (4. p.) se nemusíš bát. Nečekejte mě (4. p.) moc brzy. Beze mě (2. p.) se snadno obejdete.

UČEBNICE

str. 115

6. Kdy použijete kratší a kdy delší tvar zájmen ty, se? Odůvodněte.

Řešení: **MeDo** Tvar zájmen zdůvodňují žáci pomocí poučky v učebnici nad cvičením.

Oni tě chtějí navštívit. Tady máš peníze a kup si něco pro radost. Jak se ti to líbí? My ti to věříme. Moc si o sobě myslí. On se ti omlouvá. Tobě vždycky všichni pomohou. Nemusíš chválit sám sebe. Viděl jsem tě v divadle. Něco proti tobě mají. Nemohli jsme tě vzít s sebou. Tebe jsme tu opravdu nečekali. Půjdeme k tobě v pět hodin.

7. Doplněte sebou, nebo s sebou. Odůvodněte.

Řešení: **MeDo** Doplnění zdůvodňují žáci pomocí poučky v učebnici nad cvičením.

Nebyla si sebou moc jistá. Do batohu si vezmi s sebou také baterku. Nezapomeňte si s sebou

zabalit dobrou náladu. Na židlích v čekárně **sebou** děti neustále šily. Celou noc **sebou** házela. Dejte mi **s sebou** také teplé ponožky. Ryba **sebou** v tašce pořád mrskala. Přibalili mi **s sebou** také oba mladší sourozence. Pokaždé, když se ozval výkřik, **sebou** trhla.

8. a) Doplňte i, í/y, ý. Odůvodněte. Potom napište jako diktát.

Řešení: naši (tu), jí (té), slíbil (není vyjm. ani příbuz. sl.), ji (tu), zlobit (není vyjm. ani příbuz. sl.), školy (ženy), neviděli (není vyjm. ani příbuz. sl.), konci (písní), ulice (není vyjm. ani příbuz. sl.), mluvili (není vyjm. ani příbuz. sl.), jejich (jarních), vynikající (předpona vy-), houslistka (není vyjm. ani příbuz. sl.), restauraci (růži), nabízejí (není vyjm. ani příbuz. sl.), pštrosí (jarní), králi (muži), zprávy (ženy), sloupy (hrady), oceli (písní)

b) Do sešitu vypište všechna zájmena. Určete jejich druh a pád.

Řešení: si – osobní, 3. p.; **sobě** – osob., 3. p.; **naši** – přivl., 4. p.; jí – osob., 3. p.; **ji** – osob., 4. p.; **některými** – neurč., 7. p.; **se** – osob., 4. p.; **kohosi** – neurč., 4. p.; **jejích** – přivl., 6. p.; **samé** – ukaz., 4. p.; **čeho** – táz., 2. p.; **ty** – ukaz., 1. p.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 56

- Ukázal mi (3. p., **já**) zajímavou knihu. Vzpomínal na mě (4. p., **já**) v dobrém. Brzy nás (4. p., **my**) rozveselil. Beze mě (2. p., **já**) tam nechod. Bez tebe (2. p., **ty**) to nepůjde. S vámi (7. p., **vy**) to půjde lépe. Často se o tobě (6. p., **ty**) mluvilo. Pošli mu (3. p., **on**) to doporučeně. Všechno jídlo se jí (3. p., **ona**) velmi podařilo.
- Šel kolem **mě**, ale neviděl **mě**. Měl pro **mě** peníze, ale zapomněl **mně/mi** je dát. Zdálo se jí o **mně**. Pojď tam se mnou a ukaž **mně/mi** to. Překvapilo **mě**, že **mně/mi** nevěřil. Beze **mě** vám tu bude smutno. O **mě** se neboj. Povídali si o **mně** beze **mě**. Se **mnou** se nemusíš bát. Dej **mně/mi** ještě šanci.
- Sedni si vedle mě.** Udělej to pro **mě**. Dáš **mně** napít? Pojď si se mnou zaplavat. Vzal **mě** na výlet s sebou. Přijď odpoledne ke **mně**. **Nenuťte mě zvyšovat hlas.** Dostal ode **mě** dárek. Kvůli **mně** to dělat nemusíš. **Mě** to vůbec nezajímá. **Chyť si mě.** Vybrali **mě** jako nejlepšího. **To se mi moc líbí.** U **mě** ti bude dobře. **Mě tam nepříhlašuj.** (Bez chyby je 5 vět.)
- Udělej to pro **mě**. Pojď si se mnou zaplavat. Vzal **mě** na výlet. Dostal ode **mě** dárek. Kvůli **mně** to dělat nemusíš. **Mě** to vůbec nezajímá. U **mě** ti bude dobře.
- a)** Proč jsi **mně/mi** to neřekl? **Tebe** se to netýká, ale **mě** ano. Byl z toho celý bez **sebe**. Řekl jsi **mně/mi**, že ti mohu věřit. **Sobě** si naber nejvíc. Mám ti uvařit něco dobrého? Když **mě** hezky požádáš, vyhovím ti./**Hezky mě požádej a já ti vyhovím.** Řekl **mně**, že nerad mluví o **sobě**. **b)** neřekl jsi – 2. os, č. j., zp. ozn.; netýká se – 3. os, č. j., zp. ozn.; byl – 3. os, č. j., zp. ozn.; řekl jsi – 2. os, č. j., zp. ozn.; mohu – 1. os, č. j., zp. ozn.; naber si – 2. os, č. j., zp. rozk.; mám – 1. os, č. j., zp. ozn.; požádáš – 2. os, č. j., zp. ozn.;/požádej – 2. os, č. j., zp. rozk.; vyhovím – 1. os, č. j., zp. ozn.; řekl – 3. os, č. j., zp. ozn.; mluví – 3. os, č. j., zp. ozn.
- a)** Zlobivé děti **sebou** vrtěly. Připravím si s **sebou** na výlet zavináče/**rohlíky** a limonádu. Výhru si žáci odnesli **s sebou**. Vzali **s sebou** Honzovy psy. Děti **sebou** prudce trhly. Měj **nůž s sebou**. Nevř **sebou**. **b)** děti – 1. p., č. mn., r. ž. (u č. j. je rod s.; vzor není mluv. kategoriel); **výlet** – 4. p., č. j., r. m. (neživ.); **zavináče** – 4. p., č. mn., r. m. (živ. i neživ.); **limonádu** – 4. p., č. j., r. ž.; **výhru** – 4. p., č. j., r. ž.; **žáci** – 1. p., č. mn., r. m. (živ.); **psy** – 4. p., č. mn., r. m. (živ.); **děti** – 1. p., č. mn., r. ž.; **nůž** – 4. p., č. j., r. m. (neživ.)

UČEBNICE

str. 116

B. Skloňování zájmen my, vy

9. Doplňte zájmeno my, nebo mi. Odůvodněte.

Řešení: **My** (1. p., mn. č.) vyrazíme později. Podej **mi** (3. p., j. č.) smetáček a lopatku. Řekněte **mi**, co je nového. Vrátil **mi** jen polovinu dluhu. **My** si dáme k večeři jen zeleninu. Dokážeme to **my** sami. Předal **mi** důležitou zprávu. **My** vás máme rádi.

10. Určete, ve kterém pádu má být zájmeno v závorce. Uvedte patřičný tvar.

Řešení: Pomohu vám (3. p.) najít to jméno v telefonním seznamu. Musíte s **námi** (7. p.) mluvit otevřeně. **Vám** (3. p.) se podařilo rozbít ten skleněný lustr. Přivedli jste **nám** (3. p.) pomocníka? Paní učitelka **nám** (3. p.) řekla, abychom narýsovali rovnoramenný a rovnostranný trojúhelník. Bez **vás** (2. p.) ten dřevěný totem nepostavíme. Teta k **nám** (3. p.) přijede na týdenní návštěvu. Jejich deník se o **vás** (6. p.) nezmiňuje.

11. b) Vyberte z každé věty jedno zájmeno a určete jeho druh.

Řešení: jejich – přivl.; **mi** – osob.; **naší** – přivl.; **mě** – osob.; **svého** – přivl.; **sobě** – osob.; **se** – osob.; **naše** – přivl.; **vaší** – přivl.; **se** – osobní; **to** – ukaz.; **sebou** – osobní; **té** – ukaz.

C. Zájmena on, ona, ono, oni, ony, ona**12. a) Určete, v jakém pádě jsou vyznačená zájmena. Jak zní tvar 1. pádu?**

Řešení: ní – 7. p., ona; ní – 2. p., ona; ní – 4. p., ona; jí – 3. p., ona

b) Odhadněte, co je střemcha. Ověřte ve Slovníku spisovné češtiny.

Řešení: Střemcha je ozdobný strom n. keř s hrozny vonných bílých květů (viz SSČ), dále internet, např.: dřevina s opadavými listy a trpkými červenočernými peckovitými plody.

13. Doplňte i/í a odůvodněte.

Řešení: Očekávali jsme ji (tu). Půjdu tam dnes s ní (tou). Těšili jsme se na ni (tu). Zamával jí (té). Okamžitě ji (tu) pust. Půjč jí (té) deštník. Neříkej jí (té) to. Pozdravuj ji (tu). Pozoroval jsem ji (tu). Co o ní (té) víš?

14. Vyznačené podstatné jméno nahradte patřičným tvarem zájmena ona.

Řešení: Musíme jí pomáhat. Vidím ji. Uvařím jí dobrou kávu. Zapiš si ji. Zazpívej mi ji ještě jednou. Je nutné opravit ji. Zavři ji. Zlomený prst jí rychle srostl. Zamířil k ní. Ta zkouška byla pro ni obtížná. Rád vzpomínám na chvíle strávené s ní.

15. b) Vyznačte podmět a přísudek.

Řešení: Nic z téhle nabídky se jim nezdálo dost dobré.

c) Slova z věty napište pod sebe a určete jejich slovní druh.

Řešení: Nic (3) z (7) téhle (3) nabídky (1) se (3) jim (3) nezdálo (5) dost (6) dobré (2).

d) Vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: nic – záporné; téhle – ukazovací; se – osobní; jim – osobní

e) Zdůvodněte psaní předložky z.

Řešení: následuje 2. pád.

f) Napište dvě slova příbuzná se slovem nabídka.

Řešení: nabízet, nabídkový, pobídka

g) U slovesa určete osobu, číslo, způsob a čas.

Řešení: nezdálo se – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.

PRACOVNÍ SEŠIT

1. My jsme dobří kamarádi, a co vy? Když půjdete vy, my půjdeme s vámi. Můžete s námi počítat. Vámi zajištěný program býval zábavnější. My jsme s vámi měli velké plány. Vy tomu opravdu věříte? Měsíc nad námi svítí a my si to moc užíváme. Půjč nám tu knihu.

1. a) Dejte jí, prosím, svolení. Je tam místo i pro ni? Od ní jsem takovou změnu chování nečekala. Vyrazíš za ní do Ostravy? Nemějte o ni bezdůvodně starost. Pro ni to rád objednám. S ní o tom můžeš bez obav promluvit. Poslal jsem jí pozdrav z Varšavy. Vzpomněla jsem si na ni cestou do Břeclavi.

2. Pomoz jí! Bez ní by to nešlo. Neříkej jí o nás všechno. Všichni ji velmi obdivovali. Ten pozemek dříve patřival jim. Měla jsem o ni strach. Velice rád tam s ním půjdu. Musím se k nim dnes vypravit. Nepohrdej jím! Dodali jim to až do domu.

3. Věříš jim (oni)? Napíšeme jí (ona) o tom. S vámi (vy) je radost posedět. Zcela ji (ona) okouzлил. Být jí (ona), raději bych počkal. Pojeďte s námi (my). My (my) to vidíme jinak. Dej jim (oni) brzy vědět. Neustále jí (ona) nabízel něco k snědku. Tak jsem se s nimi (oni) zapovídala, že mi (já) málem ujel vlak.

4. Individuální.

4. Koupil mi vinný ocet. Ode mě uslyšíš plnou pravdu. Máme vstupenku na výstavu i pro ni.

SHRNUTÍ – ZÁJMENA**1. a) Vyznačená zájmena převedte do množného čísla.**

Řešení: Chtěl jsem vám s tím pomoci. My se tam brzy vrátíme. Podej jim hrnek mléka. Takovou písničku nám zpívala naše maminka. Vám se všechno daří. V kartách nás nikdo neporazí. Jich se tohle netýká. Kdo vás odveze domů? Přinesl jim broskve.

b) (a) ve vyd. 2023) Určete druh všech zájmen v textu.

Řešení: ti (osob.), tím (ukaz.), já (osob.), se (osob., zvrtné), mu/mně (osob.), takovou (ukaz.), mi (osob.), moje (přivl.), tobě (osob.), se (osob., zvrtné), všechno (neurčité), mě (osob.), nikdo (zápor.), jeho (osob.), se (osob., zvrtné), tohle (ukaz.), kdo (tázací), tebe (osob.), jí (osob.); on (osob.), to (ukaz.), svým (přivl.), ty (osob.), náš (přivl.)

2. Doplňte náležitý tvar zájmen v závorce. Napište do sešitu.

Řešení: Podej mi/mně tužku. Koupil jí novou zimní bundu. Na výlet s sebou máme mít batoh. Nelíbilo se mi/mně, jak se chová. Zahlédl ji jen na chvíli. Dej nám vědět, kdy se vrátíš. O mně a o něm

se říkalo, že se máme rádi. Po hodině už **sebou** všichni vrtěli. Nevěděl si s **tím** rady. Jak se ti líbí v novém domě?

UČEBNICE

str. 119

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – ZÁJMENA

- 1. Na kterém řádku jsou jen osobní zájmena?**
Řešení: a) mu, sebe, tobě / a) on, se, ty
- 2. Na kterém řádku nejsou zájmena?**
Řešení: a) jak, kde, nikdy / a) já, Janův, ten
- 3. Na kterém řádku jsou pouze správné tvary zájmena já?**
Řešení: c) o mně nemluv, se mnou, pověz mi
- 4. Na kterém řádku není tázací zájmeno?**
Řešení: c).
- 5. Na kterém řádku doplníte pouze i?**
Řešení: b) pochopil ji, viděl naši kočku, kup mi knížku
- 6. Do které věty doplníte pouze y?**
Řešení: b) My jsme vám to říkali a vy jste nám nevěřili.
- 7. Na kterém řádku je zájmeno?**
Řešení: b) někomu
- 7. Na kterém řádku je správně určen druh zájmena?**
Řešení: b) který tázací nebo vztažné
- 8. Kdy doplníte „s sebou“?**
Řešení: b) Vzal si s sebou svačinu.
- 9. Které zájmeno plní funkci spojky?**
Řešení: b) vztažná

UČEBNICE

str. 120

SLOH – PSANÍ DOPISU

- 1. Pozorně si přečtete oba dopisy. Potom zkuste vyjádřit, čím se liší.**
Řešení: První dopis je úřední, druhý osobní.
- 2. Ve druhém dopisu vyhledejte nespisovná slova a nespisovné tvary slov a nahradte je spisovnými.**
Řešení: klekl – rozbil se; furt – stále, pořád; zahnali – poslali; trčí – stojí; křivý – křivé; no – nespisovné navázání na předchozí větu; nářez – nadělení; vylízt už v půl sedmý – vstát už o půl sedmé; pak jakási rozcvička – slohová chyba, např.: pak následuje rozcvička, lítat po lese – běhat po lese; svinčák – nepořádek

UČEBNICE

str. 121

- 3. Rozhodněte, které body můžeme vynechat, když píšeme e-mail.**
Řešení: např.: datum, pozdrav (ovšem to je otázkou vztahu mezi odesílatelem a adresátem)
- 4. Jaké jsou výhody dopisu posílaného elektronickou poštou a jaké výhody má klasický dopis? Diskutujte.**
Řešení: např.: Dopis elektronickou poštou je doručen rychle, nekupujeme známku, nemusíme znát adresu bydliště. Klasický dopis je více osobní, vzhledem k tomu, že je málo častý, příjemce víc potěší.

Učeb. s. 122–130; PS s. 58–60 | IX. ČÍSLOVKY

UČEBNICE

str. 122

1. DRUHY ČÍSLOVEK

- 1. a) Přečtete si text. Vyhledejte v něm číslovky a zapište je na tabuli.**
Řešení: 30., 2010/2020, 40/50, 3., 2010/2020, 25/35, 1., první, 1985, čtvrtý, 1987, 1760, 1987

- a) ANO; b) ANO; c) NE
- Slouží k výrobě elektrické energie. Tepelná, vodní, větrná, jaderná, solární, přílivová, geotermální.

b) Zapsané číslovky rozdělte na ty, které vyjadřují počet (ptáme se na ně *kolik?*), a ty, které vyjadřují pořadí (ptáme se na ně *kolikátý?*).

Řešení: počet – 2010/2020, 40/50, 2010/2020, 25/35, 1985, 1987, 1760, 1987; pořadí – 30., 3., 1., první, čtvrtý

c) Vyhledejte ve slovníku, co znamenají slova *číslo, číslice, číslovka*.

Řešení: číslo – užívá se pro vyjádření množství nebo pořadí; číslice – grafický znak používaný pro zapisování čísel; číslovka – je slovní druh, kterým se vyjadřuje počet, pořadí, násobenost, díl celku apod.

PT Vedle dvou jaderných (...) Který z těchto dvou typů elektráren je šetrnější k životnímu prostředí? Víte proč? – Jaderné. Např.: Produkují minimální množství emisí plyných škodlivin (oxidu uhličitého) a obvykle vyšší koncentrace elektrického výkonu.

UČEBNICE

str. 123

2. Rozdělte se do dvojic. Doplňte vhodné číslovky určité. Pracujte tak, aby věty byly matematicky správně.

Řešení: např.: Můj dědeček má **dvě** sestry a **jednoho** bratra. Pochází tedy ze **čtyř** dětí. Ve skříni mám **troje** staré kalhoty a na věšáku visí **čtvery** šaty po sestře. Do kontejneru odnesu **sedmero** kusů oblečení. V závodě jsem doběhl **druhý**. Kamarád doběhl o **jedno** místo za mnou, skončil tedy **třetí** v pořadí. O tom, že si máš uklidit, ti říkala **dvakrát** maminka a **jednou** babička. Celkem jsi to slyšel **tříkrát**. Kolikrát ti to musíme ještě říct?

3. Vyhledejte číslovky a určete, zda jsou určité, nebo neurčité.

Řešení: určité – pětkrát, stonásobný, dvoje, třetí, tisíce, desetinásobný, desaterý, bilion, šestý
neurčité – několik, mnoho, kolikrát, několikero

4. a) Vytvořte vhodné spojení číslovky a podstatného jména. Určete druh číslovky.

Řešení: sedmero (**určitá**) krkavců, do první (**určitá**) třídy, za devatero (**určitá**) horami, dvoje (**určitá**) dveře, dvanáct (**určitá**) měsíců, třetí (**určitá**) přání, málo (**neurčitá**) peněz

5. a) Do přísloví a lidových rčení doplňte správné číslovky. Určete jejich druh.

Řešení: Kdo šetří, má za tři. Má **obě** ruce levé. Kdo rychle dává, **dvakrát** dává. Jeden za osmnáct, druhý bez **dvou** za dvacet. **Všechny číslovky jsou určité.**

b) Vysvětlete význam uvedených vět/přísloví a rčení.

Řešení: Kdo šetří, má za tři. – **Šetřit se vyplatí.** Má **obě** ruce levé. – **Je nešikovný.** Kdo rychle dává, **dvakrát** dává. – **Rychlá pomoc je neúčinnější.** Jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet. – **Jsou oba stejní.**

UČEBNICE

str. 124

6. a) Do sešitu vypište číslovky a určete jejich druh.

Řešení: 6. (řadová), čtvrtém (řadová), 110 (základní), dvoje (druhá), čtvery (druhá), desetkrát (násobná), IV. (řadová), první (řadová), patnácté (řadová), čtyři (základní), dvacet (základní), osm (základní), jedno (základní), dvoje (druhá), tři (základní), několiknásobnou (násobná), 1848 (základní)

b) Vyhledejte podstatná jména a určete jejich pád.

Řešení: olympiádě – 6. p.; místě – 6. p.; skoku – 6. p.; lyžích – 6. p.; výkonem – 7. p.; metrů – 2. p.; sklepa – 2. p.; schody – 1. p.; dveře – 1. p.; Karel – 1. p.; univerzitu – 4. p.; stránce – 6. p.; cvičení – 1. p.; minut – 2. p.; rohlíků – 2. p.; máslo – 4. p.; broskve – 4. p.; litry – 4. p.; mléka – 2. p.; soupeři – 1. p.; převahu – 4. p.; červnu – 6. p.; roku – 2. p.; Praze – 6. p.; povstání – 1. p.

c) Vyhledejte slovesa, napište je v infinitivu.

Řešení: umístil se – umístit se; vedly – vést; počítali jsme – počítat; založil – založit; nacházejí se – nacházet se; měli byste – mít; vyřešit – vyřešit; kupte – koupit; měli – mít; propuklo – propuknout

UČEBNICE

str. 125

9. a) Doplňte tečky za číslovkami řadovými.

Řešení: Tomáš Garrigue Masaryk se narodil **7. 3.** roku 1850 v Hodoníně. Film skončil v 17 hodin. Oslavím svoje **10.** narozeniny. Jahody se prodávají za 60 korun. Máme lístky do **2.** řady. Vypracuj **9.** cvičení na **56.** straně. Pojedeme až **2.** autobusem. Ve vědomostní soutěži jsme získali 15 bodů. Karel IV. měl za svůj život 4 manželky. Zavraždění svatého Václava si připomínáme **28.** září.

b) U vyznačených slov určete kořen, ke každému uveďte 3 slova příbuzná.

Řešení: např.: film – zfilmovat, filmový, filmař; narozeniny – porodit, narozeninový, porod

Řešení: např.: narodil – porodit, narozeninový, porod; cvičení – cvičit, cvičky, cvičební, cvik

10. Vysvětlete, čím se liší věty, použijeme-li různé číslovky.

Řešení: Na lavici ležely tři pastelky (červená, modrá, žlutá) / troje pastelky (tři sady pastelek). U vchodu opřeli čtyři lyže (4 kusy lyží, tedy 2 páry lyží) / čtvery lyže (4 páry lyží). Z terasy do zahrady vedou dva schody (jen dva schody) / dvoje schody (dvě schodiště o blíže neurčeném počtu schodů). V obchodě jsme koupili šest nových rukavic (3 páry) / šestero nových rukavic (6 párů).

11. Vyhledejte číslovky ukryté ve větách. Určete jejich druh.

Řešení: Kos mi sklídl všechny jahody. (osm – základní) Odvaha mu rozhodně nechyběla. (dva – základní) Moji bratři se vracejí z práce. (tři – základní) Jed na krysy je na polici. (jedna – základní) Vyřešil bystře tíživou situaci. (třetí – řadová) S tátou jezdíme na kole. (stá – řadová) Obědváme v poledne. (obě – základní) Soused má nové auto. (sedm – základní, sedmá – řadová)

12. a) Odpovězte na otázky. Odpovědi můžete vyhledat na internetu. b) Určení druhů číslovek.

Řešení: Kolik hráčů je na hřišti při fotbalovém utkání? **11 + 11 = 22 (základní)** Kolikátého ses narodil? **Individuální; např. desátého (řadová)** Z kolika disciplín se skládá triatlon? **Ze tří. (zákl.; běh, plavání a jízda na kole)** Kolikery máš kalhoty? **Individuální; např. patery (druhá)** Kolikrát za život jsi měl narozeniny? **Individuální; např. dvanáctkrát (násobná).**

PT (...) Jaké znalosti a dovednosti by měl mít člověk, aby uměl správně hospodařit s penězi? – Například být tzv. finančně gramotný, umět počítat s procenty, půjčíme-li si peníze.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 58

- 1. a) 12.** – řadová, **jeden** – základní, **15.** – řadová, **1 140 000** – základní, **1 milion** – základní, **několik** – základní, **240** – základní, **1532** – základní, **několik** – základní; **b)** příd. jména tvrdá: jihoamerických, úrodného, Incká, pozoruhodnou, dlážděných, důležité, španělští; příd. jméno ve 3. stupni: největšího (měkké); **c)** 1. V Jižní Americe. Např.: Peru, Bolívie, Chile, Ekvádor, Kolumbie, Argentina. 2. Poslové běhali po vybudovaných silnicích formou štafety. Štafeta je způsob předání předmětu/informace, kdy každý zúčastněný běží část trasy, potom předá tzv. štafetu dalšímu ze svého týmu. Tak to pokračuje až do cíle. 3. Španělé. V 16. století (r. 1532).
- 2.** málo (základní), sedmý (řadová), patnáct (základní), mnoho (základní), čtvery (druhá), osm (základní), oba (základní), několikery (druhá)
- 3.** základní: sto, sedm, osm, tři, deset, málo; řadové: první, tisící, stí, stý, desátá; druhé: dvoje, patery; násobné: třikrát, dvakrát
- 4.** třetí, osmé, devět, deset, dvacáté, pátém, padesátým, sedmé
- 4.** (...) Film začali promítat **10 minut** (...) blahopřát **sousedovi k 50. narozeninám**

UČEBNICE

str. 126

2. SKLOŇOVÁNÍ ČÍSLOVEK ZÁKLADNÍCH

A. Číslovky dva, dvě; oba, obě

1. Doplňte tvary číslovek dva, dvě; oba, obě. Využijte slova z nápovědy.

Řešení: Třicet bez **dvou** je dvacet osm. Sudá čísla jsou dělitelná **dvěma**. Šest děleno **dvěma** jsou tři. Dobrý fotbalista umí vykopnout míč **oběma** nohama. Ve **dvou** se to lépe táhne. Bez **obou** svých nejmilejších plyšáků se neobejdu.

2. a) Doplňte číslovky v náležitém tvaru.

Řešení: Vzpomněl jsem si na **oba** rodiče. Dám si svíčkovou omáčku se **dvěma** knedlíky. Bez **obou** svých bratrů nikam nejedu. Ve **dvou** dorazíme snáz k cíli. Uvažujeme o těchto **dvou** termínech dovolené. Mohla se pochlubit **oběma** syny. Začátek nám posunuli o **dvě** hodiny. O **obou** školách si myslí, že jsou výborné. Od **dvou** let ho učil lyžovat.

b) Vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: si (osobní, vzratné), si (osob., vzratné), svých (přivlastňovací), těchto (ukazovací), se (osob., vzratné), nám (osob.), si (osob., vzratné), ho (osob.)

UČEBNICE

str. 127

B. Číslovky tři, čtyři

1. Doplňte tvary číslovek tři, čtyři.

Řešení: Dám si kornout se **třemi** kopečky zmrzliny. Půjdu do kina se **čtyřmi** kamarády. Byli jsme

rozdělení po třech. Ke třem různým přidala gerbery. Na výlet jedeme bez tří spolužáků. Na přípravu čtyř porcí potřebuješ kilo brambor. Vyprávěl mi o svých třech kočkách. Od tří hodin až do čtyř mám balet.

2. Přečtěte nahlas.

Řešení: dvacet čtyři děleno čtyřmi (rovná se šest), dvacet čtyři děleno dvěma (rovná se dvanáct), devět děleno třemi (rovná se tři), čtrnáct děleno dvěma (rovná se sedm). Číslo osm je dělitelné dvěma i čtyřmi. Číslo dvanáct je dělitelné dvěma, třemi i čtyřmi.

UČEBNICE

str. 128

C. Číslovky pět až devadesát devět

4. Přepište do sešitu, číslice v závorkách pište slovy.

Řešení: Čekám na tebe od pěti hodin. Na tábor pojedu se třemi kamarádkami. Přidejte k těm dvěma knedlíkům ještě alespoň další dva. Domů přijedeme do deseti/desíti hodin. Stůl s osmi židlemi se do kuchyně nevejde. Dospělý člověk má třicet dva/dvaatřicet (pozn.: dále neuvádíme, je obtížnější tvar) zubů. Vezmu si s sebou dvě stě korun. Ještě mu dlužím sto dvacet pět korun. Do Aše je to osmdesát km, na kole tam pojedeme okolo čtyř hodin. Po dvaceti sedmi týdnech se konečně vrátila domů. Babička šla do důchodu v šedesáti pěti letech.

5. a) Uvedené letopočty přečtěte oběma možnými způsoby.

Řešení: 1212 – tisíc dvě stě dvanáct, dvanáct set dvanáct; 1415 – tisíc čtyři sta patnáct, čtrnáct set patnáct; 1620 – tisíc šest set dvacet, šestnáct set dvacet; 1918 – tisíc devět set osmnáct, devatenáct set osmnáct; 1989 – tisíc devět set osmdesát devět, devatenáct set osmdesát devět

b) Ke každému letopočtu přiřaďte správnou historickou událost.

Řešení: 1212 – Zlatá bula sicilská; 1415 – upálení mistra Jana Husa; 1620 – bitva na Bílé hoře; 1918 – vznik Československa; 1989 – „sametová revoluce“

MPV Vlastivěda 5 – dějepis, s. 8 – Bitva na Bílé hoře, s. 28 – Vznik Československé republiky, s. 39 – Přišla sametová revoluce. Čítanka 5, s. 18 – Bitva na Bílé hoře, s. 120 – 28. říjen.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 59

1. a) troje, několikrát...; b) pětkrát (násobná), dvacet (základní, 1. p., 4. p.), jednou (násobná), dvojnásobný (násobná), osm (základní, 1. p., 4. p.), mnoho (základní, 1. p., 4. p.), čtyřnásobný (násobná), několikrát (řadová), stý (řadová), troje (druhá), několikrát (násobná), třemi (základní, 7. p.), patery (druhá), dvěma (základní, 3., 7. p.), nula (základní, 1. p.; je i podst. jm. r. ž.)/první (řadová), sedmery (druhá), devětkrát (násobná), tisíce (řadová), několiknásobný (násobná)

2. dvou, oběma, dvou, obou, dvěma, obou, dvěma, obou, dvou

3. oběma, dvěma, o dvou, oběma, dvěma, obou, dvěma, dvěma, obou, oběma

4. Princ zabil draka se třemi lysými hlavami. Vybarvil výkresy čtyřmi barevnými pastelkami. Odpočívali jsme pod třemi štíhlými jedlemi. K vysněnému cíli jsme dorazili po čtyřech hodinách. Odborníci se zabývali čtyřmi Mánesovými kresbami. Vystrašené děti se lekly tří náhlých zablýsknutí na obzoru. Přijeli do mlýna kvůli třem pytlům. Vyprávěli nám o třech sličných vílách, které tančily za svitu měsíce v lesíku. Se svými čtyřmi vyviklanými zuby musí brzy k zubaři.

5. Fotbalisté prohráli se všemi (...) i se třemi bílými kohouty (...) Podal bratroví obálku (...)

UČEBNICE

str. 129

SHRNUTÍ – ČÍSLOVKY

1. a) Opravte chybné údaje. Napište do sešitu.

Řešení: Týden má sedm dní a rok dvanáct měsíců. Žijeme ve 21. století. Znamé lidové rčení zní dvakrát měř a jednou řež. Duben má 30 dní. Karel IV. založil univerzitu v Praze. Naše vlast sousedí se čtyřmi státy.

b) Kde se můžeme setkat s římskými číslicemi?

Řešení: Např.: v historických údajích, u jmen panovníků, na ciferníku některých hodin.

2. Uvedené číslice napište číslovkami (slovy).

Řešení: 7 – sedm; 25 – dvacet pět / pětadvacet; 1989 – tisíc devět set osmdesát devět / devatenáct set osmdesát devět; 3. – třetí; 31. – třicátý první / jedenatřicátý; 185. – stý osmdesátý pátý

3. Číslice pište číslovkami (slovy).

Řešení: K obědu jsem měl svíčkovou se třemi knedlíky. Můžeme se vydat dvěma směry. Příběh vypráví o dvou znepřátelených rodech. V družstvu jsem společně se čtyřmi spolužáky. Šestka je dělitelná dvěma i třemi.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – ČÍSLOVKY

1. Na kterém řádku jsou pouze číslovky?

Řešení: b) dva, tři, deset

2. Na kterém řádku nejsou číslovky řadové?

Řešení: c) počáteční, poslední, konečná

3. Na kterém řádku jsou všechny tvary číslovek správné?

Řešení: a) bez dvou kamarádů, se třemi kolegy

4. Do které věty můžeme doplnit tvar *dvěma*?

Řešení: c) Spěchal za dvěma přáteli.

5. Která výpověď je pravdivá?

Řešení: a) Číslovky patří k ohebným slovním druhům.

6. Ve které větě není řadová číslovka?

Řešení: a) Posadte se do řady číslo 14.

7. Ve které výpovědi je chyba?

Řešení: c) Devět je dělitelné třema (správně: třemi.)

8. Která výpověď je zapsána správně?

Řešení: c) Zaplatil jsem *sto třicet sedm* korun.

9. Ve které větě je číslovka neurčitá?

Řešení: b) Přišlo jich několik.

PRACOVNÍ SEŠIT OPAKOVÁNÍ **str. 60** OPAKOVÁNÍ

1. on, my, ty, ona, oni, vy, ono

2. mě, mně, mně, mě, mně, mě, mně, mě

2. on, moje, kdo, si, ta, se, nikdo, kdosi, jeho, které

3. Brzy jim zavolám. To je jejich pes. Půjde s vámi, nebo s nimi? Zkuste nám to zařídit. Hlásili jsme vám to nedávno. Proč se s námi nebavíte? Počasí ti jistě přálo. Budeme ji hýčkat jako vlastní. Má ho ráda.

3. Přemysl Otakar II. byl synem Václava I. – krále známého mnoha válečnými taženími. Karel IV. se narodil roku 1316 v Praze. Dne 28. července 1914 propukla 1. světová válka. Dne 28. 10. 1918 byl vyhlášen samostatný československý stát. Skládal se tehdy z 5 zemí.

4. patery – druhová určitá, třikrát – násobná určitá, dvacátý – řadová určitá, trojnásobný – násobná určitá, málo – základní neurčitá, několik – základní neurčitá

5. sedmi, první z osmi, třech, dvou, devíti, čtyřmi, patnácti, deseti, sedm

SLOH – NÁVŠTĚVA KNIHOVNY

MeDo Každý žák zjistí podrobnosti o nějaké z akcí v místní knihovně a představí ji ostatním. Po společném hlasování můžeme jednu z akcí vybrat a navštívit knihovnu. (Pokud není ve městě knihovna, představíme jakoukoli literární akci, na kterou bychom mohli jít).

SLOH – POZVÁNKA (OZNÁMENÍ)

2. Přečtete si následující pozvánky a řekněte, která je napsána lépe.

Řešení: Lépe je napsána pozvánka č. 2.

4. Vysvětlete si význam slova *exkurze*.

Řešení: zájezd, návštěva nebo výlet za vzdělávacím nebo poznávacím účelem

1. CO JSOU SLOVESA

1. a) Přečtete si text. V prvním a třetím odstavci vyhledejte slovesné tvary a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: jsou – 3. os., č. mn., čas přít.; domnívá se – 3. os., č. j., čas přít.; mají – 3. os., č. mn., čas přít.; dýchají – 3. os., č. mn., čas přít.; vynořují se – 3. os., č. mn., čas přít.; nadechují se – 3. os., č. mn., čas přít.; rodí se – 3. os., č. mn., čas přít.; žijí – 3. os., č. mn., čas přít.; dorozumívají

se – 3. os., č. mn., čas přít.; tvoří – 3. os., č. mn., čas přít.; má – 3. os., č. j., čas přít.; volá – 3. os., č. j., čas přít.

- a) NE; b) ANO; c) ANO
- Základní znaky savců: dýchají plícemi, rodí živá mláďata a ta sají mateřské mléko, tělo pokryté kůží.

b) Určete slovní druhy všech slov ve druhém odstavci.

Řešení: Delfíni (1) obývají (5) světová (2) moře (1) už (6)/přibližně (6) 50 (4) milionů (4) let (1). Vynuli (5) se (3) ze (7) suchozemských (2) kopytníků (1), kteří (3) se (3) postupně (6) přizpůsobili (5) vodnímu (2) prostředí (1). Delfíni (1) patří (5) mezi (7) savce (1). I (9) po (7) definitivním (2) odchodu (1) z (7) pevniny (1) dýchají (5) vzdušný (2) kyslík (1) plícemi (1). Proto (8) se (3) přibližně (6) každých (3) 30 (4) minut (1) vynořují (5) nad (7) hladinu (1), kde (6) se (3) nadechují (5). Delfíni (2) mláďata (1) se (3) rodí (5) podobně (6) jako (6) u (7) pozemských (2) savců (1) živá (2).

c) V textu vyhledejte všechna přídavná jména měkká. Určete u nich rod, číslo a pád.

Řešení: inteligentními – r. m., č. mn., 7. p.; vodnímu – r. s., č. j., 3. p.; definitivním – r. m., č. j., 6. p.; delfíni – r. s., č. mn., 1. p.; vlastní – r. ž., č. j., 2. p.

UČEBNICE

str. 134

2. a) Spojte podstatná jména s vhodnými slovesnými tvary.

b) Doplňte i, í/y, ý. Vytvořená slovní spojení použijte ve větách.

Řešení: oči se zavíraly, vosy vylétaly, dopis byl přečten, jelen troubí, květiny usychaly, mlha se rozplynula, kuchař vařil, telefon se vybil, slunce vychází, vyučování skončilo

3. Ke každému slovu napište pět sloves, která s daným slovem významově souvisejí.

Řešení: strom – zasadit, očesat, pokácet, prořezat, usychat; obraz – namalovat, koupit, prodat, pověsit, sundat; fotbal – hrát, sledovat, vyhrát, prohrát, naučit se; svíčka – zapálit, zhasnout, koupit, darovat, dohořet; počítač – otevřít, spustit, zavřít, vyhledat, napsat

4. a) V textu vyhledejte slovesa ve tvaru infinitivu.

Řešení: natrhat si, kouřit, plavat, číst, namalovat, lyžovat, vymýšlet si, zatopit si, uvařit, (tleskat – infinitiv, který je součástí bud. času), lhát, odpočívat, zmeškat, navštívit

b) U podtržených slovesných tvarů určete osobu a číslo.

Řešení: půjdeme – 1. os., č. mn.; zkoušela jsem – 1. os., č. j.; přestaň – 2. os., č. j.; umíte – 2. os., č. mn.; budeme tleskat – 1. os., č. mn.; prohlíželi si – 3. os., č. mn.; chystáte se – 2. os., č. mn.

c) Vyberte si pět sloves ve tvaru infinitivu a napište je do sešitu ve tvaru 1. osoby jednotného a množného čísla.

Řešení: natrhat si – natrhám si, natrháme si; kouřit – kouřím, kouříme; plavat – plavu, plaveme; číst – čtu, čteme; namalovat – namaluji, namalujeme; lyžovat – lyžuji, lyžujeme; vymýšlet si – vymyslím si, vymyslíme si; zatopit si – zatopím si, zatopíme si; uvařit – uvařím, uvaříme; tleskat – tleskám, tleskáme; lhát – lžu, lžeme; odpočívat – odpočívám, odpočíváme; zmeškat – zmeškám, zmeškáme; navštívit – navštívím, navštívíme

UČEBNICE

str. 135

5. a) Na každém řádku vyhledejte a podtrhněte slovesné tvary.

Řešení: maloval jsem, bude malovat; napsala, přepíšeme; pracuji, pracoval, vypracuje; skončím, skončil jsi; vaří, navaříme, uvař

b) Určité slovesné tvary napište do sešitu a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: maloval jsem – 1. os., č. j., čas min.; bude malovat – 3. os., č. j., čas bud.; napsala – 3. os., č. j., čas min.; přepíšeme – 1. os., č. mn., čas bud.; pracuji – 1. os., č. j., čas přít.; pracoval – 3. os., č. j., čas min.; vypracuje – 3. os., č. j., čas bud.; skončím – 1. os., č. j., čas bud.; skončil jsi – 2. os., č. j., čas min.; vaří – 3. os., č. j., čas přít.; navaříme – 1. os., č. j., čas bud.; uvař – 2. os., č. j.

c) Jak říkáme slovům uvedeným vždy na jednom řádku? Řešení: Slova příbuzná.

d) Z každého řádku vyberte podstatné jméno a naznačte jeho stavbu.

Řešení: např.: mal-íř, do-pis, prac-ovník, konec, vař-ení

6. a) Doplňte i, í/y, ý.

Řešení: Pořádáme sbírku plyšových hraček. Rodiče se nemýlili, když dětem nechtěli koupit vše, co si děti usmyslely. Lesy v okolí očarovaly mnohé malíře. Vázy na květiny postavíme na vyzdobené stoly. Záznamy z jednání se ztratily. Slíbil jsem babičce, že se usmíříme. K cíli se přibližovala jen pozvolna. Budete si myslet, že jsem pyšný. V obchodě viděli výhodné slevy. Brzičko si koupím nové lyže. V televizi vysílají málo pořadů pro děti. Zíval jsem únavou, ale všechnu práci jsem vykonal.

b) Do sešitu vypište slovesné tvary a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: pořádáme – 1. os., č. mn., čas přít.;/pořádali jsme – 1. os., č. mn., čas min.; nemýlili se – 3. os., č. mn., čas min.; nechťeli – 3. os., č. mn., čas min.; usmyslely si – 3. os., č. mn., čas min.; očarovaly – 3. os., č. mn., čas min.; postavíme – 1. os., č. mn., čas bud.; ztratily se – 3. os., č. mn., čas min.; slíbil jsem – 1. os., č. j., čas min.;/slíbil – 3. os., č. j., čas min.; usmíříme se – 1. os., č. mn., čas bud.; přibližovala se – 3. os., č. j., čas min.; budete si myslet – 2. os., č. mn., čas bud.; jsem – 1. os., č. j., čas přít.; viděli – 3. os., č. mn., čas min.; koupím si – 1. os., č. j., čas bud.; vysílají – 3. os., č. mn., čas přít.; zíval jsem – 1. os., č. j., čas min.;/zíval – 3. os., č. j., čas min.; vykonal jsem – 1. os., č. j., čas min.;/vykonal – 3. os., č. j., čas min.

c) Podtrhněte jednoduché slovesné tvary.

Řešení: Pořádáme sbírku plyšových hraček. ... Vázy na květiny postavíme na vyzdobené stoly. ... Slíbil jsem babičce, že se usmíříme. ... Budete si myslet, že jsem pyšný. ... Brzičko si koupím nové lyže. ... V televizi vysílají málo pořadů pro děti.

c) U zvýrazněných slovesných tvarů rozhodněte, zda jsou jednoduché, nebo složené.

Řešení: jednoduché slovesné tvary – postavíme, usmíříme, koupím, vysílají; složené slovesné tvary – pořádali jsme, budete si myslet

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 61

- a) Sluneční (měkké) soustava vznikla z mračna plynu a prachu, které se sesulo vlastní (měkké) vahou a nabylo tvaru otáčejícího (měkké) se disku. Slunce se vytvořilo ve středu disku. Pak se v jeho okolí postupným (tvrdé) shlukováním hmoty zrodily planety. Přibližně za pět miliard let Slunce spálí veškerý (tvrdé) svůj vodík, změní se na červeného (tvrdé) obra, a Země se v důsledku toho promění ve žhavou (tvrdé) pec. Později se Slunce přemění v bílého (tvrdé) trpaslíka a bude zvolna uhasínat. b) Ve středu je Slunce. Planety: Merkur, Venuše, Země, Mars, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun.**
- vysypal – 3. os., č. j., čas min.; rozkvetla – 3. os., č. j., čas min.; odešel – 3. os., č. j., čas min.; koupíme – 1. os., č. mn., čas bud.; pokáceli – 3. os., č. mn., čas min.; zavírají – 3. os., č. mn., čas přít.; zabalíme – 1. os., č. mn., čas bud.; lyžujete – 2. os., č. mn., čas přít.
- slyšet, zpytovat, mlít, slíbit, ozývat se, nasypat, zívat, slepit, zpívat, syčet, umývat, pít, bílit, klopýtavý
- pršet, číst, hrát, ležet/želet, ušít – tvar neurčitý (infinitiv); nese – tvar určitý

UČEBNICE

str. 136

2. TVARY OZNAMOVACÍCH ZPŮSOBŮ

A. Přítomný čas

1. a) Doplňte osobní koncovky slovesných tvarů v přítomném čase.

Řešení: Mamince pomáhám rád. Ve škole se učíme také o ochraně přírody. Ondra hraje šachy. Maminca na jaře sází sazenice rajčat a paprik. Prosím tě, abys přišel včas. Ty mi dlužíš radu. Ty knihy se mi líbí. Vy se na nás nezlobíte? Lidé se na děti často usmívají. Ty někoho hledáš? Sněhulák pomalu roztává. Tyto květiny se zalévají každý týden. Vodovodní potrubí rezaví. Cesty se opravují hlavně v létě. Na pláži si hrají děti.

b) U všech slovesných tvarů určete osobu a číslo.

Řešení: pomáhám – 1. os., č. j.; učíme se – 1. os., č. mn.; hraje – 3. os., č. j.; sází – 3. os., č. j.; prosím – 1. os., č. j.; bys přišel – 2. os., č. j.; dlužíš – 2. os., č. j.; líbí se – 3. os., č. mn.; nezlobíte se – 2. os., č. mn.; usmívají se – 3. os., č. mn.; hledáš – 2. os., č. j.; roztává – 3. os., č. j.; zalévají se – 3. os., č. mn.; rezaví – 3. os., č. j.; opravují se – 3. os., č. mn.; hrají si – 3. os., č. mn.

c) K podtrženým slovesům uveďte slova opačného významu.

Řešení: např.: prosím × děkuji, usmívají se × mračí se, hledáš × nacházíš, roztává × zamrzá, opravují se × rozbíjejí se

UČEBNICE

str. 137

2. S uvedenými slovy utvořte věty. Použijte v nich sloveso být v náležitém tvaru přítomného času. Věty napište do sešitu.

Řešení: Děti jsou veselí. Ty jsi nadaná. Já nejsem z vesnice. Řeka je prudká. Pohádkový Honza je hloupý. Úkoly nejsou těžké. Dárek je od mámy. Ty jsi usměvavý. Moře je kouzelné. Střecha je z tašek. My všichni jsme poslušní. Vy jste před námi.

3. Doplňte jsem /sem, jsi /si.

Řešení: Přines mi sem kávu. Vezmi si s sebou pláštěnku. Já jsem se vrátil už včera. Kam jsem to

položil? **Jsem** šťastná, že **jsi** se mnou. Dej **si** něco dobrého. Myslel **jsem**, že to neumí. Jak **jsi** to dokázal? Já **jsem** to nestihl. **Sem** se to nehodí. Krásně **jsi** to napsal. Kam **jsi** šel? Přečti **si** to sám. Ty věci patří **sem**. Nikdy **jsi** / **jsem** tomu nerozuměl.

4. a) Přepište do sešitu se slovesy ve tvarech přítomného času.

Řešení: Amazonie zatím **ukrývá** mnohá tajemství. I za to **zasluhují** amazonské deštné lesy náš obdiv. **Je** to jediné místo na světě, které nám **zachovává** pohled do dětských let naší planety. My tuto oblast **pozorujeme**, **studujeme**, **zkoumáme**, ale také ji **obdivujeme** a **necháváme** se jí okouzlit. Ona od nás nic **nežádá**, jen abychom dali pokoj místním rostlinám, zvířatům a domorodcům. Všichni společně **tvoří** nádhernou harmonii mezi přírodou a lidskou kulturou. To my už **neumíme**.

b) V prvních dvou větách vyznačte podmět a přísudek.

Řešení: Amazonie zatím **ukrývá** mnohá tajemství. I za to **zasluhují** amazonské deštné **lesy** náš obdiv.

c) Ke kterým slovním druhům patří slova v předposlední větě?

Řešení: Všichni (3) společně (6) tvoří (5) nádhernou (2) harmonii (1) mezi (7) přírodou (1) a (8) lidskou (2) kulturou (1).

d) Podle jakých vzorů skloňujeme slova tajemství, lesy, místo, planety?

Řešení: tajemství – vzor stavení; lesy – vz. hrad (podvzor les); místo – vz. město; planety – vz. žena

e) Určete druh přídavných jmen amazonské, deštné, lidskou.

Řešení: amazonské – tvrdé; deštné – tvrdé; lidskou – tvrdé

f) Odůvodněte pravopis: Amazonie – amazonský. Kde si můžete ověřit správné řešení?

Řešení: Amazonie – místní název, amazonský – přídavné jméno odvozené od vlastního jména. Ověřit můžeme v Pravidlech pravopisu českého jazyka nebo ve Slovníku spisovné češtiny.

g) Která osoba se u slovesných tvarů v textu vyskytuje nejčastěji?

Řešení: 1. os., č. mn.

PT Na základě znalostí z přírodovědy vysvětlete, proč se tropickým deštným lesům říká také „plíce“ planety Země. Čím jsou v poslední době ohroženy? Jak můžeme (svým malým dílem) přispět k jejich zachování? – „Plíce“ planety Zem se jim říká proto, že jako největší deštný les na Zemi produkují velké množství kyslíku. Kdyby zmizel, do ovzduší by se vyloučilo obrovské množství oxidu uhličitého. Tyto lesy jsou ohrožovány odlesňováním (nelegální těžbou dřeva) i těžbou nerostných surovin (zlato na severu Brazílie). Např.: Každý z nás může snížit svou spotřebu masa a spolu s Greenpeace přesvědčit firmy, supermarkety a restaurace s rychlým občerstvením, aby již nespolupracovaly se společnostmi ničícími lesy.

B. Budoucí čas

1. a) Podtrhněte slovesný tvar vyjadřující budoucí čas.

Řešení: půjdeme, budu se koupat, zaženete, budou se prodávat, budeš poslouchat, provedeme, umyji si, dovede, posadíte se

b) Rozlište jednoduché a složené tvary budoucího času.

Řešení: jednoduché – půjdeme, zaženete, provedeme, umyji se, dovede, posadíte se
složené – budu se koupat, budou se prodávat, budeš poslouchat

c) Napište všechny slovesné tvary a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: **přišla** – 3. os, č. j., čas min.; **půjdeme** – 1. os., č. mn., čas bud.; **budu se koupat** – 1. os., č. j., čas bud.; **navštívili jsme** – 1. os., č. mn., čas min.; **zaženete** – 2. os., č. mn., čas bud.; **dohodí** – 3. os., č. j., čas přít.; **budou se prodávat** – 3. os., č. mn., čas bud.; **zablikala** – 3. os., č. j., čas min.; **budeš poslouchat** – 2. os., č. j., čas bud.; **provedeme** – 1. os., č. mn., čas bud.; **umyji si** – 1. os., č. j., čas bud.; **dovede** – 3. os., č. j., čas bud.; **posadíte se** – 2. os., č. mn., čas bud.

3. a) Které ze sloves vyjadřuje přítomnost, které budoucnost?

Řešení: vychází – přít./vyjde – bud.; budu se učit – bud./učím se – přít.; sleduji – přít./budu sledovat – bud.; jede – přít./pojede – bud.; čtou si – přít./přečtou si – bud.; vzpomínám si – přít. / vzpomenu si – bud.; trápí se – přít./utrápí se – bud.; koupí – bud./kupují – přít.; budeš vzpomínat – bud./vzpomínáš si – přít.; počkáte – bud./čekáte – přít.

b) Určete osobu a číslo slovesných tvarů v závorce.

Řešení: vychází/vyjde – 3. os., č. j.; budu se učit/učím se – 1. os., č. j.; sleduji/budu sledovat – 1. os., č. j.; jede/pojede – 3. os., č. j.; čtou si/přečtou si – 3. os., č. mn.; vzpomínám si/vzpomenu si – 1. os., č. j.; trápí se/utrápí se – 3. os., č. j.; koupí/kupují – 3. os., č. mn.; budeš vzpomínat/vzpomínáš si – 2. os., č. j.; počkáte/čekáte – 2. os., č. mn.

c) Slovesa v přítomném čase převedte do budoucího času pomocí složených tvarů, pokud to lze.

Řešení: bude vycházet, bude jezdit, budou si číst, budu si vzpomínat, budou se trápit, budou kupovat, budete čekat

4. Vytvořte slovesa podle zadání.

Řešení: bránit se – bráním se; číhat – číháš; děkovat – budeme děkovat; foukat – foukají; hledat – budete hledat; jíst – bude jíst

5. a) Doplňte chybějící písmena.

Řešení: Po cestě sbíral Zbyněk houby. Pan učitel zkoušel z látky o rovnoramenném trojúhelníku. Ztratili jsme rodinnou památku. Smaž tabuli mokrou houbou. Jablka ve sklepě shnijí, pokud je včas nesníme. Přečtou si zprávu z týdenního školení. Karel objedná prohlídku u správce hradu. Budeme přemýšlet o záznamech v jeho deníku. Děti si vzpomněly na dědovy narozeniny na poslední chvíli.

b) Vyhledejte slovesné tvary a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: sbíral – 3. os., č. j., čas min.; zkoušel – 3. os., č. j., čas. min.; ztratili jsme – 1. os., č. mn., čas min.; smaž – 2. os., č. j., čas neurčujeme; shnijí – 3. os., č. mn., čas bud.; nesníme – 1. os., č. mn., čas bud.; přečtou si – 3. os., č. mn., čas bud.; objedná – 3. os., č. j., čas bud.; budeme přemýšlet – 1. os., č. mn., čas bud.; vzpomněly si – 3. os., č. mn., čas min.

UČEBNICE

str. 140

C. Minulý čas

1. a) Přečtěte si článek. Vyhledejte v něm slovesné tvary v minulém čase.

Řešení: opakovala, zatvářila se, nezdálo se, šuškali si, chtěl, nestaral se, přišel, došlo, pokračoval, neměl, dospěly, dozrál

- Harry Potter a Hermiona jsou studenti školy v Bradavicích. Brumbál je ředitel této školy.
- Hermiona měla obavy z úmrtnosti při školních turnajích, Harry chtěl o turnajích vědět víc.
- Valný (úspěch) – velký, značný.

b) Vyznačená slova nahradte synonymy.

Řešení: šeptem – tiše, polohlasem; znepokojení – obavy; vzrušeně – rozčileně; dospěly – došly; dozrál – nastal; znovu – opět, zase.

UČEBNICE

str. 141

2. a) Napište do sešitu dané tvary sloves v minulém čase. Pomáhejte si osobními zájmeny.

Řešení: slepil jsem, mysleli jste, opakovali, snídal jsi, přidávali jsme, pozoroval

c) Tvary sloves převedte do přítomného a budoucího času.

Řešení: slepuji, budu slepovat; myslíte, budete myslet; opakují, budou opakovat; snídáš, budeš snídat; přidáváme, budeme přidávat; pozoruje, bude pozorovat

3. Uvedená slovesa časujte v čase minulém.

Řešení: vymýšlet si – vymýšlel jsem si, vymýšlel sis, vymýšlel si, vymýšleli jsme si, vymýšleli jste si, vymýšleli si; učil se – učil jsem se, učil ses, učil se, učili jsme se, učili jste se, učili se atd.

MeDo Zvláštní pozornost věnujeme 2. osobě jednotného čísla (přál sis, myl ses, snažil ses, pospíšil sis, četl sis).

4. a) Slovesné tvary v závorce pište podle zadání v čase minulém.

Řešení: Žáci navštívili zámek v Opočně. Po škole jsem jel rovnou domů. Vrátil se domů pozdě. Rodiče mi dovolili navštívit kamarádka. Všiml sis, že mám nové šaty? Květiny náhle uvadly. Nakreslil jsem její portrét. Kniha skončila jinak, než si myslel. Edo, smál ses tomu vtipu?

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 62

1. vstávám, jdu, čistím si, umývám, snídám, беру si, dávám, podívám se, mám, jdu

2. myslet – myslím, myslí, myslí; psát – píšu/-i, píše, píšou/-í; nosit – nosím, nosí, nosí; nést – nesu, nese, nesou; hrát – hraji/-u, hraje, hrají/-ou; čekat – čekám, čeká, čekají; jíst – jím, jí, jedí

3. Řekněte mi, kde to jsem. Nechoď sem tak často. Umyj si před jídlem ruce! Ty jsi také zapomněl? Přines sem židli. Využil jsem nápořku. Koupli si nový domek. Zahlédl jsem veverka. Jsi už připravená? To jsem opravdu nevěděl. Po dobrém obědě jsem si šel chvíli zdřímnout. Byl jsi mi při mé obtížné práci velkou oporou. To jsem se ale vylekal. Byl jsi někdy vysazovat stromky?

4. Jak se narodil nový motýl? Motýl nakladl na listy drobná vajíčka. Z vajíčka se vylíhla housenka, která

byla velice žravá. Housenka rostla. Pokud ji nezničil člověk nebo pták, dočkala se zvláštní proměny. Zalezla někam do skuliny a zakuklila se. Omotala se jemnou pavučinou a usnula. Na jaře se v kukle probudil motýl a vyletěl do přírody.

5. Individuální.

5. (...) visí tátovy obrazy (...) Kovy se taví (...) Brzy se na obzoru objeví Sněžka.

UČEBNICE

str. 142

SLOH – POPIS PRACOVNÍHO POSTUPU

1. Diskuze:

- **Víte, ve kterém století bylo otevřeno Národní divadlo v Praze? Proč je pro Čechy významné? Diskutujte.**

Řešení: Bylo otevřeno v 19. století. Do té doby bylo v Praze pouze německé divadlo, kdežto v ND se hrála představení v češtině.

2. Vysvětlete si jednotlivé pojmy, které s divadlem souvisí.

Řešení: jeviště (místo, kde hrají herci), hlediště (místo, kde sedí diváci), opona (odděluje jeviště od hlediště, je většinou látková), scénář (literární předloha s rozpisem děje na jednotlivé scény tak, jak jej herci na jevišti zahrají, i s technickým postupem provedení), role (jednotlivé postavy, které ztvárňují herci nebo loutky), orchestr (místo pro orchestr; obvykle pod jevištěm), balkon (vyvýšené místo pro diváky nad hledištěm), lóže (bývá obvykle na balkoně a často blízko jeviště, je pro menší počet diváků, někdy je zřízena honosněji a je určena významnějším hostům), kukátko (divadelní dalekohled), program (většinou tištěný přehled osob, které hrají + krátké představení hraného díla), osoby a obsazení (osoby, které v představení vystupují, a jména herců, kteří tyto role budou hrát)

3. Vysvětlete si jednotlivé profese, které jsou v divadle důležité:

Řešení: režisér – tvůrčí pracovník, který umělecky řídí, realizuje divadelní hru (herce, hudbu, osvětlovače, kulisy...); dramatik – spisovatel divadelních her (dramat např. vážných, veselých, milostných...); scenárista – autor scénáře (rozpis děje a technického postupu); herec – účinkující v daném představení; uvaděčka – při vstupu do hlediště sděluje podle vstupenky divákovi, kde se nachází jeho místo (občas také prodává program); nápověda – při představení kontroluje text všech účinkujících, v případě, že herec zapomene slova, „napoví“ mu je, její nápovědní budka je umístěna zpravidla uprostřed jeviště tak, aby napovídající nebyl divákovi vidět; šatnářka – ukládá do šatny věci diváků a po představení zase vydává

UČEBNICE

str. 143

4. Přečtete si popis pracovního postupu. Jednotlivé kroky se v něm pomíchaly. Dokážete je seřadit tak, jak by měly jít správně za sebou?

Řešení: 2., 3., 1., 5., 4., 6., 7., 8.

UČEBNICE

str. 144

3. TVARY ROZKAZOVACÍHO ZPŮSOBU

1. a) Vyhledejte slovesa ve tvaru rozkazovacího způsobu.

Řešení: vstávej, vyčisti si, umyj se, nezapomeň, zavolej, uč se, poslouchej, napiš, vypni si, neruš, rozdej, vyber, nezapomeň, neběhej, napiš si, nauč se, umyj, uklid si, vypni, přečti, jdi

b) Vyhledané slovesné tvary převedte do 2. osoby čísla množného.

Řešení: vstávejte, vyčistěte si, umyjte se, nezapomeňte, zavolejte, učte se, poslouchejte, napište, vypněte si, nerušte, rozdejte, vyberte, nezapomeňte, neběhejte, napište si, naučte se, umyjte, uklidte si, vypněte, přečtete, jděte

c) Vyhledejte slovesa vyjadřující zápor (např. neslyším).

Řešení: nezapomeň, neruš, nezapomeň, neběhej, nevnímám

UČEBNICE

str. 145

2. Rozkazujte a zakazujte různým osobám. Pracujte ústně.

Řešení: Čtete knihy. Drž se pevně. Nevjíždějte z garáže. Nezničme tu knihu. Kupujme ovoce. Vyhodte to do koše. Nemluvme nahlas. Přijď včas.

3. a) Příkazy změňte v zákazy.

Řešení: Nedívej se před sebe. Nezalévej květiny. Neber si limonádu. Nepouštěj televizi. Nečti si tu poučku. Neumývej podlahu. Nevolej mu.

b) Uvedené tvary rozkazovacího způsobu převedte do 1. osoby množného čísla.

Řešení: dívejme se, zalijme, vezměme si, pusťme, přečtěme, umývejme, zavolejme

4. a) Doplňte slovesný tvar v rozkazovacím způsobu. Využijte nápovědu.

Řešení: Při prověrce **neopisuj**. Ze školy **jdi** rovnou domů. Hlavně **si přečti** pořádně zadání. Po vyučování se zbytečně **nezdržuj** před školou. Za odměnu **si vezmi** čokoládu. Před odchodem **zkontroluj** všechny vypínače. Nikdy **nekuř** a **nepij** alkohol, škodí to zdraví. U babičky **buď** poslušný. **Nezapomeň** podepsat písemku. **Neztrať** peníze za nákup. **Odpovídej** celou větou.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 63

- 1. a)** měř, řež, nečiň, žvýkejte, myslíte, budme, plaťme, měj; **b)** měř – 2. os., č. j.; řež – 2. os., č. j.; nečiň – 2. os., č. j.; žvýkejte – 2. os., č. mn.; myslíte – 2. os., č. mn.; budme – 1. os., č. mn.; plaťme – 1. os., č. mn.; měj – 2. os., č. j.; **c)** např.: Raději vše dvakrát ověřit a zkontrolovat, než začneme cokoli dělat. Je-li ti něco nepříjemné, pak to nedělej druhým. Věnujte se pouze tomu, co právě děláte, jen jedné činnosti. I když jsme přátelé, je třeba si dluhy platit. Přítel je cennější než rychlé dosažení cíle. **d)** Individuální.
- 2. a)** 1. Nekuřte. 2. Nevstupujte se zmrzlinou. 3. Nepoužívejte mobil. 4. Neodhazujte odpadky. Nerozdělávejte (nezapalujte) oheň. **b)** např.: v obchodě, v dopravních prostředcích, v prostorách nemocnice, v lese, v nemocnici...
- 3.** Hod' míčem! Drž se mě! Běž ven! Pozvěte je! Vezměte si to! Učeš se! Snaž se! Stůj tady!
- 4.** např. jeď, veď, vydrž, vyjeď, vjeď, drž, odveď, obsaď

UČEBNICE

str. 146

4. TVARY PODMIŇOVACÍHO ZPŮSOBU

1. a) Přečtěte si článek. U vyznačených slovesných tvarů určete osobu, číslo a způsob.

Řešení: mohla by – 3. os., č. j., zp. podm.; nevznikly by – 3. os., č. mn., zp. podm.; nestály by – 3. os., č. mn., zp. podm.; nelétali by – 3. os., č. mn., zp. podm.; byste řekli – 2. os., č. mn., zp. podm.

- Fantazie je představivost, obrazotvornost.
- Např.: všichni umělci, herci, vynálezci, spisovatel, básník, vědec, malíř, stavitel.

b) Vyznačené slovesné tvary časujte ve všech osobách a obou číslech.

Řešení: mohla by – mohl bych, mohl bys, mohl by, mohli bychom, mohli byste, mohli by; nevznikly by – nevznikl bych, nevznikl bys, nevznikl by, nevznikli bychom, nevznikli byste, nevznikli by; nestály by – nestál bych, nestál bys, nestál by, nestáli bychom, nestáli byste, nestáli by; nelétali by – nelétal bych, nelétal bys, nelétal by, nelétali bychom, nelétali byste, nelétali by; řekli byste – řekl bych, řekl bys, řekl by, řekli bychom, řekli byste, řekli by

UČEBNICE

str. 147

2. a) Doplňte chybějící část podmiňovacího způsobu v dané osoby.

Řešení: Zavolal **bys** rodičům? Nakrájel **bych** cibuli, ale nevím jak. Ty **bys** to neudělal. Vyřešili **by** to sami. Děvčata **by** vyhrála, nebýt chyb v obraně. Pokud **by** někdo zvonil, tak neotvírej. Půjčil **bys** mi tu knížku? Slíbili **bychom** vám, že se o to postaráme, ale odjíždíme. Co **byste** udělali vy? Nevětrej tak často, mohl **bys** nachladnout. Zpívali **by** hlasitěji, kdyby se nestyděli.

b) Určete mluvnické kategorie vyznačených slovesných tvarů.

Řešení: nevím – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; neotvírej – 2. os., č. j., zp. rozk.; odjíždíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nevětrej – 2. os., č. j., zp. rozk.

3. Doplňte neúplné tvary sloves v podmiňovacím způsobu. Napište do sešitu.

Řešení: Já **bych** se samou radostí vznášela. Ty **by** ses měl stydět. On **by** se určitě rád omluvil. My **bychom** si vyšli na procházku. Vy **byste** si ten byt určitě hezky zařídili. Oni **by** si s vámi rádi zahráli vybíjenou. Ty **by** sis nechtěl zahrát s námi? My **bychom** si vážili vaší pomoci.

4. a) Vytvořte tvary podmiňovacího způsobu podle zadání.

Řešení: radoval by ses, učil by se, přál bych si, povídali by si, umyly bychom se

UČEBNICE

str. 148

5. Přečtěte si básničku. Všimněte si podtrženého slovesného tvaru. Pomocí tabulky u něho určete osobu, číslo a způsob. Doplňte ostatní slovesné tvary.

Řešení: kdyby mělo – 3. os., č. j., zp. podm.; kdybych měl, kdybys měl, kdyby měl, kdybychom měli, kdybyste měli, kdyby měli

6. a) Určete osobu, číslo a způsob podtržených slovesných tvarů.

Řešení: **abych šel** – 1. os., č. j., zp. podm.; **aby mohl** – 3. os., č. j., zp. podm.; **abyste se snažili** – 2. os., č. mn., zp. podm.; **aby se netrápila** – 3. os., č. j., zp. podm.; **kdybys měl** – 2. os., č. j., zp. podm.; **zašli bychom** – 1. os., č. mn., zp. podm.; **kdyby ses snažil** – 2. os., č. j., zp. podm.; **poznali bychom** – 1. os., č. mn., zp. podm.

b) Pomocí tabulky výše tvořte všechny zbývající slovesné tvary v podmiňovacím způsobu.

Řešení: **abych šel**, **abys šel**, **aby šel**, **abychom šli**, **abyste šli**, **aby šli...**; **kdybych měl**, **kdybys měl**, **kdyby měl**, **kdybychom měli**, **kdybyste měli**, **kdyby měli...**; **poznal bych**, **poznal bys**, **poznal by**, **poznali bychom**, **poznali byste**, **poznali by**

8. Doplňte vynechané části podmiňovacího způsobu se spojkami **aby**, **kdyby**.

Řešení: **Abys** bezpečně dojela, nejezdi vysokou rychlostí. **Kdyby** chtěl být lékařem, musel by vystudovat lékařskou fakultu. **Kdybys** chtěl vidět sochu Svobody, musíš zajet do USA. **Abychom** se vrátili za světla, musíme vyrazit v osm ráno. **Abychom** se na stáži dorozuměli, intenzivně studujeme angličtinu.

9. a) Souvětí přepište do sešitu. Doplňte **i**, **i/y**, **y**.

Řešení: **Kdyby** se děti nehádaly kvůli maličkostem, dohodli bychom se na podrobnostech výletu.

b) Vypište celé slovesné tvary a určete u nich osobu, číslo a způsob.

Řešení: **nehádaly by se** – 3. os., č. mn., zp. podm.; **dohodli bychom se** – 1. os., č. mn., zp. podm.

c) U podstatných jmen určete vzory.

Řešení: **děti** – kost; **maličkostem** – kost; **podrobnostech** – kost; **výletu** – hrad

d) Napište tři slova příbuzná se slovem **maličkost**.

Řešení: např.: **maličký**, **maliček**, **malinký**, **malý**

e) Napište tvary rozkazovacího způsobu slovesa **nehádat se**.

Řešení: **nehádej se**, **nehádejme se**, **nehádejte se**

10. b) Vyznačte slovesné tvary. Určete u nich mluvnické kategorie.

Řešení: **(kdy)bych mohl** – 1. os., č. j., zp. podm.; **vyrazil bych** – 1. os., č. j., zp. podm.; **nacházejí se** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **jsou** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **vypravil bych se** – 1. os., č. j., zp. podm.; **je** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **domluvil bych se** – 1. os., č. j., zp. podm.

c) Napište, jak nazýváme obyvatele Slovenska a jak jejich národní jazyk.

Řešení: **Slováci**, **slovenština**.

d) Setkali jste se někde se slovenštinou? Znáte nějaká slovenská slova?

Řešení: Např.: **naozaj** (doopravdy), **čučoriedka** (borůvka), **mačka** (kočka), **aj** (i), **ťava** (velbloud).

1. a) **(kdy)bych měl**, **žil bych**, **hrál bych**, **(kdy)bych měl**, **bubnoval bych**, **huboval by**, **(kdy)bych měl**, **těšil bych**, **nemám**, **utrhl jsem si**, **kráčím**, **nestýskám si**, **zapískám si** (Pozn.: Některé tvary podmiňovacího způsobu jsou spojeny se spojovacím výrazem **když** s následnou hláskovou změnou, např. **kdybych měl**); b) **měl bych** – 1. os., č. j.; **žil bych** – 1. os., č. j.; **hrál bych** – 1. os., č. j.; **měl bych** – 1. os., č. j.; **bubnoval bych** – 1. os., č. j.; **huboval by** – 3. os., č. j.; **měl bych** – 1. os., č. j.; **těšil bych** – 1. os., č. j.; c) Individuální.

2. Napsal **bys mu** dopis? Zeptali **byste** se jich? Proč **bychom** se netěšili? Měli **byste** se přidat. Mohl **bys** rozsvítit? Šli **bychom** do přírody. Koupili **byste** mi něco dobrého? Počkal **bys** na mě po vyučování? Vzali **bychom** vás s sebou.

3. Šeptat – šeptali **bychom**, šeptali **byste**; odcházet – odcházeli **bychom**, odcházeli **byste**; počítat – počítali **bychom**, počítali **byste**; číst – četli **bychom**, četli **byste**; stavět – stavěli **bychom**, stavěli **byste**; děkovat – děkovali **bychom**, děkovali **byste**; sedět – seděli **bychom**, seděli **byste**; vědět – věděli **bychom**, věděli **byste**.

4. Rozsvítili **byste** lampu? Letěli **bychom** k moři. Vrátili **byste** mi mou tužku? Neměli **bychom** se příliš často opakovat. Chtěl **bys** vidět moji sbírku? Přáli **bychom** si v zimě hodně sněhu. Směla **bych** jít s vámi do divadla? Měli **byste** to cvičení dopsat včas. Měli **bychom** si dopřát chvíli klidu. Co **byste** vlastně chtěli?

5. Kdyby **byl** Bavorov, co jsou Vodňany, dal **bych** ti hubičku na obě strany. **Kdyby** se v komnatách běhoun jak hrom natáh, to **by** se krásně žilo, to **by** byl ráj. **Kdybych** já ti musel kolíbku dělati, do dřeva netíti, ty **bys** mně musela košiličku šít bez jahel a nití.

SHRNUTÍ – SLOVESA

1. a) Přečtete si text. Vyhledejte v něm slovesa ve tvaru infinitivu. Řešení: dát, stát, stát, sednout

b) Vyhledejte určité tvary sloves. Určete u nich osobu, číslo, způsob a čas (pokud je to možné).

Řešení: **klade** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **připomeňme si** – 1. os., č. mn., zp. rozk.; **je** – 3. os., č. j.,

zp. ozn., čas přít.; hromadili by se – 3. os., č. mn., zp. podm.; nezůstaneme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; nebránili bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; vystupujeme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nastoupíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; zůstali bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; držíme se – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nepoletovali bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; vrazíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; omluvíme se – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; pustíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; mají – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nekřičíme + nekonzumujeme + nekouříme + nehrajeme + nepouštíme si + nemáme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; není – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – SLOVESA

- 1. Na kterém řádku jsou pouze tvary sloves?**
Řešení: c) plakal, neplač, neplakal by
- 2. Na kterém řádku jsou pouze tvary slovesa být?**
Řešení: b) jsem, budu, byl, buď
- 3. Na kterém řádku jsou slovesa pouze v přítomném čase?**
Řešení: a) čekám, lezu, věším
- 4. Na kterém řádku je správně určen slovesný tvar přinesli jsme?**
Řešení: c) 1. osoba, číslo množné, způsob oznamovací, čas minulý
- 5. Vyhledejte správný tvar 2. osoby čísla jednotného v minulém čase.**
Řešení: b) umyl ses
- 6. Na kterém řádku nejsou pouze slovesa v rozkazovacím způsobu?**
Řešení: a) pracujete, spěte, odejděme
- 7. Na kterém řádku jsou chybné tvary podmiňovacího způsobu?**
Řešení: b) řekli bysme, řekl by jsi, řekli by jste
- 8. Který řádek obsahuje pouze tvary 2. osoby?**
Řešení: a) zpívej, zpívali byste, zpíváš

PRACOVNÍ SEŠIT OPAKOVÁNÍ **str. 65** OPAKOVÁNÍ

1. jízda – jezdit, zkouška – zkoušet, chůze – chodit, běh – běhat (běžet), jídlo – jíst, let – letět
2. rozdávají – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; běž – 2. os., č. j., zp. rozk.; vyrostli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; napíše – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; šli bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; máte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; uhrabu – 1. os., č. j., zp. ozn., č. bud.; je – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.
3. Hrál bych rád divadlo. Přivázali byste tu loď? Proč bychom tam jezdili? Měli byste přidat. Mohli bychom rozsvítit? Šli bychom do kina. Koupili byste mi nový sešit? Půjčil bys mi zajímavou knihu?

SLOH – VYPRÁVOVÁNÍ III – VÝLET NA HRAD

- 1. Co všechno musí obsahovat správně napsaný dopis?**
Řešení: datum a místo původu, oslovení, sdělení = vlastní text dopis, závěrečný pozdrav, podpis
- 2. S jakým počátečním písmenem píšeme přídavná jména odvozená od vlastních jmen (např. od místního jména Praha)?**
Řešení: Píšeme malé počáteční písmeno – pražský.
- 3. Co jsou slova jednoznačná a co slova mnohoznačná? Uveďte příklad.**
Řešení: jednoznačná slova mají pouze jeden význam (svetr), mnohoznačná mají významů několik (oko – lidské, pytlácké, na punčoše, mastné)
- 4. Slova vyznačená v textu nahradte slovy souznačnými.**
Řešení: pozoroval – díval se na, zkoumal, sledoval; všiml si – spatřil, uviděl; blízko – nedaleko; doby – časy; pohled – podívání; naleznete – najdete; nesmírné – obrovské
- 5. Jaké rozlišujeme druhy zájmen?**
Řešení: osobní, přivlastňovací, ukazovací, tázací, vztažná, neurčitá, záporná
- 6. Jak rozdělujeme číslovky?**
Řešení: základní, řadové, druhové, násobné; určité a neurčité
- 7. Jaké jsou vzory pro skloňování přídavných jmen tvrdých a měkkých?**
Řešení: pro tvrdá vzor mladý, pro měkká vzor jarní
- 8. Podle jakého vzoru se skloňují podstatná jména hrad, Lipnice, poklad a pověst?**
Řešení: hrad – samotný vzor, Lipnice – růže, poklad – hrad, pověst – kost
- 9. Vymyslete tři důležitější věci, než je zlatý poklad.**
Řešení: Např.: zdraví, rodina, přátelství.

1. URČOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH VĚTNÝCH ČLENŮ

1. Pozorně si přečtete text. Rozhodněte, který větný celek je věta jednoduchá a který je souvětí.

Řešení: Začínalo jaro. – (VJ) Král si vyjel se svou družinou do luk a do polí. – (VJ) Tu nad hlavou zaslechl překrásný ptačí zpěv. – (VJ) Na nebi se jako mžítka před očima třepotal skřivan. – (VJ) Králi se jeho zpěv zalíbil a rozhodl, že chce ptáčka mít ve své komnatě. – (S) Sluhové na ptáčka políčili sítě a zlatník pro něho vyrobil zlatou klec. – (S) Sluhové ho potom strčili do klece a klec umístili do královny komnaty. – (S) Skřivan v kleci však nezpíval. – (VJ) Král povolal svého nejlepšího lékaře. – (VJ) Myslel si, že je ptáček nemocný. – (S) Lékař se podíval na smutného ptáčka a sdělil králi, že skřivan je nemocný touhou po svobodě. – (S) Král může znovu uslyšet jeho zpěv, když ptáčka vypustí z klece. – (S)

- a) NE; b) NE; c) ANO
- Přirovnání: jako mžítka před očima (světelná skvrna kmitající před očima).

2. Ve větách vyhledejte základní skladební dvojice a vyznačte je graficky.

Řešení: Okenní tabulky se větrem roztřepaly. Pod lavicí spadla pastelka. Čmelák si v trávě tiše pobrukoval. Z kuchyně voněla káva. Políčka se prohýbala pod tíhou knih. Pod vodou objevili potápěči vrak lodě. Psi se honili/běhali po návsi.

3. a) Slovesa ve tvaru infinitivu převedte do náležitého tvaru a vytvořte vhodné základní skladební dvojice.

Řešení: Např.: Kotě mňouká. Kamarád povídá. Dítě zívá. Sova houká. Petr utíká. Květina voní. Maminka nakupuje. Babička přijde.

b) Vyberte čtyři dvojice slov, doplňte je o další vhodná slova. Věty napište.

Řešení: Např.: Naše malé kotě smutně mňouká.

c) U slovesných tvarů určete osobu, číslo, způsob a čas.

Řešení: Např.: mňouká – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.

4. a) Utvořte věty s těmito slovy. Užijte jich několik, tvar slov můžete měnit.

Řešení: Např.: Kočka patří mezi savce.

b) Ve větách vyznačte podmět a přísudek.

Řešení: Např.: Kočka patří mezi savce.

1. a) plavbě, vydlabané, objevily, během, objevil, šroub, využívají, síly, větru, obrovské, oplývají, přepychovým, vybavením, vozí, plavbě, průzkumu, hlubin; b) Lodě slouží, čluny se objevily, lodě se zdokonalovaly, parníky se rozšířily, šroub se objevil, jachty využívají, lodě oplývají, lodě vozí, ponorky slouží. c) 1. Asi 10 tisíc let. 2. Lodní šroub, dříve parní stroj. Díky parnímu stroji, později díky turbíně. Vynález parního stroje je připisován Jamesi Wattovi, lodní šroub Josefu Resslerovi. 3. Ponorky jsou podmořská plavidla. Periskop je optický přístroj s posunutou osou pohledu, který umožňuje sledovat z krytého místa širší venkovní okolí; používají ho např. ponorky a tanky. 4. Lodní šroub je součástí lodi, svým rotačním pohybem umožňuje pohyb lodi.
2. Např.: lidé – čekají, budou čekat; děti – běhají, přiběhnou; stromy – kvetou, vykvetou; auta troubí, zatroubí
3. Např. **Maminka** žehlí košili. Na komíně mají hnízdo **čápi**. **Děti** si hrají s barevnými míči. Rychlí **zajíci** kličkovali mezi pařezy. Čerstvý **sýr** je **výborný**. **Stromy** jsou obtíženy švestkami a třeshněmi. **Psi** se rozštěkali a hnali se ke svému pánovi. Večer nás vyděsilo psí **vytí**. Kousek za vsí začínají **hluboké lesy**.
4. vjezd vyústil, vědec věnoval, války si vyžádaly, Věra bědovala, všichni se nasatíme, objetí potěší, Zbyněk objednal, elektrárna stojí, myslivec objevil
4. (...) **Obětavý vědec** (...) **Zbyněk objednal** (...) **větrná elektrárna** (...)

2. PŘÍSUDEK SLOVESNÝ

1. a) Doplňte vynechaná písmena.

Řešení: vydal, uvítací, výbor, ulička, kamenný, byly, hradby, viděl, působila, bezbranně

b) Vyhledejte souvětí. Uvědomte si, že věta jednoduchá obsahuje jedno sloveso ve tvaru určitém a souvětí více sloves ve tvaru určitém.

Řešení: Hliník už z dálky viděl, jak tam stojí jeho strýc.

c) Víte, co vrakoviště? Co všechno byste mohli na vrakovišti najít?

Řešení: Vrakoviště je místo pro odkládání vraků (hlavně aut) či nepotřebných věcí.

d) Vysvětlete slovní spojení *hradby kovového šrotu*.

Řešení: Obrovská hromada kovového odpadu.

2. a) Ve větách vyznačte přísudky.

b) Určete čas slovesných tvarů v přísudku.

Řešení: Děvčata umývala (čas min.) po obědě nádobí. Vyprané prádlo uschlo (čas min.) velmi rychle. Smetí vyneseme (čas bud.) do popelnice. Ještě utřu (čas bud.) hrníčky. Bratr vyleští (čas bud.) sklenice. Prostřeme (čas bud.) stůl. Klobouky i čepice visely (čas min.) na věšáku. Maminka umyla (čas min.) podlahu v kuchyni. Tatínek utíral (čas min.) prach. Vyžehli (čas neurčujeme, jedná se o rozkaz. zp.) alespoň kapesníky.

3. a) K uvedeným podmětům doplňte vhodné přísudky z nabídky.

Řešení: Košile slušela. Knížka zaujala. Hrnec se rozbil. Kuřata zobala. Zahrada rozkvetla. Šipky mířily. Jablko spadlo. Pes štěkal.

b) Vyberte čtyři dvojice slov. Rozšiřte je o další slova a věty napište.

Řešení: Např.: Kostkovaná košile kamarádovi velice slušela.

c) U všech podstatných jmen určete rod a vzor.

Řešení: košile – r. ž., vz. růže; knížka – r. ž., vz. žena; kuřata – r. s., vz. kuře; jablko – r. s., vz. město; hrnec – r. m., vz. hrad; zahrada – r. ž., vz. žena; šipky – r. ž., vz. žena; pes – r. m., vz. pán

3. PŘÍSUDEK JMENNÝ SE SPONOU

1. Přečtěte si text. Všimněte si vyznačených přísudků. Jak takový druh přísudku nazýváme?

Řešení: Je to přísudek jmenný se sponou.

- Austrálie a Oceánie je jeden z kontinentů na planetě Země. Oceánie je jižní část Tichého oceánu s četnými ostrovy náležejícími k australskému kontinentu.
- Australané jsou většinou potomci lidí, kteří se přistěhovali z Evropy.
- Protože Austrálie leží na opačné polokouli.

2. Doplňte jmennou část přísudku.

Řešení: Např.: Včera bylo hezké počasí. Knížka byla zajímavá. Jeho nehty nebyly čisté. Zelenina v regálech je čerstvá. Studenti vysoké školy jsou dospělí. O Vánocích budeme všichni spolu a budeme šťastní. Kdy budeš hotový s domácím úkolem?

3. Rozlište přísudky slovesné a přísudky jmenné se sponou.

Řešení: Obchod otevřeli až v poledne. (slovesný) Moje maminka byla úspěšná reprezentantka v atletice. (jm. se sponou) Vylezli jsme po žebříku vysoko do koruny stromu. (slovesný) Za hodinu byl celý promočený. (jm. se sponou) Celou dobu s někým telefonoval. (slovesný) Silnice byly za sucha velmi prašné. (jm. se sponou) Stoly byly slavnostně prostřené. (jm. se sponou)

4. Spojte vhodně podmět se jmennou částí přísudku pomocí náležitého tvaru slovesa *být*.

Řešení: Hrad byl nedobytný. Gepardi jsou šelmy. Táta je ředitelem. Netopýři jsou létající savci. Kyslík je plyn. Krokodýl je vodní plaz.

6. a) Doplňte *i, í/y, ý*. Odůvodněte pravopis. Napište do sešitu.

Řešení: Každý učitel je také vychovatel (předpona vy-). Děti byly po výletě (předpona vý-) unavené. Budova školy (ženy) je vymalovaná (předpona vy-) pastelovými (mladými) barvami (koncovka -ami v 7. p., r. ž.). Oběd už bude brzy (vyjm. slovo) hotový (mladý). Dědeček býval (vyjm. slovo být) veselý (mladý). Ten nábytek (vyjm. slovo) není moderní. Hosté byli veselí (mladí). Před zkouškou byl klidný (není vyjm. slovo ani příbuzné sl.). Staneme se vítězi (muži) celé soutěže. Bratr bude výpravčím (předpona vý-). Papoušek je krásně vybarvený (předpona vy-).

b) Ve větách vyznačte základní skladební dvojice.

Řešení: Učitel je vychovatel. Děti byly unavené. Budova je vymalovaná. Oběd bude hotový. Dědeček býval veselý. Nábytek není moderní. Hosté byli veselí. (On) byl klidný. (My) se staneme vítězi. Bratr bude výpravčím. Papoušek je vybarvený.

7. b) Vyhledejte a vyznačte přísudky jmenné se sponou.

Řešení: Motýli a můry jsou zvláštní hmyz. Motýli jsou v první řadě pestřeji zbarvení.

c) Do které velké skupiny živočichů patří hmyz? Čím se tato skupina liší od obratlovců?

Řešení: Hmyz patří mezi bezobratlé. Od obratlovců se liší tím, že nemá v těle kostru.

MPV Přírodověda 5, s. 43–44 – Živočichové. Čítanka 5, s. 145 – Komár.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 67

1. a) lidé létali, raketoplány nahradily, cestování se ubírá, člověk bude létat, stroje budou startovat, rakety potřebovaly, letadla vyletí, stroje se oddělí, letadla budou putovat; b) 1. Neohrabané rakety. 2. Vesmírná letadla. 3. Vesmírná letadla vyletí z mateřského letounu, ale rakety k tomu potřebují obrovskou a složitou odpalovací rampu.

2. podmínky: slunce, auto, jablko, kočka

3. Např.: Zvedli hlavu k nebi a pozorovali přistávající letadlo. Svedli to všechno na něj. Zvolili prezidenta. Svolili, abychom přišli. Zhlédli výstavu. Shlédli ze střechy dolů na ulici.

1. a) Hlad je nejlepší kuchař. Lenivec bývá ospalec. Zvyk je železná košile. Zakázané ovoce je nejsladší.

a) Žába je obojživelník. Karel Čapek se stal spisovatelem. Hladina moře je modrá. Žula je hornina.

b) Přísudek jmenný se sponou. Sloveso být/stát se ve tvaru určitém a nejčastěji podst. nebo příd. jméno.

c) Hlad je nejlepší kuchař. – Když má člověk hlad, sní všechno. Lenivec bývá ospalec. – Kdo nic nedělá, hodně spí. Zvyk je železná košile. – Těžko se zbavujeme zlovyků a těžko měníme zaběhlé stereotypy. Zakázané ovoce je nejsladší. – To, co máme zakázáno dělat, nás nejvíce láká vyzkoušet.

UČEBNICE

str. 158

4. PODMĚT SLOVNĚ NEVYJÁDRĚNÝ

1. a) Ve vyznačených větách vyhledejte a podtrhněte podmět. Věty s podmětem slovně nevyjádřeným podtrhněte červeně a zdůvodněte, proč je podmět nevyjádřený.

Řešení: Pavouci nechytají kořist jen do sítí. Někteří používají pasti různých typů. Číhají na hlídce (nevyjádř. podmět: oni – pavouci). Například pavouk běžník na sebe bere zbarvení květů.

Následně překvapuje oběť bleskurychlým uchopením (nevyjádř. podmět: on – pavouk). –

Podmět můžeme odvodit od slovesa (osobní zájmeno) nebo domyslet z předcházející věty.

• a) NE; b) ANO; c) NE

• Do sítí, číhají, maskují se a vrhají se střemhlav.

b) Určete slovní druh slov vyjadřujících podmět.

Řešení: Ve větách je podmět pavouk nebo pavouci (podstatné jméno), někteří (zájmeno).

c) V textu vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: někteří (neurčité), se (osobní, zvrtné), všechno (neurčité), co (vztažné), kteří (vztažné), se (osobní, zvrtné), sebe (osobní)

d) Kolik končetin mají všichni pavouci? Do které velké skupiny živočichů (společně např. s brouky a hlemýždi) řadíme pavouky?

Řešení: Mají 4 páry nohou, tedy 8 končetin. Pavouci a brouci patří mezi členovce a spolu s hlemýždi mezi bezobratlé.

MPV Přírodověda 5, s. 43–44 – Živočichové. Čítanka 5, s. 145 – Komár, s. 150–151 – Vzhůru do přírody.

UČEBNICE

str. 159

2. a) Do sešitu vypište základní skladební dvojice. Nevyjádřený podmět uveďte do závorky.

Řešení: Můry létají. Tráví (ony – můry). Hadi se živí. Dokážou (oni – hadi). Všichni se radovali. Měli (oni – všichni). Medvěd se živí. Zabije (on – medvěd). Zranění se dopotáceli. Usnuli (oni – zranění). Sloni žijí. Liší se (oni – sloni). Svíčka dohořovala. Zhasla (ona – svíčka). Rodiče se zlobili. Ty se zlobily.

b) Určete slovní druhy slov vyjadřujících podmět.

Řešení: Můry, hadi, medvěd, sloni, svíčka, rodiče – podstatné jméno; zranění – přídavné jméno, které je ale v této větě ve významu podstatného jména!; všichni, ty – zájmeno

c) Slovesné tvary v přísudku napište ve tvaru infinitivu.

Řešení: létat, trávit, živit se, dokázat, radovat se, mít, živit se, zabít, dopotáčet se, usnout, žít, lišit se, dohořovat, zhasnout, zlobit se, zlobit se.

d) Vypište vyznačená slova a napište k nim antonyma.

Řešení: noc × den, první × poslední, usnuli × vzbudili se, zhasla × rozsvítila

3. a) V textu se nevhodně opakuje podmět. Pokuste se tento slohový nedostatek odstranit.

Řešení: Např.: Kamzíci se zbytečně nebrodí vysokým sněhem, ale vyhledávají návětrné svahy nebo odvádá skalní místa. S elegancí akrobatů procházejí i po ostrých skalních stěnách. Jak to

dělají? Kamzíci k tomu mají zvlášť uzpůsobená kopýtka. Lidé po jejich stopách chodí jen se stoupacími řetězy a někdy používají cepín, protože jinak by se mohli zranit nebo také zemřít. Jen v jednom případě horolezecké umění kamzíků nefunguje. Neudrží se na ledu s popraškem sněhu, často zde uklouznou, a proto se takovým místům vyhýbají.

- Kamzíci žijí ve vysokohorském prostředí.
- Cepín je pomůcka horolezců sloužící k pohybu po ledových plochách, jedná se o hůl opatřenou kovovým zobcem a lopatkou. Podobá se zmenšenému krompáči.
- Protože mají zvlášť uzpůsobená kopýtka.

b) V článku vyhledejte přídavná jména měkká. Řešení: skalní, skalních, kamzičích, stoupacími

c) Proveďte rozbor stavby slov *nebrodí, vyhledávají, uklouznou*.

Řešení: *nebrodí* (ne – předpona, brod – kořen, í – koncovka), *vyhledávají* (vy – předpona, hled – kořen, -ávají – příponová část; *pro žáky je příliš obtížné určovat u sloves koncovky*), *uklouznou* (u – předpona, klouz – kořen, -nou – příponová část)

d) Kamzíci žijí ve vysokých pohořích, jako jsou např. Alpy nebo Vysoké Tatry. Jmenujte země, kde se tato pohoří rozkládají.

Řešení: Alpy: v Rakousku, Francii, Itálii, Německu, Monaku, Lichtenštejnsku, Maďarsku, Slovinsku a Švýcarsku, Vysoké Tatry na Slovensku a v Polsku.

MPV Vlastivěda 5 – zeměpis, s. 52 – Německo..., s. 54 – Rakousko..., s. 58 – Francie, s. 59 – Itálie; s. 48 – Slovensko..., s. 50 – Polsko...

UČEBNICE

str. 160

5. PODMĚT NĚKOLIKANÁSOBNÝ

1. a) Podtrhněte několikanásobné podmínky.

Řešení: V Česku žijí zmije a užovky. Na představení se těšili žáci, učitelé, ale i rodiče. Na každé lavici leží učebnice, sešity, tužky a pravítko. Okna a dveře jsou čerstvě natřené. Na hladině se kolébají rybářské čluny i výletní plachetnice. Vy i oni si musíte dávat na cestách pozor. Motocykly, čtyřkolky ani auta nepatří na lesní cesty. Nemocní a bezmocní potřebují naši pomoc. Do městečka přijedou nejen kolotoče a houpačky, ale i střelnice. Deštník nebo pláštěnka jsou na výletě nezbytné. Dva nebo tři nám utekli.

b) Určete slovní druhy slov v podmětu.

Řešení: vy + oni (zájmena), nemocní + bezmocní (přídavná jména, která jsou ale v této větě ve významu podstatných jmen!), dva + tři (číslovky), ostatní jsou podstatná jména

2. Ve větách vyhledejte přísudky. Ke každému vymyslete vhodný několikanásobný podmět.

Řešení: Krávy a telata se pasou na louce za vesnicí. Lenka a Tomáš dostali/dostanou k Vánocům krásné dárky. V nalezeném batohu se našly/jsou doklady a klíče. Do aktovky se mi nevejdou papučky ani cvičky.

UČEBNICE

str. 161

3. Podstatná jména v několikanásobném podmětu nahradte slovem s významem nadřazeným.

Řešení: Ryby bývají vánoční pochoutkou. Zelenina by neměla chybět v našem jídelníčku. Savci sají po narození mateřské mléko. Ovoce se stalo kořistí vos. Uzeniny nejsou moc zdravé. Domácí elektrické spotřebiče dosloužily. Mláděta se motala okolo maminky. Moji příbuzní jedou na dovolenou.

4. K několikanásobným podmínkám doplňte vhodné přísudky.

Řešení: Např.: Srnky, jeleni, ale i divoká prasata přicházejí k lesní studánce. Obrazy, sochy a další umělecké předměty vystavuje zámek/jsou majetkem zámku Buchlovice. Bolí mě ruce i nohy. V sadu pěstujeme třešně, meruňky i švestky. Na aukci se draží obrazy, hodiny a další umělecké předměty.

5. a) Doplňte *i, í/y, ý*.

Řešení: Smeták, lopatka a kýbl se nacházejí/jsou na obvyklém místě. Tak si je vezmi. Právě jsem se vrátil z výletu do Litomyšle. Uklidím zítra. Já jsem z Příbyslavi doma teprve druhý den. Prádlo a nádobí na tebe počkají do zítřka. Slyšíš? Já slyším. Nic mi neuteče. Žádná práce nemá nožičky. Jak myslíš. Brzičko se ti tvoje lenost několikrát vrátí.

b) Z každé věty vypište základní skladební dvojici.

Řešení: Smeták, lopatka a kýbl se nacházejí. Vezmi si (ty). (Já) jsem se vrátil. Uklidím (já). Já jsem. Prádlo a nádobí počkají. Slyšíš (ty)? Já slyším. Nic neuteče. Práce nemá. Myslíš (ty). Lenost se vrátí.

c) Vyhledejte zájmena a číslovky a určete jejich druh.

Řešení: se (osobní, vzratné), si (osob., vzratné), je (osob.), se (osob., vzratné), já (osob.), tebe (osob.), já (osobní), nic (záporné), mi (osobní), žádná (záporné), mi (osob.), se (osob., vzratné), ti (osob.), tvoje (přivlastňovací); číslovky: druhý (řadová), několikrát (násobná)

6. a) Do vět doplňte vhodné podměty.

Řešení: Matka měla dvě dcery, jednu vlastní, druhou nevlastní. **Vlastní** se jmenovala Holena a **nevlastní** se jmenovala Maruška. **Matka** a **Holena** se chtěly Marušky zbavit. A tak ji poslaly uprostřed zimy do lesa na jahody. **Maruška** nic nenamítala a šla. V lese narazila na staříky, kteří seděli okolo ohně. **To** byli ve skutečnosti Měsíčci. Nejprve povstal **Leden**, který zrovna vládl, vyslechl Marušku a požádal Června, aby se ujal vlády. **Červen** máchl holí. V tu chvíli v lese na stráni uzařaly **jahody**. **Maruška** je přinesla domů.

b) Určete slovní druhy slov vyjadřujících podmět.

Řešení: Matka (1), vlastní (2), nevlastní (2), matka + Holena (1), Maruška (1), to (zájmeno), Leden (1), Červen (1), jahody (1), Maruška (1)

c) Ze které pohádky je tento úryvek?

Řešení: Z pohádky Boženy Němcové O dvanácti měsíčkách.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 68

- 1. a)** Lidé se shromáždili na náměstí. Čekali, až pojedou autobusy, které se však zpozdily. Celé stádo se rozprchlo a zbyl po něm zvířený prach. Přišli jste včera včas na představení? Přestože jsem ji už několikrát zvala, zatím ke mně na návštěvu nepřišla. Připomněl jsem si, že se ke mně chovala, jako by mi viděla do duše. Bratr marně doufal, že pojedě k moři. Dovolenu jsme si užili, i když nám moc nepřálo počasí. **b)** čekali (lidé); přišli jste (vy); jsem zvala (já); nepřišla (ona); připomněl jsem si (já); chovala se (ona); viděla by (ona); pojedě (bratr); jsme si užili (my)
- 2. a)** Před chvílí přišly tvé sestry. Hledaly tě i v podkroví. Ty jsi ale zrovna odběhl. Vaši rodiče volali z dovolené. Týdenní pobyt na Slovensku se jim nevydařil. Zklamalo je počasí. Teploty se pohybovaly těsně nad nulou. Vytrvalý déšť dnes vystřídal kroupy. Zítra brzičko ráno se vracejí do Prahy. Vaši se ptali, jestli/zda bys je vyzvedl na letišti v Ruzyni. **b)** Před chvílí přišly tvé sestry. Hledaly (sestry) tě i v podkroví. Ty jsi ale zrovna odběhl. Vaši rodiče volali z dovolené. Týdenní pobyt na Slovensku se jim nevydařil. Zklamalo je počasí. Teploty se pohybovaly těsně nad nulou. Vytrvalý déšť dnes vystřídal kroupy. Zítra brzičko ráno se vracejí (rodiče) do Prahy. Vaši se ptali, jestli/zda bys je vyzvedl (ty) na letišti v Ruzyni.
- 3. a)** kupce, bývá, mistr, služby, mění, zlý, novým; **b)** Jehlu v kupce sena nenajdeš (ty). I z malého mračna velká bouřka bývá. I mistr tesař se utne. Přátelské služby se neúčtují. Všechny věci čas mění. Každý zlý čin se trestá sám. Starého psa novým kouskům nenaučíš (ty).
- 1.** Zahradní jahody a maliny zčervenaly. V parku postupně rozkvétají bledule, sněženky a tulipány. Brambory dozrávají v srpnu a září. Brouci, motýli i pavouci/vážky patří mezi hmyz. Úzká cesta vedla smrčovními a borovými lesy. Na stole zůstal čaj, koláče a pečivo.
- 2.** Individuální; Ruzyni, větví, pobíhají, obilí, výhry.

UČEBNICE

str. 162

6. SHODA PŘÍSUDKU S PODMĚTEM

1. Doplňte chybějící koncovky v přísudku.

Řešení: Do Prahy přijeli chlapci z Brna. Do Prahy přijely dívky z Ostravy. Do Prahy přijela děvčata z Polska. Do Prahy přijely děti z venkova. Do Prahy přijeli rodiče za dětmi. Psi utíkali do lesa. Všechna zvířata utíkala do lesa. Srnky utíkaly do lesa. Koně utíkali do lesa. Stáda dobytka utíkala do lesa.

2. Spojte podměty s vhodnými přísudky. Vytvořené dvojice napište do sešitu.

Řešení: Domy se zamykaly. Rodiče se zlobili. Auta se srazila. Děti si hrály. Koně cválali. Telata bučela.

UČEBNICE

str. 163

3. a) Do vět doplňte vhodné podměty. Dávejte pozor na shodu přísudku s podmětem.

b) V každé větě vyznačte přísudek.

Řešení: Např.: Žáci napsali dopis panu prezidentovi. Tituly tohoto autora se dobře prodávaly. Letadla přistávala na letišti podle letového řádu. Kuchařky uvařily skvělou polévku. Slepice snášely vajíčka pravidelně. Rodiče četli dětem pohádku. Děti si hrály na schovávanou. Lodě vpluly do přístavu. Světla v ulicích se rozsvítila. Špačci se v sadu slétli na třešně.

4. Věty převedte do množného čísla a napište do sešitu.

Řešení: Na stole ležely sešity. Prodavačky se usmívaly na zákazníky. Křesla stála u zdi. Jejich pohledy se upíraly ke vchodu. Kabáty visely na věšáku v předsíni. Křišťálové lustry prozářily taneční sál. Babičiny buchty chutnaly všem. Selátka se motala kolem prasnice. Želvy se schovávaly před očima návštěvníků. Při práci se mi ulomily nehty. Jejich příběhy vyšly knižně. Koně u kočáru se splašili.

5. a) Doplňte vynechané koncovky. Odůvodněte. Potom napište jako diktát.

Řešení: Někteří spolužáci o té schůzce nevěděli a nepřišli na ni. (podmět spolužáci – r. m. živ.) Nohy nás po výletu opravdu bolely a některým dokonce opuchly. (nohy – r. ž.) Pod stromem se scházeli obyvatelé vesnice a vyprávěli si o událostech posledních dní. (obyvatelé – r. m. živ.) Mládáta se natahovala zobáčky a hlásila se o potravu. (mládáta – r. s.) Listy těch stromů zežloutly a pomalu začaly opadávat. (listy – r. m. neživ.) Rodiče se zlobili na děti a zakázali jim užívat počítač. (rodiče – r. m. živ.) Děti stavěly hrady a dělaly bábovičky z písku. (děti – r. ž.)

b) Vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: někteří (neurč.), naši (přivl.), té (ukaz.), ni (osob.), nás (osob.), některým (neurč.), se (osob., zvrat.), si (osob., zvrat.), se (osob., zvrat.), se (osob., zvrat.), těch (ukaz.), se (osobní, zvrat.), jim (osob.)

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 69

- a) Lidé osídlili Evropu už v pradávných dobách. Významná kulturní střediska vznikla před 4 až 5 tisíci lety v Řecku a Římě. Pozdější dějiny světadílů tvořily především románské, keltské, germánské a slovanské národy. Mocné evropské říše postupně dobývaly celý svět. Vládcové těchto zemí si podmanili většinu území Afriky, Ameriky, Asie a Austrálie. Významné evropské osobnosti vytvořily během staletí bohatou evropskou kulturu. b) velká počáteční písmena: názvy měst a světadílů; malá počáteční písmena: přídavná jména odvozená od příslušníků národů a názvů světadílů; c) 1. Ve starověkém Řecku a Římě. 2. Románské, keltské, germánské a slovanské národy. Slovanský národ.
- Na cesty nepatří: 1. cesta – tygři, krokodýli; 2. cesta – ženy; 3. cesta – hudebníci, rádia, klavíristé.
- a) Medvědi (r. m. živ.) se utrhli ze řetězu. Lidé (r. m. živ.) se shromáždili na náměstí. Špatní řidiči (r. m. živ.) vjeli do příkopu. Koně (r. m. živ.) táhli těžké povozy. Pozdravy (r. m. neživ.) z ciziny je potěšily. Brouci vylezli (r. m. živ.) z děr brzy.
- Tesaři přibili prkna. Žáci nabyli vědomosti. Děti byly doma. Hodiny odbily půlnoc. Myslivci nabili pušky. Po stromech zbyly pařezy. Uličníci zbili spolužáka. Baterie se dobily brzy. Rezníci zabilí prasata.

UČEBNICE

str. 164

SHRNUTÍ – JEDNODUCHÁ VĚTA

- Ve větách vyhledejte základní skladební dvojici. Znázorněte graficky. Pokud je podmět nevyjádřený, uveďte ho v závorce.

Řešení: Ptáci štěbetají. Oznamují (oni – ptáci). Vlaštovky i jiřičky sídlí. Odlétají (ony – vlaštovky a jiřičky). Křičí a krákorají vrány. Někdo si plete. Stromy se klátí. Kmeny se objevují.

- a) Tvary sloves převedte do minulého času a napište do sešitu.

Řešení: Příkopy se zazelenaly. Domácím zvířatům se narodila mládáta. Ovce se pásly na pastvě. Lesy ožily štěbetáním ptactva. V trávě se pásla jehňata. Motýli létali z květu na květ. Děti si začaly hrát venku. První jarní květiny vykvetly. Vlaštovky se vracely z teplých krajin.

- b) Ze kterého ročního období jsou uvedené věty? Které roční období máte nejraději a proč? Diskutujte.

Řešení: Věty jsou z jara.

UČEBNICE

str. 165

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – JEDNODUCHÁ VĚTA

- Ve které větě je špatně podtržená základní skladební dvojice?

Řešení: b) V průvodu viděli diváci také alegorické vozy.

- Ve které větě je několikanásobný podmět?

Řešení: c) Malé štěně obdivují kluci i holky.

- Ve které větě je nevyjádřený podmět?

Řešení: b) Nevzpomínám si už na konec příběhu.

- Ve které větě je podmět vyjádřen zájmenem?

Řešení: b) Ty se nemusíš nic učit?

5. **Ve které větě je přísudek jmenný se sponou?**

Řešení: c) Okna jsou otevřená.

6. **Ve které větě je chybná koncovka slovesa v přísudku?**

Řešení: b) Děti se *smáli* snad celý den.

7. **Ve které větě je chyba?**

Řešení: a) Všichni živočichové se za bouřky *schovaly*.

8. **Ve které větě není chyba?**

Řešení: c) Prsty se mi nervozitou *chvěly*.

UČEBNICE

str. 166

SLOH – PÍŠEME INZERÁT

DNP *Diskuze o bezpečnosti.* Proč píšeme inzeráty? Na co si musíme dávat pozor, když se chceme s žadatelem setkat a předat si inzerovanou věc, setkat se na smluveném místě s novým kamarádem apod.?

UČEBNICE

str. 167

4. **Poznáte, ze kterých pohádek jsou uvedené inzeráty?**

Řešení: O Šípkové Růžence, Popelka, Sněhurka, Červená karkulka.

5. **Jistě jste poznali, že všem těmto inzerátům chybí adresa nebo e-mail, na který se mohou případní zájemci ozvat. Doplníte adresy ke správným inzerátům?**

Řešení: a) O Šípkové Růžence; b) Červená karkulka; c) Popelka; d) Sněhurka

Učeb. s. 168–169; PS s. 71 | XII. STAVBA SOUVĚTÍ

UČEBNICE

str. 168

1. CO JE SOUVĚTÍ

1. **Přečtěte si vyprávění. V každém větěném celku vyhledejte přísudek / přísudky. Poté rozhodněte, zda je to věta jednoduchá, nebo souvětí.**

Řešení: Restaurace se jmenovala Hanoi. – (VJ) Vietnamci svoje hlavní město milují, ať žijí kdekoliv... – (S) Po jídle jsem dostával dárky. – (VJ) Děda si svůj dárek nechal až na konec. – (VJ) Byl to složený kus látky, a když jsem ho rozložil, viděl jsem, že je to malba na hedvábí. – (S) Byl na ní duhový drak, jak odpočívá na dně moře, a nad ním na souši se tyčí hory ve tvaru rohlíků a klikatě tečou modré řeky. – (S) Měl jsem fakt radost, protože draky mám strašně rád. – (S) Nemyslím ale draky z českých pohádek. – (VJ) Já mám rád asijské draky, což jsou docela jiné bytosti. – (S) Vietnamský nebo čínský drak je moudrý a veselý, má rád lidi a přináší jim radost a bohatství a prima život. – (S)

- Pocházejí z Vietnamu.
- Vietnam leží v Asii. Rýže.

2. a) **Ve větách vyhledejte základní skladební dvojice.**

Řešení: Vykvetl záhon. Růže voněly, my jsme čichali. Růžička píchla, (a)bych věděla (já), nesmím trhat (já). Maminka měla. Poprosila jsem (já), by nedal (on). Uvázal (on), maminka byla nadšená.

b) **Vypište do sešitu všechna souvětí a spočítejte, z kolika vět se skládají.**

Řešení: Všechny růže omamně voněly a my jsme k nim s oblibou čichali. – 2 věty Někdy mě nějaká růžička píchla, abych věděla, že je nesmím trhat. – 3 věty Poprosila jsem pana souseda, jestli by mi nedal pár růží. – 2 věty Uvázal mi nádhernou kytici a maminka byla nadšená. – 2 věty

UČEBNICE

str. 169

2. SPOJOVÁNÍ VĚT V SOUVĚTÍ

1. a) **Pozorně čtěte text. Co mají společného vyznačená slova? Jakým souhrnným názvem je označujeme?**

Řešení: Spojují věty v souvětí. Jsou to spojovací výrazy, vyjádřené spojkou, příslovcem či zájmenem.

b) Vyznačte základní skladební dvojice.

Řešení: plachetnice vypluly, (a)by našly (ony – plachetnice), pocházelo koření a poklady; mořeplavec vedl, který si myslel, musí dorazit (on – mořeplavec), popluje (on – mořeplavec); loď přistály, obyvatelé přivítali, námořníci začali říkat, si mysleli (oni – námořníci), jsou (oni – námořníci)

c) Člátku vymyslete vhodný nadpis.

Řešení: Např. objevení Ameriky.

2. a) Spojte věty vhodnými spojovacími výrazy a souvětí napište do sešitu.

Řešení: Např.: Všichni se snažili, protože chtěli získat dobrou známku. Počasí se pokazilo, ale my jsme se pořád dobře bavili. Moje teta přijela o den dřív, aby se s námi setkala. Petra a Petr trávili dovolenou v Egyptě, kde navštívili všechny památky, o kterých jsme se učili v dějepise. Poslední bude platit oběd, a proto chceme být v cíli první. Radek rybu neuložil, ale několikrát se o to pokusil.

b) Vyznačte základní skladební dvojice.

Řešení: Všichni se snažili, protože chtěli získat dobrou známku. (oni) Počasí se pokazilo, ale my jsme se pořád dobře bavili. Moje teta přijela o den dřív, aby se s námi setkala (ona – teta). Petra a Petr trávili dovolenou v Egyptě, kde navštívili všechny památky (oni – Petra a Petr), o kterých jsme se učili v dějepise (my). Poslední bude platit oběd, a proto chceme být v cíli první (my). Radek rybu neuložil, ale několikrát se o to pokusil (on – Radek).

c) Určete slovní druh slov vyjadřujících podmíně.

Řešení: všichni – 3, počasí – 1, my – 3, teta – 1, Petra a Petr – 1, poslední – 1 (pro žáky obtížnější; přídavné jméno ve významu podstatného jména!), Radek – 1

PRACOVNÍ SEŠIT**str. 70**

- 1. a)** začali lovit, žili, říkáme, **lovili**, byli, pobili, vyhnali, zabila, byli **kořistí**, vyhnuli; **b) Věty jednoduché jsou podtrženy.** Asi před 50 000 lety začali lidé lovit lidé divoká zvířata. Pravěcí lidé žili ve skupinách, kterým říkáme tlupy. Byli schopni se dorozumívat. Společnými silami dokázali lovit zvířata mnohem větší, než byli sami. Někdy pobili stádo jelenů tak, že je vyhnali na vysoký příkrý útes. Zvířata se pak po pádu z útesu zabila. Oblíbenou kořistí pravěkých lidí byli mamuti, kteří v pozdější době vyhnuli. **b) Asi před 50 000 lety žili lidé ve skupinách, kterým říkáme tlupy. Členové tlupy společnými silami lovili zvířata mnohem větší, než byli sami. Někdy lovci vyhnali stádo zvěře na příkrý útes. Zvířata se pak po pádu z útesu zabila. Oblíbenou lovnou zvěř byli mamuti. Ti živočichové na konci doby ledové vyhnuli.** **c) 1.** Protože lovili společnými silami. Lovili jeleny, mamuty. 2. Tlupy.
- 2. a)** Včely opylují kvetoucí rostliny. Včelí kolonii tvorí královna, samečci neboli trubci a několik desítek tisíc dělnic. Královna za den naklade až 2000 vajíček. Po několika dnech se z nich vylíhnou larvy a dělnice je krmí mateří kašičkou, medem a pylem. Asi 2 týdny po zakuklení se líhnou dospělé včely. Lidé už od dávné minulosti chovají včely pro med a vosk, takže se na mnoha místech vyskytují úly rozličných tvarů i barev. **b) Věty jednoduché jsou podtrženy.** Včely opylují kvetoucí rostliny. Včelí kolonii tvoří královna, samečci neboli trubci a několik desítek tisíc dělnic. Královna za den naklade až 2000 vajíček. Po několika dnech se z nich vylíhnou larvy a dělnice je krmí mateří kašičkou, medem a pylem. Asi 2 týdny po zakuklení se líhnou dospělé včely. Lidé už od dávné minulosti chovají včely pro med a vosk, takže se na mnoha místech vyskytují úly rozličných tvarů i barev. **c)** Např.: Včely nejsou jediní opylovači, ale určitě by úroda ovoce byla menší; dále individuálně.
- 4. a), b)** Nevěděl jsem, **kdo (3)** zaklepal. Strhla se bouřka, **jakou (3)** jsme ještě nezažili. Koupejte se tam, **kde (6)** je to povoleno. Beru kapky, **protože (8)** mám kašel. Venku prší, **ale (8)** my jdeme ven. Čistím si zuby, **abych (8)** neměl zubní kaz.
- 4. a)** (...) se na Zemi objevili pravěcí ještěři (...) Býložraví veleještěři (...) Pravěcí ještěři vyhnuli (...)
- 5. (4. b) ve vyd. 2023)** Býložraví veleještěři se živili listím stromů a keřů, zatímco masožraví jedinci lovili ostatní ještěry a živočichy.

Učeb. s. 170–173; PS s. 72–73

XIII. ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

UČEBNICE**str. 170****1. a) Pozorně si přečtete článek. Vyhledejte v něm tři způsoby psaní přímé řeči a napište je do sešitu.**

Řešení: 1. „Vy jste byl vážně námořník?“ zeptal se Martin. 2. „Já jsem námořník,“ řekl muž, „to člověk buď je, nebo není, a když je, tak na celý život.“ 3. Martin namítl: „Teď už ale nikam neplujete.“

• a) NE; b) NE; c) ANO

b) Ve vyznačených větách určete základní skladební dvojice a rozhodněte, zda je to věta jednoduchá nebo souvětí.

Řešení: Starý muž vyšel ven s talířem jahod a plechovkou kondenzovaného mléka. – VJ

Námořník pak pečlivě utřel desku stolu hadrem a z chaty přinesl mapu (on – námořník). – S

c) Vysvětlete, co je mapa. Kdy jste vy nebo rodiče využili mapu.

Řešení: Mapa je zmenšené plošné znázornění zemského povrchu nebo jeho částí (např.: Evropy, ČR, Jihomoravského kraje, Brna).

d) Víte, co je ostrov? Jmenujte ostrovy, které znáte.

Řešení: Ostrov je část souše obklopená vodou ze všech stran; např. Grónsko, Sicílie, Korsika, Kypr.

UČEBNICE

str. 171

2. Pomocí rámečku výše doplňte do přímé řeči uvozovky.

Řešení: Opatrně zašeptala: „Ničeho se neboj.“ „Hurá!“ vykřikl hlasitě. „Zdeničko,“ sykl při odchodu, „nezapomeň na mě.“

3. a) Vyhledejte uvozovací věty.

b) Doplňte i, í/y, ý a chybějící uvozovky. Napište do sešitu.

Řešení: „Byl jednou jeden král,“ vyprávěla babička. Král ho varoval: „Ať ani na jazyk nevezmeš, sic mi to hlavou zaplatíš.“ Holubi štěbetali: „Popelko, my ti pomůžeme.“ „Můžeš tu bydlet s námi,“ řekli Sněhurce trpaslíci.

4. Změňte přímou řeč v nepřímou a naopak.

Řešení: Nakonec poznamenala, že si musíš rozmyslet, co chceš. Na závěrem nám sdělili, že jsme všichni závěrečné zkoušky splnili. Najednou slyším, jak říká, že jsem mu to měla říct dřív. Maminka zavolala: „Sbalte si věci a půjdeme domů.“ Suše poznamenal: „Co to má znamenat?“ Souhlasila: „Už jsem o tom slyšela.“

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 71

1. Přímá řeč je podtržená. „Co budeme dělat?“ zeptal se Tomy Pipi. „To já nevím, co budete dělat,“ řekla Pipi. „Já mám práce nad hlavu. Já jsem totiž pídítel.“ „Cože jsi?“ ptala se Anika. „Pídítel,“ odpověděla Pipi. „Co to je?“ divil se Tomy. „Pídítel je ten, kdo se pídí,“ vysvětlovala Pipi. „Všude na světě se válí plno věcí. A někdo se po nich pídít musí.“ „Jaké věci?“ zeptala se Anika. „Všechno možné,“ řekla Pipi, „hroudy zlata, mrtvé myši a tak.“

2. „Jsem tak sám,“ vzdychl Malý princ. Tu se objevila liška a řekla: „Dobrý den.“ „Dobrý den,“ odpověděl Malý princ. „Jsem pod jabloní,“ sdělila mu liška. „Kdo jsi?“ zeptal se Malý princ. „Jsem liška,“ představila se liška. „Pojď si se mnou hrát,“ navrhl jí Malý princ, „jsem tak sám.“ „Nemohu si s tebou hrát,“ odpověděla liška, „nejsem ochočená.“ b) Protože nebyla ochočená. Ochočit – zbavit přirozené plachosti, zdomácnět.

3. Komár se zeptal: „Neprovedl jsem něco?“ a houslista mu odpověděl: „Ano.“ Komár se omlouval: „Chtěl jsem se jen kouknout, jak to děláte, že vám to tak krásně bzučí, protože bych to chtěl taky tak umět.“ Houslista uznal: „To je od vás hezké, ale pokazil jste mi půl koncertu.“ Komár se zajímal: „Můžu to nějak napravit?“ Houslista se zamyslel a pravil: „Něco určitě vymyslím.“

UČEBNICE

str. 172

SHRNUTÍ – SOUVĚTÍ, ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

1. Rozhodněte, které větné celky jsou souvětí. Odůvodněte.

Řešení: Všichni víme, že krev je životodárná tekutina. (S, 2 slovesa ve tvaru určitém / 2 přísudky) Krev zásobuje tělo kyslíkem, rozvádí po těle všechny živiny, chrání tělo před infekcemi, dodává tělu teplo a plní ještě mnoho jiných úkolů. (S, 5 vět) Krev je kapalina, kterou člověk a ostatní živočišné nutně potřebují k životu. (S)

2. Opište text a doplňte uvozovky a další chybějící znaménka.

Řešení: Babička se ho zeptala: „Proč jsi toho psa dráždil?“ „On si mě všiml nejdřív,“ řekl Míša, „a štěkal na mě.“ „Ale dráždils ho ty,“ opakuje znovu babička. Michal lítostivě dodává: „Já jsem mu ukazoval klacek.“ „Proč lžeš?“ zlobí se babička. „Já jsem tě viděla. Uhodils ho klackem a on na tebe skočil.“

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – SOUVĚTÍ, ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

- 1. Ve které větě je slovně nevyjádřený podmět?**
Řešení: a) Na nádraží se setkáme s přáteli.
- 2. Ve které větě není podmět a přísudek správně vyznačen?**
Řešení: c) Koně zahnal sedlák do stáje.
- 3. Ve větách vyznačte přísudek.**
Řešení: a) objevily se; b) leželo; c) stoupala
- 4. Na kterém řádku je věta jednoduchá?**
Řešení: b) Bratr i sestra se těšili na zájezd k moři.
- 5. Na kterém řádku je souvětí?**
Řešení: b) Kosi zpívali, ale déšť nepřestával.
- 6. Ve kterém souvětí jsou věty spojeny pomocí vztažného zájmena?**
Řešení: b) Pozoroval jsem vlašťovky, které se houfovaly na drátech.
- 7. Na kterém řádku je chyba v zápisu přímé řeči?**
Řešení: a) Chybné velké Ř ve slově řekl.

PRACOVNÍ SEŠIT OPAKOVÁNÍ **str. 72** OPAKOVÁNÍ

- 1. Krev je** životodárná tekutina. **Krev zásobuje** tělo kyslíkem, **rozdává (krev)** po těle všechny živiny a **chrání (krev)** tělo před infekcemi. **Oči, uši, končetiny** a další **orgány se** bez ní **neobejdou**. **Člověk** navíc z krve čerpá svoji výživu.
- 2. Hudební skupiny** hrály. **Kohouti** zobali. **Studenti** se učili. **Jeřáby** zvedaly břemena. **Kosi** poletovali. **Kočky** vyskočily.
- 3. Prodavači (r. m. živ.)** nabízeli zboží. **Kola (r. s.)** se točila. **Lístky (r. m. neživ.)** padaly. **Minuty (r. ž.)** plynuly. **Stáda (r. s.)** dobytka se pásala. **Lvi (r. m. živ.)** polehávali. **Mísy (r. ž.)** se rozbily. **Vojáci (r. m. živ.)** pochodovali. **Slzy (r. ž.)** mu tekly. **Koně (r. m. živ.)** klusali. **Knihy (r. ž.)** se rozsypaly. **Děti (r. ž.)** výskaly radostí. **Lidé (r. m. živ.)** se ozývali. **Stromy (r. m. neživ.)** rozkvetly. **Cyklisté (r. m. živ.)** dorazili. **Kuřata (r. s.)** se batolila. **Rodiče (r. m. živ.)** se zlobili. **Ledy (r. m. neživ.)** tály. **Na stole** ležely sešity **(r. m. neživ.)**. **Do Prahy** přijeli studenti **(r. m. živ.)**. **Hejna (r. s.)** labutí odlétla.
- 4. Nástroje nám pomáhají** při práci. – **VJ** V pravěku lidé **používali** kamenné nástroje. – **VJ** **Patřily** k nim např. kamenný sekáč a pěstní klín. – **VJ** **Později se objevily** nástroje vyrobené z bronzu, které později **vystřídalo** železné nářadí. – **S** Každá továrna dnes **potřebuje** řadu nástrojů, ale bez nářadí **se neobejde** ani žádná domácnost. – **S**

SLOH – REKLAMA

MeDo Žáky v diskuzích u úkolů vedeme k tomu, aby se vždy racionálně zamýšleli nad pravdivostí reklam, uvědomovali si jejich manipulativnost (vše si lze i ověřit např. od odborníků v prodejnách, v diskuzích na internetu apod.). Můžeme si zkusit i zdůvodnit, proč jsou reklamy manipulativní.

3. a) Přečtěte si následující reklamy.

b) Z uvedených informací vyberte ty, které na vás působí jako přehnané nebo nepravdivé.

Řešení: U školního batohu Milánek působí jako nepravdivá poslední odrážka (Díky němu se staneš nejoblíbenější ve třídě). U šamponu Růstovlas působí přehnaně poslední odrážka (Hned po prvním použití zajistí vlasům silný růst).

MeDo Úkol si může vyzkoušet každý sám, pak se spolužákem v lavici, nakonec si řešení povíme společně a zdůvodníme, proč jsme danou informaci vybrali jako přehnanou či nepravdivou.

Žáky v diskuzích vedeme k tomu, aby se vždy racionálně zamýšleli nad pravdivostí slov v reklamách, uvědomovali si jejich manipulativnost (vše si lze i ověřit např. od odborníků v prodejnách, v diskuzích na internetu apod.).

1. a) **Doplňte *i, í/y, ý*.**

Řešení: bydlet, obydlený, dlouhá tyč neboli bidlo, bydliště; pýcha, pyšný, pyšnit se, píchnout se, zpychnout; mýlit se, omyl, miláček, zmýlená, pomýlený; lysý, lysina, lis, kachna lyska, olysálý//**lísat se**; povykovat, vykonat, výkonný, výkonnost

b) **Na kterém řádku jsou pouze vyjmenovaná slova a slova s nimi příbuzná?**

Řešení: Na posledním řádku.

2. a) **Podstatná jména napište v náležitém tvaru jednotného čísla.**

Řešení: do školy, v broskvi, do skály, o králi, za chvíli, na zeměkouli, na poli, s cibulí, k jeteli, bez mámy, v konvi, o spisovateli, v cíli, po Labi, do Bratislavy, z Břeclavi, v Příbrami, z Ostravy

b) **Napište v množném čísle.**

Řešení: kosi zpívají, lvi se protahují, vyčištěné příkopy, vysoké topoly, rybáři loví lososy, ve spíži jsou moli, dávají snadno góly, krmit husy, sedět na židlích, vidíme palmy, vlajky s hvězdami, krabice s mýdly, obarvena barvivy, cesty v polích

3. a) **Do slov v každém řádku doplňte vhodnou (totožnou) předponu.**

Řešení: zhlédli představení, zčervenal studem, zpívá v muzikálu; prázdniny strávíme u babičky, jablka shnila, skončili bychom dřívě; ztratila klíče, vyzkoušeli by novou loď, zkus to znovu; budeš vzpomínat na kamarády, vzlétli k nebi, vztyčíme vlajky; smažte tabuli, sbírá známky, skutálí se z kopce

b) **U slovesných tvarů určete mluvnické kategorie.**

Řešení: zhlédli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; zčervenal – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; zpívá – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; strávíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; shnila – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; skončili bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; ztratila – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; vyzkoušeli by – 3. os., č. mn., zp. podm.; zkus – 2. os., č. j., zp. rozk.; budeš vzpomínat – 2. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; vzlétli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; vztyčíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; smažte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; sbírá – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; skutálí se – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud. (i mn. č., které má tvar skutálej i skutálí)

4. a) **Kde napíšete velké a kde malé písmeno?**

Řešení: Praha, Pražan, pražské památky; Karel, Karlův, králův rozkaz; Česko, Češka, čeština; francouzský, Francouz, francouzština

b) **Ve kterém řádku nejsou slova příbuzná?**

Řešení: Na druhém řádku.

5. a) **Vyhledejte slova s nevhodnými předponami a nahradte je správnými.**

Řešení: v televizním posílání → vysílání, na nákladní → základní škole, objezd → zájezd na hrad, v pokladní → ve výkladní skříni, představil jsem → zastavil jsem, dědeček se objímá → zájímá, výprask → poprask, všichni podvodníci → závodníci, batohy na popravu → výpravu, neumí odvázat tkaničky → zavázat tkaničky, vyčítali → počítali s desetinnými čísly, do skautského podílu → oddílu, do knihy předložku → záložku

b) **Ve vyznačených slovech vyhledejte kořen.**

Řešení: vy-dař-il, pře-krás-né, se-řad-ili, s-bal-ené, při-hlás-i

6. **Na kterých řádcích doplníte pouze *y, ý*?**

Řešení: kilogramy solí, pytle slámy, usychá listí; stoly se prohýbaly, vykopávky proběhly, ryby připlavaly; bolely nás nohy, sýkorky vyzobaly semena, pyšní pávi; chmýří z olší, obyčejné oděvy, klasy dozrály; sousedovy plány, chromý koník klopýtł, brzy přijd; sokoli zaútočili, zbytek trávy, neslyšný výkřik; vyhodit si z kopýtko, kluci výskalí, sovy loví v noci. **Na 2., 4., a 5. řádku.**

7. **(6. ve vyd. 2023) Do vět doplňte vhodné tvary osobních zájmen. Napište do sešitu.**

Řešení: Slíbils **mi/mně**, že **mi/mně** napíšeš. Počkej na **ni** před domem. Proč jste **mi/mně** to neřekli? Vidím na **ni** z balkonu. Nebud' na **ni** tak zly. Půjdeme tam s **vámi**. Neseme **jí** slíbené sklenice.

8. (7. ve vyd. 2023) a) Na kterém řádku doplníte pouze i, í?

Řešení: rybí kost, slabý článek, liščí ohon; usměvavý člověk, losí paroží, ryzí charakter; psí víno, vzteklí vlci, trpěliví pacienti; rychlí běžci, veselý smích, krabí maso; veselí přátelé, smělý plán, cizí jazyk; s kuchařskými recepty, s pálivými paprikami, psí oddanost
Na 3. řádku.

b) Vyhledejte přídavná jména a určete jejich vzor.

Řešení: rybí (jarní), slabý (mladý), liščí (jarní), usměvavý (mladý), losí (jarní), ryzí (jarní), psí (jarní), vzteklí (mladý), trpěliví (mladý), rychlí (mladý), veselý (mladý), krabí (jarní), veselí (mladý), smělý (mladý), cizí (jarní), kuchařskými (mladý), pálivými (mladý), psí (jarní)

c) Vysvětlete vyznačená slovní spojení.

Řešení: **slabý článek** – nespolehlivý člověk; **ryzí charakter** – čestný, poctivý, ušlechtilý člověk, člověk povahově dobrý; **psí víno** – rostlina; **psí oddanost** – naprostá věrnost

UČEBNICE

str. 176

9. (8. a) ve vyd. 2023: V prvním odstavci vyhledejte zájmena) b) Vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: já (osob.), moje (přivl.), nás (osob.), mými (přivl.), moji (přivl.), žádné (zápor.), všem (neurč.), kteří (vztažné), nějakého (neurč.), moje (přivl.), se (osob., zvrtné), si (osob., zvrtné), ně (osob.), sebe (osob.), nás (osob.), si (osob., zvrtné)

b) V druhém odstavci vyberte správná písmena.

Řešení: kamarádka, stěžuje, skutečnosti, mít, mohly

10. (9. a) ve vyd. 2023) a) Doplněte správný tvar číslovky. b) Napište do sešitu. Číslice pište pomocí číslovky (slovy).

Řešení: Lidé chodí po **dvou** nohách, ale někdy také po **čtyřech**. Kamarádím se **třemi** dětmi. Kdysi jsem milovala pohádku o Alibabovi a **čtyřiceti** loupežnicích. Potřebuji boty číslo **třicet osm**. Na dovolenou jedu s **oběma** rodiči. Za **třicet dva** kg meruněk jsme utržili **čtyři sta osmdesát** korun. Na bábovku potřebuji **dvacet** dkg mouky a **šest** vajec. Na vysvědčení jsem měl kromě **dvou** dvojek samé jedničky. V pátek **třináctého** mívám štěstí.

c) Znáte nějakou jinou pohádku, v jejímž názvu je číslovka?

Řešení: např.: Třetí princ, O dvanácti měsíčkách

UČEBNICE

str. 177

11. (10. ve vyd. 2023) a) Ve větách vyhledejte číslovky. Rozhodněte, ve kterém případě je nutné doplnit za číslovkou tečku.

Řešení: Vratislav II. získal jako **první** titul českého krále. Namazal si **2** krajíce chleba. Doběhl jsem na **3.** místě. Naše zahrada má rozlohu **5** hektarů. Po celém zámku rozmístili **25** váz s květinami. Narodil se **20. 7. 2000** v Přerově. Napadením Polska **1. září 1939** začala **2.** světová válka.

b) Určete slovní druh ostatních slov v textu.

Řešení: Vratislav (1) II. (4) získal (5) jako (6) první (4) titul (1) českého (2) krále (1). Namazal (5) si (3) 2 (4) krajíce (1) chleba (1). Doběhl (5) jsem (5) na (7) 3. (4) místě (1). Naše (3) zahrada (1) má (5) rozlohu (1) 5 (4) hektarů (1). Po (7) celém (2) zámku (1) rozmístili (5) 25 (4) váz (1) s (7) květinami (1). Narodil (5) se (3) 20. 7. 2000 (4) v (7) Přerově (1). Napadením (1) Polska (1) 1. (4) září (1) 1939 (4) začala (5) 2. (4) světová (2) válka (1).

UČEBNICE

str. 177

12. (11. ve vyd. 2023) a) Ve větách vyznačte podmět a přísudek a doplňte koncovky přísudku.

Řešení: Dívky si hrály u řeky. Chlapci utíkali do lesa. Saně/Lyže se samy rozjely. Stromy velmi rychle odkvetly. Kuřátka se batolila vedle maminky. Pravěcí lovci lovili medvědy. Všechny děti se společně radovaly. Kůzlata se poklidně pásla. Hejna špačků posbírala úrodu třešní. Nástroje byly uklizené.

13. (12. ve vyd. 2023) a) Doplněte písmena. Odůvodněte.

Řešení: Návštěvníci žasli nad velkolepými stavbami. Všichni rodiče přemýšleli, kam se schovaly smějící se děti. Housata pyšně vykračovala po zápraží. Neslyšící/Nevídomí se řídili podle pípání semaforu. Do krmítka přilétaly sýkorky. Zoufalí opozdilci doháněli výpravu ze všech sil. Zmrzlí lyžaři toužili po teplých nápojích. Kouzelníkova kouzla ohromila všechny diváky. Nesmyslné vtipy nebyly vhodné. Hana a Vítek se už brzy vrátí z výletu.

b) V každé větě vyhledejte podmět a přísudek.

Řešení: Návštěvníci žasli nad velkolepými stavbami. Všichni rodiče přemýšleli, kam se schovaly

smějící se děti. Housata pyšně vykračovala po zápraží. Neslyšící/Nevidomí se řídili podle pípání semaforu. Do krmítka přilétaly sýkorky. Zoufalí opozdilci doháněli výpravu ze všech sil. Zmrzlí lyžaři toužili po teplých nápojích. Kouzelníkova kouzla ohromila všechny diváky. Nesmyslné vtipy nebyly vhodné. Hana a Vítek se už brzy vrátí z výletu.

c) Určete druh podmětu a jakým slovním druhem je vyjádřen.

Řešení: Návštěvníci (vyjádřený, 1). Rodiče (v., 1) přemýšleli, děti (v., 1) se schovaly. Housata (v., 1) vykračovala. Neslyšící/Nevidomí (v., 2, které je ale v této větě ve významu podstatného jména!) se řídili. Sýkorky (v., 1) přilétali. Opozdilci (v., 1) doháněli. Lyžaři (v., 1) toužili. Kouzla (v., 1) ohromila. Vtipy (v., 1) nebyly vhodné. Hana a Vítek (v., několikanásobný, 1) se vrátí.

c) Podtrhněte větu s několikanásobným podmětem.

Řešení: Hana a Vítek se už brzy vrátí z výletu.

14. b) Vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: nich (osob.), svoje (přivl.), takový (ukaz.), se (osob., zvrtné), se (osob., zvrtné), se (osob., zvrtné)

c) Které historické období označujeme jako středověk?

Řešení: Středověk je označení dějinné epochy mezi koncem antické civilizace a začátkem novověku, které se poprvé objevilo v období renesance. Středověk je obvykle ohraničen zánikem západořímské říše v roce 476 a pádem Konstantinopole roku 1453; ve střední Evropě však považujeme za symbolický konec středověku rok 1526, kdy nastoupili Habsburkové na český a uherský trůn. Musíme mít na mysli, že dějinné epochy nezačínají ani nekončí naráz.

UČEBNICE

str. 178

SLOH – FIPÍK ODLÉTÁ, VZHŮRU DO LÉTA!

DNP *Diskuze – talisman.* Jaký dárek byste dali kamarádovi na dalekou cestu? Jaký dárek byste dovezli kamarádovi do zahraničí jako památku na Českou republiku? Co byste chtěli na památku např. z Anglie, Itálie nebo Francie?

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 74

9. a) Obyvatelé vybíhali z domů. Město navštívil cirkus. Plakáty s kresbami byly vylepeny pod lampami. Návštěvníky lákali cvičení lvi. Klauni s červenými nosy rozesmívali publikum. Kluci výskalí radostí při neobvyklých vystoupeních. Hbité krasojedkyně jezdily na koních. Běloušům hřívy jen vlály. Po představení šli všichni domů a vzpomínali na milý večer. **b)** Byli jsme na výletě. Ve větvích stromů jsme slyšeli zpívat kosy. Bílí motýli poletovali mezi rostlinami. Blízko mýtiny rozkvetly lípy a bezy. Z chléva se ozývá dobytek. Hospodáři chovají i holuby. Slepice vyhrabávaly červy. Silnice byly lemovány topoly a duby. Viděli jsme i starobylý mlýn. **c)** S přáteli jsme šli k panu učiteli. Je to sběratel. Vypravuje nám o zvířatech. Vidíme jejich obrazy. Stoly v jeho kanceláři jsou pokryty knihami s informacemi. Lvi mají ostré a silné drápy. Seznámíme se i se sysly a vydrami. Nabízíme učiteli pomoc při chytání hmyzu a chlubíme se sbírkami vlastních zvířat.

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 75

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 74

NÁVRHY ČTVRTLETNÍCH PRACÍ

Řešení:

- pro tebe, procházka, u lesa, nad vodou, nadbytek, pod stůl
- bezzubá, rozseknutý, rozzářená, rozsvícená
- na poli, pod stoly, za domy, za chvíli, dvě žáby, s letadly
- Malý (2) Petr (1) sbíral (5) včera (6) usilovně (6) starý (2) papír (1), protože (8) chtěl (5) být (5) v (7) soutěži (1) první (4).
- smetáček, zpívat, zkoušet, sjezdovka, ztratit, sbírka, sluk
- rostlinný tuk, kamenné sochy, týdenní plán, poddaný krále, okenní sklo, podaná ruka, klokaní kapsa, ranní čaj, raný salát, holenní kost

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 76

PRACOVNÍ SEŠIT

str. 75

- tady bydlím, je to blízko, dobrá myšlenka, popsaný papír, tavený sýr, vypít čaj, velká zima

3. sběh lidí, shrabat listí, zprávy v rádiu, správa silnic, zvolit poslance, sbít budku, zhlédnout výstavu, shlédnout z výšky, ztuhnout
4. Lovci se psy, rohlík s máslem, chléb z mouky, jablka spadla ze stromu.
5. mámino objetí, oběti války, významný objev, nová objednávka, chutný oběd, vjel do protisměru, věnoval jí úsměv, pěkně zpívá, brambory ve sklepě
6. sníh, sněhulák, sněžení, dobrák, dobrota
7. do třídy – 2. p., třídu – 4. p., třídu – 4. p., se třídou – 7. p.
8. denní světlo, kamenný most, nevinný člověk, úzká vinice, píše si deník, jelení parohy, ranní rozcvička.

PRACOVNÍ SEŠIT **str. 77**

PRACOVNÍ SEŠIT **str. 76**

2. cenné mince, známý deník, prokázaná vina, vinný ocet, dětský pláč/**ranní rosa**
3. shodit ze stolu, skamarádit se, aktuální zprávy, nudle s máslem, výjezd do domu, svěřit se s tajemstvím, vyřízená objednávka, významný objev
4. kde (6), běhání (1), chytře (6), chytrý (2)
5. **obrazy** – r. m. (neživ.), č. mn., 4. p., vz. hrad; **výloze** – r. ž., č. j., 6. p., vz. žena; **zlata** – r. s., č. j., 2. p., vz. město
6. veselý chlapec, veselí sportovci, špinavýma rukama, lví stopy, s rozkvetlými květy, v poutavých příbězích, stěhovavý pták
7. **nezdržujte** – 2. os., č. mn., zp. rozk.; **měla bych** – 1. os., č. j., zp. podm.; **spali** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.
8. vy, takový, nic, každý, někdo, tvůj

PRACOVNÍ SEŠIT **str. 78**

PRACOVNÍ SEŠIT **str. 77**

2. sbít budku, shrabovat listí, smotat vlnu do klubka, vztyčit vlajku, nemůžu si vzpomenout, račte **vstoupit**, objem tělesa, zajímavý objekt, oběh krve
3. okenní rám, vinný sklep, rozsáhlé vinice, Evin deník, cenný kov, vraní krákání, kamenné schody, dětský smích
4. náš (3), před (7), hurá (10), ať (9)
5. bych, bychom, bys, byste, bys
6. dvacátý, málo, troje, dvakrát
7. **zimních** – r. m., č. mn., 6. p., vz. jarní; **veselými** – r. m. (neživ.), č. mn., 7. p., vz. mladý/**milými** – r. m. (neživ.), č. mn., 7. p., vz. mladý
8. 1. věta: děti četly; 2. věta: vozy byly naloženy/**rodiče spálili**.
9. Procházeli jsme se s veselými přáteli.

PRACOVNÍ SEŠIT **str. 79**

PRACOVNÍ SEŠIT **str. 78**

DIKTÁTY KE ČTVRTLETNÍM PRACÍM

Řešení:

1. **čtvrtletí:** Bydlí ve slunném bytě. Zbytek píše deník. Muži přivezli pytle s ranými bramborami. Výletníci se procházeli ve stinných lesích. Učíme se o jeskynním medvědovi. Míval album s cennými známkami. Děti rozbily dřevěné hračky. Je to celodenní práce. Vypůjčil mi telefonní seznamy. **Vymknutí ramenního kloubu je velmi bolestivé.** Rybáři nesli ryby v proutěných koších. Vyběhli rozrušení psi. Bezzubá stařenka vyprávěla staré pověsti.
2. **čtvrtletí:** Psi vyli na rozzářený měsíc. Vlkům svítily oči a jazyky jim visely ze zubaté tlamy. Babička vískala vlasy dědovi Vševedovi. Vítr víří na chodníku listí. Polštáře byly ušity z pytloviny. Nabyl nové vědomosti. Hoši se těšili na pokusy s opylováním rostlin. Na nebi se neobjevil ani mráček. Lidé se sbíhali kolem. Z odpadového dřeva jsem sbil budku. Zjednal opraváře. Ty boty si musíš nejdřív zkusit. **Podářilo se jí výrazně zhubnout.**
3. **čtvrtletí:** Řemeslníci přibíli **obrazy s novými rámy.** Děti se **nasytily** různými **sladkostmi.** Vlci **vyli** na **bílý měsíc.** Jak se **nazývaly** tyto **ulice se starobylými domy?** Ve **výloze** **klenotnictví** se **třpytily** šperky z **ryzího zlata** s **vzácnými drahokamy.** Špinaví vrabci se **čepýřili** v kaluži. **Babička** cestuje do Bratislavy s **mnoha zavazadly.** **Sovy** loví **myši** v polích. V láhvi **zbylo** ještě trochu **vína.**
4. **čtvrtletí:** Děti četly knihu o králi Přemyslu Otakarovi. Pod **vzrostlými borovicemi** **vyrůstaly/vyrostly** **hříby.** **Vozy** byly naloženy plnými **pytli obilí.** V **zimních** měsících **rodiče spálili** hodně **dříví.** **Řečníci** odpovídali na **dotazy.** **Přišli** k nám **cizí hosté** s **dobrymi úmysly.** **Koruny** byly **vyzdobeny** **vzácnými drahokamy.** **Bílí motýli** **poletovali** nad **rozkvetlými loukami.** **Dívky** nás **vítaly** **milými úsměvy.**

Mgr. Irena Valaškovčáková, Mgr. Lenka Andrýsková

**METODICKÝ PRŮVODCE
K UČEBNICI
A PRACOVNÍMU SEŠITU
ČESKÝ JAZYK 5**

Odpovědná redaktorka: Mgr. Zita Janáčková

Korektura: Taťána Pernesová

Grafická úprava: Tomáš Lanča

Tisk: KartoTISK, s. r. o

Kontaktní adresa:

nakladatelství Nová škola – DUHA s.r.o.

Franzova 66, 614 00 Brno

tel.: 548 221 247

e-mail: info@novaskoladuha.cz

www.novaskoladuha.cz